

**SUBOTIČKA
DANICA**

**KALENDAR
2016.**

SUBOTIČKA DANICA

**Kalendar
za 2016. godinu**

SD

Subotica, 2015.

SUBOTIČKA DANICA
kalendar za 2016. godinu
godište XCV.

Uredničko vijeće:

vlč. Josip Štefković, Stjepan Beretić, mr. sc. Ervin Čeliković,
Katarina Čeliković, Franjo Ivanković, Vesna Huska,
Dragan Muharem, mr. sc. Mirko Štefković i Željka Zelić

Objavljuje:

Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost
„Ivan Antunović“, Subotica

Glavni i odgovorni urednik:

Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Lektura:

Katarina Čeliković

Korektura:

Željka Zelić

Tehnički urednik:

mr. sc. Ervin Čeliković

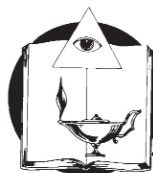
Tisak:

Štamparija „Printex“
24000 Subotica, Segedinski put 86

Subotica, 2015.

*Papa Franjo,
poglavar Katoličke crkve*

Siječanj – Januar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 NOVA GODINA; Marija Bogorodica
S 2 Bazilije, Grgur Nazijanski ☾
N 3 2. BOŽICNA; Ime Isusovo; Genoveva
P 4 Dafroza, Angela F., Borislava
U 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
S 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja); Gašpar
Č 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
P 8 Gospa od brze pomoći; Severin, Teofil
S 9 Julijan, Miodrag, Živko, Bl. Alix
N 10 KRŠTENJE ISUSOVO; Agaton ●
P 11 Honorat, Neven, Higin, Bernard
U 12 Ernest, Tatjana Rimska
S 13 Hilarije, Veronika, Radovan
Č 14 Feliks, Srećko, Veco
P 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
S 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
N 17 2. N.K.G.; Antun opat, Leona ☽
P 18 Margareta Ug., Priska, Premila
U 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
S 20 Fabijan i Sebastijan
Č 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
P 22 Vinko đakon i muč., Anastazija, Irena R.
S 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
N 24 3. N.K.G.; Franjo Saleški, Bogoslav ○
P 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA ap.; Ananija
U 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
S 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
Č 28 Toma Akvinski, Tomislav
P 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
S 30 Martina, Gordana, Jacinta
N 31 4. N.K.G.; Ivan Bosco, Marcela

JANUAR 2016. / DECEMBAR 2015. - pravoslavni
P 1 19 Sveti mučenik Bonifacije
S 2 20 Sv. Ignjatije Bagon.; (Pret. Rožd.)
N 3 21 31. po D. - Svetih otaca; Sv. m. Julijana
P 4 22 Sv. velikomučenica Anastasija
U 5 23 Sv. 10 m. Kritskih; (Tucindan)
S 6 24 Sv. ppm. Evgenija - Badnji dan
Č 7 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIĆ
P 8 26 Sabor Presv. Bogorodice
S 9 27 Sv. prvomučenik i arhiđakon Stefan
N 10 28 32. po D. - Bogoot.; Sv. 20.000 m. Nikom.
P 11 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitilejmskih
U 12 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora Kesarijska
S 13 31 Pp. Melanija, (Odanije Roždestva)
Č 14 1 JAN-Obrez. G.I.Hr.; sv. Vasilije V., Nova g.
P 15 2 Sv. Silvestar, (Pret. Bogojavljenja)
S 16 3 Sv. pr. Malahije, sv.m. Gordije
N 17 4 33. po D.; Sabor 70 sv. ap., sv. Jevstatije
P 18 5 Sv.m. Teopempt i Teona - Krstovdan
U 19 6 Bogojavljenje
S 20 7 Sabor sv. Jovana Krst. - Jovanjdan
Č 21 8 Pp. Georgije Hozevit.
P 22 9 Sv.m. Polievt, sv. Filip Moskovski
S 23 10 Sv. Grigorije Niski, pp. Dometijan
N 24 11 34. po D. - Po Bogojav.; Pp. Teodosije V.
P 25 12 Sv. mučenica Tatijana
U 26 13 Sv.m. Ermil (Odan. Bogojavljenja)
S 27 14 Sv. Sava prvi arhiiep. srpski - Savindan
Č 28 15 Pp. Pavle, pp. Gavriilo L.
P 29 16 Časne verige ap. Petra
S 30 17 Pp. Antonije Veliki
N 31 18 35. po D.; Sv. Atanasije Veliki

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	39	16	20
10.	07	38	16	29
20.	07	32	16	42
31.	07	22	16	57

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	2.	06	32
Mladak:	10.	02	32
Prva četvrt:	17.	00	27
Uštap (pun mjes.):	24.	02	47

eljača – Februar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Sever, Brigita, Miroslav
 U 2 **SVIJEČNICA**; Marin, Marijana, Marija
 S 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
 Č 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
 P 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
 S 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
N 7 5. N.K.G.; Bl. Pio IX. papa, Držislav
 P 8 Jeronim Emilijani, Jozefina Bakhita ●
 U 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
Š 10 ČISTA SRIJEDA; Bl. Alojzije Stepinac
 Č 11 Gospa Lurdska, Mirjana
 P 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
 S 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
N 14 1. KORIZ. (Čista); Valentin, Zdravko
 P 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa)
 U 16 Julijana, Miljenko, Đula
 S 17 7 utemelj. Reda slugu BDM; (kvatre)
 Č 18 Bernardica, Šimun, Gizela
 P 19 Bonifacije, Konrad, Blago (kvatre)
 S 20 Leon, Lav, Lea (kvatre)
N 21 2. KORIZ. (Pačista); Petar D., Eleonora
 P 22 Katedra sv. Petra, Trvrko, Izabela ○
 U 23 Polikarp, Grozdan, Romana
 S 24 Montan, Modest, Goran
 Č 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
 P 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
 S 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
N 28 3. KORIZ. (Bezimeni); Roman, Teofil
 P 29 Osvald, Hilarije, (Prijestupni dan)

FEBRUAR / JANUAR - pravoslavni
 P 1 19 Pp. Makarije Egip., Sv. Marko Efeski
 U 2 20 Pp. Jevtimije Veliki
 S 3 21 Pp. Maksim Isp., sv.m. Neofit
 Č 4 22 Sv.ap.Timotej, ppm. Anastasija
 P 5 23 Sv. svm. Kliment Ankirski
 S 6 24 Pp. Ksenija Rimljanka
N 7 25 36. po D.; Sv. Grigorije Bogoslov
 P 8 26 Pp. Ksenofont i Marija
 U 9 27 Prenos mošt. sv. Jovana Zlatousta
 S 10 28 Pp. Jefrem Sirin
 Č 11 29 Prenos mošt. sv. Ignatija
P 12 30 Sveta Tri Jerarha
 S 13 31 Sv. besrebrenici Kir i Jovan
N 14 1 FEB - 37. po D.; Sv.m. Trifun (Pret. Sretenja)
P 15 2 Sretenije Gospodnje
 U 16 3 Sv. Simeon i Ana, sv. Jakov arhiep.
 S 17 4 Pp. Isidor Pelusiot
 Č 18 5 Sv. mučenica Agatija
 P 19 6 Sv. Fotije i Vukola Smirnski
 S 20 7 Sv. Partenije Lampsakijski
N 21 8 0 Mitaru i faris.; Sv. Teodor St., sv. Sava II.
 P 22 9 Sv. mučenik Nikifor (Odan. Sretenja)
 U 23 10 Sv. svm. Haralampije
 S 24 11 Sv. svm. Vasilije, sv.m. Đorđe Kratovac
 Č 25 12 Sv. Meletije Antioh.
 P 26 13 Prep. Simeon Mirotočivi
 S 27 14 Pp. Avksentije
N 28 15 0 bludnom sinu; Sv. ap. Onisim
 P 29 16 Sv. m. Pamfil, Porfirije i drugi

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	20	16	59
11.	07	07	17	14
21.	06	51	17	29
29.	06	37	17	40

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	1.	04	29
Mlađak:	8.	15	40
Prva četvrt:	15.	08	48
Uštap (pun mjes.):	22.	19	21

Ožujak – Mart

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

U 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
 S 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil C
 Č 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdan
 P 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
 S 5 Euzebije, Teofil, Vedran, Lucije
 N 6 4. KORIZ. (Sredoposna); Marcijan
 P 7 Perpetua i Felicita, Tereza
 U 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
 S 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika ●
 Č 10 Emil, Makarije, Krunoslav
 P 11 Eutimije, Kandid, Firmin, Tvrtko
 S 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard, Budislav
 N 13 5. KORIZ. (Gluha); Kristina, Rozalija
 P 14 Matilda, Miljana, Borislava
 U 15 Klement, Veljko, Vjekoslava D
 S 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
 Č 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Hrvoje
 P 18 Ćiril Jeruzalemski; Cvjetan, Ćiro
 S 19 JOSIP, zaručnik BDM; Joso, Josipa
 N 20 CVJETNICA
 P 21 Serapion, Vesna, Kristijan
 U 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
 S 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen O
 Č 24 VELIKI ČETVRTAK; Latin, Simeon
 P 25 VELIKI PETAK (post i nemrs)
 S 26 VELIKA SUBOTA; Emanuel, Sabina
 N 27 USKRS (VAZAM); Lidija, Rupert, Lada
 P 28 USKRSNI PONEDELJAK; Priska, Sonja
 U 29 Bertold, Jona, Eustazije
 S 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
 Č 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo C

MART / FEBRUAR - pravoslavni

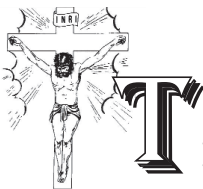
U 1 17 Sv. vm. Teodor Tiron
 S 2 18 Sv. Lav Rimski, Teodor Komolovinski
 Č 3 19 Sv. ap. Arhip, Filimon i Apfija
 P 4 20 Sv. Lav Katanski
 S 5 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije (Zadušnice)
 N 6 22 Mesoposna - Mes. pokl.; Sv.m. u Eugeni
 P 7 23 Sv. svm. Polikarp Smirnski
 U 8 24 I. i II. obret. glave sv. Jovana Krstitelja
 S 9 25 Sv. Tarasije Carigradski
 Č 10 26 Sv. Porfirije
 P 11 27 Pp. Prokopije Dekapolit
 S 12 28 Pp. Vasilije Ispovednik
 N 13 29 Siropusna; Pp. Jovan Kas. (Bele poklade)
 P 14 1 MART - Sv. ppm. Evdokija (Poč. posta)
 U 15 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
 S 16 3 Sv.m. Evtropije, Kalinik, Vasilisk
 Č 17 4 Pp. Gerasim Jordanski
 P 18 5 Sv.m. Konon, pp. Marko Podvižnik
 S 19 6 Sv. 42 muč. iz Amoreje (Teodorova sub.)
 N 20 7 1. posta - Čista - Pravoslavlja
 P 21 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
 U 22 9 Sv. 40 muč. sevastijskih - Mladenci
 S 23 10 Sv. mučenik Kordat Korintski
 Č 24 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
 P 25 12 Sv. Grigorije Dvojeslov
 S 26 13 Prenos mošt. sv. Nikifora Carigradskog
 N 27 14 2. posta - Pačista; Pp. Venedikt Nur.
 P 28 15 Sv. mučenik Agapije i drugi s njim
 U 29 16 Sv. Aristovul
 S 30 17 Pp. Aleksije - čovek Božji
 Č 31 18 Sv. Kiril Jerusalimski

Sunce u ožujku:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	17	42
10.	06	19	17	54
20.	05	59	18	08
31.	05	39	18	22

Mjesečeve mijene u ožujku:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	2.	00	12
Mladak:	9.	02	56
Prva četvrt:	15.	18	04
Uštap (pun mjes.):	23.	13	02
Posljednja četvrt:	31.	16	18

ravanj – April

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Hugo, Teodora, Božica
 S 2 Franjo Paulski, Dragoljub
N 3 2. USKRSNA (Bijela), N. Bož. milosrđa
 P 4 **BLAGOVJEST**; Izidor, Žiga, Strahimir
 U 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
 S 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
 Č 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela ●
 P 8 Dionizije Kor., Alemka
 S 9 7 srijem. mučenica; Marija Kleofina
N 10 3. USKRSNA; Ezekijel, Apolonija
 P 11 Stanislav, Stana, Radmila
 U 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
 S 13 Martin I. papa, Ida
 Č 14 Maksim, Tiberije, Valerijan ☽
 P 15 Damjan, Anastazija, Bosiljka
 S 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
N 17 4. USKRSNA, Dobri Pastir
 P 18 Eleuterije, Amadej
 U 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
 S 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
 Č 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
 P 22 Soter i Kajo, Teodor ○
 S 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert
N 24 5. USKRSNA; Fidelis, Vjera, Vjerko
 P 25 Marko ev.; Ervin, Maroje
 U 26 Kleto i Marcelin, Zorko
 S 27 **Bl. Ozana Kotorska**; Jakov Zadr.
 Č 28 Petar Chanel, Euzebijie
 P 29 Katarina Sijenska, Kata
 S 30 Pio V. papa, Josip Cott., Benedikt ☾

APRIL / MART - pravoslavni

P 1 19 Sv. m. Hrizant, Darija i dr.
 S 2 20 Pp. oci pobijeni u manast. Sv. Save
N 3 21 3. posta - Krstopok; Pp. Jakov Ispovednik
 P 4 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
 U 5 23 Sv. ppm. Nikon i drugi
 S 6 24 Pp. Zaharije (Pretpraz. Blagovesti)
Č 7 25 Blagovesti
 P 8 26 Sabor sv. arh. Gavrila (Odan. Blagovesti)
 S 9 27 Pp. Martona Solunska
N 10 28 4. posta - Sredoposna; Pp. Ilarion Ispov.
 P 11 29 Pp. Marko Areutski
 U 12 30 Pp. Jovan Lestvičnik
 S 13 31 Pp. Ignacije Gangrijski (Prvo bdenije)
 Č 14 1 APR; Pp. Marija Egipćamka
 P 15 2 Pp. Tit Čudotvorac (Drugo bdenije)
 S 16 3 Pp. Nikita Ispovednik
N 17 4 5. posta - Gluvna; Pp. Josif Himnograf
 P 18 5 Sv. m. Agatopod, sv. Teodul
 U 19 6 Sv. Evtihije Carigradski
 S 20 7 Pp. Georgije Mitilinski
 Č 21 8 Sv. ap. Irodion, Agav, Ruf
 P 22 9 Sv. m. Evpsihije
 S 23 10 Sv. m. Terentije - Lazareva sub. - Vrbica
N 24 11 6. posta, Cveta, Cveti - Ulazak G.I.H u Jer.
 P 25 12 Pp. Vasilije Ispovednik
 U 26 13 Sv. svm. Artemon Laodikijski
 S 27 14 Sv. Martin Ispovednik
 Č 28 15 Veliki četvrtak (Veliko bdenije)
P 29 16 Veliki petak
 S 30 17 Velika Subota

Sunce u travnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	37	18	24
10.	05	20	18	35
20.	05	02	18	48
30.	04	46	19	01

Mjesečeve mijene u travnju:

	Dan:	h	m
Mladak:	7.	12	25
Prva četvrt:	14.	05	01
Uštap (pun mjes.):	22.	06	25
Posljednja četvrt:	30.	04	30

Svibanj – Maj

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

N 1 6. USKRŠNA; Josip radnik
P 2 Atanazije, Eugen, Boris
U 3 Filip i Jakov ap.; Mladen
S 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
Č 5 SPASOVO (UZAŠAŠĆE); Anđelko, Silvana
P 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko ●
S 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
N 8 7. USKRŠNA; BDM Posrednica Milosti
P 9 Pahomije, Herma, Mirna
U 10 Bl. Ivan Merz; Gospa Trsatska, Antonin
S 11 Mamerto, Franjo Hieronym
Č 12 Leopold Mandić; Bodgan, Pankracije
P 13 BDM Fatimska; Servacije, Ema, Vjerko D
S 14 Matija ap.; Matko, Matiša, Bonifacije
N 15 DUHOVI; Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
P 16 Marija Majka Crkve; Ivan Nepomuk
U 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara ,Akvilin
S 18 Ivan I. papa, Kristijan A. (kvatre)
Č 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
P 20 Bernardin Sijen., Zvezdan (kvatre)
S 21 Andrija B., Dubravka (kvatre) ○
N 22 PRESVETO TROJSTVO; Helena, Rita
P 23 Deziderije, Željko, Željka
U 24 BDM Pomoćnica, Suzana
S 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
Č 26 TIJELOVO; Filip Neri, Zdenko
P 27 Augustin Canter., Vojtjeh
S 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
N 29 9. N.K.G.; Euzebije, Polion, Ervin (C
P 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srečko
U 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

MAJ / APRIL - pravoslavni
N 1 18 Vaskrsenje g. Isusa Hrista - VASKRS
P 2 19 Vaskrsni ponedjeljak
U 3 20 Vaskrsni utorak; Pp. Teodor Trihina
S 4 21 Sv. svm. Januarije
Č 5 22 Pp. Teodor Sikeot
P 6 23 Sv. vm. Georgije - Đurđevdan - Istočni petak
S 7 24 Sv. Sava Stratilat
N 8 25 2.vaskrs.-Tomina; Sv.ap. Marko -Markovdan
P 9 26 Sv. svm. Vasilije Amasijski (pobusani pon.)
U 10 27 Spaljiv. mošt. Sv. Save na Vračaru
S 11 28 Sv. ap. Jason i Sosipatr
Č 12 29 Sv. Vasilije Ostroški Čudotvorac
P 13 30 Sv. ap. Jakov Zevedejev
S 14 1 MAJ - Sveti pr. Jeremija
N 15 2 3.vaskrs.-Mironosica; Sv. Atanasije Vel.
P 16 3 Sv. m. Timotej i Mavra
U 17 4 Sv. m. Pelagija Tarsijska
S 18 5 Sv. velikomučenica Irina
Č 19 6 Pp. Jov, prenos mošt. Sv. Save
P 20 7 Pojava časnog Krsta u Jerusalimu
S 21 8 Sv. ap.i jevanđelist Jovan Bogoslov
N 22 9 4.vaskrs. Raslabljenog; Pr.mošt.Sv.Nikole
P 23 10 Sv. ap. Simon Zilot, pp. Isidora
U 24 11 Sv. Kirilo i Metodije
S 25 12 Sv. Epifanije, sv. German; (Prepolovljenje)
Č 26 13 Sv. m. Glikerija
P 27 14 Sv. mučenik Isidor
S 28 15 Pp. Pahomije Veliki
N 29 16 5.vaskrs.-Samarijanke; Pp. Teodor Osv.
P 30 17 Sv. ap. Andronik i Junija
U 31 18 Sv. mučenik Teodor Ankirski

Sunce u svibnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	44	19	03
10.	04	32	19	14
20.	04	20	19	26
31.	04	12	19	37

Mjesečeve mijene u svibnju:

	Dan:	h	m
Mlađak:	6.	20	31
Prva četvrt:	13.	18	03
Uštap (pun mjes.):	21.	22	16
Posljednja četvrt:	20.	13	13

Lipanj – Juni

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Justin, Mladen
 Č 2 Marcelin i Petar, Blandina, Eugen
 P 3 Presv. srce Isusovo; Karlo Lwanga i dr.
 S 4 Bezgrešno srce Marijino; Kvirin Sisački
N 5 10. N.K.G.; Bonifacije, Valerije ●
 P 6 Norbert, Neda, Paulina
 U 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
 S 8 Medard, Vilim, Žarko
 Č 9 Pelagija, Eferm, Ranko
 P 10 Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
 S 11 Barnaba ap.; Borna, Borko
N 12 11. N.K.G.; Ivan Fakundo, Bosiljko ☾
 P 13 Sv. Antun Padovanski, Tonko, Antonija
 U 14 Rikard, Rufin, Elizej
 S 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
 Č 16 Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
 P 17 Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
 S 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
N 19 12. N.K.G.; Romuald, Rajka, Bogdan
 P 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta ○
 U 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
 S 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
 Č 23 Josip Cafasso, Sida, Zdenka
 P 24 Rođenje Ivana Krstitelja; Krsto
 S 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
N 26 13. N.K.G.; Ivan i Pavao, Zoran
 P 27 Ladislav Ugarski, Ćiril Aleks., Ema ☾
 U 28 Irenej, Mirko, Smiljan
 S 29 **PETAR I PAVAO**; Krešimir, Krešo, Beata
 Č 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

JUN / MAJ - pravoslavni
 S 1 19 Sv. svm. Patrikije (Odan. prepolovljenja)
 Č 2 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan Piperski
P 3 21 Sv. car Konstantin i carica Jelena
 S 4 22 Sv. m. Jovan Vladimir kralj srpski
N 5 23 6. vaskrs. - Slepog; Pp. Mihailo Ispov.
 P 6 24 Pp. Simeon Divnogorac
 U 7 25 III obret. glave sv. Jovana Krstitelja
 S 8 26 Sv. ap. Karp i Alfej (Odan. Vaskrsenja)
Č 9 27 Vaznesenje Gospodnje - Spasovdan
 P 10 28 Pp. Nikita Ispovednik
 S 11 29 Pp. m. Teodosija Tirska
N 12 30 7. vaskrs. - Sv. Otaca; Pp. Isakije Dalmat.
 P 13 31 Sv. ap. Jerma i mučenik Ermije
 U 14 1 JUN - Sv. m. Justin Filosof
 S 15 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Ohridski
 Č 16 3 Sv. m. Lukijan i drugi
 P 17 4 Sv. Miron, Marta i Marija; (Odan. vaznesenja)
 S 18 5 Sv. svm. Dorotej - Zadušnice
N 19 6 DUHOVI - PEDESETNICA - TROJICE
P 20 7 Duhovski ponedjeljak
U 21 8 Duhovski utorak
 S 22 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
 Č 23 10 Sv. svm. Timotej Bruski
 P 24 11 Sv. ap. Vartolomej i Varnava
 S 25 12 Pp. Onufrije Vel. i Petar At. (Odan. Pedeset.)
N 26 13 1. po D. - Svih Svetih (Petrovske pok.)
 P 27 14 Sv. prorok Jelisej (Početak posta)
U 28 15 Sv. vm. car Lazar, - Vidovdan
 S 29 16 Sv. Tihon Amatunski - Čudotvorac
 Č 30 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Sunce u lipnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	11	19	37
11.	04	07	19	44
21.	04	08	19	48
30.	04	11	19	48

Mjesečeve mijene u lipnju:

	Dan:	h	m
Mlađak:	5.	04	01
Prva četvrt:	12.	09	11
Uštap (pun mjes.):	20.	12	04
Posljednja četvrt:	27.	19	20

Srpanj – Juli

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
 S 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
 N 3 14. N.K.G.; Toma apostol; Tomo, Leon
 P 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven ●
 U 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
 S 6 Marija Goretti, Bogomila
 Č 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
 P 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
 S 9 Bl. Marija Petković; Kraljica mira
 N 10 15. N.K.G.; Amalija, Ljubica, Veronika
 P 11 Benedikt opat (zašt. Europe), Dobroslav
 U 12 Mohor, Suzana C., Ivan G. ☾
 S 13 Majka Božja Bistrička; Henrik, Hinko
 Č 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
 P 15 Bonaventura, Vladimir K., Roland
 S 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
 N 17 16. N.K.G.; Andrija, Branko, Nadan
 P 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
 U 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
 S 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta ○
 Č 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
 P 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
 S 23 Brigita (zašt. Europe), Apolinar, Ivan Cas.
 N 24 17. N.K.G.; Kristina, Mirjana
 P 25 Jakov st. ap.; Kristofor, Krsto
 U 26 Joakim i Ana roditelji BDM; Anica
 S 27 Klement Ohridski i dr., Natalija ☾
 Č 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
 P 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
 S 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđa
 N 31 18. N.K.G.; Ignacije Loyol., Zdenka

JUL / JUN - pravoslavni

P 1 18 Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
 S 2 19 Sv. ap. Juda i pp. Pajsije Veliki
 N 3 20 2. po D.; Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohr.
 P 4 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
 U 5 22 Sv. svm. Jevsevije
 S 6 23 Sv. m. Agripina
 Č 7 24 Rođenje sv. Jovana Krstitelja - Ivanjdan
 P 8 25 Sv. ppm. Fevronija
 S 9 26 Pp. David Solunski
 N 10 27 3. po D.; Pp. Sampson Stranoprimac
 P 11 28 Prenos mošt. sv. Kira i Jovana
 U 12 29 Sv. ap. Petar i Pavle - Petrovdan
 S 13 30 Sabor svetih 12 apostola - Pavlovdan
 Č 14 1 JUL - Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan
 P 15 2 Polaganje rize Presv. Bogorodice
 S 16 3 Sv. m. Jakint i pp. Anatolije
 N 17 4 4. po D.; Sv. Andrej Kritski i pp. Marta
 P 18 5 Pp. Atanasije Atonski
 U 19 6 Pp. Sisoje Veliki
 S 20 7 Pp. Toma Malein, sv.m. Nedelja
 Č 21 8 Sv. vm. Prokopije
 P 22 9 Sv. svm. Pankratije, sv. Teodor
 S 23 10 Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
 N 24 11 5. po D.; Sv. vm. Evfimija i blažena Olga
 P 25 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
 U 26 13 Sabor sv. Arhangela Gavrila
 S 27 14 Sv. pa. Akila, Pp. Nikodim
 Č 28 15 sv. m. Kirik i Julita
 P 29 16 Sv. svm. Atinogen, sv.m. Julija
 S 30 17 Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
 N 31 18 6. po D.; Sv. m. Emilijan i Jakint

Sunce u srpnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	12	19	48
10.	04	18	19	44
20.	04	27	19	37
31.	04	40	19	25

Mjesečeve mijene u srpnju:

	Dan:	h	m
Mladak:	4.	12	02
Prva četvrt:	13.	01	53
Uštap (pun mjes.):	19.	23	58
Posljednja četvrt:	27.	00	01

Kolovoz – August

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 U 2 Porcijunkula, Gospa od anđela ●
 S 3 **Bl. Augustin Kažotić**; Lidija, Aspren
 Č 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
 P 5 Gospa Snježna; Nives, Snježana
 S 6 **Preobraženje Gospodnje**; Predrag
N 7 19. N.K.G.; Siksto papa, Darko, Donat
 P 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 U 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
 S 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura)
 Č 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
 P 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
 S 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
N 14 20. N.K.G.; Maksimilijan Kolbe
 P 15 **UZNESENJE BDM - Vel. Gospa; Marija**
 U 16 **Sv. Rok; Stjepan kralj (opća Crkva)**
 S 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
 Č 18 Jelena Križarica, Jelka ○
 P 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
 S 20 Sv. Stjepan kralj, Krunoslav, Bernard
N 21 21. N.K.G.; Pio X. papa, Hermogen
 P 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 U 23 Ruža Lim., Filip B., Zdenko
 S 24 Bartol apostol; Bl. Miroslav Bulešić
 Č 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo (C
 P 26 Sv. Bernard, Branimir, Aleksandar
 S 27 Monika, Honorat, Časlav
N 28 22. N.K.G.; Augustin, Tin, Gustav
 P 29 Glavosjek Ivana Krstitelja
 U 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 S 31 Rajmud, Rajko, Optat, Željko

AVGUST / JUL - pravoslavni

P 1 19 Sv. Stefan i pp. Evgenija
U 2 20 Sv. prorok Ilija - liindan
 S 3 21 Sv. prorok Jezekij
 Č 4 22 Sv. Marija Magdalena (Blaga Marija)
 P 5 23 Sv. m. Trofim, Teofil i dr.
 S 6 24 Sv. mučenica Hristina
N 7 25 7. po D.; Uspenije sv. Ane
 P 8 26 Ppm. Paraskeva - Petka (Trnova)
 U 9 27 Sv. vm. Pantelejmon
 S 10 28 Sv. Prohor i Nikanor
 Č 11 29 Sv.m. Kalinik i Serafima
 P 12 30 Sv. svm. Valentin, pp. Angelina
 S 13 31 Sv. Evdokim i sv.m. Julita (Gospoj. pokl.)
N 14 1 AVG - 8. po D.; Izn. Čas. Krsta (poč. posta)
 P 15 2 Prenos mošt. sv. pm. i arh. Stefana
 U 16 3 Pp. Isakije, Dalmat i Faust
 S 17 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
 Č 18 5 Sv.m. Evsignije (Pretrp. Preobraženja)
P 19 6 Preobraženje Gospodnje
 S 20 7 Sv. ppm. Dometije i pp. Or
N 21 8 9. po D.; Sv. Emilijan Ispovednik
 P 22 9 Sv. ap. Matija i sv. m. Antonije
 U 23 10 Sv. m. arhidakon Lavrentije
 S 24 11 Sv. m. i arhandel Evplo
 Č 25 12 Sv. m. Fotije i Anikita
 P 26 13 Sv. m. Ipolit (Odanije Preobraženja)
 S 27 14 Sv. prorok Mihej (Pretrpaz. Uspenija)
N 28 15 10. po D.- Usp. Pr. Bogorodice - V. Gospojina
 P 29 16 Sv. Jevstatije, pp. Roman
 U 30 17 Sv. m. Miron i Patroklo
 S 31 18 Sv. m. Flor, pp. Jovan Rilski

Sunce u kolovozu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	41	19	23
11.	04	53	19	09
21.	05	05	18	52
31.	05	17	18	34

Mjesečeve mijene u kolovozu:

	Dan:	h	m
Mlađakt:	2.	21	46
Prva četvrt:	10.	19	22
Uštap (pun mjes.):	19.	10	28
Posljednja četvrt:	25.	04	42

Rujan – Septembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 Egidije, Branimir, Tamara ●
 P 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
 S 3 Grgur Veliki, Gordana
N 4 23. N.K.G.; Ruža Viterpska, Rozalija
 P 5 **Bl. Majka Terezija**; Lovro Just., Borko
 U 6 Zaharija, Boris, Davor
 S 7 **Marko Križevčanin**; Blaženko
 Č 8 **ROĐENJE BDM (Mala Gospa)**; Maja
 P 9 Petar Claver, Strahimir ☽
 S 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
N 11 24. N.K.G.; Hijacint, Cvjetko, Miljenko
 P 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
 U 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
 S 14 Uzvišenje sv. Križa; Višeslav
 Č 15 Gospa Žalosa; Melita, Dolores
 P 16 Sv. Eufemija, Kornelije i Ciprijan ○
 S 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
N 18 25. N.K.G.; Josip Kupert., Sonja, Irena
 P 19 Januarije, Suzana, Emilija, Igor
 U 20 Andrija Kim, Svjetlana, Pavao Chong.
 S 21 Matej ap. i ev.; Matko, Mato (*kvatre*)
 Č 22 Toma Vilanovski, Mavro, Žarko
 P 23 Sv. Pio iz Pietre., Lino, Tekla (*kvatre*) ☾
 S 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko (*kvatre*)
N 25 26. N.K.G.; Firmin, Zlata, Kleofa
 P 26 Kuzma i Damjan, Bl. Pavao VI., Justina
 U 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 S 28 Vjenceslav, Većeslav
 Č 29 Mihael, Gabriel i Rafael; Milan
 P 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

SEPTEMBAR / AVGUST - pravoslavni
 Č 1 19 Sv. m. Andrej Stratilat
 P 2 20 Sv. prorok i svm. Samuilu
 S 3 21 Sv. ap. Tadej, sv. m. Vasa
N 4 22 11. po D.; Sv. mučenik Agatonik
 P 5 23 Sv. svm. Irinej i m. Lup (Odan. Uspenija)
 U 6 24 Sv. svm. Evthihije, sv. m. Sara
 S 7 25 Sv. ap. Vartolomej
 Č 8 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
 P 9 27 Pp. Pimen Veliki
 S 10 28 Pp. Mojsije Murin i Sava Pskovski
N 11 29 12. po D. - Usek. glave sv. Jovana Krstitelja
 P 12 30 Sv. Aleksandar Nevski
 U 13 31 Polag. pojasa Presv. Bogorodice
 S 14 1 SEP.-Pp. Simeon Stolp. - Crkvena nova g.
 Č 15 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Postnik
 P 16 3 Sv. svm. Antim, sv. Joanikije I.
 S 17 4 Sv. svm. Vavila, sv. pr. Mojsej
N 18 5 13. po D.; Sv. pr. Zaharija i sv. Jelisaveta
 P 19 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
 U 20 7 Sv.m.Sozont (Pret. Rožd. Presv. Bogorodice)
S 21 8 Rožd. Presv. Bogorodice - Mala Gospojina
 Č 22 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
 P 23 10 Sv. Minodora, Mitrodora i Nimfodora
 S 24 11 Pp. Teodora Aleksandrijska
N 25 12 14. po D.; (Od. Rožd. Presv. B.)
 P 26 13 Sv. svm. Komilije - (pretrp. Vozdviženja)
U 27 14 Vozdviženje časnog Krsta - Krstovdan
 S 28 15 Sv. m. Lukijan, pp. Jevtimije
 Č 29 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej
 P 30 17 Sv. m. Vera, Nada i Ljubav i majka im Sofija

Sunce u rujnu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	19	18	32
10.	05	30	18	15
20.	05	42	17	56
30.	05	55	17	36

Mjesečeve mijene u rujnu:

	Dan:	h	m
Mlađak:	1.	10	04
Prva četvrt:	9.	12	50
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	16.	20	06
Posljednja četvrt:	23.	10	57

Listopad – Oktobar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Terezija od Djeteta Isusa
N 2 27. N.K.G.; Anđeli Čuvari, Anđelko
 P 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
 U 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
 S 5 Faustina K., Flavijan, Miodrag
 Č 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
 P 7 BDM od Krunice (Ružarija); Rosario
 S 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
N 9 28. N.K.G.; Dionizije A., Ivan L., ☾
 P 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
 U 11 Sv. Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
 S 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 Č 13 Eduard, Hugolin, Hugo, Magdalena
 P 14 Kalist papa, Divko, Divna
 S 15 Sv. Terezija Avilska; Zlata, Rezika
N 16 29. N.K.G.; Hedviga, Marija M. A. ○
 P 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 U 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
 S 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
 Č 20 Vendelin, Irena, Miroslava
 P 21 Uršula, Zvezdan, Hilarija
 S 22 Sv. Ivan Pavao II., Marija S., Dražen ☾
N 23 30. N.K.G.; Ivan Kap., Borislav, Severin
 P 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 U 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
 S 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
 Č 27 Šabina Avilska, Gordana
 P 28 Šimun i Juda ap. Tadej, Siniša, Tadija
 S 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
N 30 31. N.K.G.; Marcel, Marojko ●
 P 31 Alfons Rodriguez, Volfgang, Vuk

OKTOBAR / SEPTEMBAR - pravoslavni
 S 1 18 Sv. Evmenije Korint. i sv. m. Ariadna
N 2 19 15. po D.; Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
 P 3 20 Sv. vm. Jevstatiije
 U 4 21 Sv. ap. Kodrat (Odanije Vozdviženja)
 S 5 22 Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona
 Č 6 23 Začće sv. Jovana Krstitelja
 P 7 24 Sv. pm. Tekla
 S 8 25 Pp. Eftrosinija i Sv. Sergije Rad. - Zadušnice
N 9 26 16. po D.; Sv. ap. i jev. Jovan Bogoslov
 P 10 27 Sv. m. Kalistat
 U 11 28 Pp. Hariton Ispovednik
 S 12 29 Pp. Kirijak Otšelnic - Miholjdan
 Č 13 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail
 P 14 1 OKT - Pokrov Presvete Bogorodice
 S 15 2 Sv. svm. Kiprijan
N 16 3 17. po D.; Sv. svm. Dionisije Areopagit
 P 17 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović
 U 18 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije
 S 19 6 Sv. apostol Toma - Tomindan
 Č 20 7 Sv. m. Sergije, Vakho - Srdevdan
 P 21 8 Pp. Pelagija i pp. Taisa
 S 22 9 Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Slep
N 23 10 18. po D.; Sv. m. Evlampije i Evlampija
 P 24 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani
 U 25 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
 S 26 13 Sv. m. Karp., sv. m. Zlata Maglenska
 Č 27 14 Pp. mati Paraskeva - Sv. Petka
 P 28 15 Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije
 S 29 16 Sv. m. Longin Kapetan
N 30 17 19. po D.; Sv. pr. Osija, Pp. m. Andrej Krit.
P 31 18 Sv. ap. i jevandelist Luka

Sunce u listopadu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	56	17	34
11.	06	09	17	16
21.	06	23	16	58
31.	06	37	16	42

Mjesečeve mijene u listopadu:

	Dan:	h	m
Mlađak:	1.	01	13
Prva četvrt:	9.	05	34
Uštap (pun mjes.):	16.	05	24
Posljednja četvrt:	22.	20	15
Mlađak:	30.	18	40

Studeni – Novembar

KATOLIČKI

U 1 SVI SVETI; Svetislav, Sveto
S 2 Dušni dan; Dušica, Duško
Č 3 Martin P., Hubert, Silvija
P 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
S 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
N 6 32. N.K.G.; Leonard, Sever, Vedran
P 7 Engelbert, Anđelko ☾
U 8 Gracija Kotorski; Bogdan
S 9 Posveta lat. Bazilike, Ivan Lateranski
Č 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
P 11 Martin biskup, Davorin
S 12 Jozafat, Emilijan, Milan
N 13 33. N.K.G.; Stanislav K., Stanko, Didak
P 14 Nikola Tavelić; Ivan Trog., Zdenko ○
U 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
S 16 Margareta, Gertruda, Agneza As.
Č 17 Elizabeta Ug. (za opću Crkvu), Igor
P 18 Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
S 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
N 20 KRIST KRALJ; Feliks V., Srećko, Veco
P 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja ☾
U 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
S 23 Klement, Milivoj, Blagoje
Č 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
P 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
S 26 Konrad, Leonard, Dubravko
N 27 1. N. DOŠAŠĆA; Maksim, Severin
P 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav
U 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta ●
S 30 Andrija apostol; Hrvoslav

PRAVOSLAVNI

NOVEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni
U 1 19 Sv. prorok Joil
S 2 20 Sv. vm. Artemije
Č 3 21 pp. Ilarion Veliki
P 4 22 Sv. ravnoap. Averkije Jevropoljski
S 5 23 Sv. ap. Jakov, prvi ep. Jer. (Zadušnice)
N 6 24 20. po D.; Sv. vm. Areta
P 7 25 Sv. m. Markijan i Martirije
U 8 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
S 9 27 Sv. mučenik Nestor
Č 10 28 Sv. m. Terentije
P 11 29 Sv. Avramije, sv. Anastasija
S 12 30 Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
N 13 31 31. po D.; Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan
P 14 1 NOV - Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
U 15 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i dr.
S 16 3 Obn. hrama sv. Georgija - Đurđić
Č 17 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
P 18 5 Sv. ppm. Galaktion i Epistima
S 19 6 Sv. Pavle Ispovednik
N 20 7 22. po D.; Sv 33 m. u Melitini, pp. Lazar
P 21 8 Sabor sv. arh. Mihaila - Arandelovdan
U 22 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
S 23 10 Sv. ap. Olimp, Erast Rodion i dr.
Č 24 11 Sv. kralj Stefan Dečanski
P 25 12 Sv. Jovan Milostivi
S 26 13 Sv. Jovan Zlatousti
N 27 14 23. po D.; Sv. ap. Filip (Bož. poklade)
P 28 15 Sv. m. Gurije; (Početak posta)
U 29 16 Sv. ap. i jevanđelist Matej
S 30 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	38	16	41
10.	06	51	16	29
20.	07	05	16	18
30.	07	17	16	12

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Mlađak:	7.	20	52
Prva četvrt:	14.	14	53
Uštap (pun mjes.):	21.	09	35
Posljednja četvrt:	29.	13	20

rosinac – Decembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 Elegije, Natalija, Božena
 P 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
 S 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
N 4 2. N. DOŠAŠĆA; Barbara, Ivan Dam.
 P 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
 U 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
 S 7 Ambrozije, Dobroslava (*kvatre*) ☾
 Č 8 **BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM; Imakulata**
 P 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel (*kvatre*)
 S 10 Gospa Loretska, Judita, Julija (*kvatre*)
N 11 3. N. DOŠAŠĆA - Materice
 P 12 Ivana Franciska de Chantal, Franjica
 U 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
 S 14 Ivan od Križa, Špiro ○
 Č 15 Drinske muč., Kristijana G., Irenej
 P 16 Adela, Etela, Zorka
 S 17 Lazar, Florijan, Zrinka
N 18 4. N. DOŠAŠĆA - Oci; Gracijan, Bosiljko
 P 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 U 20 Amon, Eugen i Makarije
 S 21 Petar Kanizije, Snježana ☾
 Č 22 Honorat, Časlav, Zenon
 P 23 Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
 S 24 **Badnjak; Adam i Eva, praroditelji**
N 25 BOŽIC; Anastazija, Božidar
 P 26 **SV. STJEPAN; Krunoslav**
 U 27 Ivan ap. i ev.; Janko, Fabiola
 S 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 Č 29 Toma B., Davor, David ●
 P 30 **Sv. Obitelj; Trpimir, Sabin, Liberije**
 S 31 Silvestar papa; Silvije, Goran

DECEMBAR / NOVEMBAR - pravoslavni
 Č 1 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
 P 2 19 Sv. pr. Avdija, pp. Varlaam i Joasaf
 S 3 20 Pp. Grigorije - (Prepr. Vavedenja)
N 4 21 24. po D. - Vaved. Presv. Bogorodice
 P 5 22 Sv. ap. Filimon, sv. m. Kikilija
 U 6 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
 S 7 24 Sv. vm. Ekaterina
 Č 8 25 Sv. svm. Kliment (Odan. Vavedenja)
 P 9 26 Sv. Alimpije Stolpnik
 S 10 27 Sv. mučenik Jakov Persijanac
N 11 28 25. po D.; Sv. ppm. Stefan Novi
 P 12 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
 U 13 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
 S 14 1 DEC - Sv. prorok Naum i v. Filaret
 Č 15 2 Sv. car Uroš, pp. Joanikije D.
 P 16 3 Sv. prorok Sofonija i pp. Jovan Čutljiv
 S 17 4 Sv. vm. Varvara, pp. Jovan Damask
N 18 5 26. po D.; Pp. Sava Osv. (Detinjci)
P 19 6 Sv. Nikolaj - Nikoljdan
 U 20 7 Sv. Amvrosije, pp. Grigorije Gornjački
 S 21 8 Pp. Patapije; sv.ap. Sosten, Apolos i dr.
 Č 22 9 Začće svete Ane (kada zač Bogorodicu)
 P 23 10 Sv. m. Mina; sv. Jovan despot
 S 24 11 Pp. Danilo Stolpnik
N 25 12 27. po D. - Praotca - Materice
 P 26 13 Sv. m. Evstratija, sv. Gavriilo i Nikodim
 U 27 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr.
 S 28 15 Sv. svm. Elvterije, pp. Pavle
 Č 29 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
 P 30 17 Sv. pr. Danilo, ppm. đakon Avakum
 S 31 18 Sv. m. Sevastijan; sv. Modest i dr.

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	19	16	12
11.	07	29	16	10
21.	07	36	16	13
31.	07	39	16	20

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	7.	10	04
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	14.	01	07
Posljednja četvrt:	21.	02	57
Mladak:	29.	07	54

DECEMBAR - pravoslavni 2016./2017.

N 1 19 Sveti mučenik Bonifacije

P 2 20 Sv. Ignjatije Bogon. (Prepr. Rožd.)

U 3 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski

S 4 22 Sv. vm. Anastasija

Č 5 23 Sv. 10 m. Kritskih (Tucindan)

P 6 24 Sv. ppm. Evgenija - Badnji dan

S 7 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIĆ

N 8 26 29. po D. - Sabor presv. Bogorodice

P 9 27 Sv. pm. i arhidakon Stefan

U 10 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih

S 11 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih

Č 12 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora

P 13 31 Pp. Melanija (Odanije Poždestva)

BILJEŠKE

Prosinac:

Vrijeme: Bolje prosinac ružan nego južan. Crni Božić, bijeli Uskrs. Kakve su otačke kvatre, tako je sve lito.

Dim se vije, Sunce sije. Dim k tlu teži, skoro će da sniježi.

ASTRONOMSKI I VREMENSKI PODACI ZA 2016. GODINU

Proljeće počinje 20. ožujka (marta) u 04 sata i 30 minuta; **ljet**o 20. lipnja (juna) u 22 sata i 34 minute; **jesen** 22. rujna (septembra) u 14 sati i 21 minutu; a **zima** počinje 21. prosinca (decembra) u 10 sati i 44 minute.

POMRČINE SUNCA I MJESECA TIJEKOM 2016. GODINE

Godine 2016. zbit će se ukupno pet pomrčina i to **dvije pomrčine Sunca** i **tri Mjeseca**. Jedna je potpuna ili totalna a druga prstenasta pomrčina Sunca. Sve tri pomrčine Mjeseca su pomrčine Zemljinom polusjenom. Takve pomrčine Mjeseca nisu atraktivne, jer se nimalo ili vrlo slabo zamjećuje Zemljina polusjena na Mjesečevoj površini. Od ovih pet pomrčina, niti jedna nije vidljiva iz Hrvatske.

Pomrčine Sunca: 9. III. potpuna (totalna); **1. IX. prstenasta pomrčina** Sunca, vidljiva iz središnje ili Centralne Afrike, južno od Ekvadora.

Pomrčine Mjeseca: **23. III. djelomična pomrčina** Mjeseca, ali samo Zemljinom polusjenom; **18. VIII. djelomična pomrčina** Mjeseca Zemljinom polusjenom; posljednja od tri pomrčine Mjeseca Zemljinom polusjenom odigrat će se **16. IX.**

*/sastavio: Gustav Kren. Zvezdarnica ZAS, 10001 Zagreb,
Danica 2016., hrvatski katolički kalendar/*

KAKVO ĆE VRIJEME BITI U 2016. GODINI

Kakvo će biti vrijeme u 2016. godini? Godina će, prema Stoljetnom kalendaru, biti više suha nego vlažna. Za pojedino godišnje doba Stoljetni kalendar predviđa:

Proljeće: suho, oštro i hladno.

Ljeto: više vruće, a noći su tople. Vladaju sparina i suša.

Jesen: više suha nego vlažna i dugo topla.

Zima: suha i jaka, vjetrovita i nestalna.

VRIJEME PO MJESECIMA

Siječanj: od 1. do 4. vedro i hladno, do 5. do 9. suho, noći studene, od 10. do 16. veliko zahlađenje, 16. i 17. poledica, 18. i 19. oblačno i hladno, od 10. do 22 snijeg, od 23. do 27. tmurno sa snijegom, od 28. do 31. susnježica, kiša sa snijegom.

Veljača: od 1. do 3. oblačno i kišovito, od 4. do 7. promjenljivo, s povremenom kišom, od 8. do 14. lijepo, od 15. do 18. pogoršanje sa snijegom, od 19. i 22. povremeni vjetar s kišom i snijegom, od 23. do 25. hladna kiša i soli-

ka, 26. snijeg i do kraja mjeseca tmurno i kišovito vrijeme.

Ožujak: od 1. do 3. vrlo studeno, od 4. do 7. vedro, ujutro i navečer jako hladno, 8. i 9. kiša i snijeg, od 10. do 13. razvedranje i zahlađenje, od 14. do 19. hladno, 20. i 21. jaka studen, od 22. do 26. oblačno i hladno, od 27. do kraja mjeseca vedro, noću smrzavice, a po danu toplo.

Travanj: od 1. do 3. oblačno s grmljavinom, od 4. do 7. tmurno, oblačno i hladno vrijeme, 8., 9. i 10. blago i toplo, od 11. do 13. hladno, noću mraz, od 14. do 20. suho i hladno vrijeme, od 21. do 23. mraz noću i hladno danju, od 24. do 29. hladno, 30. lijepo, 31. ponovno zahlađenje.

Svibanj: od 1. do 3. izjutra mraz, a po danu lijepo i toplo, 4. grmljavina i kiša, 5. promjenjivo, 6. vedro s mrazom, od 7. do 19. hladne noći i topli suhi dani, od 20. do 26. dani sve topliji i ljepši, 27. pogoršanje, od 28. do 30. oblačno s povremenom kišom, 31. preko noći veće zahladnjenje.

Lipanj: od 1. do 4. veoma hladno, a noću mraz, od 5. do 7. nešto toplije, 8. noću mraz, a danju vedro, od 9. do 17. lijepo i sunčano, a od 18. do kraja mjeseca lijepo, toplo vrijeme.

Srpanj: počinje velikom vrućinom po danu i sparinom po noći, gotovo svakog dana grmljavina, a više šuta pada tuča, od 7. do 10. velike vrućine i oluje, od 11. do 13. oblačno i postupno zahlađenje, 13. kiša, od 14. do 17. nestalno, od 18. do 24. tmurno i kišovito, od 25. do 28. hladnije s naletima kiše, 29. promjenljivo, 30. i 31. lagano poboljšanje.

Kolovoz: od 1. do 5. jutarnja magla, danju lijepo i toplo, od 6. do 11. vedro i sunčano, od 12. do 23. toplo i lijepo, od 24. do kraja mjeseca sve veća vrućina i suša.

Rujan: od 1. do 3. vruće i lijepo, od 4. do 6. zahlađenje, 7. oblačno, od 8. do 13. lijepo, sunčano, od 14. do 16. nestalno, s kratkotrajnim oborinama, od 17. do 27. ponovno lijepo i toplo, 28. kiša, 29. i 30. oblačno i sitna kišica.

Listopad: od 1. do 3. oblačno i kišovito, od 4. do 9. nestalno, 10. naglo pogoršanje, zahlađenje s mrazom sve do 17., 18. lijepi topao dan, 19. toplo, a 20. nagla promjena, hladno. Od 21. do 24. lijepo i toplo, 25. hladno, 26. sunčano i toplo, od 27. do 30. naglo zahlađenje, hladno i oporo.

Studeni: od 1. do 3. hladno, od 4. do 10. studeno, ali poslije podne većinom toplo, 11. i 12. oblačno, s maglom i kišom, od 13. do 19. sve veće zahlađenje, od 20. do kraja mjeseca vrlo hladno, ali poslijepodneva su većinom sunčana.

Prosinac: od 1. do 3. mraz i smrzavica, od 4. do 6. oblačno i hladna kiša, od 7. do 9. tmurno i led, 10. snijeg, od 11. do 15. veliko zahlađenje, od 16. do 19. čiča zima, 20. val topline i kiša, od 21. ponovno jako zahlađenje i jaka studen do kraja mjeseca.

To su predviđanja „Stoljetnog kalendara“ o vremenu u 2016. godini. Koliko su točna, moći ćemo se i sami uvjeriti. Živi bili pa vidjeli!

Stare jeronimske „Danice“ obično bi takva vremenska predviđanja popratile riječima: „Ovakvo *Stoljetni kalendar*, a kakvo će nam dragi Bog dati vrijeme, to je u Njegovoj svemožnoj ruci.“

ZAPOVJEDNI BLAGDANI

Zapovjedni blagdani su **sve nedjelje** u godini (ovamo, naravno, spadaju i **Uskrs** i **Duhovi**), **Tijelovo (Brašančevo)**, **Velika Gospa**, **Svi Sveti i Božić**. Više **nisu zapovjedni** blagdani: Sveta tri kralja (Bogojavljenje), Svijećnica, Sv. Josip, Blagovijest, Spasovo (Uzašašće), Sv. Petar i Pavao, Mala Gospa, Bezgrješno začeće BDM, drugi dan Uskrsa te Božića i Nova godina, ali katolici ih i dalje rado svetkuju.

OBVEZATNI POST I NEMRS

Katolici su prema sadašnjim crkvenim propisima dužni obdržavati **post i nemrs** na **Pepelnicu** (Čistu srijedu) i na **Veliki petak**. **Zakon nemrsa** obvezuje i na **sve petke u godini**, osim onih kad bude svetkovina, ali u izvankorizmene petke može se umjesto nemrsa odabrati **drugo djelo pokore** ili **kakvo karitativno djelo**.

Nemrs (kad je zabranjeno jesti meso) obvezuje sve vjernike koji su navršili **14 godina** pa **do konca života**, a **post** sve one koji su navršili **18 godina** i još nisu započeli **60. godinu**. *U posne dane smije se uzeti samo jedan pun obrok.*

Župnici u pojedinim slučajevima mogu iz opravdanih razloga osloboditi pojedine osobe ili obitelji obveze posta ili nemrsa, ili ih zamijeniti drugim oblicima pokore.

KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU

Sjedište: GRAD VATIKAN (RIM)

PAPA FRANJO

Vodi Crkvu od 13. ožujka 2013.

SVETA STOLICA naziv je za vrhovnu upravu Crkve na čelu sa Sv. Ocem, papom.

PRVI OPĆI CRKVENI SABOR (KONCIL) održan je 321. godine u Niceji. Posljednji opći koncil održan je u Vatikanu od 1962. do 1965. pod papama Ivanom XXIII. i Pavlom VI. To je II. vatikanski koncil.

SINODA BISKUPA uži je sabor biskupa u koji biskupske konferencije iz svih država, na svakih 25 biskupa, šalju po jednog predstavnika. Prvi put takva se sinoda sastala 29. rujna 1967. Otad se ona održava obično svake treće godine.

BISKUPSKA KONFERENCIJA skup je katoličkih biskupa u pojedinoj zemlji, u kojoj oni združeno vrše svoju pastirsku službu među njezinim vjernicima.

RIMSKA KURIJA

P a p a je na čelu vrhovne uprave Katoličke crkve (Sveta Stolica).

K a r d i n a l i su najviši papini savjetnici. U svijetu ima više od 150 kardinala koji, kad papa umre, ako nisu navršili 80 godina, biraju njegova nasljednika.

D r Ź a v n i t a j n i k (kardinal Pietro Parolin) najbliži je papin suradnik. On vodi središnju ustanovu Svete Stolice – Državno tajništvo, koje ima dva odjela: I. Odjel za opće poslove i II. Odjel za odnose s državama.

DEVET ZBOROVA (KONGREGACIJA)

1. Zbor za nauk vjere; u njezinu sastavu nalaze se Središnja teološka komisija i Papinska biblijska komisija, a na čelu joj je pročelnik – kardinal Gerhard Ljudevit Muller; 2. Zbor za istočne Crkve; 3. Zbor za bogoštovlje i stegu sakramenata; 4. Kongregacija za proglašavanje svetih i blaženih; 5. Zbor za biskupe; 6. Zbor za evangelizaciju naroda (misije); 7. Zbor za klerike; 8. Zbor za redovnike i svjetovne ustanove, 9. Zbor za katolički odgoj.

PAPINA SUDIŠTA

Sudište rimskog kotača (rota), 2. Vrhovno sudište apostolskog potpisa (signatura), 3. Apostolska pokorničarna

PAPINSKA VIJEĆA

1. Vijeće za laike, 2. Vijeće za promicanje jedinstva kršćanstva, 3. Vijeće za obitelj, 4. Vijeće za pravdu i mir, 5. Vijeće za karitativnu djelatnost (*Cor unum*), 6. Vijeće za pastoral migranata i ljudi na putovanju, 7. Vijeće za pastoral osoblja u službi bolesnika, 8. Vijeće za tumačenje crkvenih zakona, 9. Vijeće za dijalog među religijama, 10. Vijeće za kulturu, 11. Vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja, 12. Vijeće za novi navještaj Evanđelja.

URED I DOBARA

1. Apostolska zbornica (komora), 2. Uprava dobrima Apostolske Stolice, 3. Prefektura za gospodarske poslove Svete Stolice.

OSTALA TIJELA I INSTITUCIJE RIMSKE KURIJE

Prefektura papinske kuće; Služba za Papina liturgijska slavlja; Tiskovni ured Svete Stolice; Središnji statistički ured Crkve; Vatikanski tajni arhiv; Vatikanska tajna knjižnica i dr.

KATOLIČKA CRKVA U HRVATSKOJ

ZAGREBAČKA METROPOLIJA obuhvaća: Zagrebačku nadbiskupiju, Varaždinsku, Sisačku i Bjelovarsko-križevačku te Križevačku eparhiju. Zagrebački nadbiskup i metropolit: kardinal JOSIP BOZANIĆ; pomoćni biskupi: msgr. VALENTIN POZAIĆ, msgr. IVAN ŠAŠKO, msgr. MIJO GORSKI. Varaždinski biskup: msgr. JOSIP MRZLJAK. Sisački biskup: msgr. VLADO KOŠIĆ. Bjelovarsko-križevački biskup: msgr. VJEKOSLAV HUZZAK. Vladika križevački: msgr. NIKOLA KEKIĆ.

ĐAKOVAČKO-OSJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Đakovačko-osječku nadbiskupiju, Srijemsku i Požešku biskupiju. Nadbiskup metropolit đakovačko-osječki: msgr. ĐURO HRANIĆ; nadbiskup u mirovini msgr. MARIN SRAKIĆ. Biskup srijemski: msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ. Biskup požeški: msgr. ANTUN ŠKVORČEVIĆ.

SPLITSKA METROPOLIJA obuhvaća: Splitsko-makarsku nadbiskupiju, Dubrovačku, Hvarsku i Šibensku biskupiju. Nadbiskup metropolit splitski: msgr. MARIN BARIŠIĆ. Biskup dubrovački: msgr. MATE UZINIĆ. Biskup hvarski: msgr. SLOBODAN ŠTAMBUK. Biskup šibenski: msgr. ANTE IVAS.

RIJEČKA METROPOLIJA obuhvaća: Riječku nadbiskupiju, Krčku, Porečko-pulsku i Gospičko-senjsku biskupiju. Nadbiskup metropolit riječki: msgr. IVAN DEVČIĆ. Biskup krčki: msgr. VALTER ŽUPAN. Biskup porečko-pulski: msgr. DRAŽEN KUTLEŠA, biskupi u mirovini: msgr. IVAN MILOVAN i msgr. ANTUN BOGETIĆ. Biskup gospičko-senjski: msgr. MILE BOGOVIĆ.

ZADARSKA NADBISKUPLJA: msgr. ŽELIMIR PULJIĆ, nadbiskup zadarski.

VOJNI ORDINARIJ U RH: msgr. JURAJ JEZERINAC, biskup.

CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI I MAKEDONIJI

VRHBOSANSKA METROPOLIJA obuhvaća: Vrhbosansku (Sarajevsku) nadbiskupiju, Banjalučku, Mostarsko-duvanjsku, Trebinjsko-mrkansku i Skopsko-prizrensku (*ad instar*) biskupiju. Kardinal VINKO PULJIĆ nadbiskup je i metropolit vrhbosanski; msgr. PERO SUDAR, pomoćni biskup. Biskup banjalučki: msgr. FRANJO KOMARICA; msgr. MARKO SEMREN, pomoćni biskup. Biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. RATKO PERIĆ. Biskup skopski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji: msgr. KIRO STOJANOV. Kosovska apostolska administratura: msgr. DODE GJERGJI. Egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori: dr. ĐURO DŽUDŽAR.

VOJNI ORDINARIJ U BIH: msgr. TOMO VUKŠIĆ, biskup.

CRKVA U CRNOJ GORI

BARSKA NADBISKUPIJA: msgr. ZEF GASHI, nadbiskup barski.

KOTORSKA BISKUPIJA: msgr. ILIJA JANJIĆ, biskup kotorski (Splitska metropolija).

CRKVA U SRBIJI

BEOGRADSKA METROPOLIJA

BEOGRADSKA NADBISKUPIJA: nadbiskup i metropolit msgr. STANISLAV HOČEVAR.

SUBOTIČKA BISKUPIJA: msgr. JÁNOS PÉNZES.

ZRENJANINSKA BISKUPIJA: msgr. LÁSZLÓ NÉMET.

Bivša Biskupska konferencija Srbije i Crne Gore od 22. prosinca 2004. nosi ime **Međunarodna biskupska konferencija sv. Ćirila i Metoda**. Sjedište joj je u Beogradu, predsjednik je msgr. ZEF GASHI, nadbiskup barski, a potpredsjednik msgr. STANISLAV HOČEVAR, nadbiskup beogradski. Članovi su joj još: apostolski veleposlanik u Beogradu msgr. ORLANDO ANTONINI; mons. JÁNOS PÉNZES, biskup subotički; msgr. LÁSZLÓ NÉMET, biskup zrenjaninski; msgr. ILIJA JANJIĆ, biskup kotorski; msgr. ĐURO GAŠPAROVIĆ, biskup srijemski; msgr. KIRO STOJANOV. Biskup skopski i egzarh za katolike istočnog obreda u Makedoniji; msgr. DODE GJERGJI. Apostolski upravitelj prizrenski; msgr. ĐURO DŽUDŽAR, egzarh za katolike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori.

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu je dr. TOMISLAV MARKIĆ.

Papa Ivan Pavao II. odobrio je Statut Hrvatske biskupske konferencije (HBK), u čijem su sastavu svi biskupi s područja Republike Hrvatske, dok biskupi s područja Bosne i Hercegovine imaju svoju biskupsku konferenciju. Predsjednik je Hrvatske biskupske konferencije msgr. Želimir Puljić, a bosanskohercegovačke msgr. Franjo Komarica.

APOSTOLSKE NUNCIJATURE

Apostolski nuncij (izaslanik Papin) u Srbiji i Crnoj Gori: nadbiskup msgr. ORLANDO ANTONINI.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj: nadbiskup msgr. ALESSANDRO D'ERRICO.

Apostolski nuncij u Republici Bosni i Hercegovini i u Republici Crnoj Gori: mons. ALOJZIJE (LUIGI) PEZZUTO.

BISKUPI HRVATI IZVAN DOMOVINE

- Msgr. NIKOLA ETEROVIĆ, apostolski nuncij u Njemačkoj.
Msgr. PETAR RAJIĆ, apostolski delegat na Arapskom poluotoku.
Msgr. BERISLAV GRGIĆ, biskup u Tromsou (Norveška)
Msgr. MARTIN VIDOVIĆ, apostolski nuncij u Bjelorusiji.
Msgr. STANISLAV KARLIĆ, kardinal, umirovljeni nadbiskup grada Parana (Argentina).
Msgr. EMILIO OGNJENOVIĆ, umirovljeni nadbiskup u gradu Mercedesu (Argentina).
Msgr. ALEKSANDAR GOIĆ KARMELIĆ, biskup u Rancaque (Čile), predsjednik Čileanske biskupske konferencije.
Msgr. TOMISLAV KOLJATIĆ-MAROEVIĆ, biskup linareške biskupije (Čile).
Msgr. PEDRO OSSANDON BULJEVIĆ, pomoćni biskup nadbiskupije Concepcion (Čile).
Msgr. BLAŽ ČUPIĆ, biskup u Rapid Cityju (SAD).
Msgr. GERARD ŽERDIN, biskup u Peruu.
Msgr. SALVADOR PINERIO-CALDERON NESANOVIĆ, vojni ordinarij države Perua.
Msgr. JORGE CARRION PAVLIĆ, biskup u Punu (Peru, jezero Titicaca).
Msgr. JOSE ANTONIO EGUREN BRESANI, nadbiskup grada Piure (Peru).

VAŽNIJI DATUMI IZ ŽIDOVSKOG KALENDARA 2016. godina = 5776./5777. židovska godina

- PURIM (izbavljenje od pokolja u perzijskom zatočeništvu): 24. III.
PASHA (izlazak iz egipatskog sužanjstva): 23. IV. – 30. IV.
JOM HAŠOA (spomen na holokaust): 5. V.
ŠAVUOT (Deset zapovijedi – njihova objava na Sinaju): 12. i 13. VI.
ROŠ HAŠANA (Nova, 5777. godina): 3. i 4. X.

ZNAČAJNIJI DATUMI U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

- Obraćenje sv. Pavla: 25. I. (Zaštitnik biskupije)
Obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića 16. III.
Obljetnica smrti biskupa Matije Zvekanovića: 24. IV.
Obljetnica posvete biskupa dr. Ivana Pénzesa: ... 18. VI.
Dan o. Gerarda Tome Stantića: 24. VI. (Sombor – karmelićani)
Blagoslov svijeća od groma: 26. VI. (Bač – Sombor)
Dužijanca: 14. VIII. (Subotica)
Bunaričko proštenje: 27. i 28. VIII.
Hodočašće Majci Božjoj Bistričkoj: 24. i 25. IX.
Obljetnica posvete katedrale: 14. X.
Sv. Terezija Avilska – zaštitnica katedrale
i grada Subotice: 15. X.

KATOLIČKE NOVINE I ČASOPISI (izbor)

HKD SV. JERONIMA (sv. Ćirila i Metoda) izdaje časopis:

- HKR „MARULIĆ“, dvomjesečnik za književnost i kulturu

Periodične publikacije drugih naših nakladnika:

- ALOJZIJE STEPINAC, glasilo postulatature, Zagreb
- BETANIJA, časopis za bolesnike, Zagreb (5 puta godišnje)
- BILTEN PETRA BARBARIĆA, list vicepostulatature, Zagreb
- BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ, povremeni vjesnik, Zagreb
- BOGOSLOVSKA SMOTRA, časopis Bogoslovnog fakulteta, Zagreb
- BRAČKA CRKVA, list župa na otoku Braču, Supetar
- BRAT FRANJO, dvomjesečnik, list franjevačkih zajednica, Zagreb
- CRKVA NA KAMENU, informativni list hercegovačkih biskupija, Mostar
- CRKVA U SVIJETU, časopis za vjersku kulturu, Split
- DOBRI OTAC ANTIĆ, list vicepostulatature, Zagreb
- DON BOSCO DANAS, Zagreb
- GLAS KONCILA, katolički tjednik, Zagreb
- GLASNIK HRVATSKOG KATOLIČKOG LIJEČNIČKOG DRUŠTVA, Zagreb
- GLASNIK SRCA ISUSOVA I MARIJINA, mjesečnik, Zagreb
- GLASNIK SV. JOSIPA, izdaje Svetište sv. Josipa, Karlovac
- IKA - Bilten Informativne katoličke agencije, Zagreb
- IVAN MERZ, glasilo postulatature, Zagreb
- KAČIĆ, zbornik, Split
- KANA, kršćanska obiteljska revija, Zagreb
- KATEHEZA, časopis za katehezu i pastoral, Zagreb
- KATOLIČKI TJEDNIK, Sarajevo
- KRIŽ, glasilo Velikoga križarskog bratstva, Zagreb
- KRŠNI ZAVIČAJ, hercegovački zbornik za vjerska i društvena pitanja, Drinovci
- LADONJA, vjerski informativno-kulturni list, Pazin
- LJUDIMA PRIJATELJ, list sv. Leopolda Mandića, izdaje Hr. kap. prov., Zagreb
- MALI KONCIL, mjesečnik „Glasa Koncila“ za djecu, Zagreb
- MARIJA, mjesečnik, Split
- MARIJIN TRSAT, Rijeka
- MI, list mladih, mjesečnik, Zagreb
- MOSTOVI, list Slunjskog dekanata, Slunj
- NAŠA OGNJIŠTA, katolički mjesečnik, Tomislavgrad
- NOVI SVIJET, mjesečnik Pokreta fokolara
- OBNOVLJENI ŽIVOT, tromjesečnik, Zagreb
- POLJICA, list Poljičkog dekanata, Gata
- RADOSNA VIJEST, misijski časopis, Sarajevo
- RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, Rijeka
- SLUŽBA BOŽJA, liturgijski časopis, dvomjesečnik, Makarska
- SVETA BAŠTINA, informativni list, Tomislavgrad
- SVJETLO RIJEČI, mjesečnik, izdaje franjevački provincijalat u Sarajevu
- VERITAS, mjesečnik, ZAGREB
- VJESNIK BISKUPA LANGA, Zagreb
- VJESNIK BISKUPIJE ZAGREBAČKE, Zagreb
- VJESNIK DAKOVAČKE BISKUPIJE, mjesečnik, Dakovo
- ZVONA, mjesečnik za kršćansku kulturu, Rijeka
- ZVONIK, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica
- ŽIVA ZAJEDNICA, izdaje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu
- ŽIVO VRELO, glasilo Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral, Zadar
- ŽUMBERAČKI KRIJES - godišnjak Žumberačkog vikarijata

(Prema: „Danica 2016. – hrvatski katolički kalendar“, str. 52-56)

Msgr. dr. Ivan Pénzes, subotički biskup

Dragi Štioče!

Subotička Danica Ti dolazi u susret. Ima ona puno odgovora na Tvoja pitanja. Hoće li biti vidljiva pomrčina Sunca i Mjeseca? Nije *Danica* meteorolog. Nije niti prorok. Ona samo nagađa kakvo nas vrijeme očekuje ove godine. Koji su zapovjedni blagdani i kad je obvezatan post i nemrs? *Subotička Danica* predstavlja Katoličku Crkvu po svijetu i u nekim državama koje su se razvile iz bivše Jugoslavije.

Lijepa je ova 2016. godina zato što je to godina otvorenih vrata, Sveta godina. Ovo je izvanredni jubilej milosrđa. Na svetu godinu je Rimski biskup otvarao sveta vrata na rimskim velikim bazilikama. Tamo su se dobivali određeni oprosti. Ove godine su, po želji pape Franje, sveta vrata Božjeg milosrđa otvorena u svim stolnim crkvama, pa tako i u subotičkoj stolnoj bazilici. Tu je i mogućnost da pojedini svećenici otpuštaju grijehe pridržane Apostolskoj Stolici. Izvanredni jubilej milosrđa ima za geslo „Milosrdni poput Oca“. Zato Te, dragi Štioče, *Danica* već na ovim prvim stranicama pita, jesi li doživio Božje milosrđe? Jesi li i Ti milosrdan „poput Oca“? U Godini milosrđa vrijedi se pitati, ima li u meni skromnosti? Jesam li ponizan. Ima *Danica* jedan odgovor na to pitanje. Jesam li milosrdan čovjek ili sam uvijek spreman na osudu ljudi koji su „gori“ od mene?

Katolički biskupi su prošle godine razgovarali kod Svetoga Oca o obitelji i napose o obiteljima koje su zapale u krizu. Može li se zakonito sklopljena ženidba proglasiti ništavom? *Subotička Danica* piše i o tim teškoćama. Možda ćeš ovdje naći odgovor na svoja pitanja.

Sveci su naši i Božji prijatelji. Sveci su grješnici. Griješili su. Ipak, oni su uz suradnju s dragim Bogom nadvladali tamu grijeha. *Danica* Ti pruža primjer jednog bračnog para, jednog mladića i jedne djevojke, koja je godinama živjela samo od svete Pričesti. *Subotička Danica* je i ove godine otvorila svoje stranice za Slugu Božjega Gerarda Stantića.

Što bi odgovorio da se nađeš pred Isusom i da Te on pita: Voliš li me zaista?

Što je *Danica* doznala o sončanskim nadimcima, i o šlingu. Što je najljepša svjetiljka u ljudi ravnice? Čitaj *Danicu*, dok ne nađeš štogod dobro za nasmijati se.

Ima *Danica* svoje male čitače. Što nam najmlađi mogu doznati o papi Franji? Kako djeca zahvaljuju Bogu na Dužijancu? Vole naša djeca salaš i tradiciju. Vole i svetu misu. Ima među djecom puno ministranata, a među nji-

ma i djevojčica. Zlatna harfa je raspjevana Bačka od Novoga Sada do Subotice. Ni djeca ni mladi ne žele noć vještica. Što su te noći učinili u Subotici? Jesi li čuo za lisicu i hromu kokoš? I za djecu ima šale, ima dječjih stihova. Lijep stih stvaraju i mladi i najmlađi čitatelji *Danice*.

Mladi katolici, Isusove sestre i braća su aktivni u cijeloj biskupiji. I mladi stvaraju *Subotičku Danicu*. Pišu o ljubavi, pišu o obitelji. Imaju dobre planove za budućnost. *Danica* ima i jednu molitvu za zaručnike. I mladi računaju na Isusovo milosrđe. Hoće li naši mladi na Dan mladih u Krakov? Čitajte kako je jedna djevojka doživjela susret s Papom u Sarajevu.

Ima u *Danici* opet nešto o obitelji. Nema savjeta, ali tu je iskustvo obitelji, koja među djecom ima i studentice i srednjoškolce i predškolca.

I ove godine *Danica* nudi nešto za pojesti. Možda ćeš poslušati njezin savjet.

Koliko je novih knjiga i izdanja zapazila *Danica*? I ova *Danica* spominje Kokića, a nije zaboravila ni na veliki kulturni događaj u Subotici i Kalači: na Dane biskupa Ivana Antunovića. Franjevac Emanuel Hoško piše o pronađenoj knjizi franjevca Mihajla Radnića *Pogargegne izpraznosti od svijeta* u knjižnici subotičkog Franjevačkog samostana.

Ako voliš povijest i ako voliš starinsku hrvatsku ikavicu, pročitaj što je i kako je bački župnik Evetović napisao o Šimunu Matkoviću.

Drage su nam časne sestre slavile jubileje. S. Leopoldina, s. Trpimira, sestra Eleonora i Bernardica proslavile su jubileje redovničkih zavjeta. Dva su nam svećenika već 50 godina u Božjem vinogradu, jedan „tek“ 25. Dvije mlade mise je imala Bačka. Jedan đakon čeka svećeničko ređenje. Podsjeća nas *Danica* na drage nam pokojnike: sestru Karmelu, karmelićanina Vjenceslava Miheteca, subotičkog franjevca Klarusa.

Danica je dobra i kao kronika, a ima u *Danici* stihova i stihova. Dragi Štioče, uzmi i čitaj. Lijepo je s *Danicom*...

Papa govori Crkvi i svijetu

Priredio: Josip Štefković

Sвета година milosrđa

Naš je Bog Svemoćni, Svesilni, Sveznajući, Strašan... Ovim nam i sličnim atributima Sveto pismo, pogotovo Stari zavjet, predstavlja Boga. Sve nas to može potaknuti na strahopoštovanje prema njemu, ali mnoge ljude navodi i na nelagodu i strepnju pred njim. Mnogi ga zamišljaju kao strogog i neumoljivog suca, a Crkvu kao instituciju zasnovanu na pravu i pravdi od koje treba strepeti. Međutim, papa naš Franjo već od početka svoga pontifikata pokušava nam predstaviti Boga kao milosrdnog oca. On jest svemoguć ali tu svoju svemoć očituje ponajviše praštanjem i milosrđem. Crkva takvoga Boga treba

svjedočiti svijetu, a u svojim odnosima s ljudima treba se više vladati po načelima milosrđa negoli pravde, jer prva dužnost Crkve nije da osudi ili da anatemizira, nego da naviješta Božje milosrđe. Ništa nam Papa novo ne govori, tek ispravno tumači Pismo i u vjernicima želi učvrstiti svijest o Bogu kakav on uistinu i jest. Ta, Boga se ne treba bojati, jer baš je preplašenim srcima, u Bibliji 365 puta zapisano „Ne boj se“. Taman za svaki dan u godini po jednom. Već na prvom svom Angelusu, papa Franjo je naglasio: *Bog se nikada ne umori opraštajući nam, mi smo ti koji se umorimo tražeći oprost*. To je ono što Papa neprestano ponavlja. Mnogi mu, kako iz Crkve tako i izvan nje, na tome zamjeraju. Misle da je preblag, prepopustljiv, da

ponižava Crkvu i svoju papinsku službu. Međutim, ne radi se o nauku Jorgea Maria Bergoglia tj. pape Franje, radi se o Objavi, o onome kako nam se sam Bog predstavio, a zapisano nam je u Svetom pismu. To je ono što je Objavitelj želio da mi znamo o njemu. Međutim, nije to shvatio tek papa Franjo, i sveti papa Ivan Pavao II. odlučno je opominjao: *Crkva živi svoj istinski život kada ispovijeda i obznanjuje milosrđe, najčudesnije svojstvo Stvoritelja i Otkupitelja, i kada ljude privodi vrelima Spasiteljeva milosrđa, kojega je ona čuvarica i djeliteljica.* Tako nam je to zapisano u enciklici pape Ivana Pavla II., koja nosi naslov *Bogat milosrđem*, a objavljena je još 1980. godine. Sve nam je to važno shvatiti, kako bismo bolje razumjeli ovu 2016. godinu, proglašenu od pape Franje za svetu godinu milosrđa.

Ideja o svetoj godini izvorno je puno starija od kršćanstva. Poznaju je i Židovi ali prije njih još i narodi u južnim krajevima Mezopotamije. Radi se o vrlo razvijenim i bogatim narodima sumerske, akadске i babilonske civilizacije. Sumerski su kraljevi, primjerice, ustanovom jubilejskih godina, odnosno jubilejskih oprosta, brinuli da se prodana zemljišta vrate u posjed njihovim izvornim vlasnicima. Tom su se prigodom opraštali i dugovi i oslobođali robovi. To je sve trebalo uspostaviti socijalnu ravnotežu i mir te biti snažno sredstvo borbe protiv nerazmjernog i nepravednog bogaćenja moćnih skupina ili pojedinih obitelji. Sve je to težilo ponovnoj uspostavi prirodnoga i pravednoga reda i božanskoga zakona. Jubilejske godine mogli su proglasiti samo kraljevi, jer oni su se smatrali sinovima bogova. Tako su jubileji proglašavani 'božanskom' vlašću, pa su imali snagu koja je bila iznad ugovora koje su međusobno sklapali pojedinci. Te godine nisu bile česte, niti su imale neki ustaljeni ritam. Kraljevi su ih mogli proglasiti na početku svoje vladavine, prigodom velikih i značajnih osvajanja ili u drugim za kraljevstvo važnim prigodama. U kasnijem razdoblju jubileji su jamčili tek jednogodišnje smanjenje ili ukidanje poreza te dobivanje drugih olakšica kojima se htjelo pomoći siromašnome mnoštvu ili ga pak primiriti. Po svemu sudeći, ove su istočnjačke tradicije utjecale i na ustanovu jubilejske godine među Židovima. Jubilejsku godinu spominje knjiga Levitskog zakonika koja je nastala u vrijeme ili neposredno nakon babilonskog sužanjstva, tj. u 6. stoljeću prije Krista. Ono što je novost u židovskom slavlju jubileja jest njihova redovitost. Poslušajmo što o tome kaže Sveto pismo: *Šest godina zasijavaj svoju zemlju i njezine plodove pobiri, a sedme je godine pusti da počiva neobrađena. Neka se s nje hrani sirotinja tvoga roda, a što njoj ostane, neka pojede poljska živina. Radi tako i sa svojim vinogradom i svojim maslinikom* (Izl 23,10-11; usp. Neh 10,32). Kada se navrší sedam subotnjih godina u nizu, iliti razdoblje od četrdeset devet godina, nastupa jubilejska godina. *Tada zaori u trubu... širom svoje zemlje. Tu pedesetu godinu proglasite svetom! Zemljom proglasite oslobođenje svim stanovnicima. To neka vam bude jubilej, oprosna godina. Neka se svatko vaš vrati na svoju očevinu; neka se svatko vrati svome rodu!* (Lev 25,8-10). Jubilejska godina podsjeća da zem-

Bog uvijek pobjeđuje
preobiljem svoje milosti,
nježnosti i bogatstvom
svojega milosrđa.

- Papa Franjo

Ija pripada Gospodinu. Čovjek njome nikada u potpunosti ne može zagospodariti. Zemlja mu je tek darovana u posjed. Gospodin sâm je gospodar, onaj koji daje zemlju i na njoj daje život ljudima. Takav odnos prema zemlji buđi u čovjeku svijest, da je sve što ima, i što jest, zapravo Božji i to nezasluzeni dar. Opomena je to čovjeku da se ostavi zablude da je gospodar zemlje i vlastitoga života. Živjeti iz dara znači otkriti i čuvati sklad među stvorenjima te sinovski odnos s Bogom. U temelju jubilejske godine, dakle, stoji oprost, povratak na početak, na zajedništvo s Bogom, te izlaz, oslobođenje od svakog oblika neslobode. U tom smislu razumijemo Izaijin govor: *Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza; posla me da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenicima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjevima: da navijestim godinu milosti Gospodnje i dan odmazde Boga našega* (Iz 61,1-2a). Isus svoje javno djelovanje započinjje upravo izgovaranjem tih riječi u nazaretskoj sinagogi. S njim je nastupilo vrijeme oslobođenja, oprosta, povratka svega što je nepravdom stečeno, povratka čovjeka grijehom otuđena u Božji očinski dom. U tome se čita izlivanje Božjega milosrđa, oproštenja i sveopćega pomirenja. Stoga u središtu kršćanskih jubilejskih godina, kako onih redovitih tako i onih izvanrednih, stoje milosrđe i oproštenje. Jubilejska godina milosrđa koju slavimo po odluci pape Franje, osmišljena pod motom Milosrdni kao (nebeski) Otac, stoga je jubilej u najizvrsnijem i najizvornijem smislu te riječi. Jubilejska godina s temom milosrđa u svome središtu vraća nas temi jubileja i njegova smisla.

Bog bogat milosrđem (Ef 2, 4) postaje vidljiv u Isusu Kristu. Čitavoj starozavjetnoj poruci o Božjem milosrđu Krist daje konačno značenje. O

njemu on govori i tumači ga ne samo slikama i prisporobama, već nadasve on milosrđe utjelovljuje i uosobljuje. On je sam u određenom smislu milosrđe. Tko milosrđe u njemu vidi i u njemu susreće, tomu Bog postaje osobito vidljiv kao otac bogat milosrđem (Ivan Pavao II., *Bogat milosrđem*, 2). Božje milosrđe, do krajnosti iskazano u Raspetome na križu, postaje trajan poziv svakom čovjeku na nasljedovanje puta milosrđa i djela milosrđa. Zato nam trajno, a posebno u ovoj godini milosrđa, odzvanja Kristov poziv: *Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan* (Lk 6,36). Biti milosrdan tiče se ponajprije srce, a potom milosrđe pronalazi i put do djela ruku. Biti milosrdan ne znači sažaljevati nekoga, imati sućuti za nekoga, već znači radosno življenje dara u kojemu smo i sami oslobođeni i vraćeni u zajedništvo s Ocem. Sveti Augustin poučava kako milosrđe nije drugo, doli primiti u srce dio bijede drugih. A papa Franjo naglašava kako je milosrđe temeljni zakon koji prebiva u srcu svake osobe. Suprotnost milosrđu je ravnodušnost. Ravnodušnost ponižava, a milosrđe uzdiže, i onoga koji ga daje i onoga koji ga prima. Milosrđe je put kojim se obnavlja iskreni odnos s Onim od kojega je svaki dar. Dok je ravnodušnost put kojim se razara iskreni odnos s Ocem i braćom. Što se tiče Crkve, možemo reći da je milosrđe sam temelj na kojem počiva život Crkve. Cjelokupno njezino pastoralno djelovanje moralo bi biti obavijeno nježnošću koju pokazuje prema vjernicima. Tj. ništa u njezinu naviještanju i njezinu svjedočenju svijetu ne bi smjelo biti lišeno milosrđa. Sama se vjerodostojnost Crkve očituje u tome kako ona pokazuje milosrdnu i suosjećajnu ljubav. Crkva, dakle, ima poslanje naviještati Božje milosrđe, to živo srce evanđelja, koje na svoj način mora doprijeti do srca i uma svake osobe.

Praksu jubilejskih godina, ali u izrazito duhovnom smislu, slavi i Katolička crkva. Crkva, dakle, u jubilejskoj godini ne vraća zemlju, dugove ili slično, već dijeli oprost. Prva kršćanska jubilejska godina slavljena je 1300. godine, odlukom pape Bonifacija VIII. U početku se sveta godina slavila svakih 100 godina, a od 1470. godine do danas redovito se slavi svakih 25 godina. Osim toga redovitog ritma, u pojedinim prigodama slave se i izvanredne jubilejske godine. Do sada su proslavljene tri izvanredne svete godine: 1933. (Pio XI.), 1966. (Pavao VI.) i 1983. (Ivan Pavao II.).

Izvanredna je i sveta godina milosrđa koju, po odluci pape Franje, u Crkvi slavimo od blagdana Bezgrješnog Začeca, od 8. prosinca 2015., do svetkovine Krista Kralja svega stvorenoga, do 20. studenoga 2016. godine. Milosno je to vrijeme u kojemu smo pozvani izručiti se Božjemu milosrđu te biti nositelji i djelitelji istoga dara, kojega je potrebit svaki čovjek. Božje milosrđe prema nama očitovano je na najčudesniji i najjasniji način u osobi Isusa Krista, u njegovu djelu otkupljenja. Njegova smrt na križu blista Božjim očinskim milosrđem, ljubavlju koja prihvaća svakoga čovjeka. Zato, *gdje god je Crkva prisutna, ondje mora biti vidljivo Očevo milosrđe. U našim župama, zajednicama, udruženjima i*

pokretima, ukratko gdje god su kršćani, svatko mora naći oazu milosrđa piše papa Franjo u buli *Lice milosrđa*. Milosrđe daje vjerodostojnost i vrijednost svim riječima i svim pothvatima Crkve. Ono je mjesto trajne obnove, povratka u zagrljaj Oca, koji oprašta, vraća radost života i osposobljuje za istinsko zajedništvo s braćom ljudima. Živjeti vjeru znači prihvatiti Božje milosrđe i iz njega spoznavati sebe, sve ljude i sve stvoreno. Dotaknuti njegovim milosrđem, bivamo nositelji ljubavi koja preobražava svijet.

Interesantno i poticajno je promotriti kako su Židovi i pogani slavili jubilejske godine. Za nas kršćane je pak dobro slušati i što nam poručuje papa. On je poglavar Crkve koju je osnovao Krist. Mnogi će danas pomisliti kako je katolička Crkva tek čuvarica tradicije, obreda i formalnosti a da joj život izmiče. Papa nam poručuje da u Crkvi mora biti i života i vjere i dubine. Crkva nije samo čuvarica poklada vjere, ona je i djelateljica istoga. Evo i papinog motiva za proglašenje godine milosrđa, koji nam o tome govori, a papa ga je iznio na propovijedi prigodom najave godine milosrđa: *Crkva je u ovom času velikih epohalnih promjena pozvana snažnije davati znakove Božje prisutnosti i blizine... Eto zašto jubilej: jer je to vrijeme milosrđa. To je pogodno vrijeme u kojemu valja liječiti rane, u kojemu se ne smijemo umoriti susretati one koji iščekuju da vide i rukom dodirnu znakove Božje blizine, u kojemu svima – svima – valja ponuditi put oprostjenja i pomirenja. Ovo je povoljan trenutak da se promijeni život – ističe Papa u svojoj buli napisanoj za godinu milosrđa. Bula je puna životnih i sasvim konkretnih poziva i poticaja, a sve u svrhu da nas potakne da se ostavimo licemjerja, egoizma i ravnodušnosti a milosrđe prihvatimo kao stil života. Jer kršćanska nam je dužnost biti milosrdni kao Otac naš Nebeski.*

PAPA FRANJO I NOVOSTI U PRISTUPU
SAKRAMENTA ŽENIDBE

Reforma kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe

Punih godinu i pol dana tema obitelji je neprestano prisutna u govoru i razmišljanju Crkve, ali što je još zanimljivije, kroz cijelo to vrijeme, taj govor Crkve o obitelji zaokuplja pozornost medija. Rijetko koja tematika privlači toliku pozornost i to uvijek jednakim intenzitetom. Ako uzmemo u ruke prošlogodišnju *Danicu*, prisutne su dobrim dijelom obiteljske teme. Ako se bolje pogleda, obiteljska tematika je u središtu svih područja društva i ponajviše se nastoje nametnuti načela koja se protive kršćanskom poimanju. Sijedom toga, prihvaćanje tih i takvih, Crkvi neprihvatljivih razmišljanja, očekuje se i od nje same. Vjerojatno je to jedan od razloga što se od svakog novog koraka Crkve u obiteljskom pastoralu očekuje usuglašavanje kršćanskih i svjetovnih načela.

Nastojanje cijele Crkve i samoga pape Franje ide s ciljem da pristupi obiteljima, ohrabrujući ih na življenje pravih vrijednosti u ovome svijetu. U tu svrhu su i održane dvije sinode o obitelji: III. izvanredna opća biskupska sinoda Pastoralni izazovi vezani uz obitelj u kontekstu evangelizacije, od 5. do 19. listopada 2014. god., koja je bila svojevrsna priprava za XIV. redovnu opću biskupsku sinodu na temu Poziv i poslanje obitelji u Crkvi i suvremenom svijetu, od 4. do 25. listopada 2015. godine.

Rad sinoda je bio popraćen u javnosti, jer se očekivalo, s jedne strane, i još uvijek se očekuje, da će Crkva promijeniti neka stajališta, pa čak i svoj nauk. S druge strane, valja istaknuti svijest same Crkve koliko je hitno potrebno pronaći rješenje i pristup za svakog ženidbenog druga, poštujući svačiju osobnost i životnu situaciju. Napose u obiteljskoj situaciji rastavljenih i ponovno vjenčanih, što predstavlja jednu od uvijek prisutnih obiteljskih tema u crkvenom razmišljanju, iako se čini da je i sama Crkva svjesna kako još nije pronašla do kraja zreli pastoralni pristup spomenutim vjernicima.

Plod takve brižljivosti Crkve je reforma kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe, iz kojeg su se ponovno u javnosti poku-

šavali iščitati pojedini sa-
držaji kojih u samoj refor-
mi nema. Reforma ka-
nonskog postupka dob-
rim dijelom crpi svoje na-
dahnuće iz navedenih
biskupskih sinoda, ali ne
u cijelosti, jer kronološki
gledano, započela je i za-
vršila ranije. No, zasigurno
je plod intenzivnog
djelovanja i promišljanja
Crkve o obiteljskim te-
mama.

Vidljivo je iz ovog kronološkog pregleda koliko je riječ o dva zasebna, ali opet vrlo paralelna i bliska događaja u Crkvi. Reforma je započela uspostavom Posebnog povjerenstva za pripremu reforme crkvenog postupka proglašenja ništavosti ženidbe, kojeg je Papa osnovao 27. kolovoza 2014., dakle, prije izvanredne sinode o obitelji održane listopada 2014. godine. Sadržaj reforme sadržan je u dva motu proprija (*motu proprio* = „iz vlastite pobude“), koje je papa Franjo proglasio 8. rujna 2015., ponovno prije redovite sinode o obitelji, održane listopada 2015. Riječ je o dva dokumenta: Apostolsko pismo u obliku motu proprija *Gospodin Isus, Blagi Sudac* kojim se reformiraju kanoni Zakonika kanonskog prava o parnicama za proglašenje ništavosti ženidbe Rimskog Prvosvećenika Franje, i Apostolsko pismo u obliku motu proprija *Blagi i Milosrdni Isus* kojim se reformiraju kanoni Zakonika kanona istočnih Crkava o parnicama za proglašenje ništavosti ženidbe Rimskog Prvosvećenika Franje. Obnovljene norme oba dokumenta stupaju na snagu 8. prosinca 2015. godine.

Papa mijenja nauk o sakramentu ženidbe zapisan u Evandelju?!

Papa Franjo, kao vrhovni zakonodavac, govoreći rječnikom civilnoga prava, vrši „izmjene i dopune“ zakona. Naime, Katolička crkva posjeduje svoj pravni sustav, koji uređuje njen život i rad. Sve zakonske odredbe sadržane su u dva Zakonika: Zakonik kanonskog prava za latinsku, zapadnu Katoličku crkvu donesen 1983., i Zakonik kanona istočnih Crkava za istočnu Katoličku crkvu donesen 1990. godine. I prvi i drugi proglasio je tada vrhovni zakonodavac u Katoličkoj crkvi papa sv. Ivan Pavao II. Na tragu toga, jedini koji može mijenjati i nadopunjavati norme koje je donio jedan papa, ili donositi nove koje se tiču iste materije, jest ponovno samo papa, što papa Franjo upravo i čini reformom kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe.

Nit koja se provlači kroz reformu kanonskog postupka, a jednako tako i kroz dokumente obiju sinoda, jest izričiti naglasak na nerazrješivosti ženidbe. Nastoji se raspravljati o različitim pitanjima vezanima za obiteljski život i sakrament ženidbe, ali se nikada ne dovodi u pitanje temeljni nauk o nerazrješivosti, a to znači da supružnici, kada jednom sklope valjanu ženidbu, ostaju do konca života u nerazrješivom, valjanom sakramentu, koji se ne može poništiti, niti razvesti. Pri tome, i poništenje i razvod idu za tim da supružnici mogu sklopiti novu ženidbu, što je nemoguće, ukoliko je prethodna ženidba valjana sklopljena, neovisno o tome što možda više nema zajedničkog života. Ono što se može učiniti, jest ženidba koja je iz nekog razloga nevaljana sklopljena, proglasiti ništavnom. To znači utvrđivanje je li među mladencima, na dan vjenčanja, kada su bili pred svećenikom, sklopljena valjana ženidba ili ne. Ukoliko se utvrdi da je ženidba valjana sklopljena, tada je nemoguće sklopiti novu. Ukoliko se, pak, utvrdi da je ženidba nevaljana sklopljena, tada supružnici mogu pristupiti sklapanju nove ženidba, koja je zapravo prva i valjana ženidba.

Ono što je papa Franjo učinio donošenjem dvaju motu proprija kojima se reformira kanonski postupak, nije promjena nauka o sakramentu ženidbe, u ovom slučaju se izravno misli na njenu nerazrješivost, nego je promjena postupka, načina kako se utvrđuje je li neka ženidba valjana ili nije. Crkva time ne mijenja nauk o ženidbi, nego mijenja samo određene norme koje reguliraju postupanje crkvenih sudova u načinu vođenja jedne sudske parnice za proglašenje ništavosti ženidbe. Tu je riječ o normama, npr. koliko jedna stranka u postupku ili sudac ima dana na raspolaganju da odgovori na određeni upit ili tužbu; kako se treba postupati ako se stranka ne odazove na sud; na koji način odvjetnik može pomoći stranci u postupku; kako se vrši ispitivanje, vještačenje ili iznošenje drugih dokaza, i sl.

Konkretno, u Zakoniku kanonskog prava, koji je podijeljen na sedam dijelova ili cjelina, koje se nazivaju knjige, četvrta knjiga nosi naslov Posvetiteljska zadaća Crkve. Najmanja jedinica cijelog Zakonika naziva se kanon (skraćeno kan.), što odgovara onome što se u civilnom zakonodavstvu naziv člankom (skraćeno čl.). U četvrtoj knjizi se nalaze odredbe koje definiraju što je sve potrebno i na koji način se mogu dijeliti sakramenti, te tko ih sve može primiti, pa tako i sakrament ženidbe. U ovom dijelu Zakonika je riječ o odredbama koje se tiču nauka sakramenta ženidbe, pa tako i njene nerazrješivosti. Ovaj dio Zakonika, tj. četvrta knjiga se ne mijenja papinom reformom, što znači da nauk ostaje isti, nepromijenjen.

Mijenjaju se određene odrede iz sedme knjige Zakonika, koja nosi naslov Postupci. Cijela sedma knjiga govori o načinu postupanja u različitim sudskim sporovima, parničnom, usmenom, kaznenom. Jedan dio je posvećen posebnim postupcima, među kojim se nalaze i ženidbeni postupci, kojih ima četiri, a jedan se odnosi na Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe (definiran u kan. 1671-1791). Papa Franjo je reformirao upravo ovaj postu-

pak. Od ukupno 1752 kanona, koliko ima cijeli Zakonik kanonskog prava, odnosno 352 kanona koliko ima sedma knjiga, djelomice je izmijenjeno i nadopunjeno 20 kanona. Riječ je, dakle, o vrlo malom broju odredbi. Činjenica da je riječ o normama koje se nalaze u sedmoj, a ne u četvrtoj knjizi, kako je već rečeno, pokazuje da se ne mijenja nauk o sakramentu ženidbe, nego samo način postupanja u onim ženidbenim situacijama kada se želi utvrditi jesu li dvoje zaručnika sklopili valjanu ženidbu ili nisu.

U cijeloj sudskoj praksi koja se odvija na sudovima Katoličke crkve, najvećim dijelom su ženidbene parnice za proglašenje ništavosti. Slobodno govoreći, preko 90% je takvih predmeta, što onda govori o značaju cijele reforme koju je papa Franjo donio. Smisao samo reforme opisuje Papa u uvodu: *Reforma je potaknuta zbog velikog broja vjernika koji, iako žele postupati po savjesti, često odustaju od pravnih struktura Crkve zbog fizičke ili moralne udaljenosti. Ljubav i milosrđe stoga zahtijevaju da Crkva kao majka bude bliska svojoj djeci koja se osjećaju izdvojenom.*

Kriterij i temelj za utvrđivanje valjanosti je upravo sam nauk o sakramentu ženidbe. Reforma se kanonskog postupka odnosi samo na procesno kanonsko pravo, a ne na supstantivno ženidbeno pravo, govoreći stručnom terminologijom. Stoga se proglašenim odredbama ne uvode neki novi kanonski razlozi ništavosti ženidbe nego se samo djelomično reformiraju odredbe koje se trebaju obdržavati na biskupijskim i međubiskupijskim sudovima u vođenju parnica ništavosti ženidbe. Proglašenim odredbama ni na koji način ne zadire se u bit parnice za proglašenje ništavosti ženidbe. To znači da je i dalje za prihvaćanje tužbe i vođenje parnice potrebno da postoji pravni temelj (kanonski razlog ništavosti ženidbe u trenutku davanja i primanja ženidbene privole) obrazložen i bar općenito potkrijepljen dokazima. Stranka pak koja podnosi tužbu ima teret dokazivanja, a presuda, odnosno stjecanje moralne sigurnosti o ništavosti ženidbe, mora počivati isključivo na spisima i dokazima.

Nerazrješivost ženidbe ostaje neupitna

Papa naglašava na više mjesta kako ne želi dovoditi u pitanje nerazrješivost kao sržni dio kršćanskog i katoličkog nauka o sakramentu ženidbe. Uspostavljajući spomenuto Posebno povjerenstvo za pripremu reforme crkvenog postupka proglašenja ništavosti ženidbe, kolovoza 2014. godine, ističe da *s radom treba započeti što prije s ciljem da se pripravi prijedlog reforme ženidbenog postupka, nastojeći pojednostaviti postupak, čineći ga gipkijim i čuvajući načelo nerazrješivosti ženidbe.*

Proglašavajući reformu kanonskog postupka, sam Papa se poziva na zaključke izvanredne biskupske sinode o obitelji iz listopada 2014., zapisane u *Relatio synodi*, koja je tražila brže i dostupnije postupke. U br. 48, koji je prihvaćen sa 143 glasa sinodalnih otaca za i 35 protiv, ističe se: *Veliki je broj*

sinodskih otaca istaknuo nužnost pojednostavljenja i ubrzanja postupka za priznavanje slučajeva ništavosti, koji će po mogućnosti biti potpuno besplatni. Izneseni su, među ostalima, i sljedeći prijedlozi: ukidanje drugog priziva za afirmativne presude; mogućnost određivanja administrativnog puta pod odgovornošću dijecezanskog biskupa; kratki postupak koji će se pokretati u slučajevima općepoznate ništavosti. Neki su oci, ipak, izrazili svoje protivljenje tim prijedlozima jer ne bi jamčili pouzdani sud. Potvrđeno je da se u svim tim slučajevima radi o utvrđivanju istine o valjanosti veza. Prema nekim drugim prijedlozima trebalo bi razmotriti mogućnost da se u svezi valjanosti sakramenta ženidbe pridaje važnost i ulozi vjere zaručnika; to ništa ne mijenja na činjenici da su sve ženidbe sklopljene među krštenicima sakrament.

Nadalje, objašnjavajući reformu u uvodu motu proprija papa Franjo ponovno ističe: *Tijekom vjekova Crkva je po pitanju ženidbe, sve jasnije shvaćajući Kristove riječi, temeljitije usvajala i izlagala nauk o nerazrješivosti svete ženidbene veze, razradila sustav ništavosti ženidbene privole te primjerenije uredila sudski postupak s obzirom na tu materiju, tako da crkvena disciplina bude što dosljednija ispovijedanoj vjerskoj istini.*

Ključni pojam oko kojega se već dulje vrijeme vode rasprave o eventualno drugačijem poimanju i pristupu Katoličke crkve sakramentu ženidbe, a time i samim supružnicima koji žive u različitim obiteljskim situacijama, jest, dakle, pojam nerazrješivost. O njemu ovisi eventualno novo sklapanje sakramenta ženidbe za supružnike koji su rastavljeni, i ponovno civilno vjenčani, što nosi kao posljedicu njihov pristup sakramentima.

Stoga je najprije potrebno još jednom pojasniti osnovne pojmove, kako ih ne bi krivo koristili i razumijevali. Poništiti ženidbu bi značilo ženidbu koju su dvoje zaručnika valjano sklopili, učiniti nevaljanom. Razvod, pak, ne

bi niti ulazio u nekakvu dubinu i razloge, nego jednostavno znači konstatiranje stanja, u ovom slučaju da ženidbena zajednica više ne postoji. Za parnicu proglašenja ništavosti ženidbe pogrešno je upotrebljavati izričaj „poništenje braka“, a što je čest slučaj u medijskom govoru. U Katoličkoj crkvi, naime, nema ni poništenja ni rastave, tj. razvoda ženidbe. Jednom valjana ženidba uvijek je valjana. Međutim, ima crkvenih ženidaba koje su, gledano izvana, posve valjano sklopljene, a ipak nisu valjane, jer je u trenutku davanja ženidbene privole postojao neki od kanonskih razloga ništavosti ženidbe koji ženidbu čini ništavom. Kanonski razlozi ništavosti ženidbe mnogostruki su i navedeni su u Zakoniku kanonskoga prava. Ako se u sudskom postupku utvrdi ništavost ženidbe, a presuda postane izvršna, to strankama daje pravo sklopiti novu ženidbu prema propisima Katoličke crkve. Naravno, ukoliko za nju nema nekih drugih kanonskih zapreka ili ako presudom nije postavljena zabrana sklapanja nove ženidbe.

Koji je onda smisao reformi?

Govoreći o reformi kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe, nakon svega do sada rečenoga, valja istaknuti koje su najveće novosti. Postoje određene novosti u određivanju mjerodavnosti sudišta, u pravu osporavanja ženidbe, u pokretanju i istraživanju parnice, u donošenju presude, njezinom pobijanju i izvršenju, postupku na temelju isprave. No, sve su to promjene odredbi specifično, stručne, procesno-pravne naravi i odnose se ponajviše na zadaće dijecezanskog biskupa ili službenika pravde, tj. one koji djeluju na crkvenim sudištima.

Smisao reforme nije da se lakše dođe do proglašenja ništavosti ženidbe, nego brže. Reformom se ne uvodi razvod, niti poništenje ženidbe. Sama Papa u uvodu govori kako je *odlučio ovim motu proprijem donijeti odredbe kojima se ne pogoduje ništavosti ženidbe nego bržem postupku kao i opravdanoj jednostavnosti, kako srca vjernika koji čekaju na razjašnjenje svojeg stanja, zbog sporosti sudske odluke ne bi bila dugo opterećena tminama sumnje.*

U kontekstu govora o rokovima izricanja presude nije dobro, a još manje korisno izjavljivati da će nova reforma kanonskog postupka od sada omogućiti lakše dolaženje do ništavosti ženidbe. Riječ je naime o reformi kojom će se od sada u nekim parnicama brže dolaziti do izricanja presude, a što će za stranke u postupku, kao i za same službenike pravde biti od iznimne koristi i važnosti. Da se lakše dođe do proglašenja ništavosti ženidbe, preduvjet je promjena nauka; da se brže dođe do proglašenja ništavosti ženidbe, potrebno je kao preduvjet promijeniti način postupanja u vođenju sudskih parnica.

Pri tome, ističu se dvije novosti, koje ništa manje nisu stručne, tj. procesno-pravne naravi, ali kao najbitnije, zaslužuju da budu pojašnjene.

Prva novina u reformi – dovoljna je samo jedna izvršna presuda

Prva značajna novost je ta da će biti dovoljna jedna izvršna presuda u prilog ništavosti ženidbe. U uvodu motu proprija se pojašnjava kako se činilo *prikladnim ne zahtijevati više dvije jednake odluke u prilog ništavosti ženidbe da bi se strankama dopustila nova kanonska ženidba, već je dovoljna moralna sigurnost koju je prvi sudac stekao sukladno pravnim odredbama.*

Pri tome ostaje važeća temeljna postavka da će parnice ništavosti ženidbe i dalje biti rješavane *sudskim, a ne administrativnim putem*, kako bi se u najvišem stupnju zaštitila istina o svetom vezu. Budući da je istina o valjanosti ili nevaljanosti sakramenta ženidbe koju su dvoje zaručnika sklopili, sama po sebi velike vrijednosti, jer se radi o svetosti jednoga sakramenta, razumljivo je da se postupak proglašenja ništavosti ženidbe vodi sudskim putem, koji je puno zahtjevniji i temeljitiji, u odnosu na administrativni način postupanja.

Ovdje se već očituje na konkretnom primjeru što to znači da će se parnice ništavosti ženidbe rješavati brže, a ne lakše. Radi ubrzavanja postupka bit će dovoljna samo jedna izvršna presuda u prilog ništavosti ženidbe, s ne više dvije istovjetne odluke.

Potrebno je još pojasniti i to da u pravnom sustavu Katoličke crkve postoje tri stupnja sudova, tj. prvi, drugi i treći. Do sada je, naime, da bi neka ženidba dvoje supružnika bila proglašena nevaljanom, bilo potrebno na dva stupnja presudom utvrditi ništavost sakramenta ženidbe. Ukoliko bi na prvom stupnju bila proglašena ništavost, automatski je parnica išla na drugi stupanj koji je također trebao proglasiti ništavost ženidbe. Tek tada bi presuda o nevaljanosti, tj. ništavosti ženidbe bila proglašena izvršnom. Supružnici bi tek tada stekli pravo na novu ženidbu. Ukoliko na prvom

stupnju ne bi bila utvrđena ništavost ženidbe, tj. bilo bi utvrđeno da je ženidba valjana, parnica bi išla na drugi stupanj samo ukoliko se jedna od stranaka žali.

U konkretnoj praksi, za našu Subotičku biskupiju, Biskupijsko zbornu sudište u Subotici je prvi stupanj, a drugi stupanj je Biskupijsko zbornu sudište Zrenjaninske biskupije, dok se treći stupanj nalazi u Rimu. To bi značilo da se prvo presudom trebala utvrditi ništavost ženidbe u Subotici. Potom bi se taj isti predmet trebao slati u Zrenjanin, koji je također novom presudom ili odlukom trebao utvrditi ništavost ženidbe. Nakon toga bi presuda postala izvršna i supružnici slobodnog stanja, te bi mogli sklopiti novu ženidbu. Drugim riječima, to bi bio prvi i pravi valjani sakrament ženidbe, budući da prethodni nije sklopljen na valjani način, te nije niti postojao. U slučaju da su prvi i drugi stupanj donijeli različite presude, tj. u Subotici se ženidba proglasi nevaljanom, u Zrenjaninu valjanom, tada bi se predmet slao u Rim. Razumljivo je koliko je tada postupak trajao.

Reformom kanonskog postupka, koju je papa Franjo proglasio, bit će dovoljna samo presuda prvog stupnja. Bit će dovoljno da ženidbu proglasi ništavom samo Biskupijsko zbornu sudište u Subotici, i neće trebati slati u Zrenjanin na drugi stupanj, ili eventualno još i u Rim. Na drugi stupanj se ide jedino ukoliko se žali jedna od stranaka u postupku, odnosno muž ili žena. Na ovom koraku vrlo je vidljivo što znači da je konkretna reforma donijela novine i promjene samo u načinu postupanja na sudovima u ženidbenim parnicama, ali ne i promjene u samom nauku o sakramentu ženidbe. Nadalje, jasno je i to da se ovim načinom do proglašenja ništavosti ženidbe dolazi brže, ali nikako lakše, jer razlozi zbog kojih je neka ženidba nevaljana, ostaju nepromijenjeni.

Druga novina u reformi

– kraći ženidbeni postupak pred biskupom

Druga novost, vrijedna pozornosti, je kraći ženidbeni postupak pred biskupom. Gotovo sve ženidbene parnice proglašenja ništavosti ženidbe se vode redovitim postupkom. Osim njega, do sada je bio predviđen još samo postupak na temelju isprave, koji je po svojoj naravi bio vrlo kratak i mogao se primjenjivati u vrlo malom broju slučajeva. Reformom kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe, uvodi se i treći postupak, koji je također vrlo kratak. Tako sada imamo tri načina postupanja u parnicama ništavosti ženidbe: jedan dulji, redoviti postupak; i dva kratka: postupka na temelju isprave i kraći ženidbeni postupak pred biskupom. Kraći ženidbeni postupak pred biskupom će biti primjenjiv samo *u slučajevima u kojima je navodna ništavost ženidbe potkrijepljena posebno jasnim argumentima*. Sam Papa ističe: *Svjestan sam, ipak, da skraćeni postupak može dove-*

sti u opasnost načelo nerazrješivosti ženidbe; upravo zato htio sam da u takvom postupku sudac bude sam biskup koji je snagom svoje pastoralne službe s Petrom najveći jamac katoličkog jedinstva u vjeri i disciplini. Valja pojasniti da biskup u ovom postupku neće osobno voditi cijelu ženidbenu parnicu, npr. pozivati stranke ili svjedoke, raditi preslušanja ili prikupljati dokaze. To će i dalje činiti

sudac crkvenoga sudišta, ali će na koncu postupka biskupu biti prezentirani svi spisi toga predmeta koji će onda, u zajedništvu sa sucem, donijeti presudu i osobno je on potpisati.

Važno je za kraći ženidbeni postupak pred biskupom da će se primjenjivati samo u slučajevima u kojima posebno očití argumenti govore u prilog ništavosti ženidbe. Npr. kada proglašenje ništavosti ženidbe traže oba ženidbena druga ili jedan ženidbeni drug uz pristanak drugog; ako je riječ o takvim okolnostima činjenica i osoba, koje su podržane svjedočanstvima i dokumentima, koji ne zahtijevaju istraživanje ili pomnije ispitivanje, te se ništavost ženidbe čini očitom. Nadalje, kako bi se u ovom skraćenom postupku zaštitilo načelo nerazrješivosti ženidbe, sam biskup će biti sudac kao *jamac katoličkog jedinstva u vjeri i disciplini*.

Naglašava se, i potrebno je dobro razlučiti, da dosadašnji redoviti sudski postupak utvrđivanja ništavosti ženidbe i dalje ostaje na snazi te će se primjenjivati u skladu s važećim i novoproglašenim odredbama. Pogrešno je reći da će kraći postupak utvrđivanja ništavosti ženidbe pred biskupom, koji je predviđen reformom, zamijeniti redoviti postupak. Kraći ženidbeni postupak pred biskupom predviđen je samo u slučaju kad se za to ispune spomenuta dva uvjeta: kada proglašenje ništavosti ženidbe traže oba ženidbena druga ili jedan uz pristanak drugog, i ako je riječ o takvim okolnostima činjenica i osoba u kojime se ništavost ženidbe čini očitom. U praksi će to značiti da će se u većini slučajeva i dalje primjenjivati redoviti, dulji postupak. Kao prvo, nema puno slučajeva u kojima se ništavost ženidbe čini očitom, a kao drugo, riječ je o obiteljskim situacijama u kojima su odnosi supružnika već prilično narušeni i nije lako dobiti suradnju i pristanak obiju strana da se pokrene postupak proglašenja ništavosti ženidbe na crkvenom sudu.

Postupci će trajati 30 dana!?

Jedna od informacija koja je bila zanimljiva javnosti odnosi se na duljinu trajanja postupka, kako će ovom reformom postupak trajati 30 ili najviše 45 dana. Za to je potrebno još jednom kratko prisjećanje na tri postupka, koliko ih sada ima u postupku proglašenja ništavosti ženidbe: redoviti postupak, postupak na temelju isprave, te kao treći, novi kraći ženidbeni postupak pred biskupom. Ukratko, navedeni rokovi od mjesec ili mjesec i pol dana koji su se spominjali, tiču se samo ovoga trećega, novoga kraćeg ženidbenog postupka pred biskupom. O tome, kada će se on moći primjenjivati, te da će to ipak biti u relativno malom broju slučajeva moguće, već je bilo riječi.

Glede roka izricanja presude u redovitom postupku proglašenja ništavosti ženidbe na sudu prvog stupnja, on motu proprio, tj. reformom nije mijenjan. I dalje ostaje na snazi, kao i do sada, rok od godinu dana. Trajanje kraćeg ženidbenog postupka pred biskupom nije predviđeno novim odredbama, ali su određeni rokovi za procesne radnje. Stoga nije uputno zbrajati ili uzimati rokove procesnih radnji i reći da će skraćeni postupak od sada trajati 15, 30 ili 45 dana. Još je manje utemeljeno isticati da će od sada općenito svi postupci proglašenja ništavosti ženidbe, uključujući sva tri koliko ih ima, trajati tako kratko.

S obzirom na dosadašnje trajanje redovitog sudskog postupka pogrešno je, na temelju nekih primjera, reći da su parnice trajale pet godina, jer sudska praksa pokazuje da su neke parnice trajale i duže, a neke kraće vrijeme. Ni za jednu parnicu ne može se unaprijed točno odrediti rok u kojemu se parnica mora riješiti. Dužina postupka ovisi o težini slučaja, o broju dokaza koje treba izvesti i svjedoka koje treba preslušati, a posebno o suradnji samih parničnih stranaka, tj. ženidbenih drugova u postupku. Zasiurno da će i redoviti postupak trajati značajno kraće, budući da više nije nužna presuda druga stupnja, nego samo prvoga. Međutim, rok za izricanja presude na prvom stupnju u redovitom postupku proglašenja ništavosti ženidbe i dalje ostaje isti, godinu dana.

Postupci će biti u cijelosti besplatni!?

Posljednji detalj, koji je bio istaknut u javnosti kao jedna od velikih novosti reforme kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe je taj da će cijeli postupak biti besplatan.

Glede navoda o sudskim troškovima treba skrenuti pozornost na jedino mjesto u motu proprio u kojem se o tome govori: *Uz spomenutu blizinu suca, biskupske konferencije, poštujući pravednu i dostojnu naknadu djelatnicima sudova, neka se brinu, ako je to moguće, da se osigura besplatnost postupka, kako bi Crkva, pokazujući se vjernicima kao širokogrudna majka*

na području koje je tako tijesno povezano sa spasenjem duša, očitovala Kristovu besplatnu ljubav po kojoj smo svi spašeni. I do sada je postojala odredba i sudska praksa da je siromašnima i posve siromašnim strankama u postupku pružana i osigurana besplatnost postupka ili smanjenje sudskih troškova, ovisno o konkretnoj situaciji.

Ne postoji, dakle, odredba koja obvezuje i određuje da će novom reformom postupak u potpunosti biti besplatan. Govoreći o tome, treba istaknuti da vođenje jednog postupka zahtijeva angažman najmanje pet osoba, djelatnika crkvenog suda, što sa sobom povlači pitanje njihove pravedne nagrade. Osim toga, da bi se jedan postupak proveo do kraja, potrebno je prilično rada.

Završna misao

Na koncu, ako analiziramo kakvi su detalji reforme kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe najviše zanimali javnost, dobiva se dojam, kako je zaključak šire javnosti bio da će reforma, koju je papa Franjo proglasio 8. rujna, a stupit će na snagu 8. prosinca, omogućiti da ti postupci budu kratki, laki, brzi i besplatni. Osim toga, mogla se čuti i interpretacija da Crkva konačno odobrava razvod. Nemoguće je ne zamijetiti kako takva očekivanja i tumačenja ipak ostavljaju po strani kršćanski i evanđeoski nauk o sakramentu ženidbe.

Crkva je svjesna obiteljskih poteškoća supružnika, ima pred sobom očekivanja ljudi, napose kod rastavljenih i ponovno vjenčanih. Vidimo da je to pitanje uvijek prisutno, na dvije održane sinode se raspravljalo o tome. Uvijek se naglašava kako svaki vjernik, neovisno o pojedinačnoj obiteljskoj situaciji, ostaje član Crkve. Ako se nalazi u poteškoćama, tim više, zaslužuje osobitu pozornost i brižljivost, ali ostaje pitanje nemogućnosti primanja sakramenata.

Razmišljajući o novim pristupima obiteljskom pastoralu, mora se voditi računa o evanđeoskom nauku o ženidbi, a nerazrješivost, kao jedno od dva bitna svojstva ženidbe, dio je upravo toga nauka. Crkva ne može mijenjati i nema ovlasti unositi novine u tu vrstu nauka. Ono što Crkva može promijeniti odnosi se na područje nauka koje je ovozemaljske naravi, tj. nauk koji je nastao unutar zajednice vjernika koja je sačinjena od nas ljudi, kako bi ta zajednica mogla živjeti i djelovati na uređeni način. Reformom kanonskog postupka donose se promjene odredbi ljudske naravi, ne zadirući u evanđeoski nauk o sakramentu ženidbe.

Potrebno se i kritički osvrnuti na rad crkvenih sudova, koji se često ne mogu pohvaliti rezultatima efikasnog rada, napose u poštivanju rokova koji su određeni za određene korake u postupku proglašenja ništavosti. Mnogi vjernici koji žele riješiti svoju obiteljsku situaciju i saznati istinu o svom sakramentu ženidbe tako čekaju dugo vremena. Dosta je poteškoća koje

dovode do toga. U zadnja dva desetljeća vrši se pojačani interes za pokretanje parnica proglašenja ništavosti ženidbe. Veći broj slučajeva uzrokovan je, ponajprije, današnjim pristupom i pripremom za osnivanjem obiteljskog života, koji je poprilično relativiziran, te se i sklapaju nevaljane ženidbe. Kao drugo, u javnosti se više govori o mogućnosti proglašenja ništavosti ženidbe koju Crkva daje, pa i sami vjernici lakše dolaze do informacija o takvim postupcima.

Takve pojave sa sobom povlače potrebu da se strukture crkvenih sudišta stalno poboljšavaju. Korisno je ponovno spomenuti da jedan proces proglašenja ništavosti ženidbe nikako nije stvar jednoga suca, tj. samo jednoga čovjeka, niti se taj proces sastoji od nekoliko dopisa koji će dovesti cijelu parnicu do kraja. Potrebno je prihvatiti tužbu, saslušati stranke, tj. zaručnike, saslušati njihove svjedoke i ispitati ostale dokaze, moguća su pojedina vještačenja i stručna mišljenja. Za cijeli tijek parnice za proglašenje ništavosti ženidbe, od tužbe do konačne presude, do sada je bilo nužno uključivanje minimalno deset djelatnika crkvenih sudova, a od sada će biti potrebno minimalno pet, budući da drugi stupanj više nije obavezan. Osim toga, vrijeme koje svaki od njih provede na iščitavanju parnice, pomnoženo sa pet, dobije se ne mali broj radnih sati. Valja podsjetiti, predmet istraživanja je svetost jednog sakramenta.

Sve veća potreba za rješavanjem ženidbenih situacija, osim što je donijela povećani broj slučajeva za rješavanje, jednako tako unaprijedila je i sudsku praksu i djelovanje samih sudova. Za prilike u našoj Subotičkoj biskupiji ne treba smetnuti s uma ozbiljnu činjenicu da svećenici koji rade na crkvenom sudištu, ujedno djeluju i na župama. S obzirom na posvećenost i angažman koju traži i jedna i druga služba, treba naglasiti kako nije lako vremenski usuglasiti obje dužnosti.

Poticaaj i zanimanje koju je donijela reforma kanonskog postupka za parnice proglašenja ništavosti ženidbe pape Franje ide za tim da ubrza i pojednostavi način utvrđivanja je li neka ženidba valjano sklopljena ili ne, a da se pri tome ne naruše bitne postavke kršćanskog nauka o sakramentu ženidbe. Vjerujem da nam svima takav poticaaj može biti od koristi da, u pripremi za sklapanje sakramenta ženidbe, u življenju same obiteljske zajednice, te u rješavanju obiteljskih situacija, imamo na umu i uvijek razlučujemo što je ono bitno u našoj vjeri, a koji su nepotrebni dodaci koji odvlače pozornost i energiju na manje bitne stvari. Tako za same zaručnike koji se spremaju za ženidbu, tako za supružnike koji žive obiteljsku stvarnost, tako za svećenike koji u ime Crkve nastoje pomoći i jednima i drugima. Konačno, tako i za djelatnike crkvenih sudova da pred sobom uvijek imaju svijest kako je riječ o osobama i njihovim savjestima, a ne o običnim pravnim normama. Na koncu, takvo nastojanje da razlučujemo bitno od nebitnoga, vodi nas u pravcu otkrivanja istine, a to je za svakoga najvažnije.

ISUS JE MOJ PUT

Isuse, Ti si moj put,
ja drugih putova ne znam.
Isuse, Ti moj si drug,
ja boljih drugova nemam.

Dižeš me kada padam
bez muke nosiš sav teret moj
Ti slušaš me kada se jadam,
Ti za me si dao život svoj.

Težak je put kojim me vodiš,
put istine i života,
na tom putu Ti me bodriš
i pomažeš meni dosta.

Putem ima svih ljepota,
samo toga nismo svjesni
zaslijepjeni zbog strahota
jurimo kroz život stresni.

Kad bi svatko biro Tebe
Isuse, za pravi put,
ne bi bilo više zlobe,
nitko ne bi bio ljut.

Isuse, Ti moj si put.
Skrušeno za Tobom hodim njime,
Isuse, jedini si moj put:
put života i istine.

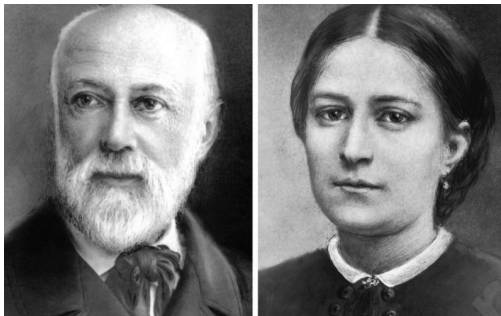
Tonka Šimić

Žena i muž zajedno proglašeni svetima

*Ljudevit Martin i Marija Azelija Guérin
roditelji svete Male Terezije*

Piše: Stjepan Beretić

Roditelji svete Terezije od Djeteta Isusa i Božanskog lica, blaženi Louis (Ljudevit) Martin, koji je živio od 1823. do 1894. godine, i blažena Marie-Zélie (Azelija) Guérin, koja je živjela od 1831. do 1877. godine, prvi su roditelji jedne svetice koji su proglašeni blaženicima. Čast oltara nisu zavrijedili zato što je njihova kći Terezija bila svetica, već zato što su u svome bračnom životu ostvarili svetost. Sveti Otac Franjo ih je za vrijeme biskupske sinode 18. listopada 2015. godine u Rimu proglasio svetima. Od njihove djece svakako je najpoznatija sveta Terezija od Djeteta Isusa, koju katolici zovu sveta Mala Terezija. Sveta Terezija je pisala malo, ali tako lijepo i uvjerljivo, da je proglašena crkvenom naučiteljicom. Crkvene naučiteljice su još sv. Terezija od Isusa (Avilska), sv. Katarina Sijenska, sv. Hildegarda. Među njima je najmlađa sveta Terezija od Djeteta Isusa (sveta Mala Terezija).

Nesuđeni redovnici

Tereziji roditelji su u mladosti htjeli u redovnike. Njezin otac je želio postati svećenik u redu augustinaca. Kako bi postao redovnik, morao je naučiti latinski jezik. U tome ga spriječila bolest, pa je ostao u svijetu. Terezijina mati nije mogla u samostan zbog slabog zdravlja. Dvoje nesuđenih redovnika su se vjenčali nakon poznanstva od tri mjeseca 1858. godine. Vjenčali su se u crkvi blažene Djevice Marije u Alençonu 13. srpnja 1858. Prvih deset mjeseci zajedničkog života su proveli u djevičanstvu, zato što su odlučili živjeti u braku kao redovnici. Njihov ispovjednik ih je odgovorio od te njihove namjere, pa su počeli živjeti redovnim bračnim životom.

Roditelji prokušanih vrlina

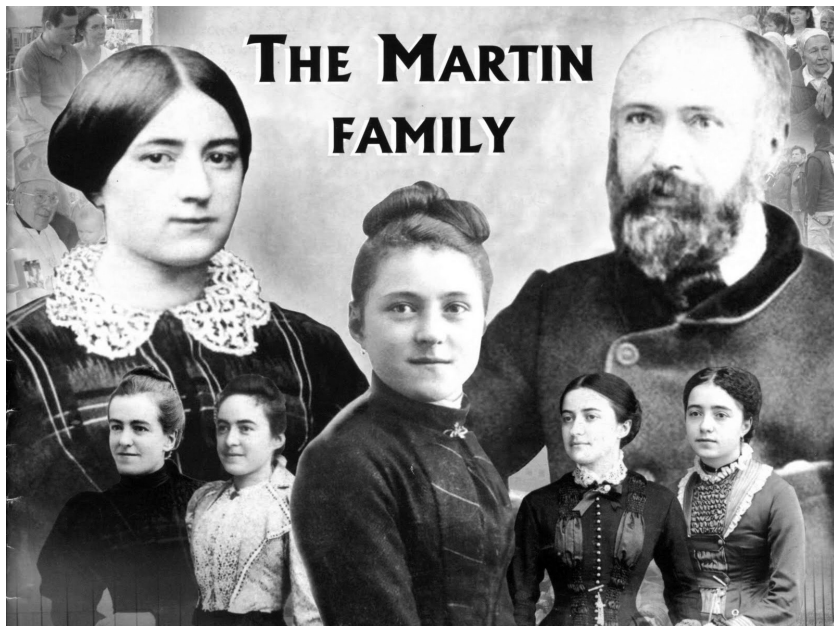
Ljudevitu i Azeliji se rodilo devetero djece. Njihove kćeri postale su redovnice. Marija je postala karmelićanka Marija od Presvetog Srca u samostanu karmelićanki u Lisieuxu. U tom je samostanu bila i njihova kći Paulina, čije je redovničko ime bilo Majka Agneza od Isusa. Leonija je stupila u samostan Marijina Pohođenja u Caenu. Njihova kći Celina bila je karmelićanka pod imenom Genoveva od Svetog Lica. Najmlađa od pet kćeri bila je Franjka, koja je primila redovničko ime Terezija od Djeteta Isusa i Svetog Lica. Terezija se rodila 1873. godine, kad joj je mati imala 42 godine, a otac 50. Dopuštenjem Svetoga Oca Terezija je s 15 godina ušla je u karmelićanski samostan u gradu Lisieux. Tamo je u dobi od 24. godine, 1897. godine sveto preminula. Godine 1925. proglašena je sveticom, a papa Ivan Pavao II. ju je na Misijsku nedjelju, 19. listopada 1997. godine proglasio crkvenom učiteljicom. Poznato je da je sveta Terezija od Djeteta Isusa suzaštitnica misija.

Marljiv par

Mati svete Terezije se bavila proizvodnjom čipaka. Za taj se posao odlučila i zato što joj je omogućavao da boravi u svojoj obiteljskoj kući i radi na odgoju djece. Njezin muž joj je u svemu bio od pomoći. Kupaca je bilo sve više. Terezijin otac je izbjegavao zaduživanje. Na vrijeme je plaćao radnicima vodeći računa oko toga da nikada ne radi na štetu radnika ili dobavljača. Volio je onu iz Tobijine knjige: *Neka ničija zarada ne prenoći kod tebe, nego je isplati odmah* (4,14).

Svaki dan na svetoj misi

Terezijini roditelji su svakim radnim danom bili na svetoj misi jutrom u pola 6. Nedjeljom je cijela obitelj bila zajedno na župnoj misi. Dan je započinjao i završavao obiteljskom molitvom. Gospodin Martin je bio pravi apostol u svome susjedstvu. Mnogi su na njegov nagovor počeli posjećivati katolički krug, savjesno su njegovali blagdanske običaje, posjećivali su bolesnike u župi.

Oživjelo je „vječno klanjanje“ a svemu je duša bio Martin, koji je osobno predvodio i noćno euharistijsko klanjanje. Gospođi je bilo 42 godine kad se rodila Terezija. Živjela je još samo četiri i pol godine, a onda je umrla od raka 28. kolovoza 1877. u Alençonu. Martin je umro u 71. godini života 1894. godine nakon duge bolesti od arterioskleroze, uzetosti i jakih duševnih smetnji koje je on prikazao Bogu.

Beatifikacija

Pripreme za njihovu beatifikaciju su počele 1957. godine a započele su odvojeno. Posmrtni ostaci svetoga para su 13. listopada 1958. godine sahranjeni u jedan grob iza Bazilike u Lisieuxu. Sveti papa Ivan Pavao II. proglasio ih je časnim Slugama Božjim 1994. godine. Od 26. svibnja 2008. godine njihovi posmrtni ostatci počivaju u kripti bazilike u Lisieuxu.

Dogodilo se jedno čudo

Na zagovor svetoga Ljudevita i Marije Azelije čudesno je ozdravio dječak Pietro Schiliro, koji je rođen u Monzi 2002. godine, a imao je tešku plućnu bolest. Gotovo mjesec i pol dana se dječak borio za život. Liječnici su predviđali njegov skoriji kraj. Dječakovi roditelji su izgubili već četvero djece. Vidjevši njihovu tjeskobu, jedan im je karmelićanin savjetovao da deveticom zatraže pomoć roditelja svete Terezije od Djeteta Isusa. Djetetova

majka je obavila devetnicu i dogodilo se pravo čudo. Dijete je ozdravilo. Zato su roditelji sa svojim sinom hodočastili na grob svetih roditelja kako bi zahvalili na milosti koju im je Bog dao po zagovoru Ljudevita i Marije Azelije. Kad su sveti roditelji na misijsku nedjelju, 19. listopada 2008., proglašeni blaženima, na svečanosti je bio i dječak koji je čudesno ozdravio. Pratile su ga njegovi roditelji. Terezijini su roditelji tako postali veliki zagovornici suvremenim obiteljima.

Slavlje beatifikacije

U bazilici svete Terezije od Djeteta Isusa u Lisieuxu u Francuskoj je na svetoj misi njihove beatifikacije supružnika Martin bilo desetak tisuća vjernika iz 20 zemalja. Svetu misu je služio pročelnik Zbora za kauze svetaca i blaženika kardinal José Saraiva Martins. Na Radio Vatikanu se toga dana čula jedna izjava o blaženicima: *Bili su par koji je živio brak i svetost sakramenta. Prije braka svako je od njih žudilo za svetošću. Djeci su prenijeli vjeru i ljubav prema misijama, Djecu su naučili moliti i živjeti sakramentalnim životom. Zaista je zadivljujuća njihova vjera, ljubav prema Crkvi, odanost crkvenom nauku i zapovijedima. Sveta Terezija govori o svojim „neusporedivim roditeljima“. Oni su život prihvaćali kao dar Božji. Znali su da djeca ne pripadaju njima, nego su im darovana kako bi ih mogli darovati Gospodinu. Djecu nisu smatrali vlasništvom. Odgajali su ih za slobodno odlučivanje, s najvećom slobodom i poštovanjem.*

Zaštitnici obitelji i duševnih bolesnika?

U bračnom paru Martin su kršćanski bračni parovi i roditelji dobili uzore kako ostvariti ideal kršćanskog života, svetost, u braku i obitelji. Ljudi koji pate od duševnih bolesti dobili su moćnog zaštitnika u Terezijinom ocu, koji je posljednje godine života proveo pomračenog uma. Tri

godine se liječio u umobolnici. Svetost nije rezervirana, kako se to obično krivo misli, samo za osobe posvećenog života, pape, biskupe, svećenike, redovnike i redovnice – na svetost su svi pozvani i moguće ju je ostvariti i u bračnom i obiteljskom životu.

Proглаšenje svetima

Na misijsku nedjelju, 18. listopada 2015. godine papa Franjo je svetim proglasio divne roditelje. Zajedno s roditeljima svete Terezije od Djeteta Isusa toga dana je u Rimu kanoniziran Vincenzo Grossi, utemeljitelj družbe Kćeri oratorija, te španjolska redovnica Maria od Bezgrješnog začeća, poglavarica Sestara Družbe Križa. Polazeći od liturgijskih čitanja te nedjelje, Papa je istaknuo kako je Isus sluga Božji koji, prema proroku Izaiji, podnosi patnje, ispunjava Božji naum i zbog toga može razumjeti one koji pate. Njegov život i smrt, uzrok je našega spasenja. Papa je spomenuo još i Isusove učenike Jakova i Ivana, koji su željeli u Kraljevstvu Božjem mjesto s njegove desne i lijeve strane. Dvojica učenika imaju u vidu zemaljsku slavu i ugled, a Isus ih podsjeća na svoj put, na kalež patnje koji ima piti te da on nije vlastan posjesti ih s lijeve i s desne u Kraljevstvu, nego Otac nebeski. Tako apostolima daje do znanja da mogu do konca biti povezani s njegovom sudbinom patnje. Ne jamči im počasna mjesta. Isusov odgovor je poziv da ga slijedimo na putu ljubavi i služenja, odbacujući svjetovnu napast da hlepimo za prvim mjestima i da zapovijedamo drugima.

Isus im naprotiv nudi sebe kao uzor koji se ima nasljedovati jer *Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj položi u otkup za mnoge*. Isus ima moć ukoliko je sluga; slavu, ukoliko se može poniziti, i kraljevski autoritet, ukoliko je spreman na potpuno darivanje života. Nespojive su, štoviše, ambicije i karijerizam s nasljedovanjem Krista; nespojivi su čast, uspjeh, slava i zemaljski trijumfi, s logikom Krista rassetoga. Međutim, spojivi su Isus i naša patnja, kako nas podsjeća i poslanica Hebrejima, prema kojoj je Isus vrhovni svećenik koji je u svemu nama sličan, osim u grijehu.

Isus je, naglasio je papa Franjo, svećenik milosrđa i suosjećanja. Iznutra poznaje naše teškoće i ljudsko stanje. Činjenica da nije okusio grijeha ne sprječava ga da razumije grješnike. Njegova slava nije u ambiciji ili žedanju vlasti, već u ljubavi prema čovjeku, dijeljenju njegovih slabosti i pružanju ozdravljujuće milosti. Isus prati put nespokojna čovjeka s beskrajnom nježnošću. Svi možemo primiti ljubav iz Isusova otvorenog Srca. Papa je podsjetio na primjer novoproglašanih svetaca, pa je na koncu istaknuo da i mi možemo postati kanali njegove ljubavi i suosjećanja, osobito prema onima koji pate i koji su usamljeni.

Netko je o novim sveticima zapisao: „Ono što me dojmilo u njihovom braku jest neograničeno povjerenje u Boga – bez obzira što bi se dogodilo... Čini se kako su na svakom koraku slušali Duha Svetog“. Marija Azelija

je bila sigurna da će postati redovnica, ali je u molitvi osjetila da to nije poziv za nju. Onda je počela moliti da joj Bog dade puno djece i da svi uđu u posvećeni život. Ta molitva je bila uslišana.

Čudesno ozdravila djevojčica

Za proglašenje svetima bilo je potrebno još jedno čudo. Jedna djevojčica iz Španjolske se prerano rodila. Zbog toga joj je život odmah nakon rođenja bio u velikoj opasnosti. Liječnici su govorili da je djevojčica u beznadnoj situaciji. Djevojčičini roditelji su se molitvom obratili Terezijinim roditeljima, pa je njihovo dijete potpuno ozdravilo.

Relikvije svetih roditelja u bazilici svetoga Petra

Dok su biskupi zasjedali na sinodi posvećenoj obitelji, relikvije svetih roditelja i njihove kćeri svete Male Terezije su bile izložene u rimskoj bazilici svetoga Petra. *Činjenica kako je jedan brak proizveo već tri sveca i toliko poziva za život u djevičanskoj čistoći, sigurno je povezana njihovom herojskom krijepošću koju su živjeli.* Osim njih i sv. Terezije, obitelj Martin bi mogla uskoro imati još jednog člana koji će biti uzdignut na čast oltara, jer će uskoro biti otvoren postupak za proglašenje svetom starije Terezijine sestre Leonije Martin.

Blagdan svetoga para se slavi na dan kad su se bili vjenčali: 13. srpnja (1858). Eto novih pomoćnika za duhovna zvanja. Zaštitnika roditelja u odgoju djece, zaštitnika siročadi, zaštitnika bračnih drugova, zaštitnika udovaca, zaštitnika bolesnika koji se liječe na psihijatriji. Imamo dobre i moćne zaštitnike.

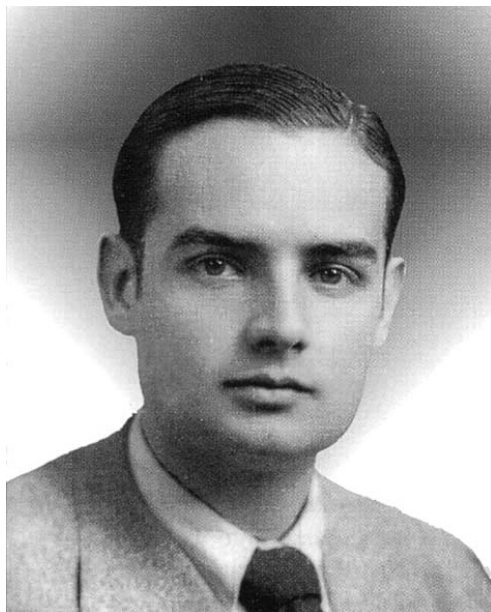

Blaženi Franjo (Francisco de Paula Castello i Aleu)

(*19. travnja 1914. + 1936.)

Piše: Stjepan Beretić

Rođen u siromašnoj obitelji – odrastao bez oca – često na svetoj misi – patio od sebeljublja – prošao kroz duhovnu krizu – s petnaest godina bez majke – poslije majčine smrti našao put do Boga – posveta Gospi i duhovne vježbe ga vratile k radosti vjere – mladić angažiran u apostolatu mladeži – pomagao radnicima da nađu put k vjeri – organizirao je tečajeve vjeronauka – zaručnik – čistoća do groba – nije se htio odreći katoličke vjere – osuđen na smrt – godinama u zatvoru – prije smrti oprostio ubojicama – posljednje su mu riječi: živio Krist kralj.

S dvije sestre rastao bez oca

Francisco de Paula Castello i Aleu rođen je 19. travnja 1914. u Alicanteu, kao treće dijete siromašnih roditelja. Bilo mu je tek par tjedana kad mu je umro otac. Ostala je majka udovica s troje djece. Živjelo se vrlo skromno. Kraj svega toga Franjo je proživio sretno i bezbrižno djetinjstvo. Bio je pobožan dječak. Rado je išao u crkvu. Nakon prve svete Pričesti često je i radnim danom odlazio na svetu misu. Franjo nije imao nedjelje bez svete mise.

Možda zato što je bio najmlađi u obitelji, Franjo je bio dijete nježne naravi. Po naravi je bio sklon samoljublju. No zahvaljujući njegovoj osjetljivoj duši uočio je svoju zlu sklonost. To mu je postalo jasno posebno u mladenačkoj dobi. Svoju pozornost je usredotočio na borbu protiv sebeljublja. Tako je mladi Franjo sve više napredovao na putu svetosti.

U školi prolazio kroz krizu vjere

Franji je bilo trinaest godina kad je dospio u zavod koji su vodili maristi (kongregacija posvećena Blaženoj Djevici Mariji. Jedna se grana te kongregacije bavi školstvom). Bio je dobar đak. Ipak je zapao u duhovnu krizu. Na svetu misu je redovito odlazio, ali je prestao primati sakramente, premda je u djetinjstvu iskreno volio Euharistiju. Kad mu je 1929. godine iznenada umrla mati, Franjo je sa svoje dvije sestre bio gotovo izbezumljen. Pritisnuti bolju rastanka i tugom, njegove su se sestre zajedno s Franjom odlučile posvetiti Blaženoj Djevici Mariji. Ta je posveta pomogla Franji da se vrati vjeri. Franjo je bio izvrstan srednjoškolac, te je 1930. godine izvrsnim uspjehom maturirao.

Mladi maturant je pri kraju te godine obavio duhovne vježbe svetoga Ignacija. Franjo je ponovno postao radostan i odlučan vjernik. Svećenik koji mu je vodio duhovne vježbe postao mu je duhovnim vođom. Franjin duhovni život je postajao sve intenzivniji. Tražio je načina kako da se dade u službu drugima.

Rad u župi

U župi su djelovali župni suradnici Krista Kralja, kojima se Franjo svesrdno pridružio. Onda je stupio u novoutemeljenu Federaciju kršćanske mladeži Katalonije. Federacija kršćanske mladeži se dala na katehizaciju mladih, pa se tako Franjo uključio u apostolat Crkve. Tu je Franjo našao svoje mjesto. Radio je za te dvije organizacije. Priređivao je duhovne obnove. Puno je truda uložio u apostolat mladeži. Godine 1934. Franjo je diplomirao postavši kemijski inženjer, te se zaposlio u tvornici umjetnih gnojiva. Među tvorničkim radnicima je nastavio svojim apostolatom. Organizirao je tečajeve vjeronauka za radnike. Isto se tako dao na apostolat među siromašnim ljudima. Voditi tečaj vjeronauka među siromašnim slojevima je bilo vrlo opasno, zato što je u toj sredini bio vrlo jak antiklerikalizam.

Zaruke

U svibnju 1936. Franjo je zaručio djevojku Mariju Pelegri. Mladi su zaručnici bili ljudi duboke molitve i oboje su nastojali postići svetost života. Zaručnici su odlučili da će do vjenčanja živjeti čisto. Njih dvoje su dijelili slični duh molitve i tražili su svetost. Sve do svoje smrti Franjo je sačuvao čistoću u odnosu prema Mariji. Mladi par je živio nošen čistom ljubavi.

Građanski rat i progon

Franjo se u javnom životu držao daleko od političara i agitatora. U Španjolskoj je građanski rat uzimao sve više maha. Tako je 1. srpnja 1936. Franjo dobio poziv u vojsku. Uskoro je u jednoj jednodnevnoj borbi njegova jedinica izgubila bitku protiv marksista. Budući da je Franjo bio gorljivi vjernik, nije čudo, što su ga ljudi iz neprijateljskog tabora uhitili u noći između 20. i 21. srpnja. Zajedno s njime u jednu staru kapelu bilo je zatvoreno još nekoliko ljudi. U tom zatvoru je ostao do 12. rujna, kad je premješten u drugi zatvor. Više puta mu je na potpis ponuđen dokument da se odrekne katoličke vjere. Franjo je to svaki put odbio. Premda zatvoren, Franjo je bio toliko slobodan da je obilazio ćelije sa zatvorenicima. Tješio je svoje supatnike. Hrabrio ih je da ostanu vjerni Kristu. Poticao ih je da se ispovjede kod zatočenih svećenika. Događalo se da su pojedini zatočenci nakon puno godina ponovno našli put k Bogu. Tako je Franjo pomagao i zatočenim vjernicima laicima i svećenicima. Čak je predvodio i molitve. Tu su Franjinu djelatnost pratili komunistički nastrojani zatvorski namještenici.

Na sudu

Na dan 23. rujna Franjo je bio podvrgnut okrutnom ispitivanju. Zatvorenike kršćane komunisti su nazivali fašistima. Nakon ispitivanja Franjo je svojim supatnicima rekao: *Mi ćemo uvijek biti 'fašisti' zatvorenici... Budimo hrabri za slavu mučeništva u očima svijeta, jer dok je naša žrtva mila Bogu, ništa drugo nije važno!* Šesti dan nakon ispitivanja započelo je Franjino suđenje. Svjestan opasnosti koja ga čeka, Franjo se oprostio od svojih kolega u zatvoru, ispovjedio se i radostan otišao na sud. Optužen da je fašist. To je Franjo odlučno nijekao budući da nikada nije bio uključen u politiku. Uzalud su ga suci ispitivali. Nisu našli nikakve krivice na njemu. Onda su mu postavili odlučno pitanje: *Jesi li ti katolik?* Stojeći uspravno i ponosno Franjo je u sudnici odgovorio: *Da, svakako da sam katolik!* Javni tužitelj je bio posebno pogođen „izopačenošću“ mladog čovjeka, pa je odmah tražio da se osudi na smrt. Franjo je na to odgovorio: *Ako je biti katolikom prekršaj, radostan sam što sam takav prekršitelj, jer najveća radost koju netko može iskusiti u ovom životu jest umrijeti za Krista. I da imam tisuću života, sve bih ih dao za Njega, bez trena oklijevanja. Zbog toga vam zahvaljujem za mogućnost koju mi nudite da mi osigurate moje vječno spasenje.* Franjo je osuđen na smrt.

Oprostio se od zaručnice i rodbine

Kad se vratio u zatvor, našao je žalosne zatvorenike, a Franju je obuzela radost. Ostalo mu je još jako malo vremena od ovoga života. Napisao je pismo svojoj zaručnici. Njezina dva brata su prije nekoliko tjedana bila također ubijena. Napisao je pismo i svojim sestrama i tetki, kao i svome duhov-

niku. Istoga dana uvečer skupa s još petoricom drugih bio je odvezen kamionom. Putem je Franjo zapjevao vjerovanje. I drugi su mu se pridružili. „Republikanci“ su ih dovezli do groblja, na mjesto gdje su obično ubijali optuženike. Među promatračima je bio i prijatelj Franjine sestre. Namiješio mu se uz pozdrav.

Svima oprostio

Franjo i pet osuđenika su stajali u redu ispred streljačkog voda. Kad je sve bilo pripravljeno za njihovu likvidaciju, Franjo je zatražio riječ: *Trenutak, molim! Svima vam opraštam, i ja ću vas susresti u vječnosti.* Onda je Franjo sklopio ruke, pogled podigao k nebu i molio. Kad je zapovjednik uzviknuo *Pali!*, Franjo je uzviknuo *Živio Krist Kralj!* Njegovo tijelo je bilo bačeno u unaprijed iskopan grob. Kad su egzekutori otišli, prijatelj njegove sestre se spustio dolje u grob. Osjetio je da je Franjo još živ. Na licu mu je bio miran pogled. Imao je još napola otvorene oči. Za Franju više nije bilo spasa. Ne zna se je li pokopan nakon što je umro ili su ga živog pokopali. Bile su mu 22 godine. Franjo je 2001. godine proglašen blaženim, a proglašen je i jednim od zaštitnika Svjetskog dana mladeži u Torontu 2002. godine.

BEZ TEBE

Bez Tebe sam obraćenik bez vjere,
pjesnik bez nadahnuća i mjere.

Bez Tebe sam rijeka bez obale,
zrno pijeska van pustinje.

Bez Tebe sam molitva mrtve duše,
vjetar što besciljno puše.

Bez Tebe sam promašaj u nizu promašaja,
bogataš bez osjećaja.

Bez Tebe sam prljav i poderan prosjak što luta,
putnik s praznim kuferom na kraju puta.

Bez Tebe sam lažni sjaj što blista,
bez Tebe sam o, Bože, ništa!

Marica Mikrut

Blažena Aleksandrina

Više od trinaest godina nije uzimala hranu
osim svete Pričesti

(* 30. ožujka 1904. + 13. listopada 1955.)

Piše: Stjepan Beretić

Snažna djevojčica

Čudesno u životu ove Portugalke je to što je trinaest godina živjela bez hrane. Aleksandrina Maria de Costa je bila mističarka. Aleksandrina Maria de Costa je rođena je 30. ožujka 1904. godine u gradu Balasar, koji se nalazi sjeverno od svetišta u Fatimi. Bila je vrlo živahna i druželjubiva djevojčica. Njezina mati se postarala oko dobrog katoličkog odgoja. Aleksandrina je bilo neobično snažno dijete, pa je od malena je rado i puno pomagala oko poljskih radova na njivama.

Žrtva nasilja

Godine 1918. se dogodila strašna nesreća u njezinu životu. Bila je u kući sa sestrom Deolindom i još jednom djevojkom. Tada joj je bilo 14 godina. Tri čovjeka su na silu provalila u kuću. Jedan od njih je i prije više puta uznemiravao Aleksandrinu. Kad je osjetila da joj je ugrožena djevojačka čast, Aleksandrina je skočila kroz prozor, a ona su trojica pobjegla. U padu je Aleksandrina zadobila tešku povredu kralježnice. Dugo se molila za ozdravljenje. Uskoro je postala posve nepokret-

na, pa je za cijeli život bila vezana uz postelju. Svaki pokret izazivao je veliku bol. Kako su joj se patnje povećavale, Aleksandrina se sve više predavala Gospodinu.

Patnja za ljude

Shvatila je da je njezino zvanje patnja. Svoju patnju je prihvatila kao žrtvu za spasenje mnogih ljudi. Dnevno se pričešćivala i puno je mislila na Isusa u svetohraništu. U duši je nosila Isusovu muku. Aleksandrina je dobila milost da je više puta mogla proživjeti Isusovu muku. U jednom takvom susretu s Isusom čula je kako joj Isus govori da više neće jesti na zemlji, te da će joj jedina hrana biti njegovo sveto Tijelo, a jedino piće njegova sveta Krv.

Videnja

Prvo viđenje je imala 1931. godine. Čula je kako je Isus govori: *Ljubav, patnja i zadovoljština*. U tim je riječima Aleksandrina otkrila svoj poziv da se založi za spasenje i slogu svih ljudi. Patnju je prikazivala i na nakanu da se vjernici još više zbliže s Bogom. Njezin joj je duhovnik zapovjedio da svoje doživljaje zapiše. Zato je počela diktirati svojoj sestri, pa je tako nastao njezin duhovni dnevnik. Na poticaj Gospodina od godine 1936. Počela je prenositi fatimske poruke i pozivati vjernike da se sami i sav svijet posveti Bezgrješnom Srcu Marijinu. Aleksandrina je tako svjedočila za fatimske poruke. Pozivala je da se sami vjernici posvete Bezgrješnom srcu Marijinu, ali i da se čitav svijet posveti Bezgrješnom srcu.

Isusova nazočnost

U jednoj ekstazi Isus joj je rekao: *Budi uza me u Presvetom Sakramentu. Ostajem u svetohraništu dan i noć čekajući da dam svoju ljubav i milost svima koji mi dolaze. Ali, tako ih malo dolazi. Napušten sam, osamljen, povrijeđen... Mnogi ne vjeruju u moje postojanje i prisutnost. Ne vjeruju da sam živ prisutan u svetohraništu. Proklinju me. Ima i onih koji vjeruju u mene ali me ne ljube i ne hrane se Euharistijom. Žive kao da me nema... Ti si izabrala ljubiti me u svim svetohraništima gdje me možeš kontemplirati ne tjelesnim, nego duhovnim očima. Zaista sam prisutan u svetohraništu kao i u nebu, tijelu, krvi, duši i božanstvu*. Od listopada 1938. godine svakog je petka počela proživljavati Isusovu muku. Živjela je samozatajnim životom. O milostima koja je proživljavala nitko nije znao. U ekstazi je muku proživljavala i do 180 puta.

Raspršene sumnje

Na Veliki petak godine 1942. godine počela je nečuveni post koji je trajao i više od trinaest godina, sve do njezine smrti. Jedina hrana joj je bila

svakodnevna sveta pričest. Kad se u novinama pojavio članak o Aleksandrini, rijeke ljudi su počele dolaziti u njezinu kuću. Vijest o Aleksandrinu postu proširila se jako brzo pa je sve više naroda pohrlilo k njoj. Neki su bili sumnjičavi u vezi njezina posta te su optuživali nju, njezinu majku i sestru da varaju narod. Zbog toga je Aleksandrina pristala na medicinski nadzor. Svome liječniku je rekla da ne jede zato što ne može jer se osjeća sitom. Kraj svega ona je željela hranu. Mjesec dana je bila na promatranju u bolnici. Liječnici su htjeli ustanoviti posti li ona zaista. Uzalud su je nudili hranom, ne bi li je potaknuli na hranu. Da bude posve siguran, liječnik je Aleksandrinu odlučio zadržati u bolnici još deset dana. Po završetku toga promatranja, liječnici su podnijeli izvještaj. *Njezina apstinencija od krute i tekuće hrane bila je potpuna tijekom cijelog vremena provedenog u bolnici. Svjedočimo, također, da je sačuvana njezina tjelesna težina, a temperatura, disanje, tlak, puls i krv su posve normalni. Mentalne su funkcije bile trajne i bistre i kroz vrijeme provedeno u bolnici nije imala nikakvih prirodnih potreba... Zakoni fizike i biokemije ne mogu pojasniti što je ovu bolesnu ženu održavalo na životu...*

Dok medicinska znanost nije mogla objasniti, objašnjenje je bilo vrlo jednostavno. Isus joj je rekao: *Ti živiš samo od Euharistije jer želim svijetu dokazati snagu Euharistije i snagu mog života u dušama.*

Salezijanski duh

Na savjet svoga ispovjednika 1944. godine Aleksandrina se pridružila salezijancima, te je svoje patnje počela prikazivati za spas duša. Posebno je patnju prikazivala za mladež. Neki hodočasnici Gospi Fatimskoj pohode i grad Balasar.

Marijina štovateljica umrla na dan fatimskih ukazanja

Za cijeloga svoga zemaljskog života Aleksandrina je svoj pogled obraćala k nebu. Jako je željela živjeti vječnim životom. Želja joj je bila biti u nebu i ostvariti zajedništvo s Bogom. Aleksandrina je umrla na večer 13. listopada 1955. godine. Umrla je na dan fatimskih ukazanja Blažene Djevice Marije. Nakon duge patnje predala je svoju dušu Spasitelju, uvjereni da će svoje mjesto naći kod Isusa. Posljednje su joj riječi bile: *Sretna sam, zato što idem u nebo*. Sahranjena je u župnoj crkvi u Balasaru. Njezinu rodnu kuću i grob posjećuju vjernici, hodočasnici i turisti. Sveti papa Ivan Pavao II. ju je proglasio blaženom 1996. godine.

Zapisi blažene Aleksandrine

– *Samo nekoliko riječi, jer moja snaga ne dopušta više. Prošla sam lošu noć. Nisam mogla pronaći položaj. Tako dani prolaze, neki bolji a neki još gori, s križem Gospodina koji mi daje.* (6. studenog 1933.)

– *U noći sa subote na nedjelju ne znam što je prošlo kroz moju glavu. Probudila sam se i činilo mi se da umirem. Ovaj čudan fenomen ponavlja se često ali traje kratko vrijeme.* (28. ožujka 1934.)

– *Moja patnja je znatno povećana, a ja sada mogu uzeti samo tekućine u manjim količinama zbog oteklina usta.* (8. ožujka 1934.)

– *Imala sam lijep Uskrs uz prisutnost živog Isusa: osim fizičkih patnji, on mi je dao i duhovne patnje.* (7. travnja 1934.)

Voliš li me zaista

Piše: Goran Vilov

Moj je život dar. Moj je život blagoslov. Moj je život harmonija. Moj je život pjesma i ispunjen je ljubavlju. Ono u što vjeruješ vremenom se pretvara u stvarnost. Misli pozitivno koliko god možeš.

Jednog dana probudio sam se rano ujutro kako bih promatrao izlazak sunca. Ah, ljepotu Božjeg stvaranja nemoguće je opisati. Dok sam gledao, veličao sam Boga za Njegovo divno djelo. Sjedio sam tamo i osjetio Božju prisutnost pored sebe.

On me upitao: „Voliš li me?“ Odgovorio sam: „Naravno, Bože! Ti si moj Gospodin i Spasitelj!“ Zatim je pitao: „Da si tjelesno hendikepiran, bi li me još uvijek volio?“ Bio sam zbunjen. Pogledao sam dolje na moje ruke, noge i preostale dijelove moga tijela te se iznenadio koliko stvari mogu uraditi, za koje sam jednostavno mislio da mi pripadaju. Pa sam odgovorio: „To bi bilo teško, ali ja bih te još uvijek volio.“

Tada je Gospodin rekao: „Kad bi bio slijep, bi li i tada volio ono što sam stvorio?“ Kako bih mogao voljeti nešto ako to ne mogu vidjeti? Tada sam pomislio na sve slijepce ljude u svijetu te kako su mnogi od njih voljeli Boga i Njegovo stvaralaštvo. Pa, odgovorio sam: „Teško je zamisliti, ali ja bih te i tada volio.“ Nadalje me Gospodin pitao: „Da si gluhi, bi li i tada slušao Moju riječ?“ Kako bih mogao bilo što čuti ako bih bio gluhi? Tada sam shvatio. Za slušanje Božje riječi ne trebaju nam samo naše uši, nego naša srca. Odgovorio sam: „To bi bilo teško, ali ja bih i tada slušao Tvoju riječ.“ Zatim je Gospodin ponovno pitao: „Kada bi bio nijem, bi li i tada slavio moje ime?“ Kako bih mogao slaviti bez glasa? Onda sam shvatio: Bog želi da ga slavimo iz naših srca i duša. Nije važno kako nam glas zvuči. I slavljenje Boga nije uvijek s pjesmom. Kada smo ustrajni u zahvaljivanju riječima, i u nevoljama mi dajemo Bogu hvalu. Pa sam odgovorio: „Iako ne bih mogao pjevati, ja bih i tada slavio Tvoje ime.“

No, Gospodin je opet pitao: „Voliš li me zaista?“ S uvjerenjem hrabro i snažno, odgovorio sam odlučno: „Da, Gospodine! Volim te zato što si Ti

jedini istiniti Bog!“ Mislio sam kako sam dobro odgovorio, ali... Bog me je upitao: „ZAŠTO ONDA GRIJEŠIŠ?“ Odgovorio sam: „Jer sam samo čovjek i nisam savršen.“

„Zašto onda u danima mira odlutaš tako daleko? Zašto samo u danima teškoće moliš najiskrenije?“ Odgovorile su samo suze.

Gospodin je nastavio: „Zašto pjevaš samo na Misi? Zašto me tražiš samo u vrijeme slavljenja? Zašto moliš tako sebično? Zašto moliš tako nevjer-
no?“

Suze su mi neprekidno i dalje klizile niz obraze.

„Zašto me se stidiš? Zašto ne objavljuješ Radosnu vijest? Zašto za vrijeme progonstva plačeš drugima na ramenu kada ti Ja pružam moje rame da plačeš na njemu? Zašto tražiš izgovor kada ti dajem prilike služiti u moje ime?“

Pokušavao sam odgovoriti, ali odgovora nije bilo. Nisam mogao odgovoriti. Kako bih? Bilo mi je nevjerojatno neprijatno. Nisam imao opravdanje. Što sam mogao reći na sve ovo?

Kad mi je srce glasno zaplakalo i suze potekle, rekao sam: „Molim te, oprosti mi Gospodine. Ja nisam dostojan da budem Tvoje dijete.“ Gospodin je odgovorio: „To je moja milost, dijete moje.“ Upitao sam: „Zašto mi neprestano opraštaš? Zašto me toliko voliš?“ Gospodin je odgovorio: „Zato što si ti moje stvaralaštvo. Ti si moje dijete. Nikada te neću napustiti. Kad plačeš, suosjećam i plačem s tobom. Kad kličeš od radosti, ja se smijem s tobom. Kada si u nevolji i kloneš, s tobom sam i pomažem ti. Kada padneš, ja te dižem. Kada si umoran, ja te nosim. Bit ću s tobom do kraja, i uvijek ću te voljeti.“

Plakao sam kao nikada prije. Kako sam mogao biti tako ravnodušan? Koliko sam samo povrijedio Boga? Upitao sam Ga: „Koliko ti mene voliš?“ Gospodin je ispružio svoje ruke, i vidio sam kako su čavlima bile probodne. Kleknuo sam pred noge mog Spasitelja, Isusa. I po prvi puta, iskreno se molio.

Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin

Bogatstvo naše mjesne Crkve

*/Povodom hodočašća biskupa, redovnika i redovnica
Beogradske metropolije u Sombor, 16. rujna 2015.,
na zemaljski rođendan oca Gerarda (16. rujna 1876.)/*

Piše: o. Mato Miloš, OCD, vicepostulator

UVOD

Netko je lijepo zapisao, barometar za mjerenje duhovne temperature vremena u kojemu živimo, jest duhovnost i svetost. I s pravom, jer se nalazimo u Godini posvećenog života, kada motrimo živote svetih, u ovom slučaju slugu Božjega o. Gerarda Tome Stantića karmelićanina, koji su ostvarili sebe u Bogu, te nam pokazuju put da i mi možemo postići svetost. Duhovnost i svetost nije nešto nedostižno. Ono je djelo Duha Svetoga kojim smo već posvećeni na sv. krštenju i pozvani surađivati s Duhom Svetim u ostvarenju svetosti svatko u svome zvanju i životnom pozivu, kako nas uči II. vatikanski sabor u petom poglavlju konstitucije (LG).

Danas primjećujemo novu osjećajnost za religioznost i mistiku u ljudskom i kršćanskom životu kao novo otkriće Boga. Zanimanje našeg vremena za duhovno izvire iz duboke potrebe autentičnosti religijskog, pounutrašnjega i slobode koju ne pruža konzumističko društvo u kojemu živimo. Industrijska civilizacija nije do kraja izvršila svoja obećanja, oblikovati svijet po mjeri čovjeka, koji će uživati u produktivnosti kao mjere vrijednosti da bude sretan i zadovoljan. Naprotiv, čovjek postaje sve tjeskobniji zbog prijetće budućnosti, poput nekog patološkog utruća i ekološke prijetnje. Suvremeni čovjek se želi osloboditi ljuštura koju mu nudi tehnološko i materijalno blagostanje. On želi dati svijetu svoj duhovni doprinos kako bi pronašao samoga sebe u Bogu.

Autentična kršćanska duhovnost je kritika postojećeg racionalističkog, hedonističkog i materijalističkog društva. Istinskim ljubiteljima kršćanske duhovnosti i mistike biti čovjek znači znati slušati misterij Boga, kako je to činio o. Gerard, motriti stvarnost u kojoj se živi, ponovno pronaći jedinstvo s prirodom i čovjekom, promatrati i sudjelovati u gestama, obredima i simbolima kršćanskog života. Ponovno buđenje kršćanske duhovnosti i zanimanje za mistično donosi dobrobit, ali i rizičnost da se povedemo za krutim zahtjevima znanosti, zanemarujući povijesnu kršćansko biblijsku Objavu, inicijativu živoga Boga koji se objavljuje i spašava čovjeka. Živa suvremena duhovnost i mistika napaja se na izvorima susreta s biblijskom Objavom, po kojoj duhovno iskustvo biva utjelovljeno u antropologiju i izražava se oblicima koji odgovaraju sadašnjem vremenu.

Raskid između Evanđelja i kulture života drama je današnjeg vremena. Potrebno nam je staviti se u vjerodostojno slušanje glasa i znakova Duha Svetoga, koji se nalazi u svakoj kulturi života te nas poziva na novi način otkrivanja evanđeoskih vrednota. Kristovo evanđelje neprestano obnavlja život i kulturu palog čovjeka, bori se i uklanja zloću koja proizlazi iz uvijek iznova prijetećih napasti i grijeha, kako ćemo to vidjeti u ovom izlaganju, kod našeg sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića.

1. Želim biti svet

Još prije nego je izabrao karmelićanski način života, o. Gerard je ozbiljno shvatio put duhovnoga života, napredovao na tom putu i krepostima, kako se vidi iz njegovih bilježaka u sjemeništu u Kaloči: *Hoću biti svet (svetac), ali ne kanoniziran.*¹ Na drugom mjestu slično bilježi: *Из ljubavi prema Bogu hoću sveto živjeti, i to revno se moleći, učeći (potrebno i spasonosno) bilježeći, drugima služeći i ako s obzirom na ovo pogriješim, moliti smilovanja.*² Otac Gerard ima pred sobom jasan cilj kada bilježi ovo. *Napose se trudim na ovo troje: a) nad grijehom i neurednošću pobuditi kajanje; b) revno se moliti; c) radovati se trpljenju, naime, nema slasnije i pred Bogom milije stvari od trpljenja, jer su dva najdraža i najuzvišenija stvorenja: naš Gospodin Krist kao čovjek i Djevica Marija najviše trpjeli.*³

Kada je stupio u Karmel, već od samog novicijata u Grazu (Austrija), marno bilježi svoj odnos prema molitvi koja se na poseban način gaji u Karmelu. On želi razgovarati s Bogom, obdržavati šutnju i sabranost, koju ističe karmelsko Pravilo i Konstitucije: *Brbljanje je neprijatelj sabranosti i ujedno duše, koja u zabavi (rastresenosti) jako lako izgubi nevinost. Zato ću obdržavati kako šutnju tako i sabranost.*⁴ *U opasnosti ću se obratiti Mariji, jer je ona pobjednica neprijatelja... Zato ću se razgovarati s Bogom, na njega upućujući misli, riječi i djela... Prije molitve ću u sebi čvrsto odlučiti da ću se dobro moliti, da barem tim pribavim radost svome nebeskom Zaručniku.*⁵

U sličnom tonu nastavlja o molitvi: *Nastojat ću što češće misliti na Boga.*

Ako pak to na neko vrijeme zaboravim, odmah ću se pokajati za tu pogrešku i opet obnoviti tu nakanu. Prema sv. Ambroziju Marija je bila takva da dok joj je tijelo mirovalo (odmaralo se) duša joj je boravila (bila) kod Boga. Zato ću dakle danju često misliti na Boga, a noću koliko puta se probudim.⁶

Još je snažnija ova odluka: *Hoću s Isusom razgovarati i govoriti. Često ću misliti na Isusa napose u nevolji, jer je i predmet Marijina razmišljanja bio Isus... Samoća je blaženstvo duša koje vole Boga, jer u tome ih nitko ne smeta da se s Bogom razgovaraju po volji.⁷* Kao novak i klerik, Gerard se želi baviti

unutarnjim životom kada bilježi. *Napose ću nastojati oko nutarnjeg života, t.j. doći do što više spasonosnih i korisnih misli. Dakle, beskorisnim mislima ću se odmah oduprjeti.⁸* I tu odmah slijedi tekst kreposti sjedinjenja s Bogom.

Za o. Gerarda u molitvu spada i savjesno vršenje svojih dužnosti. Evo nekoliko bilješki: *Bit ću vjeran u vršenju dužnosti svoga zvanja, jer je to dragi martirij pred Gospodinom.⁹ Nastojat ću da tako i s time budem zauzet, da na pitanje „što radiš“, punom iskrenošću mognem odgovoriti – ono što se Bogu sviđa.¹⁰ Marljivo ću učiti, jer moram znati još mnogo. Bit ću revan jer to veoma odgovara ljubavi prema Bogu, ali i mom pozivu.¹¹ Moj je poziv revno služiti Bogu i bližnjemu, t.j. revno se moliti, učiti, biti požrtvovan i radin.¹² Želim se ozbiljno vježbati u ljubavi; i to revno se moleći, učeći i drugima služeći.¹³*

Iz ovoga je jasno da je već kao sjemeništarač, novak i bogoslov, nastojao oko svetosti i tako nastavio cijeloga života držeći čistu savjest, studij i redovničke dužnosti. Kao karmelićanin sve polaže u molitveni život, razgovor s Bogom, s Isusom, Marijom i sv. Josipom. Želi trpjeti da time pokaže svoju ljubav prema Bogu.

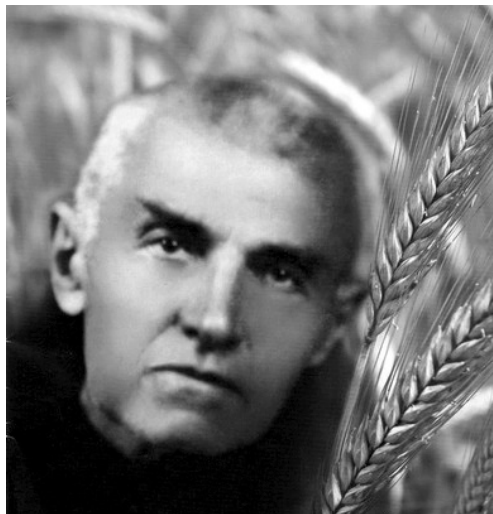
2. Molitva, sjedinjenje s Bogom

U pismenoj ostavštini, više bilješki iz duhovnih vježbi odnose se na molitveni život, uvjete molitve (npr. sabranost), sjedinjenje s Bogom, prema učenju sv. Terezije Avilske, sv. Ivana od Križa i sv. Male Terezije: *S poštovanjem, pažnjom i pobožnošću tj. izbjegavat ću neuredno ponašanje i mlakost; namjernu rastresenost jer ova, ili što je isto, ako se ne borim dovoljno protiv rastresenosti, oficij će mi toliko vrijediti kao da ga nisam ni molio. Molit ću se nadalje pobožno t.j. srcem i dušom.*¹⁴

Mladi bogoslov Gerard ima veliku želju. *Čeznem za Kristom, jer ako ovu čežnju ugušim u ovom životu u vječnosti to više ne bih mogao činiti samo što bi mi bilo onda na vječnu muku.*¹⁵ Očito se vidi da želi slijediti primjer svetih karmelskih naučitelja kada bilježi: *Marljivo ću se vježbati u Božjoj prisutnosti jer to, a) uzdržava od grijeha; b) vježbati nije teško ako u stvarima prirode promatram remek djelo Božje.*¹⁶ *Držat ću na uzdi vanjska osjetila jer prema majci Tereziji: „Molitva i lagodan život su nespojivi“. A moja je glavna dužnost molitva.*¹⁷

3. Sjedinjenje s Bogom

Molitva, vježbanje u krepostima osobito ljubavi prema Bogu i bližnjemu te želja za trpljenjem, Gerardu su sredstva za sjedinjenje s Bogom: *Da bih se sjedinio s Bogom izbjegavat ću i najmanje grijeha, uvijek ću težiti za većom savršenosti, i same beznačajne stvari ću prikazivati Bogu, da se tako preko čitavog dana neprestano molim. (Sredstva: pažnja, prisutnost Božja, molitva, potpuno oslobađanje od zemaljštine.*¹⁸ *U cilju sjedinjenja s Bogom*

*nastojat ću oko slijedećega: 1) Ako ništa ne vidim da vidim Boga pred svojim očima; 2) Ako vidim nekoga, da vidim u njemu Boga; 3) Ako vidim nešto, da na tome vidim prst Božji. Bog = Mali Isus s Marijom (staviti ih pred moje oči).*¹⁹ A da kontemplacija nije laka stvar Gerard zapisuje. *Tko bi mislio da je kontemplacija nerad neka se samo često bavi kojom duhovnom stvari u svom umu (npr. božanskom istinom, zadnjim sudom) a da pri tome ne misli na drugo i uvjerit će se da je*

*kontemplacija rad.*²⁰ Ona je dar Božji koja vodi u mistiku. *A za mistiku je potrebno: psihičko zdravlje, dječje stanje, živa vjera, pod Isusovim vodstvom.*²¹

U duhovnim vježbama 1903. o. Gerard zapisuje. *Tko nije čovjek razmatranja ne može biti ni čovjek djelatnosti. Bez razmatranja nema svetosti života, a bez svetosti života nema ni djelatnosti Božjeg blagoslova, nema pravoga učinka ma koliko izvještačeno bilo.*²² *Dvoje treba moliti od dragog Isusa: srce pažljivo na Njegova nadahnuća i revno za njihovo izvršavanje.*²³ Na završetku duhovnih vježbi 1903. zaključuje. *Užitak užitaka je dobro obavljeno razmatranje. O tome se može uvjeriti napose pod duhovnim vježbama.*²⁴ *Ono su slatke minute, sati, u kojima smo se bavili isključivo s Bogom. S minute u minutu velikom radoznalošću iščekujemo iz ustiju dobrog Malog Isusa najsvježije novosti, duhovno rasvjetljenje i bit će dječja igra trpljenje ovozemaljskog života.*²⁵

Svaki ozbiljni molitelj doživljava u svom duhovnom životu sušu. Kada nas to zahvati, o. Gerard preporuča: *Pružati se za Malim Isusom, poljubiti, pritisnuti srcu Malog Isusa. Ovo zaista visoko cijeniti!!! Što sveci na nebu, to čini karmelićanin na zemlji: razmatra, promatra Malog Isusa.*²⁶

REVNI I GORLJIVI DJELITELJ SAKRAMENTA SVETE ISPOVIJEDI

1. Isusu i Mariji služim kad druge iz bare, iz slabosti izvlačim

O. Gerard sakrament sv. ispovijedi prihvaća kao ponizno služenje onima koji su pali u grijeha i koji su *teške rane zadobili i ufanje izgubili.*²⁷ Gerardovo služenje sakramentu pomirenja nije neka samilost, psihološka ili humanitarna pomoć dušama koje su u grijehu. Ono izvire iz njegove ljubavi Prema Božjem milosrđu koji nam je poslao svoga Sina Otkupitelja da nas oslobodi od grijeha i njegovoj Majci: *Vama služim kad druge iz bare grijeha izvlačim.*²⁸

Valja napomenuti da se o. Gerard na početku svoje svećeničke službe ispovjednika osjećao nedoraslim toj odgovornoj službi. Služenje sakramentu ispovijedi doživljavao je kao neku *tamnu noć*, izvjesnu tjeskobu kroz jedno određeno vrijeme. Što je više ulazio u sakrament pomirenja čovjeka s Bogom i bližnjima, malo pomalo je nestajalo *tamne noći* i tjeskobe, radi pozitivnih učinaka ovoga sakramenta u dušama.

Tijekom njegovog služenja sakramentu pomirenja, Bog je o. Gerarda obdario pronicljivošću ili nadahnućem koje ga potiče da brzo, nepozvan pođe bolesniku podijeliti mu svete sakramente umirućih. U samostanskom ljetopisu, na Veliku Gospu 1917. piše. *Jedan od naših* (a to je on sam), *iako umoran zbog mnogih poslova, zahvaćen nedokučivim snažnim poticajem, posjetio je vrlo siromašnu i osamljenu osobu, bez da je bio pozvan. Osoba je ležala u agoniji. Poslije odrješenja, dok joj je dijelio bolesničko pomazanje, predala je svoju plemenitu dušu. Duša od sviju ostavljena, ali ne od Kraljice neba... Ovo je događaj iznad naravi, čudesni događaj.*²⁹

Jedan svjedok u postupku kauze o. Gerarda izjavljuje. *Liječniku kojeg je o. Gerard često susretao kod bolesnika postavljao je pitanje: doktore, kada ćete na ispovijed? Liječnik je znao odgovoriti: pa to će se kad-tad dogoditi. Jednom, dok je sluga Božji bio na propovjedaonici i propovijedao, u jednom trenutku, o. Gerard je zastao i rekao. „Oprostite, moram prekinuti propovijed i poći bolesniku.“ Bolesnik je bio liječnik kojega je o. Gerard susretao kod bolesnika i pitao ga kada će se ispovjediti.* Postoje i druga brojna svjedočanstva o Gerardovoj pronicljivosti i potrebi žurnog podjeljivanja sakramenta umirućih.

Žitelji Sombora i okolnih mjesta, u Gerardovo doba, u velikom su broju dolazili na sv. ispovijed u karmelićansku crkvu. Ljetopis somborskog samostana bilježi da je osobito nedjeljama i blagdanima bilo toliko pokornika da su oci karmelićani znali ispovjedati cijelo prije podne počevši već od pet sati ujutro i to na tri jezika: hrvatskom, mađarskom i njemačkom. Oko ispovjedaonice o. Gerarda najviše se tiskao narod tako da je sam o. Gerard jednom izjavio da nakon toliko vremena provedenog u ispovjedaonici već nije znao kojim jezikom govori. Radnim danima o. Gerard je uvijek bio dostupan onima koji su se željeli ispovjediti. Preko dana bi boravio u crkvi u šutljivom klanjanju Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu i čekao pokornike.

Spomenuli smo kako se o. Gerard kao mladi svećenik, na početku svoga djelovanja u Somboru, osjećao nesposobnim za odgovornu službu ispovjednika. Čak je mislio da se zbog toga treba odreći službe ispovjednika. Međutim, milost Božja i učinci njegove službe marljivog djelitelja Božjega milosrđa, ohrabрили su ga da još revnije nastavi biti posrednik Božjeg milosrđa po sakramentu sv. ispovijedi. Njegovi vlastiti zapisi svjedoče o njegovom marljivom proučavanju moralnog bogoslovlja, u kojima citira autore i priručnike poznatih moralista njegova vremena, poput: Prumera, Noldina, Buccerona, Vermeerscha i Mullera. Redovito je bio pretplaćen za časopis *Quartalschrift* koji je izlazio u Linzu. U konkretnim težim slučajevima u ispovijedi, o. Gerard se konzultira s navedenim uvažanim učiteljima moralnog bogoslovlja. U pismohrani Subotičke biskupije nalaze se originalni dopisi slugе Božjega u kojima traži ovlaštenje biskupa da „in foro interno“ riješi neke posebne slučajeve.

Gerardovo marljivo proučavanje moralnog bogoslovlja nije ostalo samo na teoretskoj razini. Skupa s njegovim dubokim duhovnim životom, proučavanje moralnog bogoslovlja osposobilo ga je i ohrabrilo da se još više posveti dijeljenju Božjega milosrđa. Vjernici su u njemu otkrivali sigurnoga i iskusnog voditelja duša. Otac Gerard zapisuje ove značajne misli koje bi mi svećenici trebali također prakticirati kao djelatnici sakramenta pomirenja. *Tako moram paziti na pokornika, kao da je važnije stanje penitenta i apsolucija, naspram tijelu i krvi postupanje i konsekracija, nego svoja egzistencija.*³⁰ A kada nema materije za odrješenje, o. Gerard preporuča: *dovoljno je podijeliti jednostavni blagoslov.*³¹

Subotički gvardijan, o. Radoslav Kujundžić, ističe da je o. Gerard bio vrlo traženi ispovjednik dok je boravio u njihovu samostanu u Subotici od 1945. do 1948. godine. Vjernici su u susretu s njim intuitivno otkrivali u osobi o. Gerarda čovjeka Božjega i iskusnog ispovjednika na kojega su se mogli osloniti u vlastitim duhovnim potrebama. Otac Gerard je vlastitim životom povezivao svetost s iskustvom ispovjednika. U njemu otkrivamo tijesnu povezanost između duhovnoga života i sposobnosti vođenja duša, kada zapisuje: *Duše su skupe kao Isusovo život.*³² *Zaboraviti sebe da liječim Isuse tvoje rane... Želim što želite: izbrisati grijeha i kazne... spasiti sve duše.*³³ Gerard želi ne samo davati pokornicima odrješenje, nego i *liječiti duše* kada zapisuje. *Duhovni život kršćanina: liječenje tijela i duše* a to je što i *živjeti po vjeri, ufanju i ljubavi... jer po njima raste krotkost, pravda, mudrost, molitva i srčanost.*³⁴

2. Ljubav prema bolesnicima

Za o. Gerarda bolesnici su *blago Crkve*. Bolesnicima treba pomoći prihvatiti bolest, jer su oni *osobiti putnici k Isusu.*³⁵ Bolesnike treba hrabriti da po vjeri, nadi i ljubavi prihvate bolest kao *čišćenje i kićenje duše za nebo.*³⁶ Kada bolesnik s vjerom, nadom i ljubavlju prihvati svoju bolest, on se oslobađa opasnosti koja mu prijete da izgubi vječnost: *Bolest je opasna po dušu ako nismo kreposni. Zato prva briga bolesnika treba biti, kreposnu i zdravu dušu imati.*³⁷ Kada bolesnik tako postupa, tada njegova bolest postaje *plodna žrtva... vadi čavle iz Isusovih ruku... iz sužanjsstva ide u nebesku domovinu.*³⁸

Gerardov izraz *kititi dušu* odnosi se na Pavlovu poslanicu Kološanima: *Radujem se sada dok trpim za vas i u svom tijelu dopunjam što ne dostaje Mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu* (Kol 1,24). Kada bi o. Gerard doznao da je netko bolestan, on bi ga odmah pohodio i hrabrio da u kršćanskom duhu prihvati bolest, liječenje, pa i samu smrt. Prema bolesnicima je osjećao posebnu ljubav kada zapisuje: *Ljubav prema bolesnicima je znak spasa, jer Isus prima svako dobro djelo učinjeno za bolesnike kao da je njemu učinjeno. Djelo ljubavi prema bolesnicima je znak po kojem će nas na skon-*

čanju svijeta u nebo pozvati.³⁹ Skrb za bolesnike ima svoje izvorište u činjenici da su vjernici i bolesnici udovi Kristova otajstvenog tijela. Zato *neka svećenik ne bude prema grešnicima, a još manje prema bolesnicima hud. Svi su oni udovi, a on je glava.*⁴⁰

Duhovnim raspoloženjem poticao je vjernike da vode brigu o svojim bolesnim članovima obitelji. Bio je spreman bilo danju, bilo noću, ljeti ili zimi doći bolesnicima i podijeliti svete sakramente. Pastoralna briga našega sluge Božjega ima svoju aktualnu poruku svećenicima i onima koji skrbe o bolesnicima. Nažalost, mi se bojimo reći bolesnicima da je potrebno suočiti se s bolešću, kao i samom smrću i ponuditi svete sakramente da ne bi pošli s ovoga svijeta nepomireni s Bogom i s ljudima. Nedostaje nam ljubavi i pažnje prema bolesnicima koji su na zalasku ovozemaljskog života. Gerardovo geslo: *Ljubav prosit, ljubav dijeliti, samo ću tako živjeti*, poruka je svima nama koji često puta bolesnike prepuštamo samima sebi.

U Gerardovim spisima otkrivamo svojevrsnu tipologiju bolesnika koju on svrstava u četiri kategorije: a) osjetljivi bolesnici, b) sklerozni bolesnici, c) bolesnici okorjeli u grijesima, d) bolesna odijeljena kršćanska braća.

a) *Osjetljiva je rana bolesna osoba.*⁴¹ Takvi su bolesnici obično nestrpljivi, osjećaju se zapostavljenima od svojih ukućana te misle da ih i liječnik ne liječi ispravno. Takvim bolesnicima o. Gerard predlaže: *Kad je lijek gorak pomislimo na gorki okus žuči na Isusovim ustima... Kada lijek nema uspjeha uzmimo svaki puta tabletu strpljivosti.* Poticao je bolesnike na Uskrsnuće koje je kao: *Injekcija tijelu za uskrsnuće i put u vječno zdravlje.*⁴² Hrabrio je bolesnike da se ne boje tjelesne smrti nego vječne propasti: *Bolest je opasna ako duša nije kreposna. Dakle, prva briga zdravu i kreposnu dušu imati... nabaviti ljestve duhovnoga života.*⁴³ Teško izlječivim bolesnicima ulijevao je nadu da, ako im je zemaljski život u opasnosti, *to znači da se ruši tamnica duše, a time i bolest vjesnik oslobođenja iz tamnice. Bolešću se približavam andeoskom životu.*⁴⁴ *Bolest je samo za one zlo koji vole svoje tijelo.*⁴⁵

b) Sklerozni bolesnici su *pravo mučeništvo za ispovjednika kada mora providjeti bolesnicu, a jednako tako i mučeništvo i za kćerku čija je mati pogođena slaboumnošću i bolešću.* Otac Gerard se ljubazno obraća onima koji dvore takve bolesnike: *Ljubav prema bolesnicima: znak spasenja.*⁴⁶ *Bolest je grozna i za bolničara. Potrebne su mu vježbe za vrijeme bolesti i pripreve nego sve vojne ratne vježbe... Nestrpljiv bolesnik stalno bode srce bolničara.* Otac Gerard opominje bolesnike da imaju obzira prema onima koji ih dvore, *da se vježbom mrtvenja bolesnik, osim što kršćanski prima bolest, vježba u ljubavi prema bližnjemu.*⁴⁷

c) Otac Gerard definira okorjele grešnike riječima. *Nema veće mračnosti od duhovne mračnosti.*⁴⁸ Unatoč takvom stanju grešnika, o. Gerard vjeruje da se *Isus i majka Crkva nadaju obraćenju grešnika dokle god diše.*⁴⁹ Prema svim bolesnicima o. Gerard se ravnao načelom. Najprije bi molio i

činio pokoru za obraćenje bolesnika koji bi odbijali pomirenje s Bogom i s bližnjima. Potom bi ih redovito posjećivao, razgovarao s njima i stekao povjerenje bolesnika i tada bi im ponudio sakrament pomirenja. Jedan je bolesnik bolovao od raka, okorjeli grešnik kojega je o. Gerard često posjećivao, a žena mu je bila vjernica. Otac Gerard bi mu nudio sv. ispovijed ali je on odbijao. Kada ga je posljednji put posjetio, o. Gerard je primijetio da mu se bliži kraj života, a odbija ispovijed, a iziđavši iz kuće šetao je pred kućom i molio za njega. U međuvremenu bolesnik je osjetio poticaj milosti Božje i zatražio sv. Ispovijed. Supruga je poslala služavku po o. Gerarda, a on joj je rekao: *Tu sam!* Obistinila se u ovom slučaju Gerardova *nada obraćenja grešnika dokle god diše*.⁵⁰

U svom rukopisu „Milosrdnost“ o. Gerard zapisuje: *osobito ću na duše paziti jer su skupe kao Isusov život. S Isusom se nadmećem kada za duše radim i umirem*.⁵¹ Otac Gerard je svjestan da kada je prožet ljubavlju, kontemplacijom, uzornim svjedočenjem života, tada je propovijedanje i pastoralna zauzetost najbolji lijek koji *liječi duše*. On želi: *Iz dobrog srca šećer dijeliti*.⁵² *Kad drugo ne mogu, molit ću se Bogu grešnicima obraćenje, patnicima olakšanje*.⁵³

3. Briga za život od začeca do prirodne smrti

Uz svoj duboki duhovni život, dijeljenje sakramenta pomirenja, i ljubav prema bolesnicima, o. Gerardu je na srcu bila osobita briga za djecu koja su trpjela od raznoraznih razloga, osobito ona koja su bila u opasnosti da im se oduzme život u majčinu krilu.

Njegovim nastojanjem, osnovana je na Badnjak 24. prosinca 1913. Bratovština Djeteta Isusa iz Praga u karmelskoj crkvi u Somboru. Prvi članovi Bratovštine bila su djeca iz sirotišta sestara Naše Gospe u Somboru.⁵⁴ Kada je na kraju Prvog svjetskog rata glad pogodila bogatu Bačku, došla je o. Gerardu majka s djetetom između tri i četiri godine života. Zbog gladi dijete je izgubilo zdravi izgled lica. O. Gerard koji je u ishrani djeteta pomagao majci, bio je duboko ožalošćen i zapisuje: *Tom prilikom jedan od naših (a to je on sam) je iz čiste ljubavi prema nevinoj djeci, zaplakao i u plaču odlučio, bez posustajanja, moliti Isusa, da udijeli mir ljudskome rodu, i odlučio podnijeti sve neugodnosti vlastitoga života, kako bi isprobio Isusovo smilovanje, ljubljenoj dječici koja imaju posebnu sličnost s dragim Malim Isusom. Isuse, Isuse, udijeli nam mir i kruh malenima*.⁵⁵

Otac Gerard je nastojao hrabriti majke koje su bile u opasnosti pobaciti dijete koje su nosile pod svojim srcem. Stoga zapisuje: *Rodilo se dijete kome je netko, (a to je on sam) prije nekoliko mjeseci spasio život. Taj maleni bio je u velikoj opasnosti zajedno sa svojom majkom, ali je netko sebe prikazao s nakanom sve podnijeti, pa i samu smrt, samo da se maleni zdrav*

rodi. Mališan se rodio, ali onaj koji je prikazao svoj život, očekuje sve neugodnosti.⁵⁶

Na drugom mjestu zapisuje. *Isus je prihvatio dobru volju nekoga* (to je opet on sam), *kojom podnosi teške optužbe za nekog nevinog malenoga. Mališan raste, sposoban je živjeti, ali po dopuštenju Isusovu, opada dobar glas onoga koji se prikazao. Neka je hvaljen Isus, koji je pružio priliku nevinome da trpi progonstvo. Bolji je dobar glas, nego mnoga bogatstva, ali još je bolje progonstvo i herojska žrtva. Isuse, neka Tvoj zagrljaj bude utočište svima koji radi Tebe podnose progonstvo.*⁵⁷

I sada nakon svoje smrti o. Gerard se zauzima za djecu. Vicepostulatura posjeduje mnoštvo pisama koja potvrđuju tu činjenicu. Jedna majka iz Zagreba koja je zatrudnjela u četrdesetoj godini života, imala je problema u trudnoći. Porod je bio kritičan, ali po zagovoru o. Gerarda sretno je porodila svoga sinčića. Dječaku iz Subotice s manom na srcu bio je najprije odbijen kirurški zahvat na srcu. Kasnije je zahvat izveden na molbu roditelja, praćen molitvom i zagovorom Sluge Božjega i zahvat je uspio. Dječak sada kao mladić normalno živi.

Dječak iz Osijeka, pogođen meningitisom, zahvalnicom služi Božjemu pripisuje svoje ozdravljenje. Isto tako dječak koji sada živi u Kanadi radi psihičkih smetnji u pubertetu, kojem mnoga liječenja nisu pomogla, zahvaljuje za ozdravljenje zagovoru sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića. Roditelje koji nisu mogli imati djece, molitvom cijele župne zajednice na nakanu mladog bračnog para, po zagovoru o. Gerarda Bog je obdario zdravim potomstvom, rođenjem zdrave djevojčice.

4. Ekumenizam oca Gerarda

Još prije II. vatikanskog sabora o. Gerard je na svoj način gajio ekumenizam prema drugim vjeroispovijestima u Somboru, osobito s pravoslavnim svećenicima. Prema njima je izražavao poštovanje, susretima, razgovorima i posjetima. Promicao je ekumenski dijalog na jedan osobiti način. U jednom svome zapisu o. Gerard citira sv. Pavla: *Unus Dominus, una fides* (Ef 4). Dakle, nema raskidanja u glavnim stvarima. *U ovu jednu vjeru treba svako čeljade sjedinjavati, a svako stvorenje s lijepe strane gledati. Sve ima svoju dobrotu... Povijest svjedoči da svi narodi prepoznaju višnje Biće, s kojim se moraju održavati sveze, da se može redovito živjeti.*⁵⁸ To je svjedočenje o Gerarda o vječnim i neprolaznim dobrima koja su i druge konfesije prepoznale u njemu.

Svjedočenje životom o. Gerarda bio je važan element u zbližavanju i povjerenju između pravoslavne i katoličke vjeroispovijesti u Somboru. Ekumenski duh promiče ne samo dijalog na razini učenja ili smjernica, nego i ugled svjedoka. Što se tiče krštenja u pravoslavnoj crkvi, o. Gerard zapisuje: *U Pravoslavnoj crkvi pokršteno dijete je katolik, ako je od svojih*

*katoličkih roditelja katolički odgojeno.*⁵⁹ Pozivajući se na znalca crkvenog prava Crnicu, o. Gerard zapisuje. *Nekatolicima mogu se dati: blagoslovljene svijeće, masline, pepeo, mogu se blagosloviti njihove kuće, moliti za njih ako su bolesni. Privatno zaklinjanje može svaki laik obaviti: „Odstupi sotonu“.*⁶⁰ Pravoslavni vjernici su pozivali o. Gerarda svojim bolesnicima. U svome vlastoručnom zapisu „Causus conscientiae“, o. Gerard izražava svoje mišljenje ovim riječima: *Ako je odijeljeni kršćanin u smrtnoj opasnosti (graviter decumbens), neka izvrši čin vjere, ufanja i ljubavi, savršeno pokajanje uz vjerovanje u sve što je Bog objavio. Jednako tako želi*

*koristiti sva sredstva spasenja s odlukom više ne grijehiti, svećenik mu može dati odrješenje.*⁶¹ *Gospodin je sama dobrota, grešnike on na put privodi* (Ps 25). Ovaj psalam najbolje definira našega slugu Božjega kao brižnog pastoralnog djelatnika među bolesnicima. Dijeljenje odrješenja i pravoslavni vjernicima, pod određenim uvjetima, o. Gerard je preduzeo ono što je dozvoljeno u određenim okolnostima od crkvenog učiteljstva nakon II. vaticanskog sabora. Nije to bio nikakav prozelitizam već djelovanje Duha Svetoga s jedne i s druge strane spomenutih vjeroispovijesti. Ovdje valja istaknuti kako je pravoslavni arhimadrit gospodin Ilkić, često dolazio u naš samostan u Somboru i s redovnicima u koru molio časoslov na latinskom jeziku. Taj put ekumenskog zbližavanja nastavili su i ostali pravoslavni svećenici koji djeluju na području grada Sombora.

O. Gerard je posjedovao *dar liječenja u istom Duhu* kako to opisuju sv. Pavao u poslanici (1Kor 12,9). Donosim svjedočanstvo *dara liječenja* o. Gerarda. Radi se o slučaju djevojke koja je bila duševno bolesna. Napadala je i bila je agresivna. Morali su je vezati i držati vezanom u jednoj sobi. Kako je obitelj bila pravoslavna, otac je često odlazio pravoslavnom svećeniku i potužio se na kćerkinu bolest i tražio od njega savjet što da učini u tako teškom stanju svoje kćeri. Pravoslavni svećenik, poslušavši oca bolesne dje-

vojke, poslao ga je o. Gerardu da se njemu potuži. Dodao je: ako vam on ne može pomoći, ne znam što biste mogli poduzeti u liječenju vaše kćeri. Otac djevojke po savjetu svoga pravoslavnog svećenika pošao je o. Gerardu i sve mu ispričao. Otac Gerard, pošto je saslušao oca djevojke, pristao je da odmah s njime pođe na njihov salaš. Odveo se zaprežnim kolima na obiteljski salaš. Kako bi omogućili pristup djevojci, otac je odlučio svezati djevojku jer bi mogla napasti o. Gerarda. Otac Gerard je rekao: *Neće ona ništa, ta ona je mirna*. Otac Gerard je ušao u sobu u kojoj se nalazila spomenuta djevojka i ostao s njom jedno izvjesno vrijeme. Poslije susreta s djevojkom, iz prostorije je izišao najprije o. Gerard i rekao ukućanima: *Dat će Bog i djevojka će ozdraviti i sve će biti dobro*. Nakon kraćeg vremena izišla je iz sobe djevojka i pokazala se zdravom kao da uopće nije bila bolesna. Iz zahvalnosti njezin otac je svake godine, nakon žetve, darivao našem samostanu izvjesnu količinu pšenice. O. Gerard je imao posla i s nečistim dusima. Snagom Duha Svetoga i to se pozitivno rješavalo.

Iz rečenoga se vidi kakvo je povjerenje uživao o. Gerard kod pravoslavnih svećenika koji svoga vjernika, oca bolesne djevojke, šalju katoličkom svećeniku, sluzi Božjemu o. Gerardu. Na misi zadušnici i na sprovodu o. Gerarda u povorci prema Velikom katoličkom groblju vidi se istaknuta fotografija pravoslavnih svećenika koji su došli odati počast ovome velikom čovjeku.

Zaključna poruka sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, OCD

Ništa ne vrijedi život, ako čovjek ne teži za svetošću života. Svet i pobožan čovjek je u svakoj muc i nevolji veseo i zadovoljan.⁶² Ako nismo postigli onaj stupanj svetosti za koji nismo dobili milost ni sile, mirno se možemo pojaviti pred Malim Isusom... Tako je uzvišena životna svetost, da bi se za njeno postignuće isplatilo milijun godina sve zamislive muke podnijeti.⁶³

Otac Gerard je čovjek zrelog duhovnog života. On napose želi biti sjedinjen s Malim Isusom: *Ništa bez Isusa, sve s Isusom i za Isusa.*⁶⁴ Želi trpjeti da pokaže svoju ljubav prema Isusu i spašavati duše koje su skupe kao nebo. Sebe potiče na stalnu revnost i na kajanje i za najmanje nesavršenosti. Spreman je obuzdavati svoju strastvenu narav, da ne bude uzrujan, nego da ostane miran. U životu je ostvario, uz milost Božju, ono što je još u sjemeništu, novicijatu i bogosloviji izrazio kao želju i cilj, biti svet. Kao redovnik i svećenik nastavio je kroz bujni molitveni i apostolski rad djelatnika sakramenta pomirenja, služenjem bolesnicima, brigom za ljudski život od začeca do prirodne smrti, te ekumenskim djelovanjem obogatiti Crkvu i red. Sada očekujemo pravorijek Crkve o njegovoj svetosti.

-
- ¹ *Spisi na mađarskom jeziku*, str. 40. (000935)
- ² *Isto*, str. 137 (000935)
- ³ *Isto*, str. 142 (000936)
- ⁴ *Isto*, str. 13 (000937)
- ⁵ *Isto*, str. 20 (000938)
- ⁶ *Isto* str. 23-24 (000938)
- ⁷ *Isto* str. 24 (000938)
- ⁸ *Isto*, str. 146 (000938)
- ⁹ *Isto*, str. 16 (000939)
- ¹⁰ *Isto*, str. 77 (000939)
- ¹¹ *Isto*, str. 84 (000940)
- ¹² *Isto*, str. 130 (000940)
- ¹³ *Isto*, str. 134 (000940)
- ¹⁴ *Isto*, str. 133 (000943)
- ¹⁵ *Isto*, str. 134 (000943)
- ¹⁶ *Isto*, str. 135 (000943)
- ¹⁷ *Isto*, str. 139 (000943)
- ¹⁸ *Isto*, str. 139 (000943)
- ¹⁹ *Isto*, str. 140 (000944)
- ²⁰ *Isto*, str. 159 (000944)
- ²¹ *Theologia pastoralis*, 003501.
- ²² *Isto*, str. 171 (000944)
- ²³ *Isto*, str. 45 (000948)
- ²⁴ *Isto*, str. 114 (000948)
- ²⁵ *Isto*, str. 139 (000948)
- ²⁶ *Isto*, str. 193 (000949)
- ²⁷ *Blago duše*, 008643.
- ²⁸ *Isto*, 008643-008644.
- ²⁹ *Ljetopis somborskog samostana*, 001722.
- ³⁰ *Theologia pastoralis*, 002744.
- ³¹ *Isto*, 003232.
- ³² *Duhovne vježbe*, 23.
- ³³ *Razgovor s Isusom*, 003909.
- ³⁴ *Bilješke*, hrvatski, 006630.
- ³⁵ *Biser mišljenja*, 004530.
- ³⁶ *Isto*, 004530.
- ³⁷ *Isto*, 004532.
- ³⁸ *Bilješke*, hrvatski, 006838.
- ³⁹ *Biser mišljenja*, 004530.
- ⁴⁰ *Theologia pastoralis*, 003154.
- ⁴¹ *Isto*, 003383.
- ⁴² *Bilješke*, hrvatski, 006849.
- ⁴³ *Biser mišljenja*, 004531, i *Bilješke hrvatski*, 006851.
- ⁴⁴ *Bilješke*, hrvatski, 006850.
- ⁴⁵ *Isto*.
- ⁴⁶ *Biser mišljenja*, 004530.
- ⁴⁷ *Bilješke*, hrvatski, 006849
- ⁴⁸ *Biser mišljenja*, 004525.
- ⁴⁹ *Theologia pastoralis*, 003369.
- ⁵⁰ *Iskazi svjedoka u kauzi o. Gerarda*.
- ⁵¹ *Theologia pastoralis*, 004016.
- ⁵² *Rukopis Milosrdnost*, 93.
- ⁵³ *Theologia pastoralis*, 00646.
- ⁵⁴ *Ljetopis somborskog samostana* 1917.
- ⁵⁵ *Isto*, 001731.
- ⁵⁶ *Isto*, 001768.
- ⁵⁷ *Isto*, 001772.
- ⁵⁸ *Theologia pastoralis*, 003457.
- ⁵⁹ *Isto*, 003282.
- ⁶⁰ *Isto*, 003269.
- ⁶¹ *Casus conscientiae*, 009272.
- ⁶² *Theologia pastoralis*, 000953.
- ⁶³ *Isto*, 000943.
- ⁶⁴ *Blago duše*, 008319.
-

ANGELUS

U ataru jutro.

Pripovid nova.

Sijač brazdom smion korak tira,
vitrovi na dlanu ispripleli vrime,
mira crpi, zna da dušu ima.
Sa zvonika zvon, jutrem glas naštima.

U blage je magle selo,
na brigu se kuće zlatnim ruvem kitu,
od sunca obasjane, od povisti izatkane,
svitla su u tame, ukras ovom svitu.

U zemlje otisnite stope
a iz nji se opet život budi.
Nebu fale ko kresnice frcu
iz dubine srca ovi prosti ljudi.

Dobro sime tude spadne,
tu ostane i tu se nastani.
Mlade klice probiju se, rastu...
Tu, u brazde, Boga častu...

Podne dođe, a dan ide...
Sijač šepu na kolino meće
i sve riđe, tu u polju viđe
one ljude bliske, a daleke.

Ko zna di su i di zemlju oru,
u tom svitu možda su i sluge...
Možda kogod s njima gospodari?
Možda digod siju sime tuge.

Pridveče je...
Modro nebo prvi fenjer palji...
Triba it... Vrime je za poč,
jel atarem sad će razastrt se noć.

Na kolina molji, za kruv zafaljiva,
pa za astal sida, trošnu sviću palji...
Tu su mu sva dica... Odsjaj licem igra...
Blaženo je... leže mirno...
...a dan se udalji...

Zlatko Gorjanac

Narodno blago

KRALJICE

U Baču je nekada bilo mnogo narodnih običaja. Jedan od njih su bile KRALJICE. To je bio običaj koji se vršio drugog dana Duhova (ili jezikom pripovjedačice „Dova“). Danas, 1994. godine, u Baču nisam našao nikoga koji je vidio taj običaj, ali mnogi su čuli od starijih da je taj običaj postojao. Nestao je u drugoj polovini prošlog stoljeća.

Kraljice su bile grupa djevojaka, obično od 13 do 15 godina. Kad je pripovjedačica bila mlada, Bačom su išle samo jedne kraljice. Ona je čula od starijih da je ranije Bačom išlo više grupa kraljica. Ta grupa, priča dalje pripovjedačica, posjećivala je kuće u kojima su živjeli Šokci, a samo iznimno njemačke i mađarske kuće. Najviše su išli u kuće gdje su živjeli momci i djevojke, ali i u druge, osobito u kuće gdje su živjeli bogati ljudi, od kojih su se nadali dobiti više poklona. Po kućama su kraljice igrale i pjevale. Kraljica je bilo dvanaest. Glavna kraljica je bila kralj, koja je s barjaktarom, koja je nosila barjak, išla na čelu grupe kraljica. Iza njih su išle ostale kraljice, dvije po dvije, a držale su se za ruke. S kraljicama je išla „snaša“. To je bila djevojčica od oko osam godina. Iza svih kraljica išla je „torbaruša“. Ona nije bila kraljica. Imala ja veliku torbu, u koju je stavljala darove.

Djevojke koje su išle u kraljice, u Baču su nazivali „korovljanke“. One su na glavi imale papirnatu crnu valjkastu kapu, visoku oko 30 cm. Na kapi je bio zalijepljen papirnati križ i svete sličice. Kraljice su obično imale ubranu suknju („tursku“), bijelu košulju i bijelu kecelju, a na glavi su nosile bijelu maramu, kojoj su krajevi visili, a takva se marama nazivala „cirkaz“. Snaša je bila obučena u skute i košulju, a preko glave je imala „tintuk“. On je sličan šlajeru, samo prekriva cijelu glavu, tako da „snaši“ nitko nije mogao vidjeti lice.

Kraljice su se sastale oko 14 sati u kući jedne od njih. One su se već ranije sastajale i uvježbavale „nastup“. Kad su krenule, obično su prvo igrale u komšiluku kuće odakle su krenule, a zatim su posjećivale druge kuće. Pjevale su ulazeći u dvorište, gdje su i igrale. U dvorištu je bio postavljen mali stolac, na koji je sjela jedna kraljica, a njoj je snaša sjela u krilo.

Pripovjedačica je od starijih čula da je snaša sjela na stolac, na kojemu je bio jastuk. Kada su kraljice napustile dvorište, jastuk se bacio na krov kuće. Oko stolca na kome je sjedila „snaša“ kraljice su pjevale i igrale. Kralj i barjaktar nisu igrali. Ukućani su mogli ući u kolo, dignuti „tintuk“ i pogledati lice „snaše“. Zato je snaša poslije obilaska sela, kad su kraljice završile obilazak kuća, morala dobro oprati lice „od uroka“.

Kraljice su, kad su obilazile kuće, prvo pjevale. Nisu svuda pjevale iste pjesme. To je zavisilo od toga tko je živio u toj kući. Tako su, kad su ulazile u kuću gdje je živio momak, pjevale:

*Ode mi dojdosmo
I ode nam kažu
Momče perjaniče.
Mi ćemo ga ženit
S kraljevom divojkom,
Koja nosi dara,
Tri tovara blaga.*

Ulazeći u dvorište kuće, gdje živi neka djevojka, kraljice bi zapjevale:

*Ode mi dojdosmo
I ode nam kažu
Momče i divojče.
Na čast vama momče,
A nama divojče.
Mi ćemo je udat
Za inđika đaka,
Koji perom piše
Po orlovi krila,
I po sokolovi.*

Pripovjedačica se slabo sjećala tekstova pjesme. Ipak se sjetila da su ulazeći u dvorište kuće gdje živi dijete, kraljice zapjevale:

*Ode mi dojdosmo
I ode nam kažu
Čedo nenijano (=nevino).*

U kući gdje je nova, mlada snaša, zapjevale bi:

*Ode mi dojdosmo
I ode nam kažu:
Sram te bilo snašo,
Što nas ne poljubiš.*

Prolazeći pored crkve, kraljice bi zapjevale:

*Isticalo sunce.
Iza svete crkve.*

Svaki se stih u pjesmi ponovio, dakle otpjevao dvaput, i tada mu se dodao pripjev „ljeljo“.

Kada su završile pjevanje, kraljice su zaigrale u dvorištu oko stolca, na kome je sjedila „snaša“. Pripovjedačica misli da su igrale kolo. Dok su one igrale, torbonoša (neki su govorili torbaruša) je od ukućana dobivala darove, koje je stavljala u torbu. Najčešće je to bio novac, ali i jaja, brašno, slanina. Koji put je dobivala i jedno i drugo. Rijetko su kraljice dobivale velike poklone, bile su zadovoljne i s malim.

Na kraju obilaska sela, kraljice su otišle u kuću jedne od njih, gdje su na ravne dijelove podijelile darove.

O običaju „kraljica“ kazivala je pokojna baka Jozija Filipović. To je bilo godine 1949., kada je baka bila već stara a i pomalo senilna, a sakupljač student. Mnogo čega se baka nije sjećala, štošta je zaboravila, a i sakupljač nije dovoljno ispitivao baku. Neki kritičar, etnolog, ovom zapisu bi mogao štošta zamjeriti. Štošta nije dovoljno objašnjeno. Ali baka je tada kada je ovaj zapis rađen, bila jedina osoba u Baču koja ja vidjela „kraljice“, a ja sam to iskoristio, zapisao što je baka znala, da se ne bi običaj zaboravio. Nadam se da sam uspio makar u tome da se zna da je običaj u Baču postojao.

U Baču, 30. XI. 1994.

*Običaj zapisao:
Antun Kesejić
profesor u mirovini*

ŠLING SRCA MOG...

Moja majka je bila prilipa žena, prava Bunjevka! Tamne oči, lice bilo, konđa gusta, crna, meka, mirisna. Volila se majka dotirat. Kad je ona stala prid ogledalo (ova krasna slika naše vrsne slamarke Jozefe Skenderović me tako podsća na nju!), i samo ogledalo se zazlatilo i nasmišilo! Nije se majka morala namišćat, pozirat ko kake manekenke – lipća je bila od svake glu-mice, ma – ko kraljica! Ista moja mama, koja je bila i ostala – bome najlipća na svitu! Kako sam bila sritna i potajice se nadala da ću i ja postat taka lipa jedared... Sve me nika žalost obuzela kad je majka pokrila glavu maramom, iako je bila fajn lipa svaka majkina marama! Al tako su i marame mrišile na nju, pa sam ih ipak volila.

Sićam se vrlo dobro: bila sam mala, majka me čuvala. Baš je peglala ru-va. Uvik sam se bojala pomalo njeve pegle. Teška, gvozdena stvar puna vri-log žara izgledala mi ko da ima strašne vatrene oči. Cigurno je moj stra još većma pojaćalo svako majkino i mamino glasno i oštro „PEC!“ kad sam se približila pegli. Eh! Al kad bi mi dica malo češće slušali starije, tušta tog bi bilo drugaćije! Taman sam se ja provukla nuz zid do druge strane astala da bolje vidim marame, kad dotaknem vrilu peglu i vrisnem. Majka odskoći od straha, trgne peglu i odgurne je dalje, uzme me u narućje: „Da vidim!“ Ja plaćem – bome je peklo! Majka me tješi: „Čedo majkino, kazla sam da pa-ziš... Ljubi majka prstić, ljubi stored!“ Nije to bilo tako opasno, al majka ko majka – istukla bi peglu da mož! Peglu? Tek tad smo pogledali di je pegla. U onim momentu, majka nije ni gledala di je meće, samo da je od mene skloni. Peglom malko dotakla maramu, a ona – počela se pušit i skoro gorit. Majka me nježno spustila iz krila i uzela požutjelu maramu od prilipe šare-ne svile. Čula sam kako šapuće: „Ta mi je bila prva kad sam se udala...“ Poćela sam sad tek pravo plakat! Zalud me majka milovala, jecala sam i rida-la: ja sam kriva zbog uništene uspomene. Kad je majka svatila zašto tako gorko plaćem, uzela je maramu u ruku i stavila je prid mene: „Mila unu-ćice moja, ova marama mi je zdravo lipa i tušta srcu draga, al je ona ipak samo – marama. Ronďal!“ Skoro prezrivo je odbacila prekrasnu maramu. „Al ti? Ti si mi u srcu samom, dite mило. Dite mog diteta, srce mog srca. Majki će srce puknit ako ne pristaneš plakat zbog ronďe, evo oma sad!“ Suze su u ćas stale. „Voliš me, majko? Ne srdiš se na mene?“ , zavukla sam joj se u bili vrat. Nimo me je zagrlila. Ni rić mi nije tribala. Čak i tako mala, razumila sam. To je ljubav...

Kad sam porasla, a majka umrla, međ njenim ruvom, koje je meni naminila, našla sam tu nagoritru maramu. I ljubav i bol su se mišale. Al lju-bav je od sveg jaća – to me majka naućila. Tu maramu ću dovika ćuvat! Kad idem majki na grob, skupim kosu i povećem je tom maramom. Majka mi se u Nebu smiješi...

Vesna Huska

IZ NARODNE ŠKRINJE

NAJLIPČA SVJETILJKA NARODA MOG

Kako brzo pada večer s jeseni! Ponekad nam baš „nije svejedno“, pa nam prija ići ulicom gdje ima rasvjete ili prvo upaliti svjetlo, pa tek onda izaći van iz kuće. Često nosimo baterijsku lampu ili u novije vrijeme – mobilne, kojima zasloni svijetle, pa nikad nije potpuni mrak. Nekada davno nije bilo tako – struje i mobitela nije bilo! Svjetlo je tada bilo dragocjeno, ono se čuvalo, ono je rastjerivalo strah i grijalo srca...

Uvijek sam voljela slušati priče mog dida-Vranje. On je od običnih, svakodnevnih događaja znao načiniti „pripovitku“! Mislim da je imao osobit glas za priče – u meni se od toga glasa stvarao novi svijet, svijet kojeg inače sretnem samo kad zavirim u „škrinju naroda mog“... Evo što mi je jednom dida „pripovido“.

„Zima na salašu – i lipa i malo strašna! Brzo je mrak, vani ladno... u sobu je ući – pravi raj! Trljam ruke dok idem ka našoj krušnoj peći, jer se već od vrata ositi kako grije. Vani je drugačije. „Josag“ pozatvaran, tišina vlada. Nigdi nikog čak do drugog salaša, a „dotleg“ – ima pješačit. Znam da me čuvaju moji najbliži: nana i bačo, majka i dida, a sve njih i nas „dičurliju“ – dragi Bog! Unutri si siguran – toplo je i svitlo! Zato je „dunja“ posebno mirisna, a „borame“ i vruća! Dobro se u njoj spava, ali se ne propušta kazat (dok gladiš „uzgljancu“ i činiš znak križa) ovo: „Križam, križam – na križ ligam! Križ me čuva do ponoći, svi anđeli od ponoći! Dragi Bog dovika, Marija do svita!“ Ipak, lipo je još malo gledat u svitlo – bilo u sviću ili u lampaš... Dok majka nije izmolila iz „svete knjige“ sve molitve, i lampaš je gorio, a ja sam već nešto klapio. Odjedared, trgo sam se i moro sam ustati – nešto me vuklo, vuklo... Moro sam imat onda već desetak godina, jer sam mogo tijo izić u ambetuš, a i dovatit venjer... Iako se to nije smilo, moro sam! Pripušio sam ručkicu i caklo se podiglo. Upalijo sam venjer, obuko kožuh mog dide i navuko njegovu šubaru, malo nakrivo, jer mi bila velika. Tio sam vidit naš salaš noćom! Ni mi bilo svedno, al obašo sam ga cilog... Srce mi je jako udaralo, malo od straha od mraka, malo od moji' – ako se probude, biću ben! Salaš noćom, curo moja, to je štogod!“

Tako je to meni pripovido dida moj o njegovom „ditinstvu“, a ja to čuvam u srcu i nikom nisam kazala, sem sad vama. Ako me nećete tužit, kazaću vam i ovo: znam i ja kako mriši zimska noć kad oblaci nose „snig“, a i litnja – kad „zvizde“ nad salašom svitle jače od svakog „venjera“ i griju, griju...

Vesna Huska

Nadimci s prezimenima u Sonti

Piše: Ruža Silađev

U Sonti je uobičajeno da svaka obitelj ima svoj nadimak. Ovdje su navedeni nadimci koje sam sakupljala tijekom desetak godina. Neki su nestali, a neki novi su nastali do objavljivanja knjige *Šokica pripovida* (2011.) u kojoj su prvi puta objavljeni. Pretpostavka je da su nadimci (grdna imena) nastajali zbog nekada mnogoljudnosti obitelji. Relativno je mali broj osobnih imena, te je bilo mnogo osoba s istim imenom i prezimenom. Sukladno postojećem stanju nastajali su nadimci, vjerojatno radi lakšeg snalaženja i pronalaženja određene osobe. Nadimci nisu službeno zabilježeni, ali se stanovništvo u Sonti u međusobnoj komunikaciji najbolje snalazi pomoću nadimaka.

Kako su oni nastajali ne zna se pouzdano, ali možemo donijeti svoj zaključak prema onome što znamo i što se prenosilo s koljena na koljeno.

Npr. moji osobni preci po ocu su bili prezimena Miloš, a nosili su nadimak Šestanovi. Međutim, stotinjak godina unatrag više ih nitko u selu ne zna kao Šestanove, već kao Mežine. Po mojim saznanjima, pradjed po ocu, dok je bio mali, nije znao reći meso. Kad je tražio jesti mesa, rekao je:

– Daj mi MEŽA! – I tako je ostao Meža.

Drugi primjer. Ako se momak iz mnogočlane obitelji, npr. Vidaković Ivan, Vagićov, oženio jedinicom kćerkom, Janjom Đurkov, Grcinom, odlazio je u njenu kuću. Kuća je i dalje ostajala nadimkom svojih domaćina, Grcina, a djeca iz toga braka su nosila prezime oca, Vidaković, a nadimak djeda, Grcini. Zašto? Jednostavno je. Susjedi su navikli reći:

– Idem kod Grcini – jer je to ustvari Grcina kuća i tako je došlo do variranja u nadimcima.

Treći primjer. Danas i dalje nastaju novi nadimci. Npr. s prezimenom Silađev ima više nadimaka, samo je jedna obitelj do prije četrdesetak godina nosila i nadimak Silađevi (*Idem kod Silađevi u goste*), a onda je netko dao nadimak jednom članu obitelji Ronđa. Od tada obitelj dotičnog nosi nadimak Rondini. Dakle, kroz izvjesno vrijeme nove generacije neće uopće znati da su postojali Silađevi kao nadimak.

Što možemo zaključiti o nadimcima u Sonti? Neki traju, neki nestaju, a u isto vrijeme se rađaju novi. Također i svi doseljenici dobivaju nadimke. Nekada je to pogrešno izgovorena riječ, nekada profesija čime se netko bavi, a nekada nadimak ne mora značiti ništa. Eto, to je samo još jedna osobitost Šokaca, Hrvata u Sonti.

A

Abelovi – Miloš
Aćimovi – Vodeničar
Ađinovi – Ađin
Ajerovi – Jerković
Alfeldini – Alfeldi
Ančini – Miličić
Andrišovi – Đurkov
Andršćevi – Andrašić
Apatincovi – Apatinac

B

Babini – Jakšić
Balini – Ivankov
Bandini – Silađev
Barunovi – Barun, Barunov
Baukovi – Jerković
Becikini – Nimak
Belini – Lukić
Beljini – Miloš
Bencarovi – Miloš
Benjini – Silađi
Benini – Miloš
Berenjovi – Berenji
Bibini – Brdarić
Bikićini – Gladić
Bilimatini – Bošnjak
Birdalokini – Jakšić
Birđini – Đanić
Bizini – Andrašić
Blažovi – Domić
Blefovi – Ađin
Bodišovi – Lukić
Bogetini – Šokac
Bokini – Šokac
Bokorovi – Silađev
Bontini – Šokac
Borićovi – Borić
Botošovi – Đurkov
Bosancovi – Jerković
Božini – Božin
Bradini – Ađin

Bradvarovi – Miličić
Bratini – Benak
Brendini – Nikolić
Brcini – Ađin
Brdarini – Rakin, Šokac
Brdini – Rakin
Bricini – Zec
Brkini – Brkin
Broćini – Zlatar
Bugrini – Miloš
Buljini – Lukić
Burdikini – Mihaljev
Bušini – Prelić
Buvini – Mihaljev

C

Cagini – Domić
Carićovi – Mihaljev
Cembini – Bukovac
Cecini – Matić
Cijašovi – Jakšić
Cinculini – Šuvak
Cojdini – Vidaković
Colini – Zec
Conjini – Kozbašić
Crni Marke – Miloš
Crocovi – Andrašić

Ć

Ćučurini – Miloš
Ćutini – Šegr

Č

Čadžini – Jakšić
Čajini – Klecin
Čalakovi – Petković
Čančini – Poturica
Čarini – Zec
Čazimovi – Gerin
Čelini – Domić
Čempini – Miloš
Čendešovi – Zlatar

Čerapini – Silađi
Čičicini – Krstin
Čičini – Silađi
Čipkarovi – Bukovac
Čižmini – Nikolić
Čokotovi – Prelić
Čočini – Prelić
Čonjini – Tolarić
Čovini – Tolarić
Čuvrkovi – Matin

D

Dakusovi – Lukić
Dandini – Poturica
Dajkičovi – Zlatar
Debelkini – Krstin
Dedini – Kuruc
Dekanovi – Dekan
Demercovi – Miličić
Didilini – Zlatar
Didini – Kuruc
Dikicini – Matin
Dildišovi – Poturica
Dodini – Domić
Dološovi – Tolarić
Dončevi – Domić
Drasini – Bukovac
Drlini – Poturica
Drobini – Brdarić
Dromini – Vidaković
Dućini – Šokac
Dulcovi – Vodeničar
Dulini – Vodeničar
Dupankini – Zlatar
Dušanovi – Miloš
Duvelovi – Andrašić

Đ

Đanini – Ađin, Đanić
Đerini – Mihaljev
Đokini – Zlatar
Đukini – Šegrt
Đurkovi – Đurkov

E

Egedini – Đanić
Elegovi – Šimić
Eskerovi – Zec

F

Fajferovi – Miloš
Francišovi – Nikolić
Franjičini – Brkin
Frulini – Bukovac

G

Gabrišovi – Đurkov
Gabrini – Pejić
Gagini – Andrašić, Topal
Gajtanovi – Bošnjak
Galgini – Vidaković
Gašini – Zec
Geđini – Šuvak
Gecini – Šokac
Gelvini – Đurkov
Gerini – Gerin, Karajkov,
Vidaković
Gibanicini – Matić
Gicanovi – Tetkov, Tetković
Gogini – Išpanov
Gondini – Jakšić
Grcini – Đurkov
Grickovi – Đurkov
Gringovi – Vidaković
Grišini – Jakšić
Grišnikovi – Jakšić
Gugu – Zlatar
Gundurovi – Silađev
Guzičovi – Vidaković
Gvozdrenovi – Pejčin

I

Icini – Poturica
Imrini – Zlatar
Ipilini – Martinović
Isini – Zlatar
Ivkovi – Miloš

J

Jajini – Miloš
Jecini – Kuruc
Jelenini – Horvat
Jobrini – Barun
Jockini – Kozbašić
Jodrini – Kuruc
Jojini – Zec
Jokini – Jakšić
Jorgetovi (Jorige) – Vidaković
Jovini – Miloš

K

Kajanovi – Lukač
Kajzerovi – Silađev
Kalajčevi – Andrašić, Šegrt
Kanjini – Fabijan
Keflini – Kozbašić
Kekini – Klapčić
Keljini – Benak
Kencini – Išpanov
Kendini – Krstin
Kesini – Kuruc
Kicini – Domić
Kičerovi – Vulić
Kikanovi – Miloš
Kikelini – Šegrt
Kitini – Martinović
Klecini – Nimak, Klecin
Klištni – Kozbašić
Klopini – Gladić
Kobini – Zlatar
Kokicini – Poznik
Kokini – Kuruc
Kokmanovi – Kokman
Kojini – Matić
Kompirovi – Miličić
Kopunovi – Prelić
Korojini – Poturica
Košarini – Jerkucin
Košutovi – Miličić
Kovačevi – Kovač
Kozini – Zec

Kozini – Matić
Kozonjini – Krstin
Krajcini – Zlatar
Kraljevi – Kuruc
Krastini – Kuruc
Krečanovi – Klecin
Krezini – Rakin
Krmijini – Jakšić
Krnjini – Butković
Krstini – Krstin
Kukini – Martinović
Kukulini – Kuruc
Kulini – Krstin
Kuranovi – Kuruc
Kuručevi – Kuruc
Kusini – Silađev
Kuštrini – Brkin
Kuzmini – Miličić
Kvelini – Ivankov

L

Labudovi – Nikolić
Lakini – Dekan
Lapundini – Blašković
Laudinovi – Matin
Lebrini – Domić
Lelini – Čoban
Lenkini – Domić
Lešini – Vodeničar
Lizini – Zlatar
Locini – Vidaković
Lojnovi – Dekan
Lolini – Zlatar
Loncikini – Miloš
Lucini – Blašković
Lukačovi – Lukač
Lukarovi – Vodeničar
Lušini – Matin

M

Macini – Bošnjak
Mačkovi – Šokac
Magarcovi – Pejić

Maksinovi – Zvonar
Marijicini – Miličić
Martinčevi – Ivankov
Matajkini – Zlatar
Markucini – Đanić
Mašini – Klecin
Medicovi – Đanić
Melini – Čoban
Mesini – Matić
Mežini – Miloš
Mičurovi – Miloš
Mišini – Vidaković, Jakšić
Mitini – Kuruc
Mličikini – Vidaković
Micini – Kozbašić
Mitrini – Šimić
Monjošovi – Đanić
Mošini – Išpanov
Mrčkovi – Topal
Mrljini – Matić
Mrvicini – Gladić
Mundešovi – Matić
Mutanovi – Tolorić

N

Nadanovi – Vidaković
Namirini – Zec
Naserovi – Zvonar
Ničini – Šegrt
Nećedini – Suvajđić
Nunini – Miloš

NJ

Njuškini – Đanić

O

Ođini – Barun
Opacini – Pejić

P

Pacerovi – Zvonar
Pagrini – Matić
Pajtini – Lukić

Palkovi – Rakin
Panićovi – Domić
Panini – Domić
Panjevi – Bođanac
Pantini – Klecin
Papini – Mihaljev
Pašini – Krstin
Pavlikini – Kuruc
Pecini – Vulić
Peckošovi – Vidaković
Pečićovi – Jakšić
Pejakovi – Vidaković
Pekarkini – Mihaljev
Pencovi – Išpanov
Pendini – Krstin
Peričovi – Miličić
Peštini – Pejčin
Petankikni – Ivankov
Picanovi – Jakšić
Piltini – Miloš
Pincelijini – Martinović
Pinterovi – Kozbašić
Pitličovi – Silađev
Pišini – Šegrt
Pištoljovi – Ađin
Popucovi – Matić
Poturčevi – Dekan
Prakaturovi – Zec
Prgini – Matin
Prisnini – Jakšić
Prokini – Kozbašić
Pukini – Barun
Pundžini – Silađi
Pupini – Išpanov
Purišini – Nikolić
Pustini – Fabijanov
Puzini – Ištvanov
Pužarevi – Miličić

R

Rajini – Bukovac
Rakini – Rakin
Rankovi – Bukovac

Rapini – Poturica
Rapošovi – Vidaković
Rarini – Dekan
Raškovi – Domić, Matin
Reljini – Karajkov
Rencovi – Renc
Resini – Kovač
Rešini – Silađev
Rešinkini – Tadijan
Ričini – Mihaljev
Rezini – Brdarić
Ristićovi – Lukić
Ristini – Lukić
Rokšini – Miličić
Ronđini – Silađev
Rontini – Đurkov
Roždini – Zec
Rotkvini – Vidaković
Rusovi – Brdarić

S

Saračevi – Martinović
Sarini – Božin
Serini – Jerković
Silađevi – Silađev
Silini – Silađev
Slezakovi – Brkin
Sobolankini – Zec
Solarovi – Đanić
Sondini – Vidaković
Sosini – Zec
Sračkini – Zlatar
Srakini – Jakšić
Sralini – Ađin
Srulikini – Vidaković
Stijini – Brdarić
Stipicini – Prelić
Stipičovi – Silađev
Šandorovi – Kozbašić
Šandorovi – Šandorov
Šantini – Vidaković
Šargini – Nikolić
Šartutini – Silađev

Šašini – Mihaljev
Šećerovi – Krstin
Šedini – Šokac
Šeferinovi – Miloš
Šerini – Klapčić
Šestanovi – Miloš
Šešini – Matić
Šibini – Jakšić
Šijakovi – Bukovac
Šilijini – Matić
Šiljegovi – Šestan
Šimicini – Miloš
Šišilijini – Matić
Šišini – Kovač
Škebini – Poturica
Škrepini – Domić
Šnjemovi – Matić
Šodanovi – Poturica
Šodolovi – Suvajđić, Bartolović
Špicini – Brkin
Špijunovi – Pejić
Šplijini – Topal
Štrikini – Udovčev
Štrovini – Zec
Šugicini – Vulić
Šugini – Brdarić
Šulini – Domić
Šunderovi – Zvonar
Šunkini – Šokac
Šurini – Rakin

T

Tacini – Krstin
Taksini – Išpanov
Tandrčkovi – Poturica
Tatulini – Šegrt
Tetkovi – Tetkov
Tindirovi – Kuruc
Tirikini – Nimak
Titlini – Đanić
Tončurovi – Klecin
Topalovi – Topal
Tošini – Poturica

Trapelovi – Jakšić
Tranjini – Butković
Tresanovi – Lukić
Trivini – Ivankov
Trnovcovi – Tolorić
Tucini – Stipin
Tutini – Miloš

U

Ujnicini – Miloš
Ušanovi – Čoban
Ušini – Vidaković
Uvini – Kuruc, Lukić

V

Vagičovi – Vidaković
Vajdini – Šokac
Vedrnjakovi – Martinović
Vencini – Martinović
Verglašovi – Kozbašić
Vlajkovi – Kozbašić
Vrežini – Jerković

Z

Zakonovi – Matić
Zavišićovi – Zavišić
Zavrini – Kuruc
Zebecovi – Karajkov
Zečevi – Domić
Zevini – Domić
Zgrebini – Rakin
Zubini – Poturica

Ž

Žalimovi – Šimić
Žarini – Čender
Žarikini – Kozbašić
Žigini – Tetkov
Žiškovi – Šokac
Živkovi – Benak
Žunjini – Krstin

JEDAN DAVNI BOŽIĆ

Probudio me niki šum. Otvorila sam oči i vidila da majka izlazi napolje, a još je mrak, sasvim mrak.

Onda sam čula kako rnda pod odžakom. Vadila je lonac sa pačima, čistila peć i ponovo propalila. Babo je došo iz kujnice i odno pača da razlije. Onda je majka ušla u sobu i drmala didu, da se probudi i da iđe čistiti snig koji je noćom puno napado. Dida je sio na krevet, molio se šapćuci, obuko se i obuo klompe pa polako izašo napolje. Posli je ušla majka pa je iznad načava mrvila kvas u ono udubljenje u brašnu, di je sinoć već „potkuvala“ onaj drugi kvas od sušenog tista. Pokrila je načve čaršapom i ostavila da kisne.

Napolju se čulo struganje lopate, kako dida čisti snig, a u košari lupanje vratima i rzanje konja. Babo i' je uvik rano ranio i timario. Mama je opet ušla, otkrila načve, a kvas je zamiriso. Triba mesiti. Pripasala je pregaču, zasukala rukave i dugo je privrćala i gnječila tisto a onda ga prikrižila i opet pokrila da kisne nuz peć. I sestre su se probudile, pogledale kroz pendžere i poskakale, onako u košuljicama i bose, istrčale smo napolje da vidimo snig. Brzo smo pobigle u sobu, nuz peć na banak, jer je napolju bilo zdravo zima. Čestitale smo majki Badnji dan a ona nas je redom češljala i pomogla obući. Dida i babo su ušli da čestitaju a sa vrpečka su skinili medljanu rakiju, malo promučkali pa pili i opet izašli radit jer je sve moralo biti na vrime poradito i pripravito za Božić.

Dok je majka ložila u peć, mama je opet otkrila načve pa čaršap prostrla na astal, a onda uzela jedan dio tista a od njega pravila lakumiće i nike duže malo deblje štapiće od koji su se, kad su pečeni, pravile gube. To je naš babo zdravo volijo, jer su to njegovi u Lemešu uvik pravili za Božić. Mama je iznela tepsiju sa lakumićima da metne na peć, jer smo to jili za ručak, a onda je od tista iz načva napravila jedan veliki samun pa ga opasala pletenicom od tista, gurnila u kolač dinar i na vr opet od pletenica napravila križ. To je badnjača, nju ćemo jisti za Badnje večē. Od ostalog tista je napravila tri okrugle lepinje. Najveću je metla prvo u tepsiju pa na nju malo manju i na kraju najmanju. Opasala i' pletenicom, na vr metila križ a u sridu zabola komad tanke kukuruzovine di će, kad se ispeče, metiti grančicu koju je sinoć pravila. Što je naša mama znala lipu grančicu napraviti, to je bila milina gledati. Uzbralaje lipu korovu grančicu, ostrugala je od simena, ako

ima, pa iz peškira u krilu čipkala tisto i pravila male mrvice koje je stezala na grančice. Bilo je desetak savijeni grančica, a na vrvu gnizdo i tičica. Sve je lipo namazala ulupanim jajetom, da se do sutradan suši. Na božićnjak je onda ređala – tičiće – koje smo majka i nas tri curice uveče napravile. To su Josip, Marija i mali Isus, ružice, misec, sunce, zvizda, vinograd, plast sina, bure, kvoška i pilići, krmača i prasici, krava i tele, zrnevlje rane i tičice. Sve je lipo namazala jajetom i ostavila da malo krene dok majka ne izvadi lakumiće i ponovo još malo zažari peč. Onda je mama uzela lipu rumenu jabuku da baci u bunar i zašla po avliji i okopu da prodrma voće da ne bude pušljivo. Dida i babo su opet ušli, gucnuli medljane i sili da pojidemo lakumiće jer nema drugo ila do večere, koja je kod nas bila uvijek rano, čim se smrači.

Pača, koja je babo razlio, ladila su se u čistoj sobi di je nama dici bilo zabranito ići taj dan. Malo nas je to mučilo al' su nam stalno štogod zapovjedali pomagati pa smo i zaboravile na sobu.

Babo je čistio i namirivo u košari, dida u svinjaku, mama je u kujnici kuvala, očupala živinu za Božić, a majka je pazila na kolače da se lipo ispeku. Posli kolača je opet ložila malo da bi u peći ispekla ribu i u loncu skuvala kompot od suvog voća. Uvijek smo imali nasušeni višanja i šljiva, a i jabuka u kriškama nanizani na špagat i obisiti na kućnom tavanu. U kujnici na šporetu je mama kuvala još i gra, sangaliju, pa riblju čorbu i nasuvo sa makom, a gube su bile sa orasima. Mislim da je naša majka pravila najbolju pečenu ribu za Badnje večer, mada sama nije nikad ila ribe osim malo od te. Šarana je lipo nasolila pa metila u tepsiju na malo luka, na maslu, onda pirinča, zalila mlikom i kajmakom i ozgor opet malo kajmaka i sitne paprike. E što je to bilo fino i lipo mirisalo.

Kad su poradili napolju, onda je babo uno u sobu pod astal džak sa izmišanim kukuruzom, ječmom i zobi, sersam, kandžiju i sikiru, a dida je načupo lipu slame pa smo, on i nas tri curice, unosili u kujnu pod odžak da se malo ugrije a i da ne bi pokisla od sniga. U tri sata majka je upalila žižak na šublotu i onda su mirisi kolača i ila već ispunjavali sobu. Dida je prvi unosi slamu a onda i mi pa smo je debelo mećali da se brzo ne utare i da ima i ispod daščica di smo se mi volile zavučti, spavati i sigrati cilog Božića. Onda je dida na lopaticu metio malo žerave, pa tamjana, skinio šubaru, prikrizio se i išo redom od sobe do košare, svinjaka i oko kuće da sve okadi a usput se molio.

Mama je spremila astal. Na astal je prvo metila malo slame pa lipi šlingani čaršap a na njega šist bili, malo kraći, pa ondatanjire, pribor i čaše. Na sridu je metila veliku sviću, zabodenu u ćupicu punu žita i kukuruza, zeleno žitance, ovčice i čobana pa bocu vina i medljanu rakiju. U šoljicu je ulila meda, u drugu bilog luka pa u zdili jabuka i ora. Onda je metila božićnjak u vr astala i onda poslala nas u kujnicu da operemo ruke. Kad smo se mi vratile, Boga je donela lipu okićenu kriskindlu u vr astala. Onda smo mi curi-

ce iz kujne unele tri male žute i jednu bilu svičicu i čestitkale „Faljen Isus, čestitamo vam Badnje večē, Adama i Evu“, a oni su nam odgovorili „Žive i zdrave bile i dugo čestitale“ a dida nas je posipo žitom i bacio malo ora da i' tražimo i pijučemo i grokćemo. Onda smo svi sili za astal, upalili su male svičice na kriskindli pa smo se molili Bogu. Dida je prikrižio kolač, načo ga i svakom dao komad pa onda tako i jabuku i razbio je svakom ora koji smo našli u slami. Ili smo prvo med, jabuke, ora i bili luk, onda čorbu pa pečenu ribu, onda svako malo gra i nasuvo ili gube, a kompot je skoro uvijek bio višak. Svi smo gucnili pomalo vina i opet se Bogu pomolili. Dida je vinom utrnio svičice što smo mi unele a i one je duvo na kriskindli da se ne bi, ne daj Bože, koja izvrnila ili pala pa upalila i kriskindlu i slamu.

Jedva smo dočekali sisti u slamu pa je dida počo, a svi za njim, lipe božićne pisme. Kad je izređo što zna, onda je pivo i one druge pisme a mi smo ga uvijek tirale da nam piva onu njegovu „Piva pivac na dudu jalovcu“ jer smo znale da se on k'o udovac oženio našom majkom, divojkom. Malo se zarumenio od medljane i vina, pa mu ni' teško ni bilo, al nas je majka onda grdila daj' dosta taki pisama. Nikad nismo bili tako radosni i tako blizu jedni do drugi ko na Badnje večē na finoj šušakvoj slami što je sa kriskindlom, kolačom i svičom, mirisala i mamila na sladak sanak. Sniga je bilo visoko i pado je cilu noć pa naši nisu mogli ići na ponoćnicu, zato smo se još malo molili i pivali. Babo je očo u sobicu, spavati u svojem krevetu, jer mu je slama smetala, gušila ga. Mama je ostala sa nama spavati na slami a to nam je bilo najlipše što se događalo samo na Badnje večē, jer je mama uvijek spavala u kujnici sa babom, a mi sa majkom i didom u sobi.

U peći je pucketo panj – badnjak – a napolju krupne pahuljice svitlucale u ti'oj noći. Mirisi su ispunjali sobu. Site i vesele smo ležale u slami gledajući u kriskindlu polako toneći u sladak sanak misleći cigurno mali Isus sa nama kad je i mama tu i želeći da što duže traje ova noć i da često bude Božić.

Katarina Firanj

TRAGIKA RAVNICE

Posljednjih godinu dana u javnosti se veliki značaj poklanja obilježavanju 100. obljetnice od početka izbijanja Prvoga svjetskog rata. Ako malo više obratimo pažnju, primijetiti ćemo da gotovo sva sredstva javnog informiranja prilaze toj temi nekako neobjektivno, rekla bih jednostrano.

Nikako se ne može i ne smije zaboraviti niti zaobići taj tako značajan povijesni period kao ni događaji vezani za isti. Ne smiju se zaboraviti žrtve kojih je bilo svugdje. Međutim, izginuli su mnogi i s ovih naših prostora. O njima se gotovo ništa ili tek vrlo malo govorilo mada su i oni bili sudionici Velikoga rata.

Pokušat ću u kratkim crtama toj aktualnoj temi prići na jedan drugačiji način, rekla bih, svoj način, onako kako sam, zahvaljujući mojim precima, koji su mi tako živopisno i vjerodostojno govorili o tim zbivanjima, stekla pojmove vezane za ta teška vremena. Smatram kako jedan dio svega toga treba imati svoje mjesto bar u svijesti našega naroda koji još živi ovdje na ovoj našoj ravnici.

Nastojat ću se vratiti u sada već daleke godine s kraja XIX. i početka XX. stoljeća te oživjeti neke drage osobe i njihov način života.

Moj pradida (pradjed) po majci, Antun Šokčić je u braku s mojom pramajkom (prabakom) Matijom Šokčić, rođ. Kopunović, imao devetero djece i to: Solu, Mariju, Paju, Rozu, Loziju, Katu, Luku, Anu i Antuna. Živjeli su kršćanskim životom, marljivo radeći i odgajajući svoju djecu koja bi ih u svemu mogla dostojno naslijediti kada dođe njihovo vrijeme.

Na veliku žalost svih članova obitelji, Nana je rano ostala bez muža koji je umro kao relativno mlad čovjek. Ona je, ipak, osjetila najjače svu tugu, bol i poteškoće s kojima se morala nositi kako bi brojnu obitelj vodila i dalje onim putem kojim je krenula kada je stupila u brak s pokojnim suprugom. Nije joj bilo lako. Međutim, bila je vrijedna, mudra i puna vjere u Boga pa je uspjela i svoju djecu odgojiti tako da postanu poštene i vrijedni ljudi. Osobito su ovi stariji ubrzo preuzeli veliki dio obveza na sebe, tako da je cijeloj obitelji na neki način laknulo.

Ali, stigla je i ta kobna 1914. godina. U mirnom okruženju, na salašima subotičkog atara sve je i dalje teklo na uobičajeni način. U obitelji Šokčić svi su obavljali svoje poslove, najmlađi su još išli u školu i čekali da dođe ljeto i prestanu školske obveze. Da, stiglo je ljeto, i ječam je već bio požnjeven a pšenica je tiho dozrijevala i čekala svoje risare.

U to vrijeme vijesti iz svijeta su sporo stizale na udaljene salaše, radio prijemnici su bili privilegij onih koji su živjeli u Varoši (u gradu), tako da je

onaj poznati povijesni i smijem slobodno reći nimalo humani događaj koji se dogodio u onom lijepom gradu na obalama Miljacke još bio daleko od ovih krajeva, ali ne dugo.

Počela je mobilizacija. Počeo rat. Veliki rat. Mobilizirana su poput mnogih i četiri mlada, stasita momka, Solo, Pajo, Lozija i Luka. Nisu željeli ratovati, nisu željeli ubijati niti bilo kakvo zlo nanijeti drugima. Ipak, carska se naredba morala poslušati. Ubrzo, obučeni u uniforme kao podanici Austro-Ugarske monarhije, morali su ostaviti salaš, njive, konje i volove. Najteže od svega toga im je bilo ostaviti Nanu s mlađim sestrama i bratom. Pognutih glava krenuli su na mjesta kamo su bili raspoređeni.

Nikakvih pisama, nikakvih vijesti dugo nije bilo mada su ih svi nestrpljivo očekivali. Umjesto toga, nakon nekoliko mjeseci od kako su otišli, vratili su im Luku teško ranjenog. Kažu da je tu, među svojim, živio svega nekoliko dana i preminuo od posljedica ranjavanja. Pokopan je u obiteljsku grobnicu na Senčanskom groblju u Subotici.

I opet su se čekala pisma, čekale vijesti a njih nije bilo.

Nakon par godina, iznenada, na kapiji salaša ugledali su Loziju. Prilazio je sporo, kao da svakim svojim umornim korakom ispisuje redove vlastite Sumatre. Osim gorčine i tuge u džepu pohabanog vojničkog šinjla, donio je i jednu iskrzanu fotografiju, na kojoj je on amaterski snimljen između dva okršaja u Galiciji na fronti. Fotografija prikazuje križ s brojem 11979 i svježu humku u koju je koji čas ranije pokopao svog brata Paju dok on, Lozija kleči, zagrlivši taj križ grleći istovremeno brata. Pajo je od tada postao samo broj, broj poput mnogih koji su ostali ležati na ratištima na svim stranama svijeta. Govorili su mi da su tu fotografiju morali skrivati kako je Nana ne bi često gledala...

Lozija je pobolijevao, nije zasnovao svoju obitelj već je živio u zajedničkom domaćinstvu s Nanom i najmlađim bratom a mojim didom (djedom) Antunom i njegovom suprugom Vitom, rođ. Babičković. Istinski je volio njihovu djecu, svoju mamu Mariju i njenu sestru Olivu. Nije dugo živio, umro je, kako bi se reklo, u najboljim godinama. I on počiva u obiteljskoj grobnici na Senčanskom groblju u Subotici.

Solo, najstariji, nije se vratio. O njemu svjedoči samo jedna fotografija snimljena pred polazak na frontu na kojoj ga vidim kao mladog vojnika obučenog u austro-ugarsku uniformu.

Posvećujem ove retke svim anonimnim vojnicima s ovih prostora koji su iskrvarili u Velikome ratu, a osobito mojim prastričevima. To je jedino što sada mogu za njih učiniti. Neka počivaju u miru.

Netko je jednom rekao da voljeni žive sve dok ih se sjećamo.

Ljubica Gurinović

OSUDA

Nisam planirala pisati o osudi. Postoje ljudi koji više od mene znaju o značenju toga pojma. Ali ima nešto snažno što me tjera, da ne kažem već pomalo i proganja, da pišem o tome. To je neki osjećaj koji nisam znala držati pod kontrolom.

Ideja se rodila iznenada, onako iz srca. Pokušala sam je odbaciti. Ipak, počela sam se buditi i noću odlučna da o ovom pojmu moram govoriti. U Svetom pismu se, a čini mi se, još češće među narodom susrećemo s mišlju „ne sudi da ti ne bi bilo suđeno“, „ne pričaj o drugom. I tebi se može isto desiti“, „bolje ću šutjeti. Tko zna što i mene čeka“. Sve su to naše narodne izreke o tome kako smo dobri i kako ne želimo suditi drugima, a zapravo stalno sudimo. Stalno to radimo. Uostalom, čine li to drugi i koliko to drugi rade – nije moja stvar. Moram pogledati u svoju nutrinu.

Evo kako ja ipak sudim o drugima. Ja živim, ja dišem, a sa mnom diše i moj sud o drugima. Napada li me tko, uključuje se moja obrana, pa umjesto da ispravljam sebe, počinjem prosuđivati „napadača“. Hvali li me tko malo više, pomišljam da glumi i pretvara se. Ne podnosim uobražene i nadmene ljude. Ne volim ljude koji se opijaju. Od narkomana se ježim. Mnoge su starice baš dosadne. Nisu bolji ni starci. Ne razumijem ljude kojima je dosadno, prezirem hvalisavce, izbjegavam dosadne i one koji sve znaju i uvijek znaju bolje od drugih. Pitam se po neki put zašto neki užasni ljudi uopće postoje. Sve su to zapravo moji sudovi o drugima.

Sve to užasno zvuči, i unaprijed se ispričavam svojim prijateljima, ali kako drugačije opisati što sve jednom malom čovjeku može proći kroz glavu pri susretu s drugim ljudima. Hvala Bogu, mene okružuju dobri ljudi, a imam i slobodu birati koga želim a koga ne u svom okruženju. Tu slobodu imaju svi ljudi. Neki ljudi su nam nametnuti. Ali i njih treba ljubiti, čak i kad su nam neprijatelji. I ja to pokušavam i baš iz tog razloga mi smeta to moje prosuđivanje drugih. To je moj previđeni grijeh. Ima li u mojoj ispovijedi mjesta za priznanje toga grijeha?

I ovo je sud: O sebi mislim da je sve dobro, da nemam baš mnogo za ispovijed: ne psujem. Samo ponekad. Ne kradem. Na misu idem... A onda se sjetim koliko sudim. Razmišljala sam i analizirala. Suditi drugima, donositi sud o drugima, to je kao tumor duše. Postoji dobroćudni tumor. Ne širi se, lako se odstranjuje. Za njegovo odstranjenje i za prevenciju najviše može koristiti Božja riječ. Međutim, postoji i zloćudni tumor. Taj se brzo širi. Nagriža dušu, širi se velikom brzinom. Takav se tumor mora odstraniti. Neka duša će nastaviti liječenje Božjim receptima, a nekoj se može povratiti zloćudna bolest duše i teško će ikada biti potpuno zdrava.

To moje razmišljanje me zapanjilo kad sam zaključila koliko je opasno suditi drugima. Suđenje drugima često kida dušu, gura Duha Svetoga iz duše, širi se zlo. Hvala Bogu na ovoj milosti. Za mene je ovo jako velik dar: uočiti Božjom milošću što razara moju dušu. Ja je s Bogom gradim i dotjerujem. Grijehom osude kao da kidam svoju dušu. Isus kaže *Ne sudite da ne budete suđeni. Jer sudom kojim sudite bit ćete suđeni. I mjerom kojom mjerite, mjerit će vam se* (Mt 7,1-2). Isus je umro je zbog nepravednog ljudskog suda. Ali je on jedini uskrsnuo za naše spasenje.

Željela bih uz pomoć Božju postići to da se što više preventivno liječim od raka duše. Neki ljudi piju filtriranu vodu, a ja bih mogla stvoriti zamišljeni filter za svoje zle misli. Mreža tog filtra mora biti istkana Isusovom ljubavlju. Za ovo sam nadahnuće zahvalna presvetom Trojstvu. Zahvaljujem i blaženoj Gospi i svecima.

Nataša M. Firanj

ISUSOVO ROĐENJE

Danas se evo Isus rodi
Pojdimo tamo zvizda nas vodi
Stanimo tamo di zvizda stane
Tu ćemo najt štalicu malu
I ditešce položito
Na ladnu slamu
Majka Marija pisme mu piva
Pastiri šta ko ima
Ditešce dariva
U štale ima životinja
Pa je i štalica malo toplija
Josip ga čuva ko čedo svoje
Klekn i ti prid jaslice ove
Isusu otvori srce tvoje
Isus će ljubavlju svojom
Uzvratit čovečanstvu ovom
Isuse mali, tribaš nam sada
Ostani s nama i budi nam nada
Isuse mali u Betlemskoj štali
Dobrotu tvoju u mojemu srcu ostavi
Nek ova zimska noć
Zauvik ostavi u mojemu srcu moć.

Pavka Domic

MOĆ KRUNICE

Zašto pisati o krunici, takozvanim očenašama kako su je zvale naše majke (bake)? Toliko toga već ima napisano i u knjigama i u raznim brošurama. Najnovije što sam pročitala je da je onaj tko moli krunicu u posebnoj milosti kod Blažene Djevice Marije.

S krunicom sam se prvi put susrela za svoju Prvu pričest. Dobila sam je kao dar. Tada su me mnoge druge stvari zanimale. A krunicu sam odložila na policu. S četrnaest godina sam tek krenula redovito na nedjeljnu misu. Bio je rat. Bombardiranje. Zato sam tražila neku vezu s Bogom. Jedna pobožna majka mi pokazala očenaše koje svijetle u mraku. Pošto volim nakit, jedino što sam tada osjetila bilo je to da je krunica lijepa. Povremeno sam imala trenutak kad sam se u potpunosti htjela prepustiti Bogu. Tada sam zapalila svijeću i dugo sam molila. Već sam počela i krunicu moliti, ali na svoj način: bez određenog otajstva. Nisam ih tada još znala. Godinama sam tako molila. Često u suzama, skrhana tekućim nevoljama prebiralala sam zrnca krunice ispod pokrivača u nadi da će Bog vidjeti moju tjeskobu. Ne kaže se uzalud: „poslije kiše izlazi Sunce“. Tako je bilo i kod mene. Kad bi mi se Bog smilovao, ja bih onda očenaše odložila na policu da „skupljaju prašinu“. Imala sam već preko dvadeset godina kad sam saznala da se svaki dan moli druga krunica. To mi se činilo odviše komplicirano, pa sam tek ponekad uzimala moliti krunicu. Poslije udaje, kad su došle trudnoće, u momentima bez sna nalazila sam utjehu u svijetlećoj krunici. Nakon molitve mirno bih zaspala. Tako u bolnici, kad su noći najdulje i najteže, jedini prijatelj bila mi je krunica. Bila mi je neka živa veza s Bogom, a isto tako i s bližnjima. Molitva krunice me vezala i s Bogom i s mojim najbližima. Krunica mi je bila lijek. Posebnu je važnost u mom životu krunica dobila kad su me uputili da svaku deseticu mogu obogatiti jednom nakanom. To me oduševilo... Pa toliko toga imam za moliti. Kolike su samo moje potrebe, pa potrebe bližnjih. Divno! Sve staje u samo jednu krunicu. Tako je krunica postala moja najbolja prijateljica i moja čvrsta veza s nebeskom Majkom. A njoj mogu baš sve reći. Malo mi je jedna priča da bih opisala sve molitve koje su mi uslišane. Važno je samo reći da sam mnogo puta postigla uslišanje i da se Marija smilovala ne samo meni već i onima koji ni ne znaju da sam iskala pomoć za njih. Krunica je nešto vidljivo, ovozemaljsko, a opet nebesko i sveto. Krunica se ne ljuti, ne više, ne kritizira. Nema nikakvih svojih prohtjeva. Ona samo sluša u tišini i prenosi dalje. Uvijek ostaje tamo gdje je ostaviš, zaboraviš i čeka te. Žudi za tim da je ponovno uzmeš. U najtežim krizama za mene, ona je jedini spas, veza s Crkvom, s Isusom, s

Marijom. Predmet koji me podsjeća na to da unatoč suzama i knedli u grlu moram vjerovati, da se s njom u ruci, prebirući njezina zrnca, svaka nevolja može nadvladati.

Još uvijek nisam dostigla tu naviku da je molim svaki dan, iako smatram da bi to bilo obvezno za jednu katolkinju. Ipak ne molim krunicu danomice. Priznajem to pognute glave. Slaba mi je isprika to što obveze nose svoje. Postoje i momenti moga takoreći duhovnoga zanosa kad mi se učini da mogu živjeti bez nje. No, Bog bolje zna od mene i vrlo brzo me upozori na to da imam neku potrebu ili ja ili netko meni drag. To je tada Božji poticaj, da opet uzmem krunicu u ruke. I da opet osjetim moć krunice. Čak imam prijateljicu koja mi se javi i kaže: „Nataša, po dešavanjima u mom životu ja znam da trenutno ne moliš krunicu. Osjetim to.“ Tada se pitam, je li moguće da i u takvom slučaju Gospa odgovara na moje molitve. I tako, što zbog „opomene“, što zbog svog jada, opet uzmem krunicu i molim.

Nataša M. Firanj

BILO JE

Bilo je bilo
Pa je pocrnilo
Opet će pobiliti
Kad bude vrime
A sad još uvijek crni
Kanda i crveni
Jer ga stid
Prid Bogom i svitom
Što je bilo istinito
I virovalo use
Zaklinjalo se
I nadalo se
Da nikad pocrnit neće
A eto desilo se
Za kratko vrime
Sve prominilo se
I sad se nada
Da će pobilit
Zarad svita
Još ovog vika
ISTINA!

Lucia Knezy

PONIZNOST

Velika škola poniznosti je kad stalno moramo s velikom mukom raditi stvari koje na kraju ispadaju vrlo nesavršene.

Sv. Edith Stein

Kao da se u današnje vrijeme poniznost smatra više slabošću nego vrlinom. U društvu se cijeni uspjeh i bogatstvo, bez obzira na to kako je stečeno. Od pojedinca se traži da bude uspješan, najbolji. To se traži u obitelji, školi, na poslu, u sportu pa i na rekreaciji ili u nekom hobiju. Uvijek je poželjno biti bolji od drugih, biti najbolji.

Današnji čovjek ne voli autoritete pa čak ni Božji. On vjeruje samo u ono što vidi (na televiziji). Za sve mora imati dokaz. Imam jedan život i želim ga provesti u sreći a ne pokoravati se nekome i odricati od stvari koje me trenutno čine sretnim. Često je to stav modernog čovjeka.

Kakvo je naše okruženje i život koji vodimo? Naša obitelj, škola, poslodavac, rad u udruženjima, sportske aktivnosti, političke organizacije... svi traže poslušnost, odanost bez pogovora, traže cijelog čovjeka za sebe. Zauzvrat dobivamo onoliko koliko nam nadređeni pruži.

To je velik kontrast između onoga što želimo i onoga što živimo.

Možda baš tu leži odgovor na pitanje zašto smo nesretni. U prevelikoj težnji za srećom ne znamo uživati u onome što imamo, nego smo u stalnom iščekivanju nečega.

Kažu da je za razumjeti istinu potreban paradoks. Ovdje ga imamo. Možda nađemo istinu i put do prave, plodnosne poniznosti.

Alojzije Firanj

Ovako su se šalili prije 80 godina, a zapisano je u *Subotičkoj Danici* za 1936. godinu.

NEVJEROJATNO

A: „Govori se, da imadeš oko sto hiljada dinara duga. Je li to istina?“

B: „Istina je. Ali zamisli: Kad sam počeo, nisam imao ništa!“

JOCA I MOCA

– Kako si dragi druže – Joca će da zapita Mocu, koga iza dugoga vremena sastaje na ulici.

Zapitani odvrća:

– Pa makar ti pukao od jeda: – ništa gore od tebe...

NJEGOVA ŽENA

Izgubila se Mitru žena. Pa mu policijski činovnik javlja: „Pronašli smo vašu ženu g. Mitre.“

„A šta kaže?“

„Ništa.“

„Onda to nije moja žena.“

BOGATI UJAK

– Moj ujak stalno putuje i uvijek ima mnogo novaca.

– A što je tvoj ujak?

– Kondukter na tramvaju.

NEZAHVALNOST

Mladi liječnik žali se svom prijatelju:

„Tako nepažljivog i nezahvalnog čovjeka još nisam vidio. U nedjelju je bio kod mene na ručku, prejeo se i pokvario želudac. I sad čujem da ga od te bolesti liječi drugi liječnik!“

ZANIMANJE

- Moj je muž takav vještak, da kad radi, svi ga gledaju otvorenih ustiju.
- A što je vaš muž?
- Zubar.

LJENČINE

- Zašto nosite po jednu cjepanicu, kad ostali radnici nose po dvije?
- Zato... jer su oni lijeni da isti put prevale dva puta.

NIJE GA POJEO

- Gost je platio račun za večeru i nije konobaru ostavio ni pare za napojnicu.
- „A za konobara?“ upita zlovoljan konobar.
- „Nisam valjda pojeo i konobara da moram i njega da platim...“

ZARUČNIČKI PRSTEN.

- „Zaručnik“ dolazi u zlatarnicu:
- Molim vas, primite natrag ovaj prsten, koji sam juče od vas kupio.
- Kako? Zar se ne sviđa gospođici?
- On da, ali ja ne!

KO ZNA BOLJE!

- Ja znam govoriti engleski i francuski.
- A ja znam šutjeti kineski i japanski.

GLUP UČITELJ

- Naš je učitelj vrlo glup čovjek! – priča Perica kod kuće.
- Kako to?
- Za sve nas mora da pita!

ODGOVORILA MU

- Gospodin: „Svi muškarci, koji se žene, glupaci su.“
- Gospođica: „Kako to da se vi još niste oženili?“

Ništa nije naučio

Joso je bio od one dice što su posli rata došli iz Like. „Hrvatski radiša“ društvo u Hrvatskom domu u Somboru, pomoglo je školiranje te dice.

Joso je izučio kolarski zanat i postao poznat kolar u Somboru. Oženio se Joso. On i njegova žena su imali dva sina. Dica su se školovala. Zvonko je završio pravni fakultet. Bio je sudar i advokat, a i mlađi sin je završio fakultet.

Jedared na Božić, kuća je bila puna gostiju uz čašicu i dobro raspoloženje svašta se divanilo pa je došo na red i Andrija, brat od tetke kojemu nikako ništa nije polazilo za rukom pa će Joso reći:

– Taj Andrija je svezan k'o moj Zvonko.

– Zašto sam ja bačo svezan? Pa završio sam za advokata, a bio sam i sudac!

– Ne znaš ti ništa radit, eto nisi naučio ni limuzinu tirat!

Alojzije Firanj

Didi se ne žuri

Dida Lojzo je dosta radio, dosta je i stvorio za svog života, došla je i penzija, Bogu fala, a zdravlje ga još dobro služilo. Nije se žalio.

Volio je dida radit na svom salašu i u voćnjaku koji je nasludio sin Ivan. Iako se rad na salašu dosta prominio, dida je još uvijek imo volju učiti i raditi po novom, da bude koristan a i da mu vrijeme prođe.

Jedared ga unuka požurivala:

– Ajde, dida da požurimo da napunimo ove gajbe do podne.

A dida će njoj:

– E dite moje, didi se ne žuri, jel tamo di dida iđe, tamo se pametan čovik nikad ne žuri!

Alojzije Firanj

Za prelo mar

Sićanj,
sav skoro pokladan,
kraj svoj siromašan,
rastrošan,
dovaća sporo,
al cigurno.

U Bačkoj nam,
posvud ravnoj,
na gredi, sam,
podikoji još salaš
ladan čuti
mrazova svlad.

Marin će!
Svečana ruva
iz šefunjera
spremljeni čisti soba
divojke i momci
sad već klape...

... Prelo se kupi!
Rumeni u mladi cura obrazi sijaju!
Zvečke u momaka u kolima predu!
Tambure u tanko pismama graju!
Krumpiraču fanki i pača vijaju!...

Bačo u dragosti na banku,
a nana za preslicom nasmijana:
Hrvati ode još za prelo mare...

Tomislav Žigmanov

BLAGOSLOV (mami Rozariji)

Sjedim za stolom
I rukom,
Nježno,
Bijelu čipku diram.
Stvarale je za me,
Nit po nit,
Ruke moje majke.
Svu ljubav svoju
Uplela u nju.
Svaki slobodan tren.
U zoru ranu,
U večer kasnu
Uplela i pogled snen.
Sjedim sama
Kraljuje tišina
Zatvorenih očiju blagoslov
dozivam.
Rukom majčinu ruku diram
I najljepše pjesme djetinjstva mog
Moja sjećanja na nju biram.

Josipa Dević

MALA DANICA

UREDILA: KATARINA ČELIKOVIĆ

Upoznajmo našeg papu Franju

Novi, 266. papa, isusovac je, Argentinac, **Jorge Mario Bergoglio**, dotadašnji nadbiskup Buenos Airesa. Novi papa izabrao je ime Franjo. To je prvi puta u povijesti Crkve da je jedan rimski biskup uzeo to ime, a i prvi puta da je jedan isusovac izabran za papu, te da papa dolazi iz Latinske Amerike.

Papa Franjo rodio se 17. prosinca 1936. u Buenos Airesu, u obitelji s petero djece. Otac mu je bio talijanski imigrant, te novi papa ima i argentinsko i talijansko državljanstvo.

Diplomirao je kemijsku tehnologiju, no poslije se odlučio za svećenički poziv te stupio u bogosloviju.

U novicijat Družbe Isusove stupio je 11. ožujka 1958. godine.

Humanističke studije završio je u Čileu, a 1963., po povratku u Buenos Aires, završio je filozofiju na Filozofskom fakultetu u San Miguelu.

Potom je dvije godine predavao književnosti i psihologiju u Santa Feu, i u Buenos Airesu.

Od 1967. do 1970. studirao je teologiju na Teološkom fakultetu u San Miguelu.

Za svećenika je zaređen 13. prosinca 1969. godine.

U Družbi Isusovoj 22. travnja 1973. položio je svoje doživotne zavjete.

Malo ćemo preskočiti brojne poslove koje je obavljao kao župnik, profesor...

Doktorirao je 1986. u Njemačkoj.

Blaženi Ivan Pavao II. imenovao ga je 1992. pomoćnim biskupom Buenos Airesa, a potom je iste godine primio i biskupski red. Godine 1997. postao je nadbiskupom koadjutorom Buenos Airesa, a 1998. nadbiskupom.

Kako se ponašao kao nadbiskup?

– Putovao je javnim prijevoznim sredstvima, a umjesto biskupske palače, stanovao je u iznajmljenom stanu, te si je zaslužio nadimak „kardinal siromašnih“.

Koliko jezika govori?

– Govori španjolski, talijanski, a služi se i njemačkim jezikom.

Po čemu je još poznat?

– Poznat je i kao dobar kuhar, ljubitelj opere, prijatelj grčke klasike, Shakespearea i Dostojevskoga te kao dobar plivač, premda od djetinjstva ima poteškoća s plućima.

Što je želio postati kao dječak?

Novinarima je odgovorio da je kao mališan često s bakom i majkom išao na tržnicu jer u dijelu Argentine u kojem je odrastao nije bilo prodavaonica.

Otkrit ću vam tajnu. Bio sam jako malen. Imao sam četiri godine. Jednom su me pitali što želim biti kad odrastem i odgovorio sam – mesar, rekao je Franjo.

U kakvoj je obitelji rastao?

Obitelj je živjela u četvrti Flores u Buenos Airesu, u omanjoj kući obloženoj bordo pločicama.

Mislim da su je moji roditelji kupili, kazivala je Papina sestra, jer je imala golemu kuhinju. A nakon što su je kupili, više nisu znali kamo bi smjestili svojih petero djece.

– *Kada mi je bilo trinaest mjeseci, prisjeća papa Franjo, mama je rodila drugoga brata, ukupno nas je petero. Djed i baka živjeli su vrlo blizu i, kako bi pomogla mojoj majci, baka je ujutro dolazila po mene i vodila me svojoj kući te me uvečer vraćala. Djed i baka među sobom su govorili pjemontski pa sam ga tako i ja naučio. Moju su braću silno voljeli, no ja sam imao povlasticu razumjeti jezik njihovih uspomena.*

Malo o majci i kuhanju

– *Nakon što je rodila posljednje, peto dijete, mama je ostala paralizirana, premda se s vremenom oporavila. U tomu razdoblju, kada smo se vraćali iz škole, često smo je nalazili kako sjedi i guli krumpire, sa svim drugim već spremjenim namirnicama. Kazivala nam je kako ih trebamo miješati i kuhati jer o tome nismo imali pojma: ‘Sada ovo stavite u lonac, ono u tavu...’ Tako smo naučili kuhati. Svi više-manje znamo pripremati milan-ske odreske...*

Sport, ples, simpatije...

Kao mladić Jorge je igrao nogomet s vršnjacima iz susjedstva. Oduvijek je volio sport. Odrastajući, silno će zavoljeti i tango. Kao dvanaestogodišnjak gajio je simpatije prema jednoj djevojčici iz susjedstva. Zvala se Amalia. Danas još uvijek živi u istoj četvrti, okružena djecom i unucima.

Najviše smo se igrali na pločniku ili u okolnim parkovima. Družili smo se čitavih popodneva – priča Amalia.

Prema njezinu pričanju, već je u toj dobi budući papa zapazio zvanje. *Jednom mi je rekao: ‘Ako se ne udaš za mene, postat ću svećenik!’ Dakle, sigurno mu se već tada po glavi vrtjela ta ideja, no trebala je proteći još koja godina da se odluči.*

HVALA

Hvala za svako dobro jutro,
hvala za svaki mučni san,
hvala što Tvoja ljubav divna
nosi noć i dan.

Hvala za malu riječ „oprosti“,
hvala za ispruženi dlan,
hvala Ti za svu radost, sreću
i za muziku.

Hvala što srce često zebe,
hvala za kišu, snijeg i led,
hvala što svoje brige ljute
bacam na Tebe.

Hvala Ti za Tvoj govor sveti,
hvala što Duha daješ svog,
hvala što ljubiš ljude koji
bez cilja su svog.

Hvala za svaki zapad Sunca,
hvala što vrijeme leti, mre,
hvala što vječnost Tvoga ritma
nosi ljude sve.

Hvala što Tvoja ljubav dobra,
hvala što nema granica,
hvala što Tebi uvijek mogu
HVALA reć za sve!

DJEČJA HVALA BOGU U DUŽIJANCI!

Na čemu djeca zahvaljuju Bogu?

Tijekom godine vjeroučenici su zahvalili Bogu za školsku i vjeronaučnu godinu, zahvalili su mu i za žetvu – misom zahvalnicom.

Lijepo je bilo na smotri dječjeg folkloru „Djeca u Dužijanci“ koja je počela u subotu, 4. srpnja, na Gradskom trgu u Subotici. Tijekom

dvosatnog programa redali su se najmlađi članovi kulturno-umjetničkih društava koji su se subotičkoj publici predstavili plesovima i pjesmama svoga kraja i naroda.

Ovogodišnji predvoditelji dječje Dužijance bili su mali bandaš Teo Margetić i mala bandašica Kristina Kujundžić.

Svečana sveta misa

U okviru manifestacije „Djeca u Dužijanci“ organizaciji HKC „Bunjevačko kolo“, uz podršku i suradnju župe sv. Terezije i UBH „Dužijanac“ djeca su u nedjelju, 5. srpnja u 10 sati sudjelovala u svetoj misi zahvalnici koju je predvodio subotički biskup Ivan Pénczes u zajedništvu s katedralnim župnikom, mons. Stjepanom Beretićem i mons. dr. Andrijom Anišićem, predsjednikom UBH „Dužijanac“ te svećenicima p. Marijanom Kovačevićem, Lazarom Novakovićem, Marijanom Vukovim i Drganom Muharemom te đakonom Ferencom Sótanyijem.

Poslije svete mise bila je procesija s Presvetim Sakramentom oko katedrale a potom su djeca pred katedralom zaigrala kolo i tako završila svoju ovogodišnju Dužijancu.

ŠTO BISMO BEZ DUHA SVETOGA?

Ni jedan posao ne valja započeti bez Duha Svetoga! Zato su naši vjeroučenici početak školske i vjeronaučne godine obilježili 12. rujna tradicionalnom Svetom misom zaziva Duha Svetoga u subotičkoj katedrali.

Na ovu Svetu misu došla su djeca iz vrtića, učenici iz svih osnovnih i srednjih škola iz Subotice i okolice, a i ove godine je za one iz udaljenih mjesta bio organiziran besplatan prijevoz.

Svetu misu slavio je katedralni župnik mons. Stjepan Beretić, dok je pjevanje predvodio dječji zbor „Zlatni klasovi“ pod ravnanjem kantora Miroslava Stantića.

Desetu, jubilarnu misu je i ove godine osmislio Organizacijski odbor Festivala bunjevački pisama na čelu s dr. Markom Senteom.

Ove godine učenici su kao prigodni dar dobili bilježnicu koja na naslovnoj strani ispod naslova *Moja vjeronaučna bilježnica 2015./2016.* ima lik Crne Gospe. Na pozadini bilježnice nalazi se fotografija sa Svete mise, a unutra je još i jedan samoljepljivi papir s 10 poticajnih misli.

Ministranti imali svoj susret u Tavankutu

Susret ministranata Subotičke biskupije održan je u župi Srca Isusova u Tavankutu, u petak 19. lipnja.

Bio je to lijep dan koji je započeo svetom misom.

Nakon euharistijskoga slavlja uslijedio je kviz u kojem je trebalo pokazati znanje vezano uz ministrant-

sku službu. Najboljim se pokazao Krunoslav Dulić iz Đurđina.

A svaki susret ministranata u svom programu ima i nogometne utakmice u kojima nije nedostajalo navijačkoga žara te zdrave međужupne konkurencije.

Domaćin vlč. Franjo Ivanković bio je, kao svake godine, dobar domaćin i dobar kuhar – sada već nadaleko poznat po grahu kojim je okrijepio iscrpljene ministrante i njihove župnike.

Čuvamo svoju etno baštinu u Etno kampu

Hrvatska čitaonica je 2015. godine priredila VIII. po redu etno kamp, vjerojatno najdraži događaj za djecu osnovnoškolske dobi koji se priređuje upravo prije početka školske godine.

Rekordan ih je broj sudjelovao u ovogodišnjem kampu – stotinu djece. Oni su sedam dana (24.-28. 08.) radili u različitim kreativnim radionicama, pjevali, plesali, glumili, kuhali, igrali se...

U jednodnevnom izletu „kempovci“ su posjetili Žednik, odnosno salaš obitelji Mirka Čipaka gdje su vidjeli što sve sadrži jedno seosko gazdinstvo, a posebnu su draž dale seoske dječje igre.

Tijekom kampa održana je i duhovna radionica, a duhovne pjesme učili su „kempovce“ Anita i Nikola iz *Proroka*. I ove je godine bila sveta misa a predvodio ju je vlč. Dragan Muharem.

Veliko je zanimanje bilo za kuharsku radionicu u kojoj su ove godine kuhali baratfule.

Zbog velikog broja djece kamp je i ove godine održan u dvorištu župe svetog Roka, a djeca su tih dana srcem molila za ozdravljenje svoga župnika Andrije koji je bio bolestan. I Bogu hvala, župnik je ozdravio i kamp je bio još jedan veliki događaj u životu ove djece.

MI PJEVAMO

Zlatna harfa u Baču

Tradicionalni, 29. po redu susret dječjih župnih zborova Subotičke biskupije „Zlatna harfa“ održan je 10. listopada u Baču.

Na susretu su sudjelovala djeca iz šesnaest župa Subotičke biskupije, kao i djeca iz dva subotička vrtića.

Moto ovogodišnje manifestacije bio je „Radujmo se u Gospodinu“, a izbor pjesama za nastupe bio je po slobodnoj volji.

Organizator „Zlatne harfe“ je Katoličko društvo za kulturu povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, a u ime Društva Miroslav Stantić, katedralni orguljaš i zborovođa.

Program „Zlatne harfe“ se sastojao od svete mise i nastupa zborova. Misu je predvodio bački župnik Josip Štefković a suslavili su mons. Stjepan Beretić, mons. Marian Dej, Dragan Muharem, Marinko Stantić, Franjo Ivanković i Vinko Cvijin.

Treći Hollywin u Subotici

Pred punom dvoranom mladi Subotičke biskupije uz potporu Dječje dramske sekcije HKC „Bunjevačko kolo“ izveli su u subotu, uoči blagdana Svih svetih 31. listopada, igrokaz o životu sv. Antuna Padovanskog, po scenariju Rajke Jelinčić, a u režiji Nevene Mlinko.

Kratki osvrt na život sv. Antuna prije predstave dao je franjevac, brat Alojzije Stipanović. Pridružili su nam se i mladi iz Vajske s njihovim župnikom Vinkom Cvijinom te djeca i mladi iz Selenče s vlč. Dominikom Ralbovskim i katehisticom Kristinom Ralbovski.

Hvala svim glumcima i svima koji su pomogli u organizaciji. Zahvaljujući njima imali smo priliku upoznati ovog divnog sveca koji nas sve poziva da ga slijedimo. A kamo, pitate se? Umrijeti za Krista, naravno! I da, moramo baš odmah.

Savjest

U VI. b najbolje učenice su bile Dobrila i Ana. Među njima je postojalo izvjesno rivalstvo. Bile su konkurencija jedna drugoj pa su sve više i više učile. To je naravno urodilo plodom. Objе su bile nagrađivane i isticane od strane nastavnog osoblja. Prijatelji i prijateljice su im se divili. Njih dvije su bile dobre prijateljice. Ali! Postojalo je ono, eh, hoću naučiti bolje od nje!

Jednoga dana na satu lektire su radili knjigu „Dječaci Pavlove ulice“. Na kraju sata nastavnica je rekla da za sljedeći sat Ana i Dobrila napišu sastav.

– Dobrila, molim te, imaš možda knjigu „Dječaci Pavlove ulice“ – upitala je Ana svoju prijateljicu. – Nemaju je u našoj knjižnici.

– Nnn... ne... nemam – odmahнула je glavom Dobrila.

Za tjedan dana je trebalo pročitati knjigu i napisati lektiru. Ana se dala na grđne muke tražeći knjigu po cijelome selu. Nitko ju nije imao. Do grada je bilo prilično daleko i tih dana nitko kao u inat nije išao u grad. Ana se noću budila i prevrtala po postelji misleći na domaću zadaću koju neće moći uraditi. Kakve sramote! Istina, ovo će joj biti prvi put da ne napiše zadaću. Svejedno. Pošto je bila savjesna, sve više ju je uznemirivala pomisao na neizvršenu zadaću. U njenim noćnim morama često se pitala je li Dobrila uradila zadaću. U snoviđenjima je vidjela onaj dan kako Dobrila odmahuje glavom.

Večer uoči „dana lektire“ Ana se „pomirila sa sudbinom“. Sada, i da joj netko čudom donese knjigu, više nema šanse da ju pročita a kamoli još i napiše sastav. Nestalo je struje. Sjedila je uz prozor i gledala na ulicu. Kiša je lila kao iz bačve. Pločnik je prekrila voda do gležnja, a po cesti se valjalo naneseo debelo blato. Visoki jablani su se svijali od jakog vjetra. Lišće je posvuda letjelo. Smrkavalo se. Na početku ulice su se ukazale dvije male prilike. Jedna je bila niža, a obje su nosile po kišobran. Između njih se ljuljala svjetlost.

– Kao da je fenjer – progovori Ana.

Kako su se približavali, Ana primijeti da su to djevojčice otprilike njenih godina i maleni dječak od sedam, osam...

– Kao da je to Dobrila i njezin brat! – progovori Ana nesigurna u ono što je izgovorila.

I dalje je nastavila napeto promatrati. Dječak i djevojčica su se brzo približavali. Ani se odjednom ozari lice. Da, to je bila Dobrila sa svojim mlađim bratom.

Ušli su u Anin dom. Mokri „do gole kože“, promrzli i uprskani blatom.

– Koja vas, djeco, muka tjera na ovo nevrjeme? – upitala ih je Anina mama.

– Lektira – samozatajno je odgovorila Dobrila.

Dok su se grijali uz toplu peć, Dobrila se obratila Ani:

– Ana, molim te da mi oprostiš! Slagala sam te da nemam knjigu „Dječaci Pavlove ulice“. Zbog toga nisam mogla spavati niti jesti tjedan dana. Evo, ja sam napisala lektiru u dva primjerka. Koju od nas dvije prvu nastavnica prozove neka pročita. Oprosti mi. Nikada više tako nešto neću uraditi.

Ana je bila dirnuta Dobrilinom gestom.

– Da, ti si baš prava Dobrila! – odgovorila je.

Ujutro je u učionicu VI. b ušao ravnatelj obavijestiti učenike da je nastavnica iz materinjeg jezika morala hitno oputovati. Lektira se otkazuje za sljedeći put. Ana i Dobrila su ostale vječite prijateljice.

Ruža Silađev

HVALA TI, BOŽE

Hvala Ti, Bože. Hvala za sve.

Za živote ove prelijepe.

Ti si nam darovao život i duh,
a mi ti darujemo vjeru, sveto vino i kruh.

Ni na nebu Ti nisi sam,
i mi želimo do tebe doći, znaj.

Hvala Ti, Bože, za bilje na ovoj zemlji.

Za vodu i životinje,
i za sve što svojim svetim rukama sazda Ti.

Uzvrćamo ti slavom i vjerom
jer Ti si nam ponos i dika.

Slavimo te, slavimo
i znaj već smo s tobom.

I želimo do tebe znaj
da ti budeš naš raj.

Pavao Kujundžić, 7. r.

Lisica i šantava kokoš

Lisica se prikrala kokoškama u podne, kad i drimež najviše vaća. Sve bi bilo po njezinom računu da među kokama nije bila i jedna šantava. Ta se vrtila i u snu, pa je na vrime opazila zlog gosta.

Biže kokoške ko bisne i lisica vidi da joj je zalogaj izmako. Šta će ona, već će probat na varku.

– Jeste li poludile, jel šta vam je?! Ja tila da vam samo kažem štogod važno, stanite, magarice jedne!

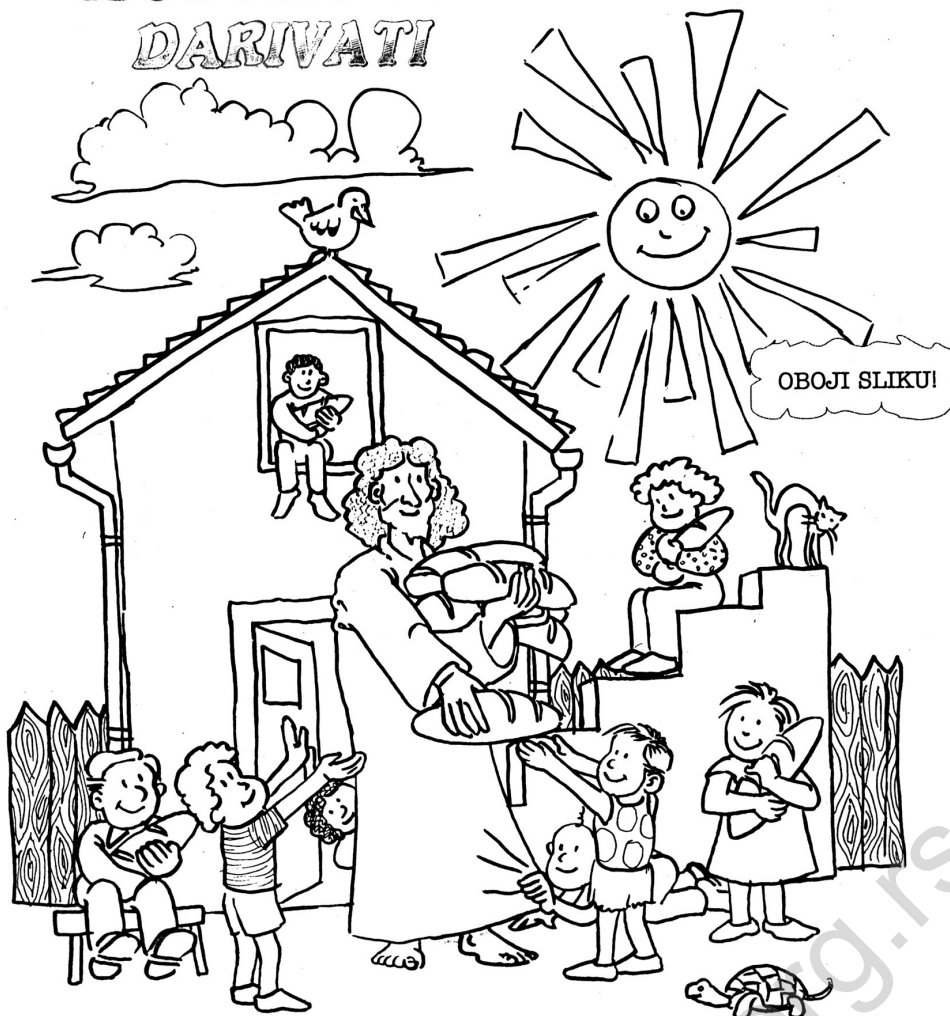
– Oćemo, ne boj se, staćemo mi čim nas pritvoriš u magari-ce, – odgovara joj šantava koka – al dok smo kokoške, dotle nam se ne staje, pa da oma iz tvog buraga slušamo šta nam kažeš.

Pričao Ivan Vilov, zapisao Balint Vujkov

Ilustracija: Ružica Miković Žigmanov

ISUS NAS UČI DARIVATI

Bojice u ruke i na posao!

NOVA TEHNOLOGIJA

Sretnu se dva prijatelja na ulici u godini 2045.

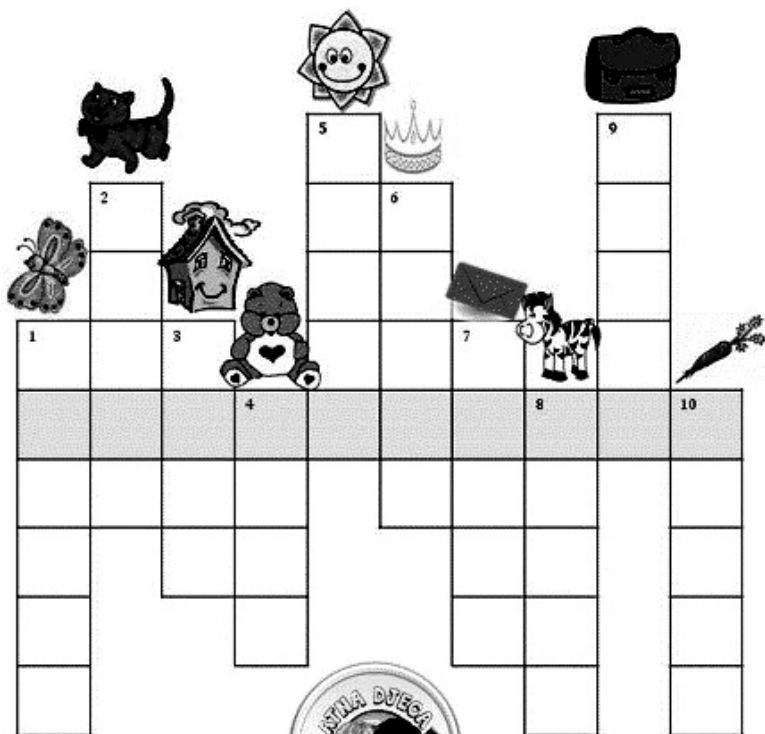
Prvi upita:

– Kuda nosiš ta vrata, prijatelju?

Drugi će na to:

– Nisu to vrata, prijatelju, to je novi Samsung S49!

**RIJEŠI KRIŽALJKU I U ZATAMNJENIM ČEŠ POLJIMA
OTKRITI JEDAN POJAM. AKO NE ZNAŠ ŠTO ZNAČI,
ZAMOLI VJEROUČITELJA ILI SVOJE STARIJE DA TI
GA OBJASNE.**

Mladi Subotičke biskupije

Uredila: Larisa Skenderović

Priprava (zaručnika) za brak 😊

/temu pripremila Jelena Pinter/

Brak je divan, ali on sa sobom nosi puno odgovornosti i dužnosti. Budući da je brak ozbiljna stvar, ulaziti u njega s mentalitetom adolescenta, bez ikakva razmišljanja, recept je za katastrofu. U redu je ako ulazimo u brak nedovoljno zreli, ali nije u redu da ostanemo takvi. Puno prije nego što počnemo razmišljati o braku, trebalo bi napredovati u svojoj zrelosti i svesti. Možemo li ikada u potpunosti biti spremni za brak? Ne. Iskustvo je najbolji učitelj, a brak otkriva naš „egoizam, nezrelost i ponos, brže od ičega drugog. To će biti škola u kojoj ćemo najbrže sazreti. Brak je ozbiljna odgovornost – daleko ozbiljnija nego što to mnogi misle – i trebamo se pripremiti za njega upravo kao takvog“ (Bitno.net).

Osoba koja je duhovno zrela i koja hoda s Bogom spremnija je za brak od bilo koga drugog. Brak zahtijeva predanje, strast, poniznost, ljubav i poštovanje. Ove značajke su najočiglednije u osobi koja ima prisnan odnos s Bogom. Dok se pripremate za brak, dopustite Bogu da vas oblikuje i stvara u muškarca ili ženu po svome srcu. Budete li mu se pokoravali, on će vas osposobiti da budete spremni za brak kada taj predivan dan dođe (<http://www.gotquestions.org/Hrvatski/pripremiti-za-brak.html>).

Ako malo pogledate oko sebe, čini se da u većini „stabilnih“ veza partneri međusobno komuniciraju više kroz gundanje i poluuvrede nego s toplinom i poštovanjem. Isti ti partneri, da im je netko prije nekoliko godina predložio da sjednu i naprave ozbiljan dogovor o tome kako bi trebao izgledati njihov zajednički život, vjerojatno bi rekli nešto kao „ali to je tako neromantično!“ ili „što se tu ima puno pričati, probleme ćemo rješavati onako kako dođu!“. Par godina kasnije, pojavili su se ozbiljniji izazovi – možda financijski problemi, nametljiva rodbina, zahtjevna ili bolesna djeca. Svatko od partnera počinje reagirati na stres onako kako je naučio u svojoj obitelji. Želja da se udovolji partneru u međuvremenu je prilično splasnula i svako neslaganje izaziva sve više napetosti i frustracije. Bez unaprijed dogovorenih strategija kako reagirati na probleme i neslaganje, svatko ima široko polje nezrelih i neprikladnih reakcija na izbor. Reagirati na zdrav i odrastao način obično je malo teže, jer zahtijeva odgovornost i promišljenost upravo u trenucima kad smo najsubjektivniji i najimpulzivniji. U takvim trenucima dobro je imati čvrst dogovor, po mogućnosti na listu papira, na koji se možete podsjetiti. Najlakše je napraviti korektan, uravnotežen dogovor dok obje strane još osjećaju povjerenje i želju da ulažu u odnos. Zbog toga predlažem da, ako se spremate za brak ili zajednički život, sa svojim potencijalnim partnerom sjednete i raspravite svoja očekivanja, stavove u vezi pojedinih mogućih problema i osobne mušice. Koliko god vam se to možda činilo preformalnim, preporučujem da bitne dijelove zajedničkog dogovora zapišete. Kasnije će vam vjerojatno biti drago da ste to učinili. Odbija li vaš partner takav razgovor, pokušava li ga ismijati ili omalovažiti, to je dobar nagovještaj kako će se vjerojatno ponašati kasnije u braku. Primijetite, nalazite li izgovore za takvo ponašanje i ignorirate li znakove upozorenja u svojem tijelu (http://www.centar-angel.hr/HR/articles/priprema_za_brak.php).

Neka svatko za sebe razmisli (i zapiše) svoje stavove o sljedećim temama, a kasnije ih raspravite zajednički: koje navike drugih ljudi vam često smetaju? Koje su vaše navike koje bi eventualno mogle partneru zasmetati? Koji stupanj urednosti očekujete? Koliko ste spremni na kompromis? Kako ćete podijeliti kućanske poslove? Kako ćete raspolagati novcem? Gdje i kako želite živjeti? Kako ćete odgajati djecu? Kakvi su vaši stavovi o disciplini i religiji? Kako ste navikli komunicirati? Možda taj dogovor neće biti lako provesti kad se dogodi stvarna situacija, ali može vam pomoći da se saberete i motivirate (http://www.centar-angel.hr/HR/articles/priprema_za_brak.php).

PRIPREMA ZA BRAK ZA ZARUČNIKE I MLAĐE BRAČNE PAROVE – primjeri tema koje se obrađuju: Osnovne odrednice kršćanskog braka – teološko-antropološki vid; Očekivanja od bračnog života – rad u grupi; Prirodno planiranje obitelji i Tajni život nerođenog djeteta – medicinski vid; Ljubav u braku i obitelji – rad u grupi; Brak u kršćanstvu – crkveno-pravni

vid; Razgovor u braku i obitelji – rad u grupi; Sakramentalnost ženidbe – teološko-pastoralni vid; Vjerom prihvaćen brak – rad u grupi (<http://www.mojaobitelj.net/view.asp?p=3&c=2>).

ZARUČNIČKI TEČAJ je prije svega „Crkvena priprava na crkveni brak“, namijenjena onima koji su članovi Crkve, dakle vjernici. Zaručnički tečajevi se održavaju kao oblik bliže i neposredne pripreve zaručnika koji žele sklopiti sakrament kršćanske ženidbe (katolički brak). Mnogi stručni volonteri ulažu svoje vrijeme, znanje i ljubav kako bi pomogli mladim ljudima koji započinju zajednički život. Stoga u toj pripravi sudjeluju stručnjaci koji o bračnoj i obiteljskoj tematici govore u ime Crkve, u skladu s crkvenim naukom i na temelju svojeg osobnog kršćanskog, vjerničkog iskustva. Crkva je jedina institucija u društvu koja sustavno priprema ljude za brak i zajednički život. Zaručnike se poučava kroz jedno razdoblje (obično kroz četiri do pet susreta, u večernjim satima ili vikendima) o teološkim, antropološkim, psihološkim, pedagoškim, pravnim i medicinskim temama i pitanjima vezanim uz brak i obitelj. Tečajeve vode stručnjaci iz ovih područja – svećenik, psiholog, liječnik, podučavatelji za prirodno planiranje obitelji. Zaručnici će na ovim tečajevima naučiti o: Božjem i Crkvenom naumu o braku i obitelji, napose o ženidbi kao trajnom sakramentu; liturgijskoj pripravi za sâm čin ženidbe (znakovi: prsten, križ, pružanje ruku, blagoslov i sadržaji: značenje saveza, euharistije, pomirenja, bračne duhovnosti, molitve); pravnom pogledu na Crkvenu ženidbu; ljubavi, kao bitnoj odrednici života (proces sazrijevanja ljubavi, oznake zrele ljubavi); muško-ženskim različitostima i komplementarnostima; dostojanstvu žene, muškarca i djeteta (obitelj); otvorenosti životu (djeca) i prirodnom planiranju obitelji (bračna spolnost bez kontracepcije); Crkvenoj i društvenoj dimenziji braka i obitelji; iskustvu i svjedočanstvu bračnog para. Potrebno je da se zaručnici jave u župni ured one župe kojoj pripadaju po mjestu stanovanja. Ako nema tečaja u toj župi, župnik će ih uputiti u župu gdje se tečaj održava. Preporuča se da zaručnici pohađaju zaručnički tečaj nekoliko mjeseci prije vjenčanja (www.obitelj.zg-nadbiskupija.hr; <http://obitelj.zg-nadbiskupija.hr/clanci/pregled/o-zarucnickim-tecajevima/17>).

PRIPREMA ZA BRAK

Zaruke nisu nikakav ‘pokus’ prije braka. U svakodnevnom govoru riječi „zaruke“ i „zaručnici“ izgubile su svoj izvorni smisao. Većina zaručnika već živi zajedno, a kada mladić djevojku predstavi kao svoju zaručnicu, oni su skoro uvijek ljubavnici. Ovo nije osuda, nego objektivna konstatacija. Za gotovo sve naše suvremenike zaruke znače razdoblje zajedničkog života koje prethodi braku, i to u toj mjeri da mnogi ne mogu ni zamisliti da bi zaručnici mogli čekati vjenčanje kako bi stupili u tjelesne odnose.

Zaruke su vrijeme kad se postavljaju temelji. Kuća se još ne vidi, u njoj se još ne može živjeti, ali radovi koji se obavljaju su bitni. Čemu zaruke u naše vrijeme? Zašto se mladi danas, suprotno od uobičajene prakse, odlučuju pripremati na brak ne živeći zajedno? I zašto je ta odluka za čistoću, koju drugi katkad primaju s ironijom ili skepsom, važno svjedočanstvo? Svijetu bez Boga zaručnici poručuju da je njihova ljubav Božji dar. Čekati vjenčanje da bi se jedno drugom predali znači priznati da se bračna ljubav ne živi udvoje nego utroje: supružnici i Bog. To znači primiti bračnog druga kao Božji dar: zaručnici čekaju vjenčanje da bi se jedno drugom darovali jer najprije žele jedno drugo primiti od Boga. Znaju da njihova ljubav nema samo horizontalnu nego i vertikalnu dimenziju koja dolazi od Boga i koja vodi k Bogu. U svijetu koji hoće „sve, i to odmah“ zaručnici svjedoče vrijednost čekanja. Ono što se radi navrat-nanos, ne može dugo trajati. Velika ljubav – a to znači vječna ljubav – ne prima se „dogotovljena“ poput već izgrađene kuće koju treba samo istražiti, prostoriju po prostoriju, i gledati kako se urušava. Velika je ljubav kao kuća koju treba izgraditi. A svatko zna da čvrstoća kuće najprije ovisi o temeljima. Zaruke su vrijeme kad se postavljaju temelji. Kuća se još ne vidi, u njoj se još ne može živjeti, ali radovi koji se obavljaju su bitni. Živjeti zajedno prije braka znači na brzinu izgraditi jednu ili dvije prostorije da bi se u njima živjelo što je moguće prije, a da se pritom ne obraća pozornost na kopanje temelja (Christine Ponsard, preuzeto iz knjige *Vjera u obitelji*, Verbum; bitno.net).

Stvoritelj od početka stvori muško i žensko. Čovjek će ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu; i dvoje njih bit će jedno tijelo. Tako više nisu dvoje, nego jedno tijelo. Što, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja.

Dragi mladi, dragi zaručnici! Želim vam svima plodnu i uspješnu pripravu za brak, za bračni život. Ustrajte u poteškoćama, podržavajte se međusobno i uz Božju pomoć živite vašu ljubav. ☺

Molitva zaručnika

Bože, izvore dobrote i ljubavi,
ti si nas stvorio na svoju sliku
i vodio nas svojom prisutnošću,
a u čudesnoj si providnosti
isprepleo naše životne putove.
Darovao si nam ljepotu zaljubljenosti
i dopustio da jedno u drugome
vidimo tragove tvoje radosti.
Ti nam neprestano objavljuješ
otajstvo Saveza između tebe i čovjeka,
po Isusu Kristu, Zaručniku,
koji nam se daje po Crkvi, Zaručnici.
Zahvaljujemo ti za sve ljude
koji nam svjedoče tu neizrecivu ljubav
prateći nas molitvom, žrtvom i prihvaćanjem.
Bože, ti nas pozivaš na uzajamno darivanje,
na osluškivanje i vršenje tvoje volje,
otkrivajući u nama snagu za vjernost
i za ustrajnost u dobru.
Pomozi nam čuvati živom našu ljubav;
vjernički se suočavati s teškoćama;
s pouzdanjem se obraćati tebi
te snagom tvoga Duha rasti u svetosti.
Primi našu molitvu za budući bračni život.
Prepoznaj u nama spremnost za prihvaćanje života
i za odgovornost služenja u roditeljstvu.
Zato te već sada ponizno molimo
da nas u braku obraduješ darom djece.
U zaručničkom hodu bdij nad našom čistoćom;
ne uskrati nam svjetlo svoga lica u trpljenjima;
otvori nam srce za praštanje i milosrđe.
Ti budi središte svakoga našeg dana,
sigurnost naše združenosti i povjerenja,
oslonac za izgradnju nebeskoga kraljevstva.
I daj da svima koji nas susreću
budemo živa slika tvoje neizmjerne ljubavi.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Samo tvoja ljubav daje mi snagu

Ljubiti može samo onaj koji je spreman na žrtvu. Prijatelju, Isus ti kaže: „Ja ću biti tvoja snaga.“ Uzmi na sebe svakodnevni križ. Tako ćeš mu se sasvim približiti. Tada će iz tebe proizlaziti blagoslov. Blagoslov ljubavi.

Isuse gledam te.
Promatram tvoje veliko srce
tvoju veliku ljubav.
Samo tvoja ljubav daje mi snagu.
Isuse, sam po sebi nemam snage.
Ako pogledam u sebe, prazan sam.
Poželim li sam stvoriti nešto veliko i dobro
zatajit ću jadan.
Ako poneseš sam svoj križ,
padaš zajedno sa križem,
slamam se zajedno sa njim.
Isuse, promatram te
jer tvoja mi ljubav daje snagu.
Tvoje me srce bodri.
Pogled na te mi daje snagu.
Kad te promatram radost je u srcu.
Isuse, hvala ti.
Jer ti si izvor moje snage.
Ti si moja snaga. Amen.

Herbert Madinger

Izazov obitelji

Ove je godine obitelj stavljena u središte naše pozornosti. I dok se cijela Crkva bavila obitelji i osluškivala kako pristupiti novim izazovima pred kojima se ona nalazi, svi smo mi nastavili živjeti u svojim obiteljima od kojih je svaka na svoj način specifična i u isto vrijeme toliko slična ostalim obiteljima. Svi znamo kako je ona neizmjereno značajna za svakog čovjeka i koliko sva iskustva iz obitelji utječu na svakoga od nas. Djeca naročito upijaju i odražavaju sve ono lijepo, ali i teško i ružno što se događa u njihovim obiteljima. Zbog toga se javlja posebna briga upravo za djecu koja žive u obiteljima u kojima doživljavaju hladnoću i sukobe. Kroz vrijeme odrastanja javlja se potreba za neovisnošću i djeca koja odrastaju sve više poželeva izići iz okvira svoje obitelji. Osim prirodne želje za vlastitom slobodom i odgovornošću, ova je potreba često hranjena i teškim iskustvima u svojoj obitelji i lošim odnosom s roditeljima. No, tada kada mladi odrasli ljudi nisu vezani uz svoju obitelj kao djeca, kada imaju više samostalnosti, i dalje ostaje ostaju povezani na različite načine. Naša obitelj ostaje u nama: u pogledima na svijet, navikama, načinima komuniciranja i mnogim drugim osobinama.

Poneki se mladi u razmišljanju o svojoj budućoj obitelji žele potpuno odmaknuti od svoje obitelji, ne ponavljati njihove pogreške i ostvariti ono što sami u svojoj obitelji nisu doživljeli. Pred njima je veliki izazov, a sigurno su spremni uložiti veliki trud jer često olako prihvaćamo ono što imamo, a cijenimo ono što nismo imali. Zsigurno se u taj izazov lako uvuče i strah. Svatko se zapita hoće li to uspjeti ili će i sam upasti u zamke u koje su se uhvatili njihovi roditelji. U takvim se strahovima i nesigurnostima najbolje obratiti našem Ocu. On je obitelj zamislio i povjerio je nama, ljudima nesavršenim u ljubavi, ali toliko potrebni i ljudske i Njegove ljubavi. Osluškivajući Njegove poticaje i dopuštajući da Njegova ljubav preobrazi našu ranjenost, vidjet ćemo da nas Božja snaga preobražava. I što je najvažnije, shvatit ćemo kako je to toliko zahtjevno i izazovno djelo življenja u obitelji, najbolje prepustiti Stvoritelju da ga On usmjerava i blagoslivlja.

Ipak, toliko nas je u svojim obiteljima naučilo osnovnu školu ljubavi, poštovanja i sebedarja. I samim promatranjem ponašanja u obitelji, naučili smo kako često druge moramo staviti ispred sebe, ali iskusili kako nam i svako služenje donosi radost i kako i mali znakovi pažnje i uvažavanja čuvaju međusobnu ljubav. Morali smo naučiti i kako prepoznati osjećaje drugih i dopustiti im da se osjećaju slobodni podijeliti svoje brige. U obiteljima su nastale i prve naše svađe koje su nas vodile do učenja opraštanja.

Mnogo toga, svjesnog i nesvjesnog ponijeli smo iz naših obitelji. Sve što smo u njima doživljavali, utjecalo je na nas same i na to kako se odnosima prema drugima. I dok mnogi „stručnjaci“ daju pretpostavke o različitim utjecajima obitelji na pojedince, našim predispozicijama i izgledima za budućnost, mi se držimo riječi iz Svetog Pisma: *Znamo pak da Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube, s onima koji su odlukom njegovom pozvani* (Rim 9,28).

Ana Ivković

LITANIJE MILOSRDNOM ISUSU

Gospodine, smiluj se.

Kriste, smiluj se.

Gospodine, smiluj se.

Kriste, čuj nas.

Kriste, usliši nas.

Oče nebeski Bože, smiluj nam se.

Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se.

Duše Sveti, Bože, smiluj nam se.

Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se.

Milosrdni Isuse, Sine Milosrdnog Oca, ... *Uzdamo se u Tebe!*

Milosrdni Isuse, utjelovljen po Duhu Svetome, ...

Milosrdni Isuse, koji objavljuješ Milosrđe Boga u Trojstvu
Jedinoga, ...

Milosrdni Isuse, koji ostvaruješ vjekovni plan spasenja, ...

Milosrdni Isuse, koji si se dragovoljno žrtvovao za sve ljude na
križu, ...

Milosrdni Isuse, koji svojim Milosrđem obuhvaćaš cijeli svijet, ...

Milosrdni Isuse, koji si nam dao Majku Milosrđa, ...

Milosrdni Isuse, poslušan Ocu, ...

Milosrdni Isuse, vrhovni svećeniče i Posredniče kod Oca, ...

Milosrdni Isuse, koji nam šalješ Duha Svetoga Utješitelja, ...

Milosrdni Isuse, koji nas obnavljaš po svetim sakramentima, ...

Milosrdni Isuse, koji si nepogrešiv u svojim odredbama, ...

Milosrdni Isuse, koji nas činiš djecom i baštinicima neba, ...

Milosrdni Isuse, koji moliš Oca za dar jedinstva među ljudima, ...

Milosrdni Isuse, Učitelju djelotvornog Milosrđa, ...

Milosrdni Isuse, uzore ljubavi prema djeci, bolesnima,
napuštenima i patnicima, ...

Milosrdni Isuse, koji neumorno tražiš zalutale i izgubljene, ...

Milosrdni Isuse, koji se brineš za obraćenje i spasenje ljudi, ...

Milosrdni Isuse, svjetlo istine onima koji su u zabludi i grijehu, ...

Milosrdni Isuse, naša utvrdo i pomoći u borbi s đavlom, ...
Milosrdni Isuse, nagrado onima koji vrše djela milosrđa, ...
Milosrdni Isuse, koji nas pozivaš na vječnu i potpunu radost na nebu, ...
Milosrdni Isuse, jedina i potpuna naša nado, ...

Milosrdni Isuse, pošalji Crkvi i svijetu revne glasonoše i širitelje Tvoga Milosrđa, ... *Usluši nas, molimo Te!*
Milosrdni Isuse, daj svoje smilovanje i oprost umirucima, posebice onima koji su živjeli daleko od Tebe, ...
Milosrdni Isuse, daj nam milost ustrajnosti u dobru savezu s Tobom, ...

R. Milosrdni Isuse,
koji živiš i djeluješ u
svojoj Crkvi.
O. smiluj se svijetu jer
vječno je Tvoje milosrđe.

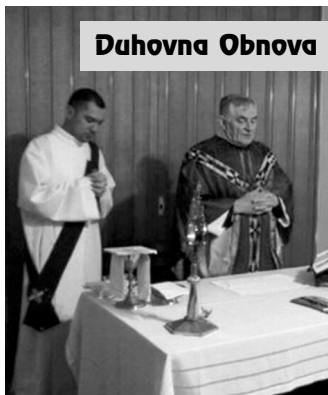
Pomolimo se:
Bože, Ti najbolje iskazuješ svoju svemoć smilovanjem i oproštenjem, umnoži u nama milost Tvoga Milosrđa, da po Tvome obećanju postanemo dionici nebeskih dobara. Po Kristu Gospodinu našem. Amen

Aktivnosti mladih u Novom Sadu u protekloj godini

Nakon odlaska vlč. Marijana Vukova na daljnje studije u Rim u jesen 2014. godine, u Novi Sad nam dolazi, tada još kao đakon, a danas svećenik, vlč. Siniša Tumbas Loketić. Od dolaska u Novi Sad, uz potporu župnika vlč. Róberta Erharda i uz pomoć mladih župljana, vlč. Siniša obavlja brojne aktivnosti na župi Imena Marijina s mladima. Započeo je voditi vjeronauk za osnovnoškolce, srednjoškolce i studente. Teme na vjeronauku su bile zanimljive, svima na korist, a svi su se mogli aktivno uključiti jer smo često imali debate i rad u grupama. Mlade iz Novoga Sada vlč. Siniša rado vodi u Suboticu na duhovne obnove, tribine, razna predavanja. U Adventu 2014. i u Korizmi 2015. godine organizirao je s mladima pravljenje adventskih vjenčića i šaranje uskrasnih jaja čijom prodajom na nedjeljnim svetim Misama je prikupljen novac za kupovinu životnih namirnica i pravljenje humanitarnih paketa za siromašne i bolesne koji su podijeljeni uoči Božića i Uskrsa. U Adventu i u Korizmi imali smo i duhovne obnove za mlade na kojima su gosti bili vlč. Stjepan Beretić i vlč. Dragan Muharem. U lipnju 2015. imali smo misu Zahvalnicu, Te Deum, za sva dobročinstva u protekloj vjeronaučnoj i akademskoj/školskoj godini. Nekoliko mladih je u rujnu 2015. godine s vlč. Sinišom odlučilo pomoći migrantima. Novcem koji je prikupljen nakon jedne dnevne Mise kupljeni su hrana, voda i druge potrepštine. Provedeno je divno popodne s ljudima kojima je pomoć u tom trenutku bila neophodna. U jesen 2015. ponovno je započela vjeronaučna godina. Nadamo se da će nam svima biti na korist i duhovnu izgradnju. Sve mlade dobre volje pozivamo da nam se pridruže, da se družimo i duhovno obogaćujemo.

Jelena Pinter

Svjetski dan mladih 2016. u Krakovu

Idući Svjetski dan mladih održat će se 2016. u Krakovu u Poljskoj, najavio je to papa Franjo nakon molitve Anđeo Gospodnji s mladima na Copacabani po završetku završne mise Svjetskog dana mladih 2013. *Dragi mladi, idući naš susret za Svjetski dan mladih 2016. bit će u Krakovu u Poljskoj*, rekao je Papa. Svjetski dan mladih se tako nakon 25 godina ponovno vraća u domovinu pape Ivana Pavla II. nakon što je 1991. održan u Čenstohovi. Po Marijinu majčinskom zagovoru molimo za svjetlo Duha Svetoga na putu koji će nas dovesti do te nove etape radosnog slavljenja vjere i Kristove ljubavi. Nikada se ne bojte biti velikodušni s Kristom. Isplati se!, pozvao je Papa mlade te dodao: *Izaći i ići hrabro i velikodušno, da svaki muškarac i žena uzmognu susresti Gospodina*. Na kraju Angelusa Papa je zahvalio mladima *za sve radosti koje ste mi dali ovih dana. Sve vas nosim u svom srcu!*, poručio je Papa mladima ukazavši mladima na Marijin primjer, koja je *naš uzor. Ona koja je primila najdragocjeniji dar od Boga, kao prvi čin odgovora je pošla služiti i nositi Krista. Molimo Gospu da pomogne i nama darivati Kristovu radost našim ukućanima, našim prijateljima, svima*, rekao je Papa.

(ika/bitno.net)

Dojmovi nakon susreta s papom Franjom u Sarajevu

U petak, 5. lipnja ujutru 50 mladih hodočasnika iz Subotice, zajedno s našim povjerenikom vlč. Draženom Dulićem, zaputilo se u Sarajevo, na susret s Papom (6.-7. lipnja 2015.). Put smo na kratko prekinuli na Tekijama, gdje smo bili na sv. misi. Kada smo stigli u Sarajevo, otišli smo na molitveno bdijenje mladih. Oduševila nas je organizacija naših domaćina. Svi smo na ulazu dobili marame s natpisom „Mir vama“ i svima su osigurali sokove i sendviče. U pretprogramu su nastupali bendovi, a među njima je bio i naš VIS „Proroci“. Nakon nastupa bendova uslijedilo je bdijenje i klanjanje pred Presvetim koje je predvodio nadbiskup Vrhbosanske biskupije Vinko Puljić.

U rano subotnje jutro zaputili smo se na stadion Koševo, gdje smo stigli nakon poduzetog hodanja. Na stadionu je već bilo mnogo ljudi, zbor je imao probu i atmosfera nas je odmah ponijela. Na video zidu smo pratiti Papu, vidjeli smo kako je sletio u zračnu luku, vidjeli smo ga na ulicama Sarajeva, kako dolazi do nas. U svojem papamobilu napravio je krug oko stadiona. Trenutak kada uživo vidite to nasmijano lice ne može se opisati riječima. Suze radosnice mi mute pogled i dok pišem o tome. Ubrzo je počela misa. Iako je na stadionu bilo mnogo ljudi, atmosfera je bila vrlo svečana.

Papa je održao predivnu homiliju u kojoj je pričao o miru *koji je Božji dar i Božji plan za čovječanstvo. I u našem vremenu težnja za mirom i trud oko njegovog postizanja sukobljavaju se s činjenicom da se u svijetu trenutno vode toliki oružani sukobi. To je jedna vrsta trećega svjetskog rata, koji se vodi „u dijelovima“ te se, u kontekstu globalne komunikacije, doživljava prava ratna klima. Postoje neki koji bi namjerno htjeli stvarati i izazivati ovu klimu, posebno oni koji nastoje izazvati sukobe među različitim kulturama i civilizacijama, te oni koji smišljaju ratove kako bi prodavali oružje. Ali rat podrazumijeva djecu, žene i starce u izbjegličkim kampovima; podrazumijeva prisilno napuštanje domova; podrazumijeva razrušene kuće, ulice i gospodarske objekte; podrazumijeva iznad svega tolike razorene živote. Vi to vrlo dobro znate, jer ste sve ovo doživjeli upravo ovdje: kolika patnja, kolika razaranja, kolika bol! Danas se, draga braćo i sestre, još jednom iz ovoga grada uzdiže vapaj naroda Božjega i svih muškaraca i žena dobre volje: nikada više rata!, snažno je istaknuo Papa. Usred ove ratne klime, nastavio je Papa, poput sunčeve zrake koja prodire kroz oblake odzvanja Isusova riječ u Evanđelju: „Blago mirotvorcima“ (Mt 5,9).*

Nakon Mise, uspjeli smo iskoristiti vrijeme za razgledanje Sarajeva. Potom smo se zaputili u nadbiskupijski centar za pastoral mladih „Ivan Pavao II“ gdje se održavao Papin susret s mladima. Pošto je dvorana mala, samo tisuću mladih je bilo unutra, dok je još 3500 mladih bilo na travnjaku ispred Centra. Papu smo s nestrpljenjem čekali, a kada je konačno došao,

pozdravili smo ga s uzvikom „Papa mi te volimo!“. Nakon toga je izvedena himna *Stopama mira*. Papu je u ime svih mladih pozdravio banjolučki pomoćni biskup Marko Semren. Nakon toga je uslijedilo svjedočanstvo mladih iz BiH. Papa nas je sve iznenadio kada je umjesto svog pripremljenog govora odlučio odgovarati na naša pitanja. Tako je troje mladih dobilo priliku postaviti pitanje papi Franji. U medijima se moglo čuti da Papa ne gleda televiziju pa je mlade zanimalo je li to istina, i ako jest, kako mu to uspijeva? Papa je odgovorio da je to istina i da je to odlučio jedne večeri dok je gledao televiziju i shvatio da to nije dobro za njega. Naglasio je odgovornost tvorca televizijskih programa, ali i da svi mi moramo naučiti razlikovati što je dobro za nas, a što ne i biti odgovorni kada biramo što ćemo gledati. Drugo pitanje upućeno Papi glasilo je: *Jeste li uspjeli osjetiti ljubav koju mladi osjećaju prema vama?* Papa je odgovorio: *Uvijek u susretu s mladima osjetim radost, zbog ideala, zbog života. Ali vi imate jednu posebnost. Vi ste prvi naraštaj nakon rata. Vi ste cvjetovi jednog proljeća koje žele ići naprijed i ne želi se vratiti razaranju i onome što nas čini neprijateljima. Vidim u vama tu želju i zanos i to je novo za mene. Vidim da ne želite razaranja, ne želite neprijateljstva i želite zajedništvo. Imate veliki poziv, nikada ne gradite zidove koji razdvajaju, gradite samo mostove. To je radost koju nalazim u vama.* Posljednje pitanje bilo je vezano za geslo susreta, za mir. Papa je još jednom naglasio kako nije dovoljno samo pričati o miru, već je potrebno da svi zajedno radimo da do tog mira dođe. Na kraju programa u dvorani, Papa je izašao na balkon kako bi se obratio i mladima koji su bili vani. Tada je više puta na hrvatskom ponovio: „Mir vama!“ *Vi ste proljetno cvijeće poslije ratnog razdoblja. Gradite mir, radite zajedno na miru, da ovo bude zemlja mira. Mir koji će nam donijeti radost. Mir se gradi zajedničkim snagama, muslimani, židovi, pravoslavni i katolici. Svi smo braća, svi se klanjamo jednom Bogu. Bog vas blagoslovio, ja vas od srca blagoslivljam, sve vas, i nemojte zaboraviti moliti za mene* poručio nam je papa Franjo.

Tatjana Lendvai

Priča o zvijezdi

Priča počinje na morskoj obali, u romantičnoj stjenovitoj uvali s pjeskovitim morskim žalom. Noću je veliki val na pjeskovitu obalu izbacio stotine morskih zvijezda. Prekrasne su, a golemo je prirodno bogatstvo otkriveno pogledu. No, zasjalo je sunce, žari i prži zvijezde i one ugibaju. Na obali su i dva čovjeka. Svaki dolazi iz drugog smjera. Prvi, hodajući prema sredini, gleda u to bogatstvo koje ugiba i tužan misli: koja ljepota, koja dragocjenost, kolika vrijednost, a ugiba i nestaje. Zar je moguće da tolika ljepota, tolika raskoš morskih dubina propada u jednom hipu. A koliko ih samo ima. Nepravda je to što te prekrasne morske zvijezde moraju uginuti i nestati. A očito moraju. Tužan koraca dalje i razmišlja o tome kako je to zbilja velika šteta. I samo razmišlja.

Drugi, dolazeći sa suprotne strane, šeće lagano i zabrinuta pogleda, ali se svaki čas sagne i nešto baca prema moru. I nešto radi. A kad su se sreli, prvi čovjek vidi da drugi u more baca morską zvijezdu. Prišavši mu posve blizu prvi čovjek upita: *A što to vi radite?* Drugi odgovara: *Vraćam zvijezde moru!* Prvi začuđeno pita: *Ali čemu? Pogledajte koliko ih samo ima? Za sve njih nema šanse!* A drugi se čovjek sagne, uzme u ruke jednu zvijezdu i baci je u more odgovarajući: *Ali za ovu ima šanse!*

Nepoznati autor

Obitelj

Razgovarali i stranice uredili: Vesna i Ladislav Huska

obiteljski razgovori

VJERA „UŽIVO“ Obitelj Nade i Pere Ivković Suzvučje ljubavi

Nada Ivković (rođena Dekanj) rođ. 30. 7. 1969., od roditelja Ane i Đure Dekanj, sestra Matilda udana Pelhe; domaćica (po zanimanju trgovkinja), članica Pastoralnog vijeća župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni.

Pere Ivković rođ. 25. 6. 1969., od roditelja Ilke i Josipa Ivkovića, po zanimanju zemljoradnik; sestre Ivanka i Jacinta.

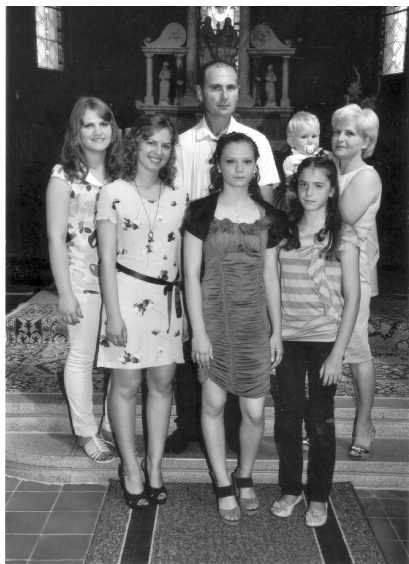
Vjenčali su se 4. 5. 1991. i od tada skupa žive i rade u Maloj Bosni, kao aktivni vjernici župe Presvetog Trojstva. Kao „brojna obitelj“ 2008. godine dobili su nagradu „Ivan Antunović“ koju dodjeljuje Katoličko društvo za

kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, kao brojna obitelj „koja na različite načine širi kulturu i ljepotu hrvatskog naroda – bunjevačkog roda“.

Djeca: **Ana** (23), studentica 5. god. Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, smjer – kroatistika i pedagogija, **Kristina** (20) studentica 2. god. Pedagoškog fakulteta u Somboru, smjer – učitelj, **Josipa** (18), učenica 4. razreda gimnazije općeg smjera na hrvatskom jeziku u Subotici, **Marija** (16), učenica 2. razreda gimnazije općeg smjera na hrvatskom jeziku u Subotici i **Luka** (5) polaznik vrtića u Maloj Bosni.

– Ispričajte nam priču o vašoj ljubavi...

Pere: Moja mama kaže da sam Nadu zavolio još u vrtiću, pošto sam sidio s njom. Možda u tome ima nešto jer smo zajedno išli i u školu pa su prve simpatije iz tih dana. Danas nas cure znaju pitati „Otkad smo bili u vezi?“. One ne mogu da razumjeti da je to bila ljubav koja nas je stalno pratila jer smo se dugo poznavali. Najviše nas je zbližavao omladinski vjeronauk koji nam je pomogao da se izgradimo u našoj mladenačkoj ljubavi. To su bili naši prvi „susreti“ koji su nam puno značili i koje smo čekali. To je bilo vrijeme bez mobilnih telefona i cile nedilje sam čekao i smišljao šta ću joj reći.

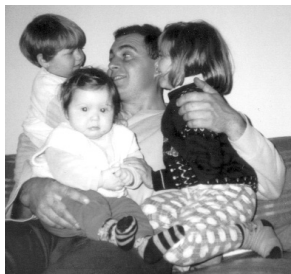
Nada: Ovo što sad prepričavamo će se mladima činiti neshvatljivim, ali ne bi nikad minjala našu ljubav s današnjom. Možda mi je u početku smetalo što je Pere stalno oko mene jer smo bili jako mladi. Međutim vremenom sam shvatila da me on voli ljubavlju drugačijom od naših vršnjaka. Sve više mi je godila njegova uporna prisutnost. Tako se naša simpatija pretvarala u ljubav koja i sada živi u nama. Nekima smo bili smišni i čudni, ali se nismo osvrtnali na njih.

Došla je i godina njegove vojske što nas je još više zbližilo. Postali smo sve zreliji i shvatili da nas je Bog zbližio. Bili smo za današnje vrijeme mladi kad smo se uzeli u 21. godini.

– Onda su došla djeca. Predstavite nam malo svoju djecu...

Pere: Nakon godinu dana braka rodila nam se Ana. Ovaj dar Božji nas je posebno ispunjavao. Uživali smo u svakom trenutku s njom. Ona je i da-

nas, kako naše cure kažu, „naša mezimica“. Posli tri godine rodila se Kristina. Sušta suprotnost njeznoj Ani. Sada smo ljubav dilili na nji dvi i sve je bilo drugačije, ali s novom čari. Bili smo više zauzeti, jer se ubrzo rodila i Josipa. Sada smo bili brojnija obitelj, pa smo dobijali razne komentare na koje se nismo puno obazirali.

– Je li bilo teškoća na počecima? Kada dođu bolesti, tuge ili materijalne neprilike, na koju stranu se okrećete?

Nada: Josipa nam je bila teško bolesna posli rođenja, ovo bolno iskustvo nam je pomoglo u jačanju naše ljubavi. Uvidili smo vrednotu svakog darovanog života. Bogu hvala, Josipa nam je ozdravila i rodila nam se Marija.

Pere: Ovo je bila 1999., posebno teška godina. Nosile su te godine sa sobom puno neizvjesnosti, pogotovo za našu brojnu obitelj. Bog je i tad bio uz nas i pomogao nositi križeve tog vremena.

Nada: Svaka naša cura je bila i danas je specifična. Morali smo se snaći u svim njihovim etapama razvoja. Sad kad se sitimo toga vremena vidimo kako nas je sve to ispunjavalo.

Pere: Svaka naša žrtva je urodila plodom pa sada vidimo kako su nam se dica izgradila. Vidimo da nam dica nisu samo obveze nego i veliki dar.

– Bili ste presret- ni i s četiri kćeri, ali... Je li ipak nešto nedostajalo? Sjećam se da sam jednom, dok ste čekali Luku, iz šale upitala jednu vašu kćer – „Vi cure sigurno želite još jednu sestricu, zar ne?“ Ona me je

sumnjičavo pogledala i pogledom malo prekorila – sestrice su željele brata, zar ne?

Nada: Kako Bogu ništa nije nemoguće, rodio nam se i Luka posli 12 godina. Ova radost obitelji je sad bila drugačija, jer se više nas radovalo i iščekivalo malo Božje ditešce. Bilo je to osvježanje našeg roditeljstva. Rođenje Luke je pozitivno uticalo na sve naše međuobiteljske odnose. Kako su cure bile velike, nas dvoje smo mu se potpuno posvetiti i cure su nam u tome puno pomagale.

– Jesu li petero djece prevelika obveza i odricanje, kako danas ljudi često misle?

Nada: Jest velika obitelj velika obaveza, ali su odricanja nešto sasvim normalno. Ne slažemo se s današnjim mišljenjem da je to neizdržljivo i loše za brak. Živeći svakidašnji život sve to postaje uhodano i ne primjećujemo da drugi žive drugačije od nas.

– Kako ste živjeli svoju vjeru kao „momak i djevojka“, a kako sada živite vjeru, vas dvoje kao muž i žena i kao roditelji, s vašom djecom?

Nada: Kao mladi – sve crkvene aktivnosti su nas ispunjavale i zbližavale. Bile su nam vodič za predbračnu ljubav. Mislimo da je i danas veoma važno da mladi budu aktivni u crkvi. To će ih pravilno izgrađivati u ovom uzburkanom svitu. Danas volimo zajedno ići na mise, hodočašća.

Pere: Nas dvoje smo članovi Zajednice bračnih parova. Ovo nam je posebno pomoglo u izgradnji današnje bračne ljubavi.

– Kakav je vaš odnos s vašim roditeljima? Jeste li imali teškoća u suživotu s njima?

Nada: Od samog početka braka smo živili s Perinim roditeljima. Ovo je isto bilo pozitivno iskustvo jer smo pored naše ljubavi morali gajiti posebne odnose poštovanja i suživotu s njima. Odnos nas i njih je utjecao na izgradnju odnosa prema starima kod

naše dice. Možda u početku toga nismo bili svjesni.

Pere: Danas posli puno godina vidimo da naša dica poštuju didu i majku. Danas ne živimo s njima, ali su ostali produbljeni odnosi zajedničkog života. Majka i dida imaju veliki utjecaj na svoju unučad.

- Svi parovi imaju nerijetko poteškoća u komunikaciji. Vi imate i jednu dodatnu, a to je Perino oštećenje sluha. Uvijek djelujete veoma skladno, ali teško je povjerovati da ide baš bez ikakvih teškoća. Kako uspijevate komunicirati sve u vezi djece, obitelji, posla, najdubljih doživljaja i osjećaja?

Nada: Dodatna okolnost koja nam otežava komunikaciju je Perina oštećenost sluha. Na to smo se godinama morali privikavati. Obično nas drugi pitaju kako komuniciramo. Često bude puno nerazumijevanja i nesuglasica. Na ovom području se moramo posebno jačati u strpljivosti.

Pere: Ovdje se moramo posebno pokazati kao kršćani.

- Imate li vremena jedno za drugo? Kako osvježavate vašu bračnu ljubav? Kako se odnosite prema bračnim krizama – kod vas samih ili kod prijatelja?

Pere: Nemamo puno vremena jedno za drugo. Rijetko idemo na odmor, što nam nedostaje.

Nada: Svoj brak osvježavamo odlaskom na bračne susrete. Posebno nedjeljom volimo posvetiti pažnju jedno drugom. Za rješavanje naših kriza pomažu nam puno sastanci za bračne parove.

KĆERI O RODITELJIMA...

– Prva misao za njih mi je neka sigurnost, mir i toplina. Njima sve možemo reći i uvijek nas nekako savjetuju. Nisu od onih strogih roditelja koji kroz kazne rješavaju stvari. Kad ih zamišljam, preda mnom je slika kako se mama trudi da tati nešto kaže i što bolje dočara neki doživljaj ili nešto što se upravo dešava, a tata nije čuo. Mama je jedna naizgled sitna ženica, ali zapravo jako

jaka i puno toga ona nosi na svojim leđima. Njena najvažnija vrlina je upornost. Nikada joj nije teško tati do detalja prepričati ili nešto mu reći, a upravo taj razgovor i komunikacija održava čitavu našu obitelj. Tata je jako vrijedan i pored toga što ne čuje, trudi se da što više uradi i riješi sam. Ima izvrstan smisao za humor: nakon mnogih njegovih šala često odjekuje smijeh u našoj kući. Strpljiv je. Najljepši prizor nam je kada nedjeljom prije mise mami pomaže u kuhinji oko ručka. – **Kristina**

– Asociraju me na bračni par koji imaju ljubav iz filmova. Po-

nekad sam gotovo ljubomorna na njihovu ljubavnu priču, koja je nemoguća za današnje vrijeme. – **Josipa**

– Skromni, vrijedni i nasmijani pred nama... – **Ana**

SESTRE JEDNA O DRUGOJ KAŽU...

– Ana jako lijepo piše i aktivna je na tom području, što je naš svijet mogao često viditi na raznim mjestima. Također je pravi majstor u pravljenju frizura. Ja se bavim profesionalnim šminkanjem, a pored toga radim predmete u „dekupaž“ tehnici, dekoracije za sve prilike, pravim i nakit ponekad. Volim životinje i poslove u poljoprivredi, pa rado pomažem tati. Josipa voli čitati i istraživati. Trenutno je okupirana time koji će fakultet upisati, a hobbije ostavlja po strani. Veoma je hitra i lako rješava probleme bilo koje vrste. Marija nam je dosta tajnovita i tiha, ali zato ima jako dobar smisao za humor. Sve vuče na to da će biti neki kolekcionar, jer vječito nešto slaže i ništa ne baca – uredna je i pedantna. Zanimljivo je to što se nas četiri u različitim segmentima dijelimo u dvije grupe. Na primjer, Marija i ja volimo životinje i puno više vremena provodimo vani. Ana i Josipa vole čitati puno više od nas. Kako smo Ana i ja studentice i više smo odsutne nego doma, Josipa i Marija su više skupa, pa se po tome isto dijelimo, jer nekad nam je teško pratiti neke njihove „fazone“ i doživljaje koji su se u međuvremenu desili. Ali, sve u svemu, sve četiri smo jako različite, a opet imamo puno toga zajedničkog. – **Kristina**

SESTRE O BRATU:

– Kada sam saznala da ću imati mlađeg brata, jako sam se obradovala. Iako je Luka već 5 godina, svaki dan me iznova fascinira njegova pojava, govor, nježnost. Jako ga volim slušati i pričati s njim. – **Marija**

STVARALAŠTVO OBITELJI IVKOVIĆ SKORO SVAKODNEVNA POJAVA...

(sastavak gimnazijalke Josipe i crtež vrtićanca Luke)

Koraci

Ljeti ponekad volim šetati bosa po dvorištu. U prašini ostaju tragovi mojih stopala. Vide se tragovi koraka koji me nose dok šećem i uživam u osjećaju dodirivanja zemlje. Zamišljam kako bi bilo zanimljivo da su svi koraci koje sam napravila ostali vidljivi...

Moji prvi tragovi bili bi obrisi malenih stopala. Sigurno bi vodili do štale u dvorištu, jer su mi govorili da sam kad sam bila mala voljela gledati bikove kako jedu. Nekad bi tragovi stopala nestajali i pretvarali se u jednu liniju koja pomalo krivuda. To su tragovi kotača bicikla, s kojeg nisam silazila kad sam ga naučila voziti. One veće tragove bilo bi sve teže pratiti, jer su obilazili sve više mjesta kako su moja stopala rasla i vrijeme prolazilo. Vjerojatno bi puno njih vodilo prvo do autobusne stanice, a onda bi tamo ostavili krugove i krugove koji bi me podsjetili na vrijeme provedeno u nestrpljivom čekanju autobusa.

Ipak, najviše od svega, voljela bih kada bi me ti tragovi svih mojih koraka mogli odvesti do svih ljudi koje sam susretala. Najviše bi se 'vrtili' oko članova moje obitelji, mojih sestara, mame i tate. Miješali bi se s ostalim dječjim tragovima ispred škole. Vodili me do nekih starih prijatelja i prijateljica i možda opet podsjetili na davna prijateljstva. Opet bih pronašla

osobe koje sam samo jednom u životu srela, možda na nekoj ekurziji, kampu ili ljetovanju, a ostale su mi u sjećanju. Zanimljivi su naši koraci. Ako bolje razmislimo o njima vidimo da je u njima sadržan čitav naš život. Po njima bi se moglo vidjeti koja smo mjesta najviše posjećivali, na kojima smo se najradije zadržavali i kojim ljudima smo najčešće odlazili. Možda bismo mogli više cijeniti sve trenutke, da ih možemo još jednom sve obići i prisjetiti ih se.

Dok razmišljam o tome, kao da ponovno osjećam dodir tople prašine na nogama i osjećam kako mi se zemlja provlači između prstiju na nogama. Čekam prvi topli dan i priliku da bosa protrčim dvorištem i pustim korake da me vode. Tko zna gdje će me sve odvesti. To će biti iznenađenje. A do tad, napraviti ću jedan krug po sobi u ljubičastim čarapama.

Josipa Ivković

***Obitelji Ivković želimo obilje Božjeg blagoslova
u svemu što je pred njima!***

VJERA U OBITELJI

*Naučimo gledati na svoju djecu,
onako kako Bog otac gleda na nas.*

Bog nas ljubi uvijek novom ljubavlju. Unatoč našim pogreškama, našoj nevjeri i našem zatajivanju, on nam se daje bez zadržke, bez nepovjerenja. Gleda nas s nježnošću i divljenjem.

Kako bismo svoju roditeljsku službu vršili poput Boga – koji je Otac – naučimo od njega ljubiti na njegov način, gledati uvijek na nov način, slobodni od umora i od obeshrabrenosti. To nije neki rutinski pogled, nego pogled koji ne dopušta da bude zarobljen u tamnice predrasuda ili navika.

Sve to nije lako iz više razloga: zbog grijeha koji nam zamračuje razum i srce, zbog našega nedostatka vjere, povjerenja i predanja u Očeve ruke, zbog životne preopterećenosti i iscrpljenosti, zbog malih dosadnih obveza koje se stalno ponavljaju, zbog svakodnevnih zamora i briga koje nas katkada stežu poput okova...

Kako dakle na nov način gledati svoju djecu?

Počnimo s molitvom koja će oprati naš pogled na izvoru Božje ljubavi. Život nas je preopteretio? Razlog više da se zaustavimo na čas. Gospodin dobro zna koliko imamo vremena. Od majke brojne obitelji Bog ne očekuje duge sate tihe molitve. Ako ona ima samo deset minuta za

molitvu, Bog će potpuno ispuniti tih deset minuta, ali tih deset minuta mu treba dati. Kad uzmemo vremena za molitvu, Gospodin obnavlja naše srce.

Kad god stojimo pred nekom osobom, pred nekim djetetom – pa bilo to i naše – stojimo pred otajstvom. To je dvostruko otajstvo: otajstvo same osobe i otajstvo Božjeg nauma za nju. Gospodin na naš put stavlja braću

koja nam pomažu da se ne ustalimo u užtogljenim uvjerenjima, nepobitnim procjenama, konačnim sudovima o svojoj djeci, koji ih jednom zauvijek zatvaraju u lik koji smo mi odredili (pa bio on i pozitivan).

Jedan od načina da obnovimo svoj način gledanja je poslušati što naša djeca govore o svojoj braći i sestrama, što kažu djed i baka, njihovi učitelji, njihovi i naši prijatelji. Možda imaju krivo, ali sigurno je da se nikada ne varaju potpuno. Njihov pogled može nam pomoći da i mi sami bolje vidimo.

Nov način gledanja znači uvijek gledati s divljenjem. Navika, brige i umor mogu dovesti do toga da zaboravimo zahvaljivati što imamo tu djecu. Katkad nam se oči otvore tek u strahu za djetetov život: dijete za koje smo pomislili da ćemo ga izgubiti odjednom vidimo kao sasvim poseban dar, pa smo beskrajno zahvalni i slavimo Boga. Kad dijete ozdravi, ili kad nađemo izgubljeno dijete, puni smo divljenja i zahvaljujemo Bogu. Ne zaboravimo to učiniti za svako dijete koje je – Bogu hvala – zdravo!

Kroz naš pogled djeca bi trebala osjetiti da je naša ljubav uvijek nova i da je odraz Božje ljubavi. *Susresti dijete je kao približiti se obali s koje se more upravo povuklo. Malo je onih koji će primijetiti sitne bisere koji blistaju još samo trenutak prije nego ih sunce osuši, ili lagano otvorene školjke. Jedan šum, sitnica, dovoljni su da se zauvijek zatvore. Neki znaju prepoznati djetinjstvo i zaustaviti svoj korak na rubu te tajne. Ni ravnodušni ni indiskretni, oni ju prate, obraćajući pozornost na strujanje osjećaja koji uznemiruju dječju dušu koju žele dovesti do slobode. To je kraljevsko poslanje, kad ga shvatimo kao ikonu očinstva Onoga kojega se usuđujemo zvati 'našim Ocem'.*

(Izvadak iz knjige Christine Ponsard *Vjera u obitelji* – www.bitno.net)

OBITELJSKA PRIČA

*Što je jedan dječak napisao mami prije nego što je umro?
Ti ćeš uvijek ostati moja mama. Voljet ću te vječno.
(Priča o dječaku koji je podlegao bolesti)*

Žena je čekala u čekaonici pred operacionom dvoranom. Čim se na vratima dvorane pojavio kirurg, skočila je i pošla mu u susret.

– Kako mi je sin? Hoće li mu biti bolje? Mogu li ga pogledati?

– Jako mi je, jako žao. Učinili smo sve što smo znali, ali Vaš sin nije preživio operaciju – rekao je liječnik kroz suze.

Žena je briznula u plač. Dršćućim glasom je pitala:

– Zašto djeca umiru od raka? Dragi Bog se ne brine za tu djecu. Zašto se nije zabrinuo za moga sina kad mu je trebao pomoći?

– Gospođo, želite li se oprostiti od svoga sina? Jedna će Vas sestra odvesti u operacionu dvoranu – tiho je rekao liječnik.

Žena je odrezala čuperak iz djetetove kose. Stavila ga je u džep. Onda se obratila asistentu:

– Njegova je ideja bila da mu se, ako umre, izvade organi, pa da se ponude drugoj bolesnoj djeci. Spočetka se nisam slagala s tom idejom, ali mi je on rekao: „Majko, kad ja umrem, više neću moći učiniti ništa korisno, ali ako moji organi mogu pomoći drugima, možda će koji drugi bolestan dječak dobiti priliku da sa svojom majkom provede još puno vremena na ovoj zemlji.“ Moj dječak je uvijek bio dijete zlatnog srca. Razmišljao je kao odrastao čovjek, i sve je učinio samo da mogne pomagati drugima – rekla je mati.

Žena je napustila bolnicu. Bolnica joj je u posljednjih šest mjeseci bila kao vlastita kuća. Tu je stanovala dok su joj liječili dijete. Vratila se kući i počela spremati sinovljevu sobu. Sve je pospremila, namjestila je djetetov krevet.

Kasno u noći iznenada se probudila od sna. Na noćnom ormariću je našla jedno pismo. U njemu je pisalo:

Draga mama!

Znam da ti jako nedostajem, ali nemoj misliti da sam zaboravio na tebe. Nemoj misliti da mi više ne možeš reći kako me voliš zato što nisam u tvojoj blizini. Ja ću tebe uvijek voljeti. Voljet ću te iz dana u dan sve više. Jednom ćemo se opet susresti. A dotle, ako poželite posvojiti jednoga dječaka, učinite to. Ja se zbog toga neću ljutiti. Dajte mu moje igračke, moju sobu, moj krevet.

Potpisi: Otac, Isus i ja, tvoj sin!

Nemoj biti tužna kad misliš na mene. Ovdje je sve čudesno lijepo. Zamisli, raširenih ruku su me dočekali baka i djed. Svuda vidim anđele. Ovdje je tako svečan mir.

Poslušaj sad ovo! Isus ne izgleda onako kao na crtežima ili na slikama. Čim sam ga ugledao, odmah sam znao da je on to. Odveo me je i predstavio dragome Bogu. Stajao sam tamo pred njegovim nogama. Razgovarao sam s njime. Obećao mi je da ću za Božić dobiti puno lijepih darova. Onda sam mu rekao da ti želim napisati oproštajno pismu, premda sam znao da to nije slobodno. Dragi Bog mi je pružio papir i olovku i dopustio mi je da ti napišem pismo.

Pismo će, mislim, ponijeti arkanđeo Gabrijel. Dragi Bog mi je rekao da ti napišem da, kad si ti pitala liječnika gdje je bio Bog kad nam je bila potrebna njegova pomoć, On je tada bio ovdje sa mnom, kao što je bio nazočan kad su njegovoga Sina razapeli na križ.

Ovo pismo koje sam ti napisao nitko drugi osim tebe ne može vidjeti. Ako tko drugi pogleda na ovo pismo, vidjet će samo prazan list. Sad moram vratiti olovku dragome Bogu. Ovdje je sve tako lijepo i savršeno. Ništa me ne boli. Rak je potpuno nestao. Radujem se što me više ništa ne boli. Dragi Bog više nije mogao gledati kako se mučim na operacijskom stolu. Zato je poslao anđela po mene. On me donio ovamo. Vjeruješ mi?

S mađarskog jezika preveo Stjepan Beretić (www.filantropikum.com)

LEDENI BLAGDANI

To, što oči ne vide jasno,
jer godine prolaze, čineći svoje,
dobro vidi srce i duša
i spoznaja da teško je.

Svi su tu, na okupu
al svako u svom – oklopu.
Pa kao senke, miču se
ali se ne dodiruju, ne gledaju se.

Razgovor ide nikim tokom
al nema smeha ni topline,
na kraju se i prikida
ili prepirkom glupo završi.

I molitvu su govorili
valjda, onako, reda radi
ili, samo iz navike,
da se to radi na blagdane.

Za punim stolom, srca prazna.
Ni fale, ni šale, ni pisme nema.
Svako nešto svoje spomene
u svojoj sobi, dovoljan sebi.

Valjda su darom zadovoljni
barem oni najmlađi,
jer jedva čekaju od stola ustati
igrice igrati, poruke slati.

Da ništa nije kao prije
niti kako bi tribalo biti,
govori vrime i strepnja skora
da će se čovik – izgubiti.

Sve više blješte vanjski znaci
pucnji se čuju u Svetoj noći,
sam' žižak maleni trepti stidljivo
– Tu iskra zagrijat neće moći.

Katarina Firanj

Krumpir moje bake

Priredio: Stjepan Beretić

Priprema: 10 minuta
Kuhanje: 30 minuta
Ukupno: 40 minuta
Broj porcija: 4

Treba pripremiti
1 kg krumpira
1 šalica vode
ulje
sol

Način pripreme:

Krumpir ogulite i izrežite na kolutove.

Operite i dobro osušite.

U tavi dobro zagrijte ulje pa složite krumpir, posolite i ulijte vodu.

Promiješajte, poklopite i kuhajte dok voda ne ispari.

Kratko još zapecite krumpir i poslužite.

Jeste li već jeli ovakav krumpir?

Kad u Baču peku krumpir u ljusci – kažu, da peku krumpir „u gaća“, a negdje kažu „krumpir u čakširama“. Peći krumpir u ljusci je posebno zahvalan posao u zimske večeri.

Prema ovom receptu ispeći krumpir u ljusci je posebno privlačno i zato što se može dodavanjem u kriške slanine ili sira, ili ribe, ulja ili začina učiniti ukusnijim.

Postupak:

Izaberite krumpire s tankom korom, podjednake veličine. Krumpir nemojte guliti, već dobro operite vodom.

S jedne strane tanko odrežite koru krumpira, da bi ravno stajao kad ga budete pekli.

Krumpir stavite na dasku, a ispod njega stavite dvije palice ili dvije varjače (kuhače), da kad siječete krumpir ne zasiječete do kraja. Siječete ga, kako se obično zasijeca riba kod pečenja. Sijecite ga na tanke šnitice.

Nakon toga prelijte s malo ulja tako da u svaki prorez uđe masnoća, a zatim posolite. Peče se u pećnici na oko 180 stupnjeva. Pečenje traje, zavisno od veličine krumpira, od 45 minuta do sat vremena.

Miris jeseni je miris kestena

Bilo pečeni ili kuhani, njihov miris je neodoljiv, osobito kada smo u potrazi za nečim što će nas zagrijati.

Kesten se odlično slaže uz slana i uz slatka jela. Od njega se priprema pire, kuhaju se juhe, a odličan je dodatak mnogim slasticama. Od stabla pa do vašeg stola često i nije tako dalek put kad se radi o ovim jesenskim slasticama.

Kako odabrati kestene

Kod kupovine kestena treba obratiti pažnju da su plodovi veći, sjajni, bez rupica na ljusci, što je znak da nema nepoželjnih ličinki. Kada ih uzmemo u ruku, masa im mora odgovarati veličini, a ne smiju imati šuplji zvuk kada ih protresemo. Kestene valja čuvati na hladnom do 2 tjedna, a korisno je provjeriti jesu li se na pojedinim plodovima pojavile rupice i tada takve plodove treba izdvojiti. Nikako ih ne valja držati na sobnoj temperaturi jer će brzo razviti plijesan i pokvariti se.

Kako ispeći kestene?

Pečene kestene možete kupiti ili ih ispeći sami u pećnici. Ali naravno nema ljepše stvari nego uživati u djelu svojih ruku.

Prvo što trebate je uzeti nož u ruke i zarezati ih.

Nakon toga, stavite ih u hladnu vodu, a zatim u pećnicu na 200 stupnjeva oko 15 minuta.

Kako ispeći kestene bez stana punog dima?

Evo još jednog recepta:

Slastan, sladak, punoga okusa... Tko ne voli pečeni kesten? Ono što zasigurno manje volimo od njihova okusa, je peći ih u stanu pa ih stoga radije kupujemo od kestenjara. No, postoji li način na koji možemo uživati u ovim plodovima, a bez stana punog dima ili štednjaka koji poslije pečenja kestena morate dobro oribati?

Plod kestena je crvenkasto-smeđe boje i glatke površine. Raste unutar bodljikave košuljice koja se raspukne kada plod sazri, što jesen čini idealnim dobom za uživanje u pečenim ili kuhanim kestenima. Svojevrsna mirisa i blagog slatkastog okusa, kesten nalazi široku primjenu u kulinarskom i slastičarstvu.

Za razliku od ostalih orašastih plodova, poput oraha, ljeske ili bukve kojima je glavni sastojak masno ulje, kesten se odlikuje nižim udjelom masti i visokim udjelom škroba. Upravo se zbog visokog sadržaja škroba od kestena može praviti brašno koje je, zbog svoje lake probavljivosti, pogodno u prehrani djece i starijih osoba. Također je bogat mineralima, vitaminima B grupe te vitaminom A i C. Od minerala, sadrži kalij i fosfor uz dodatak kalcija, magnezija i željeza. Zbog visokog udjela kalija i niske razine natrija, preporučuje se u prehrani bolesnika s bubrežnim i kardiovaskularnim bolestima.

Pečeni ili kuhani kesteni vrlo su omiljeno i ukusno jelo koje s jesenskim danima možemo sresti na svakom koraku. Za razliku od kuhanog kestena, pečeni kesten ima veću energetske vrijednosti, veću količinu bjelancevine, masti i vitamina te dvostruko veću količinu ugljikohidrata. Usto sadrži vitamin E i fitokemikalije dok kuhani kesten ima veću količinu mineralnih sastojaka. Osim za izradu brašna, oguljeni se kesteni mogu kuhati, posirati u crvenom vinu ili mlijeku ili pak pirjati na maslacu za ukrašavanje jela. Pire od kestena može se dodati u juhu ili u umake koji se poslužuju uz divljač, a uz dodatak šećera i šlaga pretvara se u omiljenu zimsku slasticu.

Za uvijek ukusne kestene bez opasnosti po vaš stan iskušajte sljedeći recept.

Kestene zarezite s obje strane tankim nožićem i ostavite da se namaču u vodi 15 minuta.

Zagrijte pećnicu s ventilatorom na 180°.

Kestene prebacite u lim za pečenje u koji možete staviti masni papir za pečenje, ulijte toliko vode da prelije polovicu ploda i pustite pećnici da odra-

di svoje. Kesteni će se prvo lagano skuhati i postati mekani, a zatim kad voda ispari, još će se dodatno zapeći, ali zadržati sočnost.

Ovisno o vašoj pećnici, potrebno im je otprilike 35-45 minuta. Kad ih izvadite, zamotajte ih u krpu na desetak minuta i to bi bilo to. Preostaje samo da uživajte...

A divlji kesten?

Iako zbog svoje gorčine nije jestiv, divlji kesten poznat je po svom ljekovitom djelovanju te se koristi u liječenju venoznih oboljenja, prije svega, proširenih vena i hemoroida.

Hladetina – pača – lučenje

Pripraviti:

- 4 svinjska papka
- 1 manja koljenica
- 50 dkg kože ili svinjskog uha
- 2 mrkve
- 1 peršin
- 1 luk
- 2 lovorova lista
- 7-8 češanja češnjaka (bijelog luka)
- 8-10 zrna bibera
- sol

Kako se kuha hladetina – Kako se kuhaju pača – kako se kuha lučenje?

Pripravljeno meso valja oprati, isjeći na manje komade pa sve zajedno s kožom položiti u veliku posudu.

Uliti toliko vode preko mesa, da ga dobro prekrije. Sada početi kuhati. Žlicom valja skinuti pjenu koja se pojavi na površini vode.

Začiniti i nastaviti kuhanje.

Sada očistiti i dodati mrkvu, peršin, luk, češnjak.

Kuhati na laganoj vatri 3-4 sata.

U međuvremenu treba pripremiti nekoliko zdjelica.

Skuhano meso sada treba razdijeliti u zdjelice, pa sve zalijemo juhom.

Ukloniti češnjak i lovorove listove, a mrkvu i peršin možemo ostaviti u posudama, ali to ne mora biti.

Kad su pača raspoređena u zdjelice, valja ih staviti u hladnjak ili na hladno, da se smrznu (upačaju – sluče).

Kad se smrznu (upačaju – sluče), s površine pača treba skinuti višak masti i možemo ih poslužiti.

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2014.-2015.

Piše: Nevena Mlinko

Obvezni presjek, bez kojega se ne bi imao objektivni i točni uvid u postojanje i smjer daljnjeg poželjnog kretanja hrvatskog kulturnog miljea u Vojvodini, jest pregled knjiške produkcije. Vezano uz Dane Balinta Vujkova obavljamo ovaj iznimno važni korak te analiziramo knjišku produkciju ovoga puta od listopada 2014. do listopada 2015. godine.

Sljedeći naslovi su ugledali svjetlo dana u spomenutom razdoblju:

I. Književnost

a) Poezija

Lira naiva 2015 : [izabrane pjesme]. Neuzorane brazde, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatska čitaonica, Subotica, 2015., 175 str. – naklada 500.

Odsjaji ljubavi : panorama suvremene duhovne lirike Hrvata u Vojvodini, prir. Lazar Novaković, Hrvatska riječ, Subotica, 2015., 142 str. – naklada 500.

Preprekovo proljeće 2014 : zbirka pjesama, Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad, 2014., 148 str. – naklada 300.

Adamović, Julijana, *Sunce na šalteru*, Naklada Semafora, Zagreb, 2015., 80 str.

Brguljan, Vladimir, *Zaboravljena luka*, Matica hrvatska, Subotica, 2015., 84 str. – naklada 300.

Kašik, Bertron, Franjo, *Riječi nasušne*, Hrvatska riječ, Subotica, 2015., 82 str. – naklada 500.

Mađer, Miroslav S., *Izabrana djela : izabrane pjesme I.*, Društvo hrvatskih književnika, Ogranak Slavonsko-baranjsko-srijemski i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Osijek, Subotica 2014., 359 str. – naklada 300.

Miković, Milovan, *Jedući srce žive zvijeri*, Matica hrvatska, Subotica, 2014., 106 str. – naklada 400.

Šimić, Mladen, *Kasno prođoh : pjesme*, M. Šimić, Petrovaradin , 2015., 97 str. – naklada 200.

b) proza

Romani

Antunović, Ivan, *Posljednji Gizdarev : pripoviest, osnovana po Ivanu Antunovich bivšem uredniku „Bunjevačkih i šokačkih novina“*, Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ; Pečuh : Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, 2015., 289 str. – naklada 500.

Prčić, Dražen, *Dogovoreni brak*, 2. izd., Minerva, Subotica, 2014., 200 str.

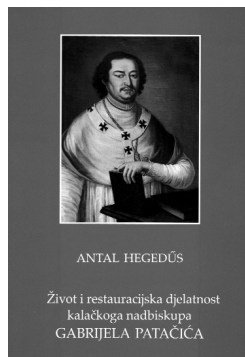
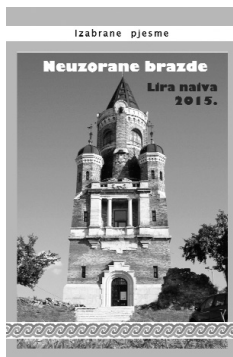
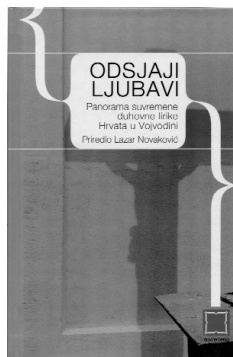
Prčić, Dražen, *Horvacki : Bačka 1901-1939*, Minerva, Subotica, 2015., 254 str. – naklada 100.

Kratke priče, meditavna proza, zavičajno pismo

Cakić, Miroslav [Branimir Miroslav Tomlekin], *Hrtkovci : priče o sudbini jednog sela*, Tkanica, Zagreb; Grafok, Sesvete, 2015., 223 str. – naklada 300.

Ivković Ivandekić, Ivan, *Moja Luca*, samizdat, Subotica, 2015., 118 str. – naklada 500

Novaković, Lazar, *Recept*, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica, 2014., 119 str. – naklada 700.

Ušumović, Neven, *U stočnom vagonu*, Književna radionica „Rašić“ i Hrvatsko kulturno udruženje „Antun Gustav Matoš“, Beograd, 2014., 155 str. – naklada 600.

Žigmanov, Tomislav, *(Ne)Sklad(a)ni divani*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica ; Kuća na mrginju, Čikerija; Osijek : Društvo hrvatskih književnika – Ogranak Slavonsko-baranjsko-srijemski, 2015., 128 str. – naklada 1000.

Književnost za djecu i mlade

Čeliković, Katarina, *Izgubljeno srce : putokaz za odrastanje*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, 2014., 112 str. – naklada 500. – proza

Kolarić-Dumić, Ljubica, *Ja se mraka ne bojim*, 4. izmijenjeno i prošireno izd., 1. izd. u Alf. Alfa, Zagreb, 2015., 27. str. – poezija

Lovrić, Marija, *Zvita kura*, M. Lovrić, Novi Sad, 2014., 29 str. – Izv. stv. nasl.: Lukava koka /prijevod na slovenski/. – naklada 300. – proza

Pendelj, Miroslav, *Škotjka koja govori*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, 2014., 218 str. – naklada 500.

Šarčević, Nedeljka, *Sve i svašta da poleti dječja mašta*, Hrvatska čitaonica, Subotica, 2014., 118 str. – naklada 500.

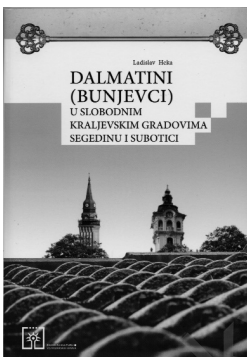
Vujkov, Balint; ilustrirala Ružica Miković-Žigmanov, *Lisica i kokoš*, Hrvatska čitaonica, 2015., 24 str. – naklada 1000.

II. Znanost i publicistika

a) povijest i leksikografija

Andrić Penava, Ivana; Deman, Dominik; Martinčić, Davor; Pifat, Petar, *Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča*, tiskara Alfagraf, Petrovaradin, 2015., str. – naklada 1000.

Basler, Josef, *Crtice iz prošlosti Plavne*, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica, 2015., 372 str. – naklada 500.

Heka, Ladislav, *Dalmatini (Bunjevci) u slobodnim kraljevskim gradovima Segedinu i Subotici*, Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ; Pečuh : Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, 2015., 263 str. – naklada 500.

Šokčević, Petar, *Zapisi iz olovnih vremena*, P. Šokčević ; Bošnjaci, Proventus natura, Cerna, 2015., str. 304.

Hegedus, Antal, *Život i restauracijska djelatnost kalačkoga nadbiskupa Gabrijela Patačića*, Budimpešta – Kalača – Subotica: Kalačko-kecskemétska nadbiskupija – Hrvatsko akademsko društvo et. al., 2015., 151 str.

b) znanost i kuturologija

Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu, Uredništvo Milana Černelić et. al..., Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet Zagreb, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2014., 686 str. – naklada 450.

Dani Balinta Vujkova : dani hrvatske knjige i riječi – zbornik radova 2013.-2014., uredila Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica, Subotica, 2014., 390 str. – naklada 300.

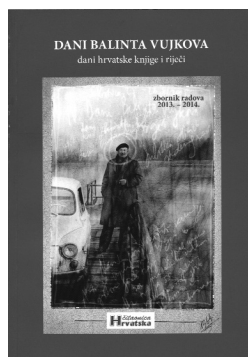
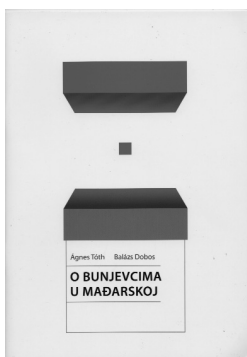
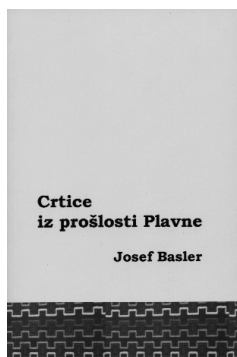
Urbani Šokci 8/9 : Šokci, Bunjevci : Panonija – Europa, priredile Helena Sablić Tomić i Vera Erl, Šokačka grana Osijek i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Osijek – Subotica, 2014., 436 str. – naklada 300.

Tóth, Ágnes, Dobos, Balázs, *O Bunjencima u Mađarskoj*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2015., 50 str. – naklada 5000.

Vuković, Petar, *Jezična kultura : Program i naslijeđe Praške škole*, Srednja Europa, Zagreb, 2015., VI, 341 str.

c) etnografija/etnologija

Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata Bunjevaca, glavna urednica Milana Černelić, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet Zagreb, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb, 2014., 523 str. – naklada 400.

d) monografije

Šarčević, Petar, Zelić, Naco, *Hrvatska pisana riječ u Bačkoj : hrestomatija*, Nova stvarnost, Zagreb, Hrvatska riječ, Subotica, 2015., 536 str.

Naklada NIU „Hrvatska riječ“ : prvih deset godina 2005.-2014. : katalog izdanja, Croinfo, Subotica, 2014., 72 str. – naklada 500.

Svjetla starih fotografija, , Croinfo, Subotica, 2014., 148 str. – naklada 600.

e) molitvenik

Antunović, Ivan, *Čovik s Bogom*, (Reprint) Subotica : Bunjevačka matrica : Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, 2015., VII, 897 str. – naklada 500.

Publikacije na srpskom jeziku

* Petrinović, Franja, *Priče punog meseca : izabrane priče*, Orpheus, Novi Sad, 2015., 256 str.

* Tomlekin Branimir [Miroslav Cakić], *Hrtkovci : priče o onom što je nekad bilo*. Alfagraf, Petrovaradin, 2015., 194 str.

* Tomlekin Branimir [Miroslav Cakić], *Godine zaslepljujućih boja*, Bistrica, Novi Sad, 2014., 101 str. – naklada 300.

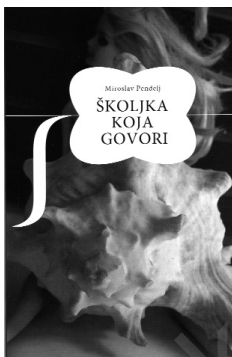
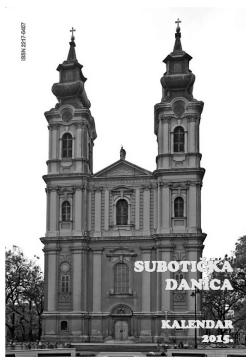
* Tomlekin Branimir [Miroslav Cakić], *Hrtkovci : priče o staroj kući i o mladosti*, Alfagraf, Petrovaradin, 2015., 194 str. – naklada 200.

* Tomlekin Branimir [Miroslav Cakić], *Priče jednog Sremca remca*, Bistrica, Novi Sad, 2014., 192 str. – naklada 500.

III. Periodika

Časopisi

Subotička Danica (nova): Kalendar za 2015., godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica, 2014., str. 270;

Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata br. 6, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2013., str. 354 + XXIII

Nova riječ : časopis za književnost i umjetnost, dva puta godišnje, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2014., oko 220 str.

Klasje naših ravni, dvomjesečnik, Matica hrvatska Subotica, Subotica, redovito izlazio 2014., u 2015. nije izlazio, obujam oko 120 stranica;

Revija Dužijanca: ilustrirani časopis Udruge Bunjevačkih Hrvata Dužijanca za kulturu življenja Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca, Subotica, 2014., str. 113.

Novine i listovi

Hrvatska riječ, tjednik, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 56;

Hrcko, mjesečnik, dječji podlistak „Hrvatske riječi“, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 24;

Kužiš, mjesečnik, list za mladež, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, str. 24;

Zvonik, mjesečnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, str. 52;

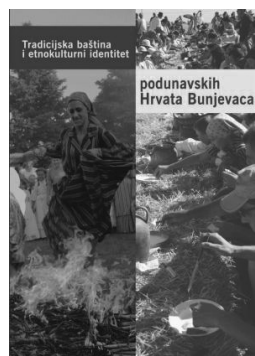
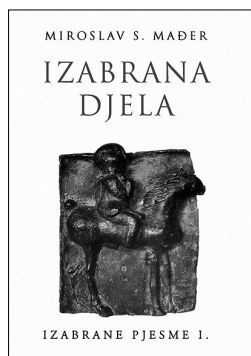
Hrvatske novine. kultura – povijest – znanost – društvo, mjesečnik, Udruga Hrvatska nezavisna lista, Subotica, str. 24.

Nada : informativno-pastoralni list Srijemske biskupije, tromjesečnik, 1. br. 6. srpnja 2015., str. 64.

Zov Srijema, tromjesečnik, Glasilo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb, izašla dva broja. 83 i 84 (ožujak 2015.), str. 52;

Hosana, tromjesečnik, List Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima „Hosana“, Stari Žednik, str. 16;

Miroљjub, tromjesečnik, glasilo Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, Sombor, redovito izlazio, str. 28;

Otac Gerard, dva puta godišnje, Hrvatska karmelska provincija Svetog oca Josipa, Sombor, Glasilo Vicepostulature za upoznavanje Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, str. 48;

Glas ravnice, List Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Subotica, izašao 1 broj – 10. srpnja 2015., str. 24;

Gupčevi školarci: časopis učenika, učitelja i nastavnika Osnovne škole „Matija Gubec“ Tavankut, izlazi dva puta godišnje. glavni urednik Vladan Čutura, str. 32;

Dunav, godišnjak, Interno glasilo Zavičajnog kluba Beščana, Zagreb, str. 40

Gupčeva lipa, godišnjak, Kronika HKPD „Matija Gubec“ Tavankut, Tavankut, 2014., str. 20.

Spram prethodnih godina (2013.-2014. = 31 novi naslov; 2013.-2012. = 19 novih naslova; 2012.-2011. = 35 naslova, još uvijek rekordna godina 2011.-2010. s 46 naslova) za spomenuto razdoblje, na temelju 43 nova tiskana naslova, možemo konstatirati kako je bilo plodno po pitanju naklade. Nije sve u brojkama, ali i kvantitet je iznimno važan pokazatelj.

Ukupno 37 knjiga tiskano je na hrvatskome jeziku ili dijalektu od kojih je jedna prijevod na hrvatski. Dijalekatska riječ je u potpunosti zastupljena u knjizi priča Ivana Ivankovića Ivandekića *Moja Luca*, što pripada suvremenoj dijalekatskoj pisanoj riječi koja u nas, blago rečeno, stagnira, te u slikovnici *Lisica i kokoš* tiskanoj iz zaostavštine Balinta Vujkova. Dijalekt se čita i u zbirci pjesama *Lira naiva*. Tiskan je jedan prijevod na slovenski te 5 publikacija koje je hrvatski autor Miroslav Cakić objavio na srpskom jeziku.

Od časopisa i listova, ukupno tiskanih 19, nove tiskovine su *Revija Dužijanca* : ilustrirani časopis Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca za kulturu življenja i tromjesečnik *Nada* : informativno-pastoralni list Srijemske biskupije.

Oblast beletristike je i dalje najplodnija i broji 22 nove publikacije – poezija dominira s 9 novih knjiga dok drama ostaje bez ijednoga naslova. Kratkopričaši broje 5, a romanopisci tri naslova dok je suštinski riječ o samo jednom novo napisanom romanu. Iz popisa knjiške produkcije jasno je vidljivo da je ovo godina posvećena velikanu Ivanu Antunoviću te su tiskani neobjavljeni roman Ivana Antunovića *Posljednji Gizdarev* i molitvenik *Čovik s Bogom*. Posebno pitanje se postavlja nad uredničkim koncepcijama: o tome što se htjelo postići tiskanjem njegovih djela starim pravopisom. Je li povod tomu bila nedovoljna stručnost ili želja za stručnošću – o recepciji (ako je bude bilo) će vrijeme izreći konačnu presudu.

U okviru književnosti za djecu i mlade izdvaja se knjiga Miroslava Pendelja *Školjka koja govori* u izdanju NIU „Hrvatska riječ“ koja je posve-

ćena do sada zapostavljenoj čitateljskoj skupini u nas – tinejdžerima. Osobit napredak uočljiv je na planu grafičke obrade, suvremenog i kvalitetnog dizajna, estetski dobro promišljenog uobličena i to ne samo knjiga posvećenih najmlađima, kao najzahtjevnijoj skupini u tom pogledu. Izdvajam knjigu Nedeljke Šarčević *Sve i svašta da poleti dječja mašta* u izdanju Hrvatske čitaonice kao i ozbiljnu publikaciju u izdanju HKPD „Jelačić“ *Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča*.

U usporedbi s prethodnim godinama povećao se broj tiskanih znanstvenih publikacija, 15 ovoga puta, prevagu odnose povijesne teme. Riječ je mahom o suvremenim, obimnim i značajnim istraživanjima vezanih prvenstveno za kulturni identitet Bunjevaca. Ova su istraživanja usko vezana za adrese eminentnih institucija kulture u Hrvatskoj i Mađarskoj što nas vodi posljednjoj stanici naše analize – mreži sunakladnika koja se značajno širi.

Knjige su tiskali nakladnici u Subotici (nov nakladnik Cro-info), Petrovaradinu, Novom Sadu, Zagrebu (izdvajam djelo rodom ovdašnje, a nama do sada nepoznate afirmirane spisateljice na hrvatskoj književnoj sceni Julijane Adamović), u sunakladi je objavljeno čak 11 naslova te se dopisuju između ostalih gradova Osijek, Pečuh ali i Beograd, a tri su publikacije tiskane u vlastitoj nakladi. Naglašavam ulogu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koji se institucionalno umrežava i na taj način pokušava ostvariti vidljivost i dostupnost tiskane riječi Hrvata u Vojvodini i u matičnom hrvatskom području te stvara mogućnost valorizacije i iščitavanja novih i baštinjenih djela.

No, malo će nam vrijediti ocjene naših Hrvata s druge strane granice ako prvo sami ne budemo uzeli knjigu u ruke i kroz nju čitali sami sebe, ako ne budemo našoj knjizi posvetili vrijeme i dali joj prostor prezentiranja – tek tada ćemo se u pravom smislu otvoriti za druge. Poražava činjenica da u kulturnom epicentru Hrvata u Vojvodini – Subotici – knjige o kojima je riječ nisu sve dostupne, ni preko kulturnih institucija poput knjižnica ni u knjižarama. Što onda očekivati u drugim mjestima?

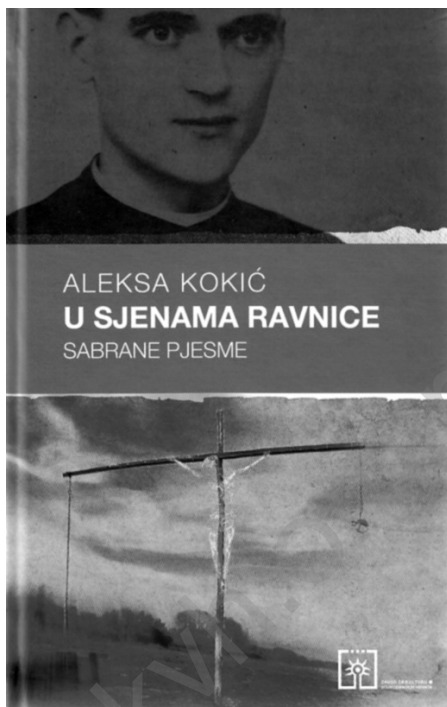
Živo sjećanje na proslavu stogodišnjice
rođenja svećenika i pjesnika Alekse Kokića
(1913-2013)

OČIMA ALEKSE KOKIĆA

Piše: Božica Zoko

(ogledani, pogledani)

Zadivljeni smo, samozatajni – a onda odjednom – kao da ne volimo nikog i kao da nitko ne voli nas. Odsječeni! Ali još nismo otpali od ljubavi Božje! Držimo se za vlas – tanku sjajnu vlas njegove duge kose. Još se naziremo i vidimo u milostivnom obzoru njegove *vječnaje pamjati*. Posve nevrijedni, obični, spremni za svađu – gdje je nestalo divljenje?! Divljenje je u *divojkama!* U vremenu koje moramo u sebi naći – neke ga gramatike imaju – zovu ga ADORATIV. Glagolsko vrijeme divljenja. Svako ga jezikoslovlje pozna – samo se javlja različito i često nepredvidljivo. Naš jezik horoatski i harvacki – i njegovo glasanje – možda je i nastalo iz UDIVLJENJA... Ugledavši sve stvoreno ostasmo bez riječi, ali u nama se složiše rečenični sklopovi, potekoše riječi, na ovaj pisani nijemi način ili usmeno – tisuće i tisuće poljubaca, cjelova, kušleca i pušleka, cmokova i smokova – CMOK-CMOK-CMOK-CMOK, BA! – tako zvuči kad te ljubi bosanska rodbina, kad dalmatinska – utisnu se usta u se samozatajno čuvajući te od sebe.

Kad nije poljubac – živa je vaga i mač što siječe i riječ teče, bukne, sijevne – a i stoji kano stijena ovako napisana. Zahvalni smo Aleksi Kokiću što nam je zapisao to glagolsko vrijeme udivljenja koje tako često izmiče našim zapisivačkim moćima. I stanuje negdje ponad nas. Što nas je udostojio sebe, reče zahvalno tako često nedostojna čitateljica. Što je ona tanka Božja vlas jača od bilo kojeg spasilačkog užeta.

O planine, ravnica vas je upoznala! Iz nje i iznikoste. U neka davna zemljina doba. Znanstvenici sračunavaju milijune godina i kažu – trijas, jura, kreda – razdoblje karbona i slično. Filmaši napadaju s dino i tirano i ostalim saurima. Traže se njihove stope. Malo-malo nađu nekog mamuta. Sve je to u redu! Ali ovdje pred nama leži znanje – pradžavno znanje – sijanja, klijanja, nicanja, rađanja, vršaja, risanja i pisanja. Zemlja prostrta pred Bogom i pred nama kao svećenik pred oltarom kad ga rede. Tako se i ova zemlja zavjetuje da će radati dok se posve ne iscrpi. Ne želimo doživjeti taj čas. Živimo u plodnom dobu naše zemlje. I pustinje nekoć bijahu oranice, ne zaboravimo. I velike rijeke indijske, pramati Sarasvati – presuši. Osta pusta pustinja i gradovi zasuti pijeskom. Sve se to zna. Ali živi se drugačije. Živi se od danas do sutra. Jučer je možda štogod i bilo – prekjučer – tko zna! A prekosutra možda ni nas ne bude, ni vremena. Dobro – ipak nismo vinske mušice – naše razmnožavanje je sporije i duža je i naša smrt i naš život. Što u tom surječju znači ZAPISANA RIJEČ? Ovisi što i tko zapisuje. Što i tko čita. Ipak u toj međuovisnosti nalazi se korijen ljudske slobode da bude dobar sam od sebe kakav je i stvoren. Što se dogodilo Kainu? Zavist. Mogao je gledati kako se njegova žrtva puši i dim ne ide u nebo i smijati se kašljući i gušeći se u dimu, a da je i štogod opsovao vatri, Bog ne bi zamjerio – ali bolje od toga bi bilo da je vatra ugasio i uzeo žitno klasje i načinio od nje krunu ili svjetiljku od žitnog klasja spleo – ili najbolje što je mogao učiniti – svojoj ženi napripravljati slame i dati joj vremena da ispija samo sunce – slamarajući. Mogao je – da je bio Hrvat Bunjevac! Mogao se dosjetiti i uopće ni ne početi paliti žito, nego samo strnjak. Gospodinu bi taj prinos i ta vatra bila milija. Njegove rukotvorine postale bi Božji suveniri i igračke. Jednako bogougodni kao i Abelovo janje. Znači stvar je i opet u – pameti. U dosjetljivoj ljubavi. Tjeram krdo riječi, znala je reći Vesna Parun – stada samih jaganjaca u bjeloronom predanju, u razgovoru i neodložnoj spremnosti na žrtvu – prođe vrijeme. Ali neprolazna je ljubav. Njenu neprolaznu kap moli pjesnik za svoj dlan. Kap veselja kasnije je znala pjevati Lola Novaković otkidajući glasom neke suvišne slojeve naše duše. I stalno biti u zagrljaju Dobrote, moli zagrljeni Aleksa! Uslišanje seže do naših dana.

Željka Zelić je podijelila pjesništvo Alekse Kokića na dva glavna dijela – *Čežnja za visinama* i *Ravnica u sjenama srca* – i donijela još niz podpodjela u svakom od ta dva glavna dijela – mnogo stuba za uspon do duhovnih visina duše i silazaka do duševnih dubina srca. Tako je cijelu knjigu dodatno raspjevala, razigrala i učinila još živahnijom – njena prisutnost među nama

time je dobila mnogo razgovornih naglasaka, istaknutih dionica, radosnih navještaja i tihih ganuća – ne samo Aleksine pjesme – svi smo time dobili više pozornosti, skrbi, brige, ljubavi, svjetla... a sve pod naslovom *U sjenama ravnice* – otkuda sjene?! Kad je duhovno podne i duševni zvizdan, kris, cicej – sjena nema! A opet jutrom i u predvečerje znaju biti duge dok je amena. Biti u sjenama srca znači biti u 'ladu'. Lado lje! Lado lje! – kraljički je zaziv! Ovaj jezik ima svoju staru vjeru. U njoj naše bivše božanstvo ljubavi – i muško i žensko – moglo se tako zazvati. Još je ono u svojoj riječi sačuvalo ljubavna svojstva. Ladovina srca – to je kad se srce povuče – kao vatra s ognjišta što se povuče u peć. Ne vidiš je ako ne otvoriš vratašca, a grije. Sjene srca su ona doba praskozorna kad se sve sjene rasprostru po ravnici i čekaju prve zrake sa sunčanim ručicama da ih jednu po jednu sunce preodjene u sebe i postanu svjetlost. Rasprši ih u kapljice one Kokićeve željkovane – neprolazne ljubavi. A što je čežnja za visinama, znamo svi. Od prvog pogleda u nebo. Kokić se smješta između visoka sunca i duboka 'lada' – široko zahvaća dani mu prostor. Vrelina sunca i hladnoća bunara u tihom razgovoru. Tadijanovićeve *Srebrne svirale* iz 30-ih godina prošlog stoljeća uspoređive su s onim što je pisao Aleksa Kokić – kod obojice smo na dobitku – dobivamo na dar dva podneblja i ozemlja – samo što kod Tadijanovića ono samo sebe pripovijeda, a kod Alekse i pjeva i pripovijeda. Raspričana raspjevanost. I Tadijanović je pobožnost ostavio za sobom, u djetinjstvu, svojoj baki i strini Lizi – kao da je odraslom čovjeku nedolično reći – *Isuse blaga i ponizna srca, učini srce naše po srcu svojem!* Pobožnost je ostavljena starim ženama. U Alekse – pobožnost je sve! Narav je zrcalo nadnaravnog. Pjesme su znakovi pokraj puta. Pjesnik živi križ krajputaš na kojem Isus čas grli svijet, čas umire za njega – a najčešće oboje zajedno, u istu dobu. Bog označitelj, mi ono označeno. Svi sudjelujemo. Nema izopćenih. Barem negdje. Kako jedan duboko osoban odnos prema Bogu može postati zajednički svima nama – u tom i jest smisao uzora i uzorka. Primjera i primjerka. Mi smo oboje – a tko zapisuje u svoju bilježnicu misao ili osjećaj – zapisuje u naše zajedničko pamćenje i samo je stvar pristojnosti ili samo dobrog odgoja da to pročitamo i poštujemo – jer ta dva glagola za nas imaju isti korijen – štiti i štovati nekoga jedno je te isto – uz još jedan glagol – nasljedovati. I ušće dozna gdje mu je izvor. A sve u jednom krugu postojanja, krugu tajanstva i krugu svetih objava. Tašti smo, isprazni – zapisi ipak uvedu neke redove u našu ispraznost, neku obvezu, neki oslonac. Zapisi Alekse Kokića nastali iz družbe i službe s Bogom družu se i s nama i služe nam. Tiho, nenametljivo, ispunjavajući nas pouzdanjem i vjerom – vode nas u Božju blizinu. Ne pitamo se tko je Bog, što je Bog – samo znamo da je onaj koji jest. Kokićev jezik je hrvatski književni jezik s milozvukom bunjevačkog materinskog govora – i on poput Tadijanovića nosi prizvuke svoga zavičaja sa sobom u pjesmu – ali pjesma nadilazi, kao i kod Tadijanovića, zavičajni prostor. Tek treba učiniti one presudne korake da Aleksi Kokiću uspije ono što je uspjelo Tadiji – da postane svehrvatski svima znani pjesnik.

Koji su to koraci? Prvi je već načinjen. Rekli smo već – to je pothvat! Pothvat je što se uopće sabralo i objavilo njegove pjesme – iza toga stoji mar mnogih – počevši priređivačice, naše prve kokićologinje, kako ju je nazvao Tomislav Žigmanov, Željke Zelić, nakon Ivana Kujundžića /Tvrтка Blagajca/, Bele Gabrića i inih, – od društva iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata do pojedinačnih podupiratelja, niz osoba je sudjelovalo u ovom objavku i, slobodno možemo reći, objavi duha i duše cijelog jednog vremena i prostora. Drugi preduvjet jest dostupnost knjige u hrvatskim školskim i narodnim knjižnicama. Profesori hrvatskog jezika osim što se iscrpljuju metodološkim naputcima toliko da se pjesma i štivo gube na stranicama čitanki u pustim raščlambama, mogli bi koji svoj skup posvetiti upoznavanju s ovim pjesnikom, a hrvatska književnost ima još dosta neotkrivenih pjesnika i vratiti se poletnom oduševljenju književnošću kao glavnom pokretaču nastave. Na žalost, mi u Hrvatskoj imamo slučajeve da ni profesori hrvatskog jezika i književnosti – više ne čitaju – niti su kreativni a kamoli kroa(k)tivni, a na maturalskim ispitima djeca bolje odgovaraju na engleska pitanja nego na hrvatska. I ne samo na maturalskim ispitima! Već je Tomislav Ladan pohvalio udžbenike iz engleskog zbog njihova pristupa – silnim metodologijama naprotiv hrvatski je učitelj sputan – k'o pile u kućinama, a tek djeca! Hrvatski je jezik kao predmet došao na glas kao teška gnjavaža. Hrvatski pak studenti tuđih jezika i književnosti odrastaju i stasaju bez dodira s baštinom tako imamo mlade intelektualce odgojene katkad sporadičnim i slučajnim odabirom strane literature i zapravo su dubinski neobrazovani, gube vezu s poviješću vlastitog jezika – što postaje sve bjelodanije u njihovim javnim istupima – zar ne bi svaki studij morao imati kao nužnu usporednicu i hrvatski jezik i književnost? Na sva tri narječja koja su svako u svom razdoblju bili vodeći književni jezici na visokom stupnju razvoja. Primjerice, na kajkavski je preveo Miltonov *Izgnubljeni raj* bistrički župnik Ivan Krstitelj Krizmanić 1827. Ča je sve mogao čakavski ne treba niti spominjati – od začinjavaca do Judite, a štokavski se od Kašića preko Kačića do Gajeva odricanja od kajkavskog u 19. stoljeću do danas bori, bojuje i vojuje ne bi li objedinio sve hrvatske jezike u jedan. I, hvala Bogu, još smo jedan kaj, ča, što – (ca, šća) šta...

Spremajući se za ovaj skup nismo mogli doći do Kokićevih pjesama i tek franjevačkim vezama i ljubaznošću Jadranke Ljubojević i Katarine Čeliković mogli smo se koliko-toliko pripremiti – vinkovačka knjižnica nije imala niti jedan primjerak neke Kokićeve knjige – doduše, vinkovačkoj se knjižnici može i progledati kroz prste jerbo je bila spaljena u ratu – ali kakvo je stanje u drugima?! Nakladnici jesu i moraju biti i pučki misionari danas ako se hoće da bilo koja književnost dopre do čitatelja, a pogotovo kad je riječ o Kokićevoj poeziji – tu je doslovno riječ o poslanju. Čitanje njegovih sabranih pjesama ima značenje ravno obavljenoj duhovnoj obnovi i pučkim misijama. I crkva bi morala tu dati svoj doprinos. I vjeroučitelji! Snažno pro-

življena Kokićeva pobožnost može biti zorna vjeronaučna vježba. I primjer i uzor i nadahnuće. Uostalom, crkva uvijek ima što reći o književnosti – prva književnost u Hrvata i jest bila nabožna, crkvena ili oko crkve *Az opat Držiha pisah se o ledine, juže da Zvanimir kralj hrvatskij v dni svoje v Svetuju Luciju ...* – početak je glasovite Bašćanske ili Bašćanske ploče, zapravo oltarne pregrade – taj pravni spis, darovnica kralja Zvonimira crkvi i samostanu Svete Lucije u Jurandvoru, Baška, otok Krk – prva je naša uklesana pjesma, a do sredine devetnaestog stoljeća – svećenika je u postotku sigurno najviše među našim književnicima i znanstvenicima, začinjavcima i pregaocima. Udžbenici iz vjeronauka upravo vape za pjesmama poput Kokićevih – dokazima žive pobožnosti. Bilo je i prije njega i poslije njega bit će još bogougodnika – koji će dvostruko moliti to jest, pjevati. Ili trostruko i četverostruko! Trostruko – molitva nijemog predanja i poslušnosti prelazi u molitvu svojim riječima, a ona se preobražava u pjev umjetnine. Četverostruko – zapisati molitvu i omogućiti onome tko čita da isto tako trostruko moli.

Što učiniti da Kokić postane općehrvatska književna činjenica? Izložba Katarine Čeliković Aleksi u čast jest jezgra scenarija nekog mogućeg filma o Kokiću. Ima li među više tisuća stalnih i honorarnih zaposlenika na HRT-u osobe na koju bi se mogao adresirati taj prijedlog? Zacijelo ima. Unatoč jedva skupljenih – pola ure kulture tjedno? Petminutnih vijesti u nepredviđeno vrijeme? I sama knjiga sabranih pjesmama mogla je po toj zamisli biti obogaćena slikama s izložbe iako to u nakladi Zavoda vojvođanskih Hrvata u kojoj je izašla nije predviđeno. Ali bit će još prilike za Aleksu i njegove sačuvane rukopise i svjetlopiše s nenadomjestivim prizorima, vjerujemo. Nedostatak može biti i prednost – ovako djeluje Kokićeva poezija sama i naš se zamišljaji mogu nesmetano vinuti tragom te poezije – i otkriti kako Aleksa ne pripada samo sebi, svojoj brojnoj obitelji, braći i sestrama, nani i baći, prijateljima – nego postaje opće dobro! Jučer objavljeno, danas još stignemo uživati ga. Crno-bijeli svjetlopiši svjedoče pak o jednom dobu i smještaju ga u povijest – dokumentiraju ga, a ovako kako je sada objavljen – Kokić je svevremen. Jezik nam nigdje ne zapinje čitajući ga. Talijani, kažu, mogu glatko čitati Dantea i njegova *La divina commedia* iliti Divna gluma (u prijevodu jednog Bokelja!) može nesmetano teći od 13. stoljeća naovamo talijanskim jezikom, a mi već kod Marulićeve Judite zapnemo i moramo se dobro uživjeti u stari hrvatski jezik, ali to nije težak zadatak kako izgleda jer naš je to jezik i veoma brzo će nas iznenaditi svojom živahnošću i mladošću, spretnošću i okretnošću. Vjerujemo da bi i Marulić isto zaključio o našem govoru i da bi se lako i brzo u nj uključio. Jer jedan je to tijek, jedan je to rijek – ali TROJAČAK – što, kaj, ča. Zajedničke značajke su jače od razlika – znanstvenici to već dugo dokazuju. U Kokićevo doba nije se ukazivala potreba da se narječja ujedno sačuvaju u svojoj samosvojnosti i skupstegnu, kako bi rekli Ilirci, u zajednički književni jezik kao nama danas što se uka-

zuje – i mi sve činimo ne bismo li oživjeli jezik mlijekom materinskim i snagom očinskom. U tom smislu Kokić ne griješi, ali on još nije osjećao obamrlost jezičnu koja se može iščitati u suvremenom pjesništvu. Nee, nema tu više ni označitelja ni označenog. Prazni znakovi. To je već Hrvoje Pejaković primijetio u svojoj knjizi – *Sjeverni ugao* (Zagreb, 1992.), ali je u isti čas u svakom retku te knjige sabijao smisao u puninu znaka i usput sačuvao smisao književnosti, čupao ga i otimao i ulomak po ulomak otkidao od općeg besmisla. Ulomci se negda pak mogu složiti u cijel i čitav i zdrav – simbol koji konačno opet nešto znači svima nama pojavi li se netko s druge strane i dopuni ih i upotpuni. Možda ćemo to biti mi ili netko još sjeverniji! Netko vjerniji! Gledajući Hrvatsku kao kuću – Bačka je njen sjeverni ugao! I još je vjeran. Ne bojimo se! Poezija je jača od virusa. Virus može preživjeti ledeno doba. Nuklearni rat će preživjeti navodno samo lišaji i štakori – za Kranjčevićeva zadnjeg Adama neće biti mjesta da na santi leda upiše upitnik ili – uskličnik! A mi kažemo – i ledena doba su prolazna, a još su prolaznije nuklearne katastrofe – sve to prođe, a Bog i ne trepne. I kao što Viktoru Emilu Franklu u nacističkom logoru nadomak plinske komore i gušenja u njoj – u gladi i sveljudskom poniženju nitko nije mogao oduzeti misao na njegovu mladu lijepu ženu i trenutke provedene s njom, tako ni Bog nama neće oduzeti naše snove, blistave promisli što su prošle kroz nas za života – sunut će nebom senje i meteori i podići će nam potomstvo od njih – i stvoriti novo nebo i novu zemlju ako ovu uništimo svojom glupošću. Krleža je vidio glupost u cijelom svemiru – mi naprotiv vidimo vječnu pamet! Vječnaja pamjat naših glagoljaša i naša u istom su jeziku zapisane i još se govore. Njihovo znanje u našem. Nježni razgovori Alekse Kokića bit će naša popudbina kad se duša bude selila i veselila novom nebu i novoj zemlji. Novoj riječi! Jer – sve su to riječi! I nebo i zemlja su – riječi. Moje riječi neće proći, ne! – obećao je Isus i doveo nas do spasonosne misli – SVE JE VJEČNO! Sve je spašeno! Sve što je prošlo, što jest i što ima doći ili da prevedemo na trojicu braće – sve kaj je prošlo, što jest i ča ima doć' i četvrti kao odgovor na njih trojicu – ŠTOSTA! Što bijaše, bilo je, bje, je i bude bilo – bit će! Iz tiha obožavanja otme se kliktaj i nehotice. To se lako ne događa mirnim i ozbiljnim ljudima kako Kokić opisuje svoje Bunjevce – ipak i njih obuzme neki unutarjni smijeh – izvana posve tih, skoro nečujan, a iznutra bučan, izlumpovan, prokartan i osvojen, posve osvojen od onog što sve nasmijava – od neke mudrosti ostale ovdje još dok bjesmo MORE koja je rekla kad nestane MORE bit će još i BOLJE – orit će se pjesma, orat će se zemlja – morat će se sijat', vrći, ići u RIS, kositi i žeti uz svu duž kad je dužijanca – bandašiti na sve strane – i kruna svega – zagrljeno klasje – isprepletено – u nepobjedivost sunca! Mlinovi melju, donji i gornji žrvanj – u istom veselju – brašno – smije se k'o lud na brašno! E nije on lud! Nije luda žena što mijesi i primisuje – to je kraljevstvo nebesko – od pogače do hostije – sve! Od peciva do hljebca kruha – i ženina obloga trbuha – nose-

će utrobe – sve ulazi u tiho udivljenje. Ne mora se baš sve reći, ne mora se sve pokazati. Možemo biti i otmjeni! K'o Bunjevci. Nekad valja i prosti', a nekada i prošiti koje štivo kao ovo naše što je. Osebjune i bojne boje prošaraše ga, jesen prelazi poljem, a Aleksa našom dušom u svjetlosnoj rešetki-krletki ptici pjevici otvara vratašca i pušta je van i ona leti svome Stvoritelju – moramo se sjetiti one preporodne – prosto zrakom ptica leti – i iako znanstvenici kažu da su ptice vođene zemljinom privlačnošću i njenom silom, prosto znači slobodno, slobodno da slobodnije ne može biti što znači – o lijepo, o drago, o slatko! – o lijepo, o dobro, o istinito! – i nikako drugačije! – a dolje u ravnici još ima konja – sljubljeni u ulju motornom voze nas svaki dan iz ovostranosti u onostranost i obratno – nije ništa sporno – još smo zadivljeni! Vijek je netko na putu od vas do nas, od nas do vas – hvala vozačima! Još nas ima.

Koji je posljednji korak pri međusobnom upoznavanju s Aleksom Kokićem i Hrvatima Bunjevcima?

Nema ga, Bogu hvala – još smo u hodu, još smo u našim vožnjama – stizanjima i sastancima-rastancima: cjelivanje zacjeljuje rane narodnosnog bića – i rečeno je – Prepoznat ću vas po tome koliko se ljubite među sobom! Hoće li nas prepoznati? Kao jedan veliki ili jedan mali narod – kao manjinu – malo stado ili jato? Ovcu ili pticu? Srećom, nije sve na nama. Bog će odlučiti i razlučiti. Svjetlo-sjena. Dočeznuta čežnja. Lakoća i težnja. Svežanj sužnjeva ili priprosti prostac. Curstvo i divojaštvo – momkovanje. Sestra od dva brata ili brat od dviju sestara – sestra od tri brata – brat od triju sestara... slike su zrcalne – mi odsjajujemo jedni druge – ogledani pogledani... Očima Alekse Kokića.

SVETA HOSTIJA

Srce sretno kuca
kada se stazom ljubavi
sa Hostijom nježnom
združi, žarkom željom, vječnom.

Primitkom Jaganjca nevinog
duša procvjeta najljepšim ružama
molitvama toplim šapuće zahvalnost.
Bol i tugu tad prekrije radost.

Ima li sreće veće
kada Isus dobri
uzima nas k sebi?
Hostijo sveta, čuvaj nas i štiti...

Ana Fedver

KAD BI MOGO VRIME VRATIT

Dunave, riko široka
Šokce si ranila vazda,
tvojom se ribom sladili
i sirotinja i gazda.

Ko da je juče, gledim,
sve one vrške na rupi
smriškano didino čelo
dok rupe na mriži krpi.

Miris paprikaša ribljeg
još uvijek u meni luta
a trošna čiklja i crna
kroz vene podsića, pluta.

Iz zore alasi vridni
u snove dolaze sami
gnizdim svitla iz tri vrške
obrise grada u tami.

Kad bi mogo vreme vratit
i podrizat tugi krila
opet bi se ljubav moja
u limane tvoje skrila.

Josip Dumendžić Meštar

Događaj godine 2015.

Dani Ivana Antunovića u Subotici i Kalači

Trodnevnom manifestacijom *Dani Ivana Antunovića* Hrvati u Srbiji i Mađarskoj obilježili su 200. obljetnicu rođenja hrvatskoga velikana Ivana Antunovića (Kunbaja, 1815. – Kalača, 1888.), stožerne osobnosti narodnoga preporoda među Hrvatima u južnoj Ugarskoj.

Liku i djelu Ivana Antunovića pristupilo s više strana – duhovne (liturgijskom proslavom); kulturne (priređivanjem izložbe u Gradskom muzeju u Subotici, naslovljene *Život da mi bude Krist* iz fundusa Kalačke nadbiskupske riznice); te sa znanstvene (održavanjem međunarodnog znanstvenog skupa pod nazivom *Ivan Antunović – narodni preporoditelj Hrvata u Ugarskoj*).

Ovo je prvi puta u povijesti da ovakav skup priređuju zajedničkim snagama kulturne, znanstvene i visokoškolske ustanove iz Srbije, Mađarske i Hrvatske: Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost (KDKPD) „Ivan Antunović“ i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, te Filozofski fakultet iz Osijeka, Filozofski fakultet iz Zagreba i Katolički bogoslovni fakultet iz Đakova. *Dani Ivana Antunovića* održani su uz pokroviteljstvo Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Republici Srbiji i Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj.

Izložba u Subotici

Dani Ivana Antunovića započeli su u petak 19. lipnja otvorenjem izložbe *Život da mi bude Krist* autorice Adél Lakatos u subotičkom Gradskom muzeju. Izložbu su zajednički priredili Kalačka nadbiskupska riznica, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice i Gradski muzej Subotica, iz čijih su zbirki zastupljeni eksponati.

Svečana akademija

Nakon otvorenja izložbe, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici održana je svečana akademija na kojoj su se nazočnima obratili predstavnici institucija koje su suorganizirale i poduprle *Dana Ivana Antunovića*.

U kontekstu obilježavanja praznika hrvatske zajednice – Dana rođenja Ivana Antunovića, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **dr. sc. Slaven Bačić** je u svojem obraćanju istaknuo *da nije Ivana Antunovića – danas nas ne bi bilo ovdje i ne bismo se zvali ovako kako se zovemo*. Subotički biskup **mons. Ivan Pénzes** je kazao kako je ova proslava značajna za Subotičku biskupiju, osobito za vjernike Hrvate Bunjevce za čiji se vjerski, kulturni i općeljudski preporod Antunović zalagao. **Dubravka Severinski** iz

Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske naglasila je kako su ovdašnji Hrvati zahvaljujući svojoj samoorganiziranosti uspjeli voditi brigu o očuvanju svoga identiteta i sukladno mogućnostima graditi vlastitu manjinsku infrastrukturu. **Valentina Šarčević**, opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu je kazala kako *izučiti i prezentirati ukupno djelo Ivana Antunovića predstavlja nemali zadatak, ali je to od velike važnosti ne samo za hrvatsku zajednicu na ovom području, nego gledano iz povijesnoga kuta, za ukupni hrvatski narod.*

Nadbiskup đakovačko osječki **mons. Đuro Hranić** je istaknuo kako se Antunović *prvi pridigao da potištenu braću svoju pridigne, osvijesti, prvi je pero umočio da Bunjevca s ostalom braćom upozna.* Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Gugan** je naglasio dobru suradnju hrvatskih znanstvenika iz Srbije i Mađarske te dodao kako bi tu suradnju trebali proširiti i na druga polja. **Dr. Milica Lukić** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku izrazila je uvjerenje kako nam suradnja između Antunovića i Strossmayera mogu i danas biti uzor i poticaj, ali i svjedočanstvo da samo zajednički djelujući, u dobroj volji i namjeri, *možemo činiti velika djela za vrijeme u kojem živimo i za prostore u kojima obitavamo.*

U umjetničkom dijelu programa nastupili su Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem **Marijane Marki**, te Katedralni zbor „Albe Vidaković“ i Katedralni dječji zbor „Zlatni klasovi“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

Znanstveni skup

Međunarodni znanstveno-stručni skup Ivan Antunović – narodni preporoditelj Hrvata u Ugarskoj započeo je u petak u sklopu svečane akademije dvama plenarnim izlaganjima **prof. dr. sc. Vladimira Dugalića** *Kršćanska vjera – ishodište i nadahnuće Antunovićeve života i rada. Analiza poimanja i sadržaja kršćanske vjere u djelu 'Bog s' čoveikom na zemlji' kao hermeneutički ključ za razumijevanje antropološko-kristoloških te teološko-eklezioloških postavki Antunovićeve teološke misli te kulturno-preporodnog i pastoralnog djelovanja* i **doc. dr. sc. Dinka Šokčevića** na temu *Biskup Ivan Antunović i mađarska nacionalno-integracijska ideologija*.

Dr. Šokčević je rekao kako se Antunović zalagao za jezičnu i kulturnu autonomiju Hrvata u Bačkoj i nije podržavao ideje o razbijanju postojeće državne organizacije. *Antunović je shvatio kako je bunjevačkim i šokačkim Hrvatima kulturna i jezična autonomija realni cilj. Neke druge manjine – Srbi i Rumunji koji su imali svoje nacionalne države izvan granica monarhije, zahtijevale su teritorijalnu autonomiju. Antunović je javno rekao i napisao kako Mađari trebaju osigurati ravnopravnost svim manjinama, jer ako to ne učine to će biti pogubno za njih. On ih je samo upozoravao, ali nije htio njihovu propast. S druge strane, govorio je puno o eventualnoj slavenskoj uzajamnosti te se tvrdi da je prerekao nastajanje Jugoslavije. Što se tiče njegovog odnosa spram ideja jugoslavenskog jedinstva, on je u svojoj 'Raspravi' napisao kako takvog jedinstva nema bez vjerskog sjedinjenja. Time je rekao da se ne može stvoriti jedinstvena jugoslavenska nacija jer između Srba i Hrvata postoje nepremostive razlike. Mogu se premostiti samo ako dođe do vjerskog sjedinjenja*, rekao je Šokčević. Skup je nastavljen idućega dana na kojem je sudjelovalo tridesetak sudionika.

Predstavljen roman Posljednji Gizdarev

U sklopu manifestacije u Subotici i Kalači predstavljen je Antunovićev dosad neobjavljeni roman *Posljednji Gizdarev* kojega je za tisak priredio **izv. prof. dr. sc. Petar Vuković**. Ovu su knjigu povodom jubileja skupa objavili Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj.

Program u Kalači

Dani Ivana Antunovića završeni su treći dan, u nedjelju 21. lipnja programom u Kalači, kuda su autobusom iz Subotice otputovali sudionici skupa i poštovatelji Ivana Antunovića. Bila je ovo prigoda za posjet knjižnici i riznici Kalačko-kečkemetske nadbiskupije gdje je posebnu pažnju privukla knjižnica nadbiskupa Adama Patačića iz 18. stoljeća. Izložbu fotografija „Zbogom bili salaši“ **Ivana Ivkovića Ivandekića** u predvorju Gradskog kazališta otvorio je **Mišo Hepp**, zastupnik hrvatske zajednice u mađarskom parlamentu. Akademija u organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj svojevrstan je nastavak znanstvenog skupa, a predavanja su ovdje održali **mons. dr. sc. Andrija Anišić** na temu „Antunovićevo misao za naše vrijeme“ i doktorand **Silvester Balić** na temu „Književni sadržaji u Antunovićevoj periodici“.

Dr. sc. Stjepan Blažetin je kao voditelj programa izrazio veliku radost što se program nastavlja u Kalači, Antunovićevu gradu. Riječi pozdrava uputila je i generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu **Vesna Haluga**.

U uvodnom pozdravu **mons. Stjepan Beretić** je izrazio radost što se svi nalazimo u kući u kojoj je živio Ivan Antunović sa svojom majkom te rekao kako je iznenađen da se u tri dana može pokazati veličina i snaga malog čovjeka iz Kumbaje, *a Antunović je pokazao što znači biti vatreni Bunjevac. Imamo u prošlosti velike ljude, ali neka nitko ne plače za prošlim vremenima jer biskup Ivan ovdje, u ovoj dvorani ima više od pedeset ljudi koji se trude izreći i nastaviti njegovo djelo. Stoga se jako radujem, tijesno mi je,* završio je svoj emotivni pozdrav mons. Beretić.

Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban** je istaknuo kako se u Kalači cijeli dan čuje hrvatska riječ zbog čega bi Antunović sigurno bio sretan.

Sвета миса за бискупа Антуновића

Svetu misu u crkvi sv. Josipa za pokojnog Ivana Antunovića predvodio je mons. Stjepan Beretić s kojim su suslavili mons. Andrija Anišić, tajnik KDKPD „Ivan Antunović“ **Ivica Ivanković Radak**, te svećenici iz Santova i Kalače.

Polaganje vijenaca na spomen-ploču Ivana Antunovića

Predstavnici svih organizatora i institucija, uz prigodni kulturni program položili su vijence na spomen-ploču Ivana Antunovića i tako potvrdili svoje poštovanje prema osobi Ivana Antunovića i njegovu djelu.

Kulturni program

Prigodni program u dvorištu Visoke škole Pál Tomori u kojem su se pjesmom i folklornim točkama predstavili Bunjevačka „Zlatna grana“ – Baja, Plesni ansambl „Biseri“ – Dušnok, Orkestar Čabar i Orkestar Zabavna industrija. Ovoga su se dana okupili Hrvati iz Kalače, Pečuha, Santova, Dušnoka, Kačmara, Baje, Gare i drugih mjesta i pokazali svoju ljubav i poštivanje prema velikom Bunjevcu i Hrvatu – Ivanu Antunoviću sa željom da nastave ono što je on započeo.

Dani Ivana Antunovića, kao trodnevni interdisciplinarni događaj, s duhovnom, kulturnom i znanstvenom dimenzijom, organizatori smatraju da su uspješno okončani. Čini se kako je ovo najveći i najznačajniji ovogodišnji događaj Hrvata u Vojvodini. U organizaciji je sudjelovalo čak šest hrvatskih kulturnih, znanstvenih i visokoobrazovnih ustanova iz triju država: Srbije, Hrvatske i Mađarske, a pokrovitelji Dana Ivana Antunovića bila su dva hrvatska manjinska samoupravna tijela – Hrvatsko nacionalno vijeće iz Republike Srbije i Hrvatska državna samouprava iz Mađarske, te najvažni-

je tijelo Republike Hrvatske za dijasporu – Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, što do sada u povijesti organizacije hrvatskih kulturnih manifestacija nikada nije bio slučaj. Ovime su Dani dobili ne samo na političkoj težini, nego zacijelo i neupitnu znanstvenu relevantnost.

Međunarodni znanstveno-stručni skup Ivan Antunović – narodni preporoditelj Hrvata u Ugarskoj okupio je veliki broj sudionika, njih 35, čija su izlaganja bila raspoređena u šest tematski različitih sesija. Skup je bio koncipiran interdisciplinarno – osim radnji s teološkim pristupima, na skupu su se čula i izlaganja iz povijesti, jezikoslovnih znanosti, te književnoteorijske, etnološke, socio-politološke i kulturološke provenijencije. Sva su ona pridonijela povećanju znanja kako o samome Ivanu Antunoviću tako općenito i o Hrvatima – Bunjevcima i Šokcima – na prostoru nekadašnje južne Ugarske. Kako su organizatori najavili, radovi sa skupa bit će tiskani u zborniku s međunarodnim recenzijama.

Jedan od temeljnih uvida nakon održanoga skupa jest da se bogato djelo i dinamičan život Ivana Antunovića trebaju dodatno istraživati, novo iščitavati, sustavno interpretirati, tumačiti iz novih teorijskih vizura, te objavljivati cjelovite bibliografije. Tim prije jer je Antunović bio začetnik nacionalno-integracijskih procesa Hrvata iz južne Ugarske, Hrvata s ruba hrvatskoga etničkog prostora. Djelujući, naime, kao narodni preporoditelj, Ivan Antunović je započeo nezaustavljiv proces integracije ovdašnjih Bunjevaca i Šokaca u modernu hrvatsku naciju. Bio čovjek nesvakidašnje obrazovanosti, krasili su ga europski svjetonazori, proputovao je cijelu Europu, a održavao je kontakte s brojnim intelektualcima i narodnim vođama toga vremena. Nepravедno je prešućen u hrvatskoj književnosti, a kao književnik je još uvijek nedovoljno poznat a njegovo književno djelo nije u dovolj-

noj mjeri valorizirano. Također bi zbog kulturne i povijesne važnosti vrijedilo napraviti temeljito istraživanje Antunovićeve Bunjevačkih i šokačkih novina te Bunjevačke i šokačke vile.

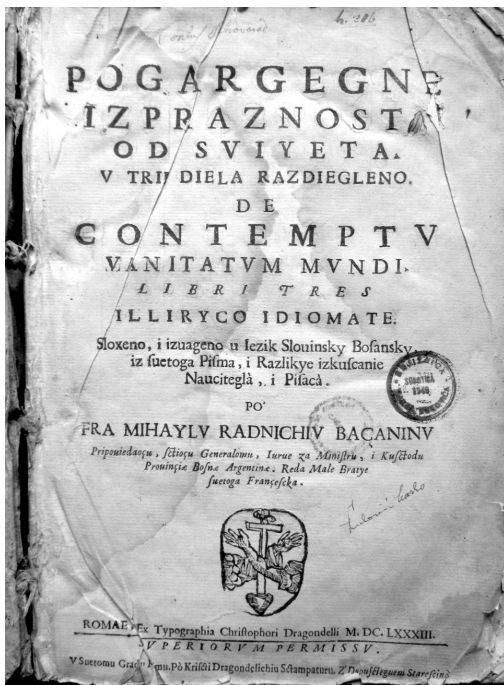
Na koncu napominjemo kako ovo nije mali lokalni kolokvij, već međunarodni znanstveno-stručni skup, koji se u Subotici rijetko održavaju, a kojega su subotički mediji koji ne obavještavaju građanstvo na hrvatskome ignorirali. Pitamo se, naravno, zašto, a odgovor kao i do sada nesigurno nalazimo u činjenici nepoćudnosti teme, načina pristupa te naravi organizatora.

O PRONAĐENOJ KNJIZI FRANJEVCA
MIHAJLA RADNIĆA
POGARGEGNE IZPRAZNOSTI
OD SVIYETA
U KNJIŽNICI SUBOTIČKOG
FRANJEVAČKOG SAMOSTANA

Franjo Emanuel Hoško

Poput franjevačkih samostana u Hrvatskoj ima i subotički franjevački samostan knjižnicu u posebnoj prostoriji. Najveći broj knjiga je kataloški obrađen, a sada se provodi kompjutorska katalogizacija. U tom poslu je zapaženo i postojanje važne knjige starije hrvatske književnosti, osobito one koja je vezana uz franjevce Bosne Srebrene *Pogargegne izpraznosti od sviyeta* (Romae, 1683.). Djelo je „složeno i izvađeno u jezik slovinski bosanski“, i to „po fra Mihajilu Radniću“. Na naslovnici knjige je utisnut pečat njezine pripadnosti subotičkom franjevačkom samostanu: „Ven./erabilis/ Conv./entus/ M./ariae/ Theres./iae/“. Za knjižnicu subotičkih franjevaca djelo je pribavljeno 5. svibnja 1700. godine pa je opravdano zaključiti da je bilo tri stoljeća na dohvata i korištenje subotičkim franjevcima.¹ Budući da je na naslovnici ubi-

lježen još jedan datum „Anno 1801. 16 Junii“, mogao bi taj drugi datum biti nadnevak kada je knjiga katalogizirana.² Uz spomenutu knjigu Radnić je sigurno objavio i knjigu *Razmiscljanja pribogomiona od ljubavi Boxje* (Romae, 1683.). Te knjige nema u subotičkom samostanu, ali je razumljivo da se obje Radnićeve knjige danas nalaze u slavonskim i srijemskim franjevačkim samostanima, jer je on bio član franjevačke pokrajinske zajednice Bosne Srebrene kojoj su pripadali ti samostani.³

Kako je ovaj prikaz namijenjen čitateljima u Subotici i Bačkoj, potrebno je predstaviti samoga pisca fra Mihajla Radnića, te nešto više reći o vlastitostima njegovoga u Subotici pronađenog djela *Pogargegne izpraznosti od svijeta*, a također nešto priopćiti o jeziku i pravopisu kojim ga je Radnić napisao.⁴

Život i djelo Mihajla Radnića

Mihajlo Radnić je bio franjevac, član provincije Bosne Srebrene koja se je u 17. stoljeću prostirala ne samo u Bosni nego na svemu području osmanlijske vlasti u Dalmaciji, Bugarskoj, Rumunjskoj, Slavoniji i Mađarskoj. Sam se naziva „Bačaninom“ pa njegovi biografi tvrde da se je 1636. rodio u Kalači⁵ koja je u 16. i 17. stoljeću bila hrvatsko naselje.⁶ Prije 1660. je postao član provincije Bosne Srebrene,⁷ jer je 1661. student u Rimu. Tri godine kasnije još uvijek studira u Rimu,⁸ ali je po sudu svojih profesora toliko sposoban da su mu dopustili pristupiti ispitu za profesora filozofije, premda još nije bio svećenik; ispit je uspješno položio.⁹ U Rimu je također položio ispit i za profesora teologije na najvišim franjevačkim bogoslovnim školama s fakultetskim nastavnim programom pa nosi naslov „lector generalis“.¹⁰ Nakon povratka u domovinu izabran je u 30. godini života za samostansko starješinu, gvardijana u Olovu, i to zauzimanjem svoga zaštitnika bivšeg provincijala Franje Miletića (1662.-66.). To je bio razlog što njegov izbor nije bio po volji članovima olovskog samostana. Trogodišnji boravak Radniće u Olovu (1666.-69.) obilježen je još jednom lošom viješću: pokazao se, naime, nesposobnim upraviteljem samostanskih prihoda pa je upravu samostana predao nasljedniku s velikim dugom.¹¹ Tek desetljeće kasnije Radnić ponovno uživa u Bosni Srebrenoj dovoljno ugleda pa je na provincijskom saboru, kapitulu 1678. u Kreševu izabran za tajnika provincije u upravnom vijeću provincijala Grgura Kovačevića (1678.-81.),¹² a na sljedećem provincijskom kapitulu u Fojnici izabran je za kustoda, tj. zamjenika provincijala, Andriji Šipračiću Dubočaninu.¹³ Kao kustod prisustvovao je 1682. generalnom kapitulu u Toledu, gdje bi ga članovi kapitula izabrali za generalnog definitora u vrhovnu upravu franjevačkog reda da se njegovom izboru dopisom nije suprotstavila franjevačka obitelj samostana u Olovu.¹⁴ Vraćajući se iz Toleda zadržao se je Radnić u Rimu radi tiskanja svojih djela.¹⁵

Početak 1684. vratio se u Bosnu Srebrnu sa zadaćom generalnog vizitatora vlastite provincije, ali ga opet neka braća nisu primila sa zadovoljstvom.¹⁶ Usprkos protivljenja nekolicine franjevaca kao i usprkos žestokih ratnih sukoba u Ugarskoj, Slavoniji i Dalmaciji, rasplamsanog Bečkog ili Morejskog rata (1683.-99.), Radnić je uspješno obavio vizitaciju i predsjedao je 27. XI. 1684. u Kreševu provincijskom kapitolu. Izbornici su najprije njega samoga izabrali za provincijala, ali je on otklonio izbor pa je konačno izabran za provincijala Ante Gabeljak, a Radnić je prihvatio službu definitora.¹⁷ Čini se, dakle, da je Radnić na toj vizitaciji konačno zadobio povjerenje članova Bosne Srebrene, pa je razumljivo da je sljedeće godine preuzeo upravu provincije kad je iznenada preminuo provincijal Gabeljak.¹⁸ Budući da se 1686. ne potpisuje kao provincijski vikar nego kao provincijal, najvjerojatnije ga je vrhovna uprava franjevačkog reda odmah nakon Gabeljakove smrti ovlasila da preuzme taj naslov i upravno mjesto u vodstvu Bosne Srebrene; jamačno stoga što je 1684. bio izabran za provincijala sa svim glasovima.¹⁹ Dakle, Radnić je punih pet godina bio na čelu Bosne Srebrene (1685.-90.), ali je razdoblje njegove uprave bilo iznimno teško. U to ratno doba razoreni su samostani u Srebrenici, Gradovrhu, Olovu, Visokom, Donjoj Tuzli, Modriči i u Rami.²⁰ Položaj katolika i franjevaca u geografskoj Bosni bio je iznimno težak, kako to potvrđuju Radnićeva izvješća kongregaciji de Propaganda.²¹ Radnić je sam pokušao političkim posredovanjem pomoći svom narodu, ali je prepatio zbog toga ne samo od Turaka nego i od kršćanskih vlasti. Našao se i u venecijanskom zatvoru, odakle je prerušen pobjegao. I u Beču je imao neprilika.²² Danas nije do kraja razjašnjena njegova uloga u velikoj seobi hrvatskog katoličkog žiteljstva iz Bosne u Prekosavlje, ali neki povjesničari smatraju da je njegova „krivnja, što je mnogo izbivao iz Bosne i što je Hrvate katolike poticao da sele iz Bosne i što je na koncu svoje uprave predložio Svetoj Stolici nevrijedne ljude za upravu provincijom“.²³ U ratnim prilikama, naime, nije bilo moguće sazvati samostanske starješine na izborni sabor, pa je na Radnićev prijedlog papa Aleksandar VIII. imenovao 1690. novu upravu Bosne Srebrene na čelu s provincijalom Gabrijelom Stanićem (1690.-93.).²⁴ Ovaj posljednji događaj ili sukob članova Bosne Srebrene u Dalmaciji s onima u Slavoniji i Podunavlju bio je razlog što je Radnić bio u oštrom sukobu sa Stanićevim nasljednikom provincijalom Pavlom Kačićem (1693.-96.). Ipak se je Radnić uskoro pomirio s Kačićem pred kardinalom Leopoldom Kolonićem.²⁵ U posljednjem desetljeću 17. stoljeća Radnić je boravio po podunavskim samostanima. Posljednja dužnost mu je bila služba gvardijana u Budimu; u tom gradu je 26. IX. 1707. Radnić i umro.²⁶

Valja naglasiti da je upravno vijeće provincije Bosne Srebrene izabralo 28. VI. 1699. Mihajla Radnića za gvardijana budimskog samostana.²⁷ Radnić je u toj službi ostao tri godine i tako pratio rad budimske visoke filo-

zofske škole iz neposredne blizine upravo kroz prve tri godine njezinog postojanja.²⁸ Premda u to vrijeme još nije bio na snazi školski zakon po kojem mjesni gvardijan može postati i dekan visoke škole,²⁹ ipak je Radnić već po službi samostanskog starješine mogao u mnogočemu utjecati ne samo na rad nego i na usmjerenje i razvoj prve visoke škole u Bosni Srebrenoj. Takvom utjecaju je pogodovao njegov ugled bivšeg provincijala i bivšeg profesora. Radnić je tada bio u 63. godini života, tj. u životnoj dobi kad su ga samo osobiti razlozi mogli privoljeti da primi dužnost gvardijana. To opravdava mišljenje da je provincijal Franjo Travničanin namjerno želio Radnićevom prisutnošću u Budimu osigurati ne samo redoviti rad budimske filozofske škole nego i Radnićev utjecaj na rad te škole. Ovo mišljenje čini se opravdanim jer su profesori i studenti franjevačkih visokih škola u Budimu uskoro pokazali svojim radom da su Radnićevom književno djelo prihvatili kao primjer i putokaz za svoj vlastiti kulturni rad. Djelovanje, naime, budimskog kulturnog kruga hrvatskih franjevaca pokazuje da je kao polazište i nadahnuće prihvatilo Radnićevu književnu i kulturnu baštinu.³⁰

Radnić je i danas istodobno zanimljiva i sporna ličnost. Trajno je bio u vrtlogu događaja u jednom osobito teškom razdoblju hrvatske narodne i crkvene prošlosti. Možda su upravo zbog toga sudovi suvremenika o njemu djelomični i kontroverzni.³¹ O mnogim njegovim postupcima valjalo bi donijeti mirniju i sveobuhvatniju prosudbu. Treba potpunije razjasniti Radnićevu ulogu u političkim događajima pred kraj 17. stoljeća i donijeti ocjenu njegova rada među franjevcima Bosne Srebrene, njegova udjela u migracionim kretanjima iz Bosne, a osobito njegovog kulturnog i književnog djela koje je nastalo u danima kada je sve radilo suprotno takvom znanju. Radnićevo književno djelo spominju franjevački kroničari i povjesničari, ali ono još uvijek nije istraženo u potpunosti.³² To je razlog da je Radnić uživao veći ugled za života, kako to potvrđuje naslov carskog teolo-

ga koji je zadobio od cara Leopolda I.,³³ nego poslije smrti kad bi sud o njemu mogao biti mirniji i objektivniji. Također Radnić još uvijek nije našao svoje pravo mjesto u povijesti hrvatske književnosti, a neki ga književni povjesnici i mimoilaze.³⁴

Radnićeve tiskana djela

Danas su poznate dvije Radnićeve tiskom objavljene knjige, i to: *Razmiscljanja pribogomiona od ljubavi Boxje*, (Rim, 1683.) i *Pogargegne izpraznosti od sviyeta* (Rim, 1683.). Prvo djelo je kompilacija iz „S. Pisma i razlikih iskušanih naučitelja i pisaca“, a u pisanju drugog djela Radnić je također koristio Sveto Pismo te latinske i talijanske pisce, osobito Ivana Gersona, Tomu Kempenca i Didaka Stellu, ali je dao maha i vlastitom razmišljanju.³⁵ Možda je Radnićeve bibliografija i opsežnija,³⁶ ali su i ove dvije knjige vrlo značajne u razvitku hrvatske književnosti. U njima je „Radnić dao lijep prilog hrvatskoj knjizi onoga doba. On svoje knjige piše jezikom ‘slovinjskim bosanskim’, baš onako kako pišu i ostali franjevački pisce Bosne Srebrene onoga doba“. Ivan Kujundžić prosuđuje da je „Radniću jezik ... dosta čist... On u svojim djelima miješa ikavicu s ijekavicom...; Radnićeve djela nisu prazna“, već su i sadržajem bogata.³⁷ Ona predstavljaju doprinos hrvatskoj književnosti u duhu katoličke obnove. Značajan su dokument književnog stvaralaštva na razmeđu 17. i 18. stoljeća u skladu s književnim tradicijama franjevaca Bosne Srebrene,³⁸ a osobito su vrijedna kao prve knjige koje su se širile u Slavoniji i među Hrvatima u Podunavlju neposredno poslije oslobođenja tih krajeva od turske vlasti.

Sam Radnić u uvodnoj riječi „dobrosvinom štioću“ najprije objašnjava zašto objavljuje svoju knjigu. Na to ga je potaknulo što je vidio „veoma malo knjiga koje su u naš slovinjski jezik pisane, a veliku potribu koju imaju toliki narodi koji našim jezikom govore“. Ta „velika potriba“ ne očituje se samo u malom broju knjiških naslova, već daleko više u nedostatku izloženih tema. Naravno, on želi zatamiti svojom knjigom prije svega taj tematski nedostatak pa se nada se da će po objavljenju njegovog djela „imati se veća obilnost utišenja duhovnije na ovome svitu, a pak uživa se (jednom) vičnja na nebu“. ³⁹ To je pravi razlog zašto piše i objavljuje svoju knjigu *Pogargegne izpraznosti od sviyeta*.

Knjigu je razdijelio u tri dijela, a svaki od tih triju dijelova u sto „poglavlja“, zapravo u sto podnaslova. Istaknuti dijelovi knjige ne nose naslove, dok ta „poglavlja“ imaju naslove po kojima ih se može tematski podijeliti neke skupine. Radnić to ne čini, a istaknutim dijelovima knjige ne stavlja naslove. Po sadržaju „poglavlja“ se može naznačiti tematske naslove: prvi dio ukazuje i objašnjava samu pojavu ispraznosti, tj. ljudske taštine (str. 1-182); u drugom pak dijelu raspravlja o varkama svjetovnosti (183-368), dok u tre-

ćem dijelu piše kako ispraznost ne zasićuje potrebe ljudske duše već sam Bog pa je u tom dijelu knjige riječ o Božjoj ljubavi (str. 369-567).

Radnić je dugo boravio u Italiji pa je razumljivo da piše djela koja tematski ne spadaju u temeljnu katoličku literaturu poslije Tridentskog koncila (1545.-1563.) već onu u punom zamahu poslijetridentske obnove. Primarna poslijetridentska literatura njeguje prije svega katekizamsku, homiletičku, molitvenu i apologetsku literaturu,⁴⁰ a tek je na pomolu bila hagiografska literatura, i to mariološka.⁴¹ Stoga je očito da se Radnićeve djela ne mogu svrstati u te oblike poslijetridentske literature, jer su tematski drukčije usmjerena. Uz napomenu da na to upozorava sam Radnić u uvodnoj riječi „dobrostivomu štiocu“ kad kaže da njegovo *Pogargegne izpraznosti od svijeta* teži pružiti čitatelju „veću obilnost utješnja duhovnoga na ovomu svijetu...“⁴² treba voditi računa da to isto utvrđuje recenzent knjige Franjo Jurjević kad zaključuje da je Radnićeve knjiga *Pogargegne izpraznosti od svijeta* napisana „ad augendam fidelium perfectionem“, tj. na povećanje savršenstva vjernika.⁴³ Drugim riječima Radnićevo djelo po svojoj tematskoj zaokupljenosti ne pripada temeljnim oblicima poslijetridentske literature, nego novom obliku razmahale poslijetridentske crkvene obnove, i to osobitoj literaturi koja želi biti čimbenik vjerskog života u cjelini, a osobito u izgradnji i utvrđivanju sustava pobožnosti i duhovnosti. Radnić je tako previdio da neće imati mnogo čitatelja svoje knjige jer je hrvatska knjiga u njegovo vrijeme još tražila čitatelje da bi potom imala posla s čitateljima koji su tek počeli težiti za prosvjetnim i kulturnim buđenjem da bi im se otvorila vrata duhovnom zanimanju.

Prvi dio Radnićeve knjige *Pogargegne izpraznosti od svijeta* ukazuje i objašnjava samu pojavu ispraznosti (str. 1-182). Ispraznost se prepoznaje u prosudbi Kristova života (str. 4-6), u stvarima od svijeta (str. 7-12), u ljudskom govoru (str. 15-20), povredom vlastitog poštenja (str. 20-23), u ljudskom sudu (str. 22-26), u ljudskim pohvalama (str. 30-31), u težnji za osobnom slavom (str. 31-37), obranom vlastitih pomanjkanja (str. 37-39), nastojanjima oko vlastite veličine (str. 39-42), nastojanjem da netko bude starješina (str. 44-60), nemarom i nesposobnošću oprostiti nanesene uvrede (str. 60-63) i nastojanjem oko osobne ljepote (str. 69-74).⁴⁴ Radnić posebno osuđuje ispraznost koja se očituje u kod onih koji pripadaju višim društvenim slojevima po rodu i po bogatstvu (str. 80-91), u nemaru za siromašne (str. 93-118) i u nastojanju oko osobne moći i ugleda (str. 120-140). Koliko Bog osuđuje ispraznost jasno je po tome što ljubi one koje kara (str. 141-152) pa valja s vjerom prihvaćati pogibli ljudskoga života (str. 168-170) i ne bježati od zadaće pokore (str. 170-180) i ne prepuštati se svjetovnoj nadi (str. 180).

U drugom pak dijelu knjige pisac raspravlja o varkama svjetovnosti ili taštine (str. 183-368). Taj drugi dio knjige počinje ukazivanjem na prijevare svjetovnosti, tj. taštine (str. 183-228), a zatim upućuje kako se može valjano oprijeti zamamnosti svijeta (str. 233-304). Posebno razlaže kako valja izbje-

gavati zamamnosti svijeta (str. 304-326). Zatim otkriva svoje zanimanje za temu smrti (str. 326-335) da bi poslije naveo „tri čete kojima nas svijet bije“ (str. 337-340). Riječ je o ljudskim manama, i to oholosti (str. 340-353), lakomosti (str. 355-358) i sjetilnosti (str. 360-383). Taj dio knjige završava razmišljanjem „o dobrima koji gube svitovni“, tj. oni koji podliježu spomenutim ljudskim manama (str. 365-368).

U trećem dijelu svoje knjige Radnić piše kako ispraznost ne zasićuje potrebe ljudske duše već ih može zatopiti samo Bog pa je u tom dijelu knjige riječ o Božjoj ljubavi (str. 369-567). Počinje kršćanskim učenjem o ljubavi prema neprijateljima (str. 383-390), zatim o spoznaji samoga sebe koja je pretpostavka ispravne ljubavi prema samome sebi (str. 393-414). Upozorava na kreposti koje su neophodne u ljubavi prema bližnjemu. To su spoznaja samoga sebe (str. 406-408), mrtvenje (str. 414-416), post (str. 416-420). Više razlaže postupke koje su na putu ostvarenja te ljubavi prema bližnjemu. To su: mrmljanje (str. 429-431), iskušavanje bližnjega (str. 441-443). Raspravlja također o izgradnji dobrih odnosa s bližnjima, i to: podnošenjem njegovih loših sklonosti (str. 443-448), djelima milosrđa (str. 453-459), bdijenju i molitvi te stvaranju duhovnog veselja (str. 466-468). Nabraja i kreposti koje utvrđuju u vjernosti opredjeljenju za dobro. To su: bijeg od vlastite samovolje (str. 497-498), izbjegavanje mlakosti (str. 504-506), napredovanje u službi Božjoj (str. 515-517), ustrajnost u dobrim djelima (str. 517-522). Ne izbjegava Radnić niti temu lijekova protiv napasti (str. 523) i navodi: molitvu (str. 529-536), strah Božji (str. 539-541), posluš (str. 541-550), siromaštvo (str. 550-555) i smisao čovjeka (str. 555-559). Treći dio, a to znači i same knjige, završava porukom o slavi koju će steći oni koji odolijevaju izazovu ispraznosti svijeta, tj. ne podliježu taštini svjetovnosti (str. 564-566).

Dakle, tematski pregled Radnićevog *Pogargegne izpraznosti od svijeta* ukazuje i potvrđuje da je riječ o djelu poslijetridentske katoličke obnove, i to literature koja želi biti čimbenik vjerskog života u cjelini, a osobito u izgradnji i utvrđivanju sustava pobožnosti i duhovnosti.

O jeziku i pravopisu Radnićevo *Pogargegne izpraznosti od svijeta*

Mihajlo Radnić je bio svjestan problema pisanja svojih knjiga, osobito pitanja pravopisa. Jezik naziva „slovinski i bosanski“. Kad te oznake jezika prevodi na latinski, onda koristi jednu riječ „illircum“ idioma. Tako pokazuje da je svjestan da jezik svojih knjiga ne smije zvati samo bosanskim, a niti samo slovinskim. Latinski naziv jezika opravdano može biti jedan jer on uključuje i ono što označuju nazivi „bosanski“ i „slovinski“. Sam susret s Radnićevim štivom prosuđuje posljednji prireditelj povijesti hrvatske književnosti u Bosni i Hercegovini Ivo Pranjković pa zaključuje da je taj jezik „mješavina ikavsko-(i)jekavska, tipična za književnojezični uzus bosanskih

franjevaca 17. stoljeća“. Napominje da se „kod Radnića može susresti i pokoja mađarska riječ“.⁴⁵

Pitanje pravopisa Radnića je mučilo, ali je odustao od njegovih rješavanja. Stoga u predgovoru *Razmisljanja pribogomiona od ljubavi Boxje* priznaje da zapravo nije ni moguće objasniti „kako se što piše latinskim slovima i izgovara u našem jeziku“. On se ipak nada da će to „većma viština štijući uvižbati nego što on može u/b/avistiti“.⁴⁶ Svakako je Radnićev boravak u Italiji bio dovoljan razlog da je njegovo pisanje bliže talijanskom nego mađarskom. Budući da priznaje kako vjeruje da će oni koji posegnu za njegovom knjigom brzo otkriti „kako se što pišem latinskim slovima i izgovara u našem jeziku“, Radnić se i ne trudi pružiti neke upute u svoj pravopis, tj. u samo pisanje pojedinog glasa. Teži je zadatak razriješiti njegovo povezivanje više riječi u jednu tiskanu riječ, npr. „akočese“, „nemožese“ i sl. Ipak u tom povezivanju riječi Radnić je dosljedan pa ne mijenja pravilo koje je jednom usvojio.

Može se prikazati sljedeći Radnićev izbor znakova u izgovoru određenih glasova:

znak	glas	znak	glas
ch = ć		ſc = š	
y = j		x = ž	
gn = nj		c (ispod njega kvačica desno) = č	
y = i		ct = t	
ll = l		ç = c	
g = đ		u = v	
ſ = s		ae = e	
ſſ = š		iy = i	

Zaključna riječ

Radnićeva knjiga *Pogargegne izpraznosti od svijeta* je vrijedno djelo hrvatske književnosti na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće. Također je po sadržaju djelo vrijedno osobite pažnje jer pripada osobitom ogranku poslijetridentske katoličke obnove. S njime, naime, započinje književnost koja po svojoj tematskoj zaokupljenosti ne pripada temeljnim oblicima poslijetridentske literature, tj. katehetičkoj, homiletičkoj, apologetskoj i molitvenoj, nego novom obliku razmahale poslijetridentske crkvene obnove, i to osobitoj literaturi koja želi biti čimbenik vjerskog života u cjelini, a osobito u izgradnji i utvrđivanju sustava pobožnosti i duhovnosti.

Ona ima mjesto u opredjeljenjima i tendencijama kulturno-književnog stvaralaštva, karakterističnog za drugo razdoblje katoličke obnove u duhu Tridentskog sabora u hrvatskim kulturnim sredinama, kada su franjevački pisci stvorili dva osobita kulturna kruga, budimski i osječki. Oni su nastali uz franjevačka visoka filozofska i bogoslovna učilišta u Budimu i u Osijeku, njegovali su i razvijali uglavnom iste kulturne poslove: prilagođivanje biblijskih tekstova za molitvene i liturgijske potrebe puka, traženje i objavljivanje prikladnih homiletičkih sadržaja, promicanje franjevačke pučke duhovnosti, teološku kontroverziju na narodnom jeziku, propovjedničku i katehetskku literaturu, rad na hrvatskom lekcionaru te zanimanja za pitanja hrvatskog pravopisa i gramatike. Tek sredinom drugog dijela druge polovice 18. st. javlja se u stvaralaštvu nastavnika spomenutih franjevačkih učilišta utjecaj prosvjetiteljstva, ali on ne vodi stazama racionalističke usmjerenosti iluminizma nego se zadovoljava vjerskim napretkom, vjerskom prosvjetom i općom kulturom, osobito zato što slijedi nadahnuća tzv. obnovnog katoličanstva, jedne od sastavnica jozefinizma koju je na području Habsburške monarhije potaknuo tzv. kasni jansenizam.

¹ Uz taj pečat su i dvije važne bilješke. U gornjem dijelu naslovnice piše „a conv./entu/ M./ariae/ Theres./iae/ Ord./inis Minorum“. U doljnjem pak dijelu naslovnice jasnije je naznačeno vlasništvo subotičkih franjevaca riječima: „Residentia Szabadkaiensis Ord./inis/ Min./orum/ S./ancti/ Patris Francisci Reformatorum Provinciae Hungariae SSmi /Sanctissimi/ Salvatoris 1700. die 5. Maji“.

² Lako je objasniti da knjigu *Pogargegne izpraznosti od svijeta* ima i subotički samostan, premda je Radnić pripadao franjevačkoj pokrajini, provinciji Bosne Srebrene, a ne Provinciji Presvetog Spasitelja, kojoj je pripadao samostan u Subotici. Ipak je taj samostan vodio pastoralnu skrb o subotičkim hrvatskim katolicima, a povjerenje u Radnićevo knjigu izazvalo je kod subotičkih franjevaca i to što sam Radnić ističe da je „Bačanin“. – Usp. naslovnicu Radnićeve knjige *Pogargegne izpraznosti od svijeta* (Romae, 1683.).

³ Tako *Pogargegne izpraznosti od svijeta* imaju samostani: Cernik, Našice, Požega, Slavonski Brod, Ilok, Šaregrad i Vukovar te samostan u Bjelovaru koji nije postojao u Radnićevo vrijeme, a knjigu *Razmiscljanja pribogomiona od ljubavi Boxje* uz spomenute slavonske i srijemske samostane ima i Osijek. – Vatroslav FRKIN i Miljenko HOLZLEITNER, *Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, 1495.-1850.*, HAZU, Zagreb, 2008, 390.

⁴ Literatura o Radniću je već bogata, ali do nekih spoznaja o njemu može se doći isključivo boljim istraživanjem arhivskih izvora. Vidi: Arhiv franj. samostana u Markarskoj (navod: AFSM), *Liber archivalis in quo de Origine Provinciae Bosnae Argentinae quae olim Vicaria, demum Provincia nuncupata ac de praeclare gestis in et extra eam, Fratibus Minoribus S. P. N. Francisci, 1767, XXX - XLV.* - Arhiv franj. samostana u Slav. Brodu (navod: AFSBr): Ivan STRAŽEMANAC: *Paraphrastica et topographica expositio...Provinciae Bosnae Argentinae.* Velliceae 1730., 70. - Emericus PAVICH, *Ramus viridantis olivae... seu... descriptio Provinciae nuper Bosnae Argen-*

tinae. Budae 1766., 61, 170-174. - Euzebije FERMENDŽIN, *Chronicon ... Bosnae Argentinae*. *Starine JAZU*, 23(1892), 45-53. - Krešimir BUNIC (pseudonim Ivana KURJUNDŽIĆA), *Mihajlo Radnić*. Subotica 1945. - Dominik MANDIĆ, *Franjevačka Bosna*. Rim 1960., 206-208. - Ante SEKULIĆ, *Književnost bačkih Hrvata*. Zagreb 1970., 21-27, 87-93. - Rafo BOGIŠIĆ, *Suvremenost i tradicija u književnom postupku bosanskih franjevaca*, *Godišnjak Instituta za izučavanje jugoslovenskih književnosti u Sarajevu*, knjiga II, Sarajevo 1973., 58-61. - Franjo Emanuel HOŠKO: *Djelovanje... franjevaca... u Budimu*, 118-121. ISTI, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*. Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2002, 128-131. - Ivo PRANJKOVIĆ, *Hrvatska književnost Bosne i Hercegovine od XIV. do sredine XVIII. stoljeća*, Sarajevo, 2005, 26-27, 179-190.

⁵ Usp. Emericus PAVICH, *Ramus viridantis olivae... seu... descriptio Provinciae nuper Bosnae Argentinae*. Budae 1766, 195.

⁶ Nav. djelo, 170-174.

⁷ Radnić je nosio i nadimak Hušum, Uzum, Ušum ili Usum, što bi moglo prema turskoj riječi „uzun“ značiti Dugonja. - Usp. I. PRANJKOVIĆ, *Hrvatska književnost Bosne i Hercegovine od XIV. do sredine XVIII. stoljeća*, 26.

⁸ AFSM, *Liber Archivalis*, XXX; E. FERMENDŽIN, *Chronicon*, 45.

⁹ AFSBr, I. STRAŽEMANAC, *Paraphrastica et topographica expositio*, 70.

¹⁰ E. FERMENDŽIN, *Chronicon*, 45.

¹¹ Isto djelo, 47.

¹² Isto djelo, 51.

¹³ AFSM, *Liber Archivalis*, XLVI.

¹⁴ Isto, XLVIII; E. FERMENDŽIN, *Chronicon*, 53.

¹⁵ D. MANDIĆ, *Franjevačka Bosna*, 204.

¹⁶ AFSM, *Liber Archivalis*, XLVIII.

¹⁷ Isto, XLIV.

¹⁸ Isto, 268.

¹⁹ D. MANDIĆ, *Franjevačka Bosna*, 205.

²⁰ AFSM, *Liber Archivalis*, XLV.

²¹ usp. D. MANDIĆ, *Acta Franciscana Hercegovinae*, I, Mostar 1934, 233-239; K. BUNIC, *Mihajlo Radnić*, Subotica 1945, 15-25.

²² AFSM, *Liber Archivalis*, XLV; Jure BOŽITKOVIĆ, *Kritički ispit popisa bosanskih vikara i provincijala /1339-1735/*, *Franjevački vijesnik*, 42(1935), br. 1 - br. 4-5; ovdje br. 4-5, 126-131.

²³ Julijan JELENIĆ, *Ljetopis fra Nikole Lašvanina*, Sarajevo 1916., 98; D. MANDIĆ, *Franjevačka Bosna*, 206.

²⁴ AFSM, *Liber Archivalis*, XLV.

²⁵ Isto, XLIX.

²⁶ Julijan JELENIĆ, *Necrologium Bosnae Argentinae*, Sarajevo 1917, 18. - Stjepan Velin je u svojim istraživanjima došao do zaključka da je Radnić umro istog dana i mjeseca ali 1702. godine u Budimu.

²⁷ AFSM, *Liber Archivalis*, 19.

²⁸ Isto, 19, 23, 34.

²⁹ Takav školski zakon je na snazi tek poslije 1745., ali je u Bosni Srebrenoj postojala već početkom 18. st. služba predstojnika visokih škola, premda tu službu u to vrijeme ne pozna školsko zakonodavstvo franjevačkog reda. - O vodstvenom ustroj-

stvu franjevačkih škola vidi: Franjo Emanuel HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, KS, Zagreb, 2002, 278-284.

³⁰ Isto, 123-191.

³¹ Razlog kontroverznim izvještajima leži osobito u napetostima i sukobima koji su se već tada jasno očitovali između članova Bosne Srebrene po regionalnoj pripadnosti, tj. u geografskoj Bosni, Dalmaciji i Prekosavlju. Izvještaji Prekosovaca o Radniću su pozitivni, dok izvještaji ostalih pririču Radniću promašena djela, možda stvarna, možda izmišljena (usp. Jure BOŽITKOVIĆ, *Kritički ispit*, 107-111).

³² Usp. SEKULIĆ, *Književnost bačkih Hrvata*, Zagreb 1970., 21-27, 87-93.

³³ E. PAVIĆ, *Ramus viridantis olivae*, 61.

³⁴ Usp. K. BUNIĆ, *Mihajlo Radnić*, 3-5.

³⁵ Recenzent ove Radnićeve knjige Franjo Jurjević (Franciscus Georgiceus), arhi-prezbiter Ilirskog kolegija u Rimu, vrlo jasno u svom iskazu izvještava: „Opus admodum R.P. Fratris Machaelis Radnich a Backa, cui titulus *Vanitatum mundi contemptus* ..., ex Ioanne Gersone, Thoma a Kempis, Didaco Stella, aliisque contemplatiuae vitae piis auctoribus latino et italico sermone in patriam illiryecam linguam permutato, quam plurimis Divinae Scripturae, Sanctorum patrum testimoniis, ac proprii ingenii monumentis roboratum et illustratum...“. - Usp. M. RADNIĆ, *Pogargegne izpraznosti od svijeta*, str. /3/.

³⁶ J. JELENIĆ, *Necrologium Bosnae Argentinae*, 18.

³⁷ K. BUNIĆ, *Mihajlo Radnić*, 12.

³⁸ Usp. BOGIŠIĆ, *Suvremenost i tradicija u književnom postupku bosanskih franjevacu, Godišnjak Instituta za izučavanje jugoslovenskih književnosti u Sarajevu*, knjiga II, Sarajevo 197.3, 58-61.

³⁹ M. RADNIĆ, *Pogrđenje ispraznosti*, str. /4/.

⁴⁰ F. E. HOŠKO, *Negdašnji hrvatski katekizmi*. Zagreb 1985., 157-159; ISTI, *Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj*. KS, Zagreb 2001., 404, 405.

⁴¹ F. E. HOŠKO, *Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj*, 407-420.

⁴² M. RADNIĆ, *Pogrđenje ispraznosti od svijeta*, str. /4/.

⁴³ *Isto djelo*, str. /3/.

⁴⁴ *Nasljeduj Krista* (usp. Toma KEMPENAC, *Nasljeduj Krista*, priredio Ivo Blažević, Verbum, Split 2012.) također ističe da su nasljedovanje Krista i ponizno mišljenje o samome sebi pretpostavke za prepoznavanje svjetske taštine, tj. ispraznosti. Svakako u prvoj i drugoj knjizi *Nasljeduj Krista* (str. 1-93, 94-145) ima više tema koje obrađuje Radnić u *Pogargegne izpraznosti od svijeta*.

⁴⁵ I. PRANJKOVIĆ, *Hrvatska književnost Bosne i Hercegovine od XIV. do sredine XVIII. stoljeća*, Sarajevo 2005., 27.

⁴⁶ *Isto djelo*, 27, 182.

GRADSKI MIR

Večeras pred našom kućom
zlatan mjesec kroz granje viri
Pozdravljenje zvoni u katedrali
a lagani lahor kroz varoš piri.

Slabo se čuju vozila sa puta
u gradu izgleda da pravi mir vlada
tek samo cvrčak cvrkuće pred kućom
a ja Gospu slavim krunicom sada.

Kako je dobro kad u pravom miru
možemo molbe k Bogu upravljati
a svi imamo za koga moliti
i za milosti Bogu zahvaljivati.

Za sve što sam od Boga primila
zahvaliti nikako ne mogu
samo mogu sklopiti svoje ruke
i pjevat pjesme svemogućem Bogu.

Kata Ivanković

PRELO NA SALAŠU

Bili se salaš u mrklome mraku
Iz starog odžaka gusti dim se puši
Zima je baš jaka, snig pomalo vije
Al je zato radost u srcu i duši.

Skupljaju se gosti kod baće i nane
Večeras se slavi bunjevačko prelo
Po avliji svudan venjeri se svitile
Sve je u salašu živo i veselo.

U opaklijama stižu gosti mili
Na astalu fanki vrući jih čekaju
U vratima bačo rakijom nazdravlja
A u ambetušu tambure sviraju.

Skinuše kožuve i na vrat marame
Na klupu kraj peći gosti posidali
Kolo igra tamburica svira
Svi su jednim glasom složno zapivali.

Pivale se pisme sve do zore rane
Tamburica svira, igra se veselo.
Odrasli i dica i stari i mladi
Slave na salašu bunjevačko prelo.

Đula Milodanović

PUN MJESEĆ

Putujem li kroz vrijeme
ili je vrijeme samo u meni
Imam li moć da začaram gene
preporodim se u morskoj pjeni

Ono od čega sam postao
Da li još uvijek nada mnom vlada
U vodi svakako bih ostao
Zbog Zemlje, šake od jada

Putujem kroz vrijeme
dok je Mjesec pun svake noći
Vrijeme je svugdje, pa i u meni
Živim, ali utječe na mene, u samoći

Tihomir Šeremešić

BLAGOSLOVI

Tvoje riječi
Blage i nježne
Kao povjetarac
Topli na obali
Mora sinjeg
Mora plavog
Blagoslovi su
Nebeskih zraka
Što mi duši
Daruju mir
Daruju zaborav
Svih crnih sjena
Koje hodaju
Iza naših leđa

Vedran Horvacki

Šimun Matković svećenik, prvi bunjevački misionar – virovistnik

(Živio i dilovao svršetkom 16-og i početkom 17-og vika)

U najnovije vrime više je učenjaka, koji u svojim dilima razpravljaju o Bunjevci, o bunjevačkoj prošlosti, ob običaji Bunjevaca, o njihovom dolazku u današnju domovinu itd. Od Magjara profesor Iványi u svojem ogromnom dilu, u povisti Subatice grada, posvećuje nešto i Bunjencima, samo to je šteta što je ovde u toj knjigi tiskano, to su prija njega drugi i bolje i opširnije opisali. Iz virodostojnog izvora doznasmo, da mladi učenjak na povistničkom polju, svećenik – pop Melkir Érdújhelyi u Novom Sadu radi na zanimivoj razpravi o prošlosti Bunjevaca u Kalačko-bačkoj nadbiskupiji, pa u koliko mi poznajemo gospodina Érdújhelyi – u, smijemo se nadati, da će njegova razprava dostojna biti ostalima dilima na povistničkom polju izdatima, a dostojna će biti, da se revnom piscu – velikom prijatelju našem – svaki Bunjevac i Šokac zahvali. Dao Bog, ta tako bude. Braću Srbe u novije doba takogjer zanima prošlost bunjevačko-šokačkog puka, zato ove godine (1892) trojicu možemo navesti, koji pišu o Bunjencima i to protosingjela Sakrak-Ninića u „Izveštaju Eparhije Bačke“, Ivana Ivanića u razpravi od novosadske srpske Matice nagragnjenoj *O Bunjencima*, i najposli Gjuru Popović u kratkom opisu, koji je u magjarskom Pallasu tiskan. Ovaj posljednji tako nas je nakazio svojim perom, da nije zaslužio, da se s njime i s njegovim radom opširnije zabavljamo, jer ako je istina ono što je Gospodin Ivan za geslo svojega umotvorja uzeo, da je povist, naime, ogledalo naroda, onda dilo mladoga doktora Popovića nije ogledalo već prava nakarada, al s kojom ni svoje ime ni lice osvitlati neće. A zašto nebi pripoznali i to, da je u našem časopisu Nevenu i našem kalendaru Danici više radnja već tiskano s kojima se

prošlost Bunjevaca razjašnjuje, koje ako bi se u jedan vinac sabrale, mnogo bi doprinele za razjašnjivanje povisti Bunjevačke. Ovo hoćemo da dostignemo mi sa slidećim člankom, koji je po knjigi slavnoga franjevca – akademika Eusebe Fermendžina, napisan, a prati rad jednog od najdavniji, najstariji svećenika, rad popa Šimuna Matkovića. Jer čim smo vrime, u kojem je naš Šimun dilovao, iztaknuli, takim padaju sve one tvrdnje, koje hoće, da Bunjevca i Šokca, samo od godine 1680 traže u sadašnjem njihovom zavičaju. Mi ćemo ovim dokazat, da je ime *Bunjevac* mnogo prija poznati, a na svemu ovome budi hvala slavnom franjevcu učenom Fermendžinu, koji kao pčela sakuplja spomenike, s kojima se može dičiti red fratarski, franjevački, a možemo se ponositi i mi potomci stari naši didova.

Kada je godine 1526 na dan sv. Ivana Usikovca magjarska vojska kod Muhača uništena, gdi je kralj Ugarski Ljudevit II. zaglavio, gdi su crkveni i svitovni dostojanstvenici poginuli: onda je turska divja sila mah preotela, stare žitelje razvijala, gradove opustošila, manastire i kuće božje crkve razorila. Misto blagostanja i zadovoljstva, svud je uboštvo i ropstvo zavlдалo. Pa kako su ovde u Ugarskoj i priko u Slavoniji žalostni odnošaji bili, još je težji i žalostniji položaj onih u Bosni i Hercegovini, gdi je stanovništvo izručeno bisnim begovima ! tima zakletima neprijateljima imena Isusovog, i to izručeno na milost i nemilost. Podjarmljeni idju dalje od dušmana kletog ufajuci se, da će u blizini kršćanski naroda naći pomoći i potpore od nasrčaja turski i tako dolaze naši didovi u današnju Bačku, Baranju itd. Na ovome tegobnom putu prate jih najvirniji prijatelji fratrovi i popovi, da dile sudbinu svojega ljubljenoga kršćanskoga stada, zato i govori naš zahvalni narod „*Kuda Turci s ćordom*¹, tamo fratri s torbom.“

Oko godine 1600 svud je već našega naroda, koji istinabog pod raznim imenima se spominje: ali neima dvojbe, da smo pravi potomci onoga mućnićkoga roda, koji gorko uzdiše pod besnilom turskoga zuluma.

Tako 1612 živi u našim krajevima revan, bogoduhi pop, koji razcviljenim srcem gleda žalosno duševno stanje svojega roda: on vidi, da ni požrtvovni Franjevci nemogu sve i sva učiniti, zato se obraća na sam Rim, papi Pavlu V, da od onud pomoći izprosi za svoj jadni narod. On je čuo, da je nedavno zaosnovan red Isusovački, koji red osobito posvećuje se navišćivanju vire Isusove i podučavanju zanemareni naroda, zato moli generala Isusovačkoga reda, Klaudija Akvavivu, da bi mu dao redovnika, koji govore jezikom našim, te da bi se uputili u podjarmljene turske krajeve. Zaslužni ovaj muž jest pop *Šimun Matković*, čije smo ime na čelo ove skromne rasprave stavili. Njegova se želja ispuni ! Sv Otac papa Pavle V ostavi nalog glavaru reda Isusovačkoga, da bi dao pomoći popu Šimunu, da u turski krajevi navišćuju viru Isusovu zanemarenom kršćanskom puku i to jezikom *dalmatinskim* kao što sami pišu.

Godine 1612 miseca studena krenu se dva otca Isusovca iz Rima priko Dalmacije, da dodju podjarmljene kršćane u viri pokripiti. Ime dvajuh

Otaca: Bariša Kašić i Stipan Szine a vodjom jim Šimun Matković pop, koji poznaje ovdašnje odnošaje, koji govori posve dobro i turski. Da što sigurnije podje jim podhvat za rukom, još u Dubrovniku preobuku se u ruho dobrovnički trgovaca, uzmu nuza se oružane pratioce, te evo ji na konjima gdi priko Hercegovine, Bosne i smederovačkog sandžaka prispiju u Biograd. Ovde bi zanimivo bilo od riči do riči prepisati bilježke oca Kašića, u kojima živima slikama predočuje doživljaje svojega puta, zanimalo bi čitatelje naše, kako su jih Turci, turski begovi i kadije (sudci) po gdi koji misti dočekali, ali buduć, da sve ovo nespađa u okvir radnje naše, izostaviti ćemo, da što pomniji pratimo našega Šimuna Matkovića. Revne virovistinike u Biogradu dočeka bogati trgovac Marko Burki, njegovi su gosti, a oni službu božju obvršavaju uz podvorbu dva biogradska Franjevca u kapeli dubrovnički trgovaca. Osam dani prediči ovde Isusovac Bariša Kašić, a ostali potpomažu u sv. radu, primaju ispovidi pokornika, koji su ne samo iz Biograda nego i iz cile okolice. Svršivši srično sv. poslanstvo odmore se, te posli dvi nedlje krenu put Srimu, a ovde će jim svudan Šimun Matković biti vodjom. Zima je tako stegla, da su po Srimu svudan na sonicama putovali. Stanovnike – medju kojima mnogo Srba ima, većinom u zemunicama nadjoše. Nastane se u Mitrovici, gdi ji zadruga (obitelj) nekog starca Grgura podvori, dodju u Morović, Nimce, u Župu crkve sv. Katarine (u današnji Sot) gdi se kod župnika Gjure Dubića veliko mnoštvo kršćanskoga naroda sakupi, da čuje lipe riči oduševljeni virovistinika. Ovde ostanu više dani, ali izlaze u ostala bližnja mesta, gdi ako crkve nije bilo, oni bi na groblju podigli oltar i tamo podučavali narod. Zanimivo opisuje otac Kašić osički vašar (u ono vrime : panajur) o groblju govori, da je nad svakim grobom stablo se zelenilo usadjeno na dan preminuća. A po gdi koji misti ženske bi na grobove stavile kruha, kolača i voća, ne zato – veli otac Kašić, kao da bi ovim poput pogana pokojne duše htili nuditi, nego da siromake narane a ovi da se Bogu mole za pokoj vičnji ljubljani mrtvih. Ovde nemožem, da navedem, kako je i kod nas lipi običaj, da baš na dan Mrtvi siromase narane u Baćinu – občini šokačkoj, i danas na dan mrtvi na same grobove polazu kruha, voća itd. Pa nije li ovo jasnim dokazom jednog te istog porikla. Pohode Križevce, Vukovar (gdi neki pustinjaci sv. Ilije žive po turskom adetu); u Osiku jih pohodi stari Isusovac iz Pečuha Grgur Vászárhelyi, kojemu mnogo neprilika zadaju novovirci kalvini i Lutorani. Svršivši svoj apoštolski put vrate se u *Biograd*, da od ovud obadvojica i otac Kašić i pop Šimun Matković odputuju u Rim, gdi opišu žalostno stanje kršćana, gdi su od sv. Oca izmoliti htili da se barem još tri biskupske stolice imaju podići i to u Mitrovici, Iloku i u Biogradu.

Pa kako je Otac Bariša Kašić na svojem putu imao prigode upoznati vrline popa Šimuna, sasvim je nastojao, da se na jednu biskupiju ovaj stavi. Znao je za njegovu revnost, neustrašivost, znao je, kako je ljubio potištene kršćane, kako je opustošene crkve popravljao, kako krivo optužene i prid

turskim pašama branio, buduć, da je posve dobro govorio turski. Sam general isusovački pridstavi dva virovistnika svet. Ocu Papi Pavlu V-om. Otac Kašić zamoli kardinale Mellinusa i Serra, da bi zagovarali kod svetog Otca stvar našega Matkovića. Ali kad je vidio, da uplivni i zaslužni Franjevci rade suprot njega, obrati se na glasovitoga kardinala i velikog učenjaka Bellarmina, nebili ovomu pošlo za rukom izposlovati, da se Matković za biskupa imenuje. Ali sve zahman ! Bellarmin očito reče, da je kod sv. Stolice optužen da nije naobražen, a biskup pokraj svi ostali kriposti potpuno naobražen ima biti². Poslidica ovi prepirka bijaše, da se *Šimun Matković* i na Isusovce i na Franjevce rasrdio, kao na jedine uzroke što mu je njegova osnova u Rimu zapela. Otac Kašić u svojim rukopisima iz srca žali, što ga je Matković krivo sudio i njega za protivnika svojeg držao. Ali da su u Rimu priznavali ostale vrline i dobra svojstva popa Šimuna, jasnim je dokazom njemu povirena zadaća u Carigradu kod turskog cara za kršćane na slaven-skom jugu veću slobodu i više povlastica izposlovati. Zato iz Rima ne vraća se u Srim, nego putuje u Carigrad s dalmatincem Nikolom Čaki a Rim mu dade 200 dukata. Tako on otidje iz Rima u Carigrad gdi da je uspešno posri-dovao dade se misliti iz slidećega njegovoga dilovanja. Godine 1618 dana 26 miseca ožujka krene se otac Kašić priko Biograda opet u Srim a prate ga dva Isusovca: Otac Marin de Bonis i Marin Drago. Kada su nama već poznate župe u Srimu pohodili, Otac Kašić podje u Temišvar, da bude u pomo-ći Otcu Jakovu Tugolini, koji je jedini podučavao i pastirovao nad tamoš-njim stadom Magjara i Bunjevaca (Ilira). Ovde dobije list od oca Marina iz Biograda, da bi se odmah vratio ovamo, jer da dolazi iz Austrije novoime-novani biskup biogradski franjevac *Petar Katić*. Medjutim pop Šimun Matković povrati se iz Carigrada te kao da je već zaboravio, što on nije postao biskupom, on se dragovoljno priključuje novom nadpastiru Petru, da ga prati u Srim koji je njemu dobro poznat. I tako evo opet našeg popa Šimuna sa Barišom Kašićem u Srimu. Jadni narod sa neopisivim veseljem dočeka biskupa *Katića* i to tim više jer u njegovoj pratnji vidi svoje brižljive Otce : popa Šimuna i Isusovca Kašića. Zalaze u sve krajeve, gdi se kršćana pod tur-skim jarmom nalazi, tu u zajednici mise, pridiče a biskup sakramenat kriz-me podiljuje. A da plodove na ovom sv. putu dostignute osiguraju, biskup *Petar Katić* sa svima svećenicima pohodi iločkoga pašu Asama, da bi bio braniteljem svoji podanika kršćana. Paša na pozdrav biskupa odgovori tur-ski i dalmatinski a sa strane naše turski progovori opet pop Šimun Matković.

Ovo je onaj posljednji put na kojem smo vidili javno dilovanje popa Matkovića, ne kao da posli više nebi čuli za njega. Ne ! Ta ono što ćemo još navesti o njemu to javno svidoči da mi Bunjevci njega punim pravom s v o j i m nazivamo ! Eno mu moljbenice od godine 1622 u Rim poslone, u kojoj ište, da bi se njemu župa u *kalačkoj* arcibiskupiji *Bunjevci* zvana podilila, u jedno moli, da mu se svidočbe njegove, koje su u zaostavštini preminuvšeg biskupa *Katića*, natrag povrate. Ja mislim, da ova župa *Bunjevci*“ nije bila

jedno selo, nego da je u opće želio nad *Bunjevcima* duhovnu pastvu voditi. Otac Fermendžin misli, da je on to zaista i dostigao, jer je od god 1618 u njihovoj blizini ostao, a da je to tako, to se daje zaključiti iz putopisa nikog Atanisije, koji kroz Ugarsku u Bosnu putujući u Mohaču nadje paroha *Šimuna Matkovića* i to godine 1626 Travnja 2 (Batinić – Fermendžin : Starine XVII). Mohač je u ono vreme kao u opće cila južna Ugarska i Slavonija po Turcima podjarmljena bila, te kada je Atanisije ovdan putovao, onda je Mohač glavno mesto sandžaka bio, i tako vojničko-policajna postaja, gdi je najmanje 100 oružani Turaka stalno bivstvovalo. Kuća je u njemu 129, a stanovnici po viri katolici, Srbi, Kalvini i Turci a po narodnosti Magjari, Bunjevci-Šokci i Srbi.

A da su Bunjevci-Šokci u većini bili, to se daje zaključiti što su već onda dva crkve imali, premako u dosta kukavnom stanju. To znamo iz gore spomenutog putopisa, da je pop Šimun Matković u onoj izvan grada službu božju svršivao. Dokle je ovde u Mohaču župnikovao, nemože se točno iskazati, ali iz njegovog lista doznajemo, da je godine 1635. 14. svibnja u Sarajevu. Što je bilo povodom, da je ostavio svoje Bunjevce i Šokce, neznamo. Biti će zar, da je od turaka proganjen, jer premako je u dodir dolazio sa turskim velikašima, moguće je, da da su ovi u suprot zadate riči proganili revnog slugu Isusovog, a zar ga je bolilo što ga crkveni poglavari nisu odlikovali, barem iz lista u Rim poslana veliko nezadovoljstvo pokazuje se. Jer godine 1635 ovako piše predstojniku propagande u Rim, i to piše pravim našim bunjevačkim jezikom doslovice ovako : Pax Christi ! (Mir Krstov) Prisvitli Gospodine ! Mnogokrat otio sam pisati vašem gospostvu, ali niesam mogao od velika progona i napasti i muka, kojem nas muče i strava, koje patimo od Cirila patriarke vladike, hako bude ova persekution durati jošte do trigodišta, znajte vaša gospostva da se neće moći katolik u Bosni i Ungariji održati. Sadanji vezir koji posadi Cirila patriarku, na to ufati nas tri sacergota (svećenika) i drža nas od mladog Bozića do kandelore (svitla Marijina) na ledu i sniegu, da nam su spali nokti od prsta od nogu, gvozdje na ruku i na grlu ; po jedanput s ledom vode pismo i po malo crna kruha uzesmo ; jesmo gdi nabijaju na kolje ljude a druge pod palicama more, a treće siku, koje sam podpomagao pred smrt ispovedju i ponukuvao, da umre veselo ; i sam sam bio odlučio krv proliti ali nektiše nas gubiti, nego naopako saopače konopcem svezali, bijući štrangom po silja kolliena govoreći : ti si obratio od Dunava do Kaniže kamo ti popovi i biskup od Rim pape? Cieniše : daj blago ! Veće smo bili mrtvi nego živi a ištu što nemoremo dati, inako nemogucij biti, triba bij, da činimo volju nji, i dasmo ono što ištu : dvie tisuće i petnaest škudi. I sada u Sarajvu od turaka uzimamo na kamatu i zalažemo braću i rodike a popovi i fratri iz Sriema pobigoše a mi tri popa se nahodimo ; privlače nas Turci kano vuci hovce. Koji od tuđa dodju, oće da su gospodari, a kad vide suprotivštinu, tako biže. Koju korist učini dalmatin Petar Katić od Prisrena s koga izgubi tisuću škudi. A on obogati svoje rodjake ; a takodjer i fra Alberto, koji učinio bogate svoje nepute, a tamo niki frat-

ri za biskupat na vieru, a ko nemiti vezira, oma će ga na kolac, neznate što se ovamo čini, koje persekutioni ako je ovako činio Dioklecijan. Zato molimo s velikiem suzama, da biste, nam poslali pomoć ... i kongrogacie i sveti otac, to jest jednu sumu dinara da se odkupimo i mi i mnogi karstiani koji su u tamnici i sada ; zašto je karstianstvo sve odrto a nami su sve poplieni- li i paramenti i kaleže razkovali na sablje i karstenia i ilybra i sve malo i golemo; a sada nas vode u Budim čauši i ono nosimo što nas su zadužili, što smo na kamatu uzeli od turaka i konje. Tamo fra Filip tihi Lutoran, daržite ga dakle svi pišemo njegova diela i opačine i ierasie, koje je činio. Ne drugo Bog s vami, neimam kada pisati zašto me vode čauši u Budim, i ako ćete što poslati, daj u vrieme i odpišite nam što ćete nam činiti, zašto se nemožemo deržati, ni patiti, a i uteći nemožemo“. Evo tužaljke našega popa Šimuna Matkovića, evo jadikovanja, u kojem odsiva ljubav za viru i rod svoj.

A ja ću ovu razpravu dovršiti, u kojoj sam pritstavio dilovanje onoga muža, koji prvi spominje – barem do sada – ime Bunjevci, koji prvi posvećuje rad svoj, život svoj za dobrostanje, za spasenje Bunjevaca. Ali s ovom raspravom, ja mislim da smo i drugo šta dokazali i mnogo dokazali što povistničari do sada nisu a to je pak ovo : da *Bunjevci* nisu samo 1680. došli u njihov današnji zavičaj, kao što to svi povistničari tvrde, kao blage uspomene biskup naš slavni Antunović, historik Iványi, vire Ivanić i drugi. Nije istina dalje, da su stari Bunjevci vire pravoslavne, vire srpske bili, te da su bajage ovde prišli na katoličku viru, ta oni imamu svoje fratrove i popove katoličke u svako vrime, koji su uvijek u savezu sa rimskom crkvom i njezinom glavom: rimskim papom. Ta eno nam jasnog, nepobitnog dokaza da se po svima krajevima dili sakramenat krizmanja po biskupu biogradskom fra Marinu Ibrisiću, koji godine 1649 dolazi priko Slavonije u Peštu, a iz Pešte u Gjengješ, Jasbirinj, Kečkemet, Segedin, Martonos, Bajmak, Jankovac, Miljkut, Santovu, Sombor, Bereg, Kolut, Garu, Dolnji Monoštor, Bač, Bukin. Pa kada sve ovo u obzir uznemo, mi se ponositi možemo sa 300 godišnjom prošlosti naši Bunjevaca i Šokaca u današnjoj domovini ; mi se ponositi možemo, što su nam didovi svoju junačku krv prolivali za svetu viru i domovinu. Pa ako bi nam pribacivao tko što se mi s ovim dičimo, mi mu odgovorimo, da mi nismo jučerašnji. A na svršetku hvala, slava dičnom franjevcuocu Fermendžinu po čijem dilu sastavih ove crtice iz burne prošlosti Bunjevaca i Šokaca ! Svakom svoje !!

Janko Kostalić³

¹ Sa sabljom; sablja – ćorda.

² Ja sam u ovoj stvari imao sriću sa samim Otcem Fermendžinom govoriti koj misli, da je naš Matković „jezgraš“ bio, t. j. da je bogoslovlju samo površno svršio.

³ Janko Kostalić je pseudonim svećenika Ivana Evetovića. Članak je napisan je 1892. godine, a objavljen u *Subotičkoj Danici* za 1894. godinu. Članak je prenesen u originalu: jezikom, pravopisom i s tipkarskim pogreškama kao u *Subotičkoj Danici* za 1894. godinu (str. 26-32).

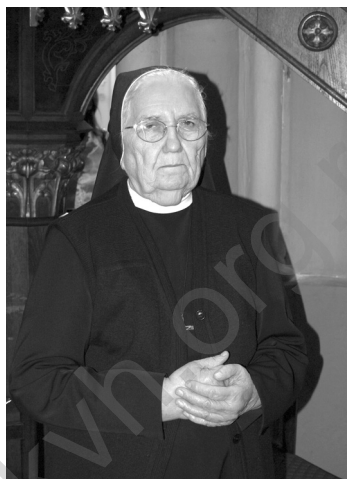
Obljetnice

S. Leopoldina i s. Trpimira Temunović proslavile jubileje redovničkih zavjeta

U subotu, 2. svibnja u crkvi sv. Jurja, **s. Leopoldina Temunović**, dominikanka, proslavila je 60. obljetnicu svojih redovničkih zavjeta. Svečanu svetu misu predvodio je župnik **preč. István Palatinus** u zajedništvu s još petoricom svećenika.

Slavlju su osim sestara Dominikanki koje žive i rade u Subotici, nazočile i časna majka **s. Katarina** kao i druge sestre iz Hrvatske i lijepi broj vjernika i rodbine s. Leopoldine. Slavlju se pridružila i njezina rođena sestra **s. Trpimira Temunović**, koja ove godine obilježava 50. obljetnicu svojih redovničkih zavjeta.

Prigodnu propovijed održala je s. Katarina. Tumačeći Božju riječ o pozivu Samuela, ona je naglasila kako je Gospodin bio *uporan i u životu ovih naših slavjenica. Nije odustajao dok mu nisu odgovorile. Rekle su: „Evo me Gospodine, pozvao si me!“ i pošle su, poput Abrahama u nepoznato. Ostavile su svoju plodnu ravnicu, svoje najdraže, svoju sigurnost i planove i otišle u Korčulu gdje ih je dočekalo široko more, škrti zemlja, neke druge zajednice koje do tada nisu poznavale, govor koji im bijaše pomalo nerazumljiv i čudan. No, nosila ih je ljubav i milina Kristove bližine...*

Poslije pričesti prigodnu čestitku sestrama uputila je **s. Blaženka Rudić**, koja je, među ostalim, rekla: *Zahvaljujemo Bogu što vam je život darovao i mnoge mu dane i godine pridometnuo – s. Leopoldini 5. svibnja punih 90 godina. Bog vas je pozvao u redovnički život, u zajednicu sestara dominikanki i Kćeri milosrđa. Zahvaljujemo za vaše dijamantne i zlatne godine redovničkog života – s. Leopoldini 60., s. Trpimiri 50. – za godine ispunjene ljubavlju u darivanju Bogu i ljudima. hvala vam za vaš uzoran redovnički život i svjedočenje, za radosno predanje u služenju Bogu i čovjeku. /.../ I dok vam s ponosom čestitamo vaše jubileje redovničkog života, ujedno molimo da vaš život bude poticaj i poziv novim zvanjima, žrtva i sjeme nekih budućih redovnica i s ove ravnice, koja vas je rodila i odnjhala u svojim brazdama, zatim darovala Korčuli, Blatu, Pregradi, Somboru ... i opet ste se vratile u njeno okrilje. Neka vas Božja milost prati i uzdrži u dobru zdravlju i radosnom predanju svemu onome što vam je još dobri Otac pripremio.*

Proslava 60. obljetnice zavjeta s. Leopoldine

Nisi znala da li praviš korak pravi
kad u snu baka ti se javi:
Idi, idi, Bogu služi,
za prošlost svoju nikog ne optuži.

Ti ne slušaj onog ko ne shvata
Za tebe su otvorena samostanska vrata.
Otišla si jednom u zoru ranu
ostavila Nanu tužnu, uplakanu.
Gledala sam Baću kako suze krije:
To Bog zove dite moje najstarije.

Kad si pošla ja sam bila dite još nezrelo.
Moj je jecaj rasplakao cilo selo.
Život je prolazio kao drama,
plakala si kad si bila sama.
Molila si: Ostavi me tugo.
A za rodnim krajem patila si dugo.
U Zagorju jedne župe za dušu si našla lik,
želila si Bogu služiti zauvik.

Marta Vuković, sestra s. Leopoldine

Pedeset godina zavjeta s. Eleonore Merković

Na Korčuli...

U godini posvećenog života, 50 godina zavjeta u Blatu na otoku Korčuli 9. srpnja proslavila je **s. M. Eleonora Merković** koja pripada Družbi Kćeri Milosrđa. Osim nje, 50. godišnjicu zavjeta proslavilo je još sedam časnih sestara iz Hrvatske i Njemačke. Uoči proslave svečarice su imale duhovnu obnovu koju je vodio **p. Marko Glogović**, voditelj udruge „Betlehem“. Na sam dan proslave navečer bila je procesija kroz Blato, a svečanu misu predvodio je pomoćni zagrebački biskup **mons. Ivan Šaško**.

U Sv. Roku u Subotici...

Druga postaja proslave zlatnog jubileja bila je crkva sv. Roka u Subotici, u kojoj su, osim s. Eleonore, na 50 godina vjernosti Bogu zahvalile i **s. M. Valerijana Perinić** i **s. M. Trpimira Temunović**. Misno slavlje, u nedjelju 13. rujna, predvodio je subotički biskup **mons. dr. Ivan Pénzés**, a s njim su suslavili **mons. Marko Forgić, vlč. Mirko Štefković** i **vlč. Lazar Novaković**. Dirljivo je bilo slušati obnovu zavjeta sestara pred župnom zajednicom jer je to bilo i svjedočanstvo njihove vjere u Božju volju i duhovni poziv, potvrda njihova služenja Bogu, Crkvi i narodu.

S lijeva na desno: s. M. Eleonora Merković, s. M. Valerijana Perinić i s. M. Trpimira Temunović

Nakon prigodnih pjesama **Đule Milodanović** a koje su pročitale **Vedrana i Gordana Cvijin**, jubilaricama je u ime župne zajednice čestitku uputio **Lazar Cvijin**, načelnik Pastoralnog vijeća župe. Potom su mladi u narodnoj nošnji darovali slavljenicama simbolične darove – cvijeće u obliku đerma ili brodice (s. Valerijana rodom je iz Zadra) te stolnjak s njihovim imenom i brojkom 50. Mons. Forgić je uputio čestitku u ime domaćeg župnika **mons. dr. Andrije Anišića**. U ime slavljenica svima je na lijepo organiziranoj svečanosti zahvalila s. Eleonora.

U Maloj Bosni...

S. Eleonora proslavila je svoj zlatni jubilej i u rodnoj župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni svetom misom, 27. rujna, koju je predvodio biskup Ivan uz koncelebraciju mons. Andrije Anišića, mr. Mirka Štefkovića, **Josipa Miocsa, vlč. Željka Augustinova, vlč. Lazara Novakovića** te domaćeg župnika **vlč. Dragana Muharema**. Prigodnu homiliju održao je župnik domaćin, Dragan Muharem. Na samom kraju obratila se i slavljenica koja je u svojem svjedočenju istaknula kako u redovništvu ima puno odricanja, lijepih i manje lijepih trenutaka. Također, pozvala je sve mlade da služe Bogu. U ime Pastoralnog vijeća dar slavljenici uručila je **Matilda Pelhe**.

S. M. Eleonora Merković je rođena 27. 02. 1943. godine na Vanteleku, područje nekadašnjeg Šebešića, danas Male Bosne. Sa sedamnaest godina ušla je u samostan sestara Kćeri Milosrđa u Subotici. U Blatu na Korčuli je ušla u novicijat. Prvo mjesto u kojem je služila bila je župa u Smokvicama, kraj Blata. Godine 1965. odlazi u Novi Sad i radi kao katehistica. Nakon godinu dana odlazi u Rim gdje nastavlja učiteljsku školu koju je završila nakon četiri godine. Ponovno se vraća u Novi Sad gdje je diplomirala na Pedagoškom fakultetu. Svoje redovničko poslanje vršila je u Rimu, u Argentini, Paragvaju, Peruu i Čileu. Od 1982. godine je u Subotici i na poziv biskupa **Matiše Zvekanovića** predaje hrvatski jezik i književnost u sjemeništu „Paulinum“. U međuvremenu je od 1992. godine prisutna u redovničkoj zajednici u Aleksandrovu, gdje je radila pri župi i školi. Organizirala je susrete mladih u Taizéu, zauzeto pomagala siromašne obitelji, radila s djecom... Od 2013. godine je u mirovini, u samostanu pri župi sv. Roka u Keru (Subotica).

Pedeset godina zavjeta s. Bernardice Đukić

U crkvi Isusova Uskrsnuća, 5. kolovoza, zlatni jubilej 50 godina vjernosti Bogu u redovničkom zavjetu proslavila je **s. Bernardica Đukić**, članica Družbe sestara Naše Gospe.

Svetu misu predvodio je vlč. **Dragan Muharem**, urednik Zvonika, u zajedništvu sa župnikom **mons. Belom Stantićem** i ostalim susestrama koje djeluju na teritoriju župe. Slavlje je uzveličao zbor Collegium musicum catholicum, koji svoj začetak i djelovanje zahvaljuje upravo s. Bernardici. U propovijedi, misnik je orisao životni i redovnički put jubilarke, a napose istaknuo njezinu ljubav prema liturgijskoj glazbi. Svoju čestitku izrekao je i **Miroslav Stantić** u ime zbora.

Zlatna misa vlč. Andrije Šipeka

U nedjelju, 21. lipnja, u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, 50. obljetnicu svećeničkog ređenja proslavio je vlč. **Andrija Šipek**. Slavljenik je u ovoj župi služio od 1972. do 1979. godine, kada je svoje svećeničko poslanje nastavio u Kanadi, gdje je i danas. No, uvijek se voli rado vratiti u župu u kojoj je, kako voli isticati, proveo najljepše godine svoga svećeničkoga služenja. Vlč. Šipek je u zajedništvu sa župnikom vlč. **Draganom Muharemom** predvodio svečano misno slavlje te se osvrnuo na protekle godine koje su bile obilježene i olujama ali i milošću Božjom. Nakon mise, župljani su priredili prigodni domjenak te u društvu sa zlatomisnikom evocirali uspomene iz negdašnjih dana. Prigodom ove proslave, slavljenik je župi poklonio zlatni kalež.

Zlatna misa preč. Jánoša Sztrikovitsa

Umirovljeni novosadski župnik, dekan Novosadskog dekanata i bački arhiepiskop i počasni prepošt prepoziture Presvetog Spasitelja u Dersu, **preč. János Sztrikovits**, proslavio je u subotu, 4. srpnja svoju zlatnu misu u

župnoj crkvi sv. Šimuna i Jude Tadeja u Bezdanu. Svoje zlatno svećeničko slavlje preč. Sztrikovits proslavio je i u dvama župama u Novom Sadu, u kojima je bio župnik prije umirovljenja: 5. srpnja u župi sv. Elizabete Ugarske na Telepu, a 12. srpnja u župi Imena Marijina.

Preč. Sztrikovits rođen je u Bezdanu 21. prosinca 1937. Teologiju je studirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Za svećenika je zaređen u Subotici 1965. godine. Nakon toga imenovan je suradnikom u župama Adorjan i Trešnjevac, gdje ostaje do iduće godine, kada je premješten u župu u Čantavir, gdje je također bio kapelan godinu dana. Odatle odlazi u katedralnu župu u Subotici, gdje ostaje do 1969. Tada je premješten u Zmajevo, gdje ostaje do 1971., kada je imenovan privremenim upraviteljem župa u Bačkom Gradištu i Žablju. U Novi Sad dolazi 1975. gdje je imenovan administratorom, a kasnije i župnikom u župi sv. Elizabete Ugarske. Župnikom u župi Imena Marijina u ovom gradu imenovan je 1991., gdje ostaje pune 22 godine, do svog umirovljenja 2013. godine. Bio je pomoćnik upravitelja u vikariji Sv. Roka u Novom Sadu 1986. i 1987. U vrijeme kada je župa u Bačkoj Palanci ostala bez župnika, i u njoj je bio upravitelj, kao i u župama Čelarevo, Obrovac, Gajdobra i Mladenovo. Bio je članom nekoliko biskupijskih vijeća: prezbiterskog, liturgijskog, za svetu umjetnost, za obiteljski apostolat i za ekumenizam. Konačno, sudjeluje po potrebi i dalje u pastoralu u Bezdanu, gdje živi nakon umirovljenja.

Srebrna misa vlč. Josipa Kujundžića

Euharistijskim slavljem u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, 17. listopada 2015. godine, vlč. Josip Kujundžić obilježio je četvrt stoljeća misništva. U slavlju je sudjelovao veliki broj njegovih kolega svećenika, brojna rodbina i prijatelji iz župa Mala Bosna, Bačka Topola, Bačka Palanka, Vajska, Bođani i Sonta.

Vrlo upečatljiva i jezgrovita bila je i propovijed domaćina, župnika Male Bosne, vlč. **Dragana Muharema**: *Tijekom svojega života vidio sam mnoge kaleže. Kaleže od zlata i srebra, raskošne i jednostavne, kičaste i umjetničke, a*

od kojega god materijala bili, kako god izgledali, koji god oblik imali, služili su jednoj svrsi: davati prostor Kristu, rekao je u najavi teme propovijedi vlč. Dragan.

Na koncu mise pročitane su pozdravne poruke sestre-majke **Ljiljane Prelić** iz samostana Đakovačka Breznica, isusovca **Mirka Nikolića** iz Zagreba i **mons. Andrije Kopilovića**, koji su izrazili veliko žaljenje što nisu mogli osobno nazočiti slavlju.

Dirljivim riječima slavljenika su osobno pozdravili **Jelica Kujundžić** u ime njihove generacije iz srednje škole, **Zlatko Klecin** u ime vjernika župe Sonta, a **Elizabeta Balog** onako kako najbolje umije, veličanstvenom pjesmom, u ime vjernika iz Lovasa, Republika Hrvatska.

Župnik vlč. **Josip Kujundžić**, rođen je 9. studenoga 1959. godine u Maloj Bosni, u brojnoj obitelji kao jedanaesto od petnaestero djece. U Subotici je završio srednju stručnu školu, a nakon dužeg i zrelijeg razmišljanja, s 23 godine, upisao je bogoslovne studije na Filozofsko teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu. Nakon svršetka studija na Petrovo 1990. u subotičkoj katedrali biskup Ivan Pénzes ga je zaredio za svećenika. Kape-lansku službu vršio je u Bačkoj Topoli, te Bačkoj Palanci, a od srpnja 1992. župnik je u župi Vajska i Bođani. Svoju župničku službu 2014. godine nastav-lja u župi sv. Lovre u Sonti.

FALJEN ISUS ŠOKADIJO

Faljen Isus, moje rodno selo,
Plodne njive, šume i salaši,
Faljen Isus moj Dunove plavi,
Faljen Isus, stari tamburaši.

Vraćam vam se u bililu zore,
Ostala su za mnom vandrovanja,
I brezbrojne čaše neispite
I breskrajne noći momkovanja.

Izdaleka friški kriv meriše,
U duše mi odjedamput milo,
Za dram se i dičji dana sitim!
Srce bi iz prsa iskočilo.

Faljen Isus, ostarili ljudi,
Kućo, u koje sam se rodijo,
Faljen Isus, moje duše rano,
Moja diko, moja Šokadijo!

Ivan Andrašić

PJESNIK

Ako u mojoj pjesmi
osjetiš i malo lijepog,
onda je to, vjerujem,
samo dar Duha Svetog!

Ako se u njoj samo
tek proste riječi roje,
onda je to doista
iznimno samo moje!

Franjo Ivanković

Duhovna zvanja

Mladomisnik vlč. Siniša Tumbas Loketić

Polaganjem ruku subotičkog biskupa mons. **Ivana Pénzesa**, u ponedjeljak, 6. travnja 2015., u katedrali bazilici sv. Terezije Avilske **Siniša Tumbas Loketić** zaređen je za svećenika Subotičke biskupije.

Mladu misu mladomisnik je slavio u župnoj crkvi Uskrsnuća Isusova u Subotici u nedjelju, 12. travnja na Mladi Uskrs. Uz mladomisnika su koncelebrirali mons. Bela Stantić i vlč. **Robert Erhard** koji je održao i prigodnu propovijed. On je vjernicima poručio da mole za mladomisnika, a mladomisniku je poželio da mu svaka sveta misa koju će služiti bude kao ova prva, Mlada misa, te da u cijelom svom svećeničkom zvanju bude glasonoša radosti. Misno slavlje uzveličali su združeni zborovi, župni zbor

Uskrsnuća Isusova i zbor *Sv. Cecilija* pod ravnanjem s. **Mirjam Pandžić**. Na kraju svečane svete mise, mladomisnik je svoj blagoslov podijelio braći svećenicima, zatim roditeljima i brojnim vjernicima.

Mladomisnik, vlč. Siniša Tumbas Loketić je četvrti svećenik iz župe Uskrsnuća Isusova za vrijeme upravljanja sadašnjeg župnika **mons. Bele Stantića**, a osmi svećenik od kako postoji ova župa. Sin je **Ivana i Ivanke** rođene **Malešević**, rođen je 11. ožujka 1987. godine. Osnovnu školu završio je u Subotici, kao i srednju Politehničku. Studij bogoslovije završio je Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu.

Nakon završenih studija, vlč. Siniša je 5. listopada 2014. godine zaređen za đakona te je dobio poslanje za duhovnog pomoćnika u župi Uznesenja Marijina u Novom Sadu, gdje je i proveo svoj đakonski praktikum uz župnika župe preč. Roberta Erharda. Subotički biskup je mladomisnika imenovao kapelanom u istoj novosadskoj župi.

Mladomisnik fra Ottó Bárány

Tijekom euharistijskog slavlja u subotu 20. lipnja 2015. zagrebački nadbiskup kardinal **Josip Bozanić** podijelio je u zagrebačkoj katedrali devetorici kandidata red prezbitera. Za Hrvatsku franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda red prezbitera primio je **fra Ottó Bárány** iz župe sv. Antuna Padovanskoga u Bečeju (Subotička biskupija). Mladu misu je slavio u Bečeju u župi sv. Antuna Padovanskog 21. lipnja 2015.

Ottó Bárány rođen je u Bečeju 7. kolovoza 1985. Osnovnu i srednju školu završio je u Bečeju, a maturirao je u trgovačkoj srednjoj školi u Samoboru, već kao kandidat u franjevačkom redu. Novicijat je 2006./07. godine proveo u Rijeci, a studij teologije je započeo na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, koji je nakon treće godine nastavio u Budimpešti. Svečane zavjete položio je u Subotici 17. rujna 2011., a za đakona je zaređen u Zagrebu 5. listopada 2013.

Od ljeta 2014. je u subotičkom franjevačkom samostanu.

Đakon fra Péter Dezső

U zagrebačkoj prvostolnici, u subotu 3. listopada 2015. za đakona je zaređen Apatinac fra Péter Dezső, član Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Glavni zareditelj bio je zagrebački nadbiskup, kardinal **Josip Bozanić**.

Fra Péter je rođen 1982. godine u Apatinu, dok je osnovnu školu pohađao u Kupusini. Nakon završene somborske gimnazije, upisao se na Učiteljski fakultet u Subotici, gdje je zavolio rad s djecom, uz utvrđivanje svojih ranijih interesa za beletristiku, dramaturgiju i kazalište. Tada je započeo odlaziti na vjeronauk za mlade u katedralnu župu sv.

Terezije Avilske, te je aktivno sudjelovao u organiziranju mise za mlade u sklopu Kršćanskog intelektualnog kruga. Na nedjeljne svete mise odlazio je kod franjevaca, gdje je i zadobio i prihvatio duhovni poziv. Diplomirao je 2006. godine, a postulaturu započeo godinu dana kasnije u Samoboru. Godine 2008. započeo je franjevački novicijat na Trsatu, te godinu dana kasnije položio prve redovničke privremene zavjete. Studij filozofije i teologije započeo je u Rijeci, nakon dvije godine nastavio na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a od rujna 2012. na Bogoslovnom fakultetu za redovnike „Sapientia“ u Budimpešti. Uz studij, zadužen je i za župnu katehezu. Godine 2013. položio je doživotne redovničke zavjete, te završava studij teologije, a đakonski pastoralni praktikum provest će u Koprivnici.

HIMNA VALOVA

Pokreni se rijeko mojih htijenja
od himne valova tvojih moje želje rastu.

Za komadić duše tvoje
sakrivam vrijeme
pletom u mrežu neprolaznosti
I ušivam trunku ljubavi
u skućeni prostor tvoje istine
Sakrivam te
u sigurnosti svojih grudi
gdje sam ja
u vlastitom nemiru
stvorila dom za tebe
od iskona suđen
jer tako mora biti
da bih nešto zvala svojim
za vijeke vjekova.
I budi tu
ne smetaš
tu ti je mjesto
da zgriješ dušu
u trenu
kad te svi zaborave.

Anita Đipanov

Zavičaj

Starim seoskim putem
gle zeca, malog i hitra
u trag puta i vitra
utopljen nesta strništem.

Na obzoru sunce visoko
zlačano kuje prašnjavi atar,
njive pred nebom izmiču na oko
vridan ih obrađuje ratar.

Kruh miriše sa žitnih polja
putem krivudavim žena hodi,
ditetu u naručju gleda da ugodu
na licu joj litnje kiše kaplja.

Po rubu srca nit tanka
ljubavlju plete sićanje o zavičaju,
s gradskog tornja, čas polaska
otkucava lino sat, već po običaju.

Silvester Bašić

Naši pokojnici

s. M. Karmela od Krista Kralja (Blaženka Jukanović)

Nakon duže i teške bolesti u 84. godini života i 62. godini redovničkih zavjeta, 29. siječnja 2015., u Karmelu svetoga Josipa u Breznici Đakovačkoj, blago je u Gospodinu preminula s. M. Karmela od Krista Kralja (Jukanović). Rođena je 2. veljače 1931. u Glamoču (BiH) kao deveto dijete u obitelji Josipa i majke Ivke, rođ. Sedlar. U Karmel je ušla 1951. u Brezovici. Svečane zavjete položila je 1956. godine. U više navrata obnašala je službu učiteljice novakinja i priorice. Godine 1977., kada su sestre preselile u Kloštar Ivanić, vodila je radove na obnovi darovanog franjevačkog samostana, kao i pri osnutku novog Karmela svetog Josipa u Šarengradu – 1988. godine. Za vrijeme Domovinskog rata kao prognanica sa zajednicom napušta Šarengrad. Privremeni smještaj nalazi kod braće karmelićana u Remetama – Zagreb. Sa sestrama dolazi 2001. u nedovršeni samostan u Breznicu Đakovačku.

Sestra M. Karmela je bila povezana s nekim svećenicima Subotičke biskupije, gorljivo je molila i darivale sve svoje snage uma, srca i duha na velike nakane Crkve, osobito moleći za svećenike.

+ Vjenceslav Mihetec, karmelićanin

U četvrtak 12. veljače 2015. preminuo je u Gospodinu o. Vjenceslav od Majke Božje Remetske (Mihetec), karmelićanin. Član Hrvatske karmelske provincije svetog Oca Josipa, upravitelj Svetišta Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama, dugogodišnji remetski župnik, u više navrata provincijal, prior, odgojitelj bogoslova i prefekt sjemeništa u Remetama. Rođen je u Zagrebu 22. rujna 1945. godine. Završio je višu pedagošku školu. U karmelski red je stupio redovničkim oblačenjem 1969. u Somboru. Prve redovničke zavjete je položio 1970. u Somboru, a svečane 1974. u Remetama. Za svećenika je zaređen 1975. u zagrebačkoj prvostolnici.

Osim gore navedenih dužnosti u provinciji i redu, o. Vjenceslav je bio predsjednik viših redovničkih poglavara i poglavarica pri HBK; ispovjednik klauzurnih i drugih redovnica; traženi voditelj duhovnih vježbi, duhovnih obnova i misija; voditelj Karmelskog svjetovnog reda; dopisnik *Zvonika* i još mnogo toga.

Fra Klarus Pecze

Fra Klarus Pecze, franjevac, otkrijepljen svetim sakramentima preminuo je u samostanu franjevača u Subotici 12. srpnja 2015. godine, u 93. godini života i 58. godini redovništva. Najveći dio svoga redovničkoga služenja proveo je u subotičkom samostanu. U ovoj Godini redovnika molimo Svevišnjega da dotakne srca onih koji bi se mogli odvažiti za redovnički život.

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događanja u Subotičkoj biskupiji/

Zabilježila: Katarina Čeliković

* * * 2014. * * *

Glazbene večeri u somborskom Karmelu

U crkvi sv. Stjepana kralja pri karmelskom samostanu u Somboru, nastupom petočlanog vokalnog sastava „Quinta Divina“ 29. studenoga započeo je ciklus koncerata pod nazivom „Glazbene večeri u Karmelu“. Manifestaciju je otvorio prior somborskog Karmela, o. **Stjepan Vidak**. Svake naredne subote nastupom raznih izvođača nastavljen je serijal koncerata sve do 26. prosinca.

Rekolekcija somborskog dekanata u Lemešu

Lemeška župa Rođenja BDM bila je 3. prosinca domaćin adventske tj. posljednje ovogodišnje rekolekcije Somborskog dekanata. Uz gostoprimstvo lemeškog župnika **vlač. Antala Egedija**, na rekolekciji je bilo nazočno jedanaest župnika koji su u radnom dijelu razgovarali o općim aktualnim temama duhovne prirode i temama vezanim za kalendarsko doba godine.

Izložba božićnjaka i slika od slame u Zagrebu

Etnografski muzej u Zagrebu predstavio je 6. prosinca javnosti dio bogate kulturne baštine bačkih Hrvata Bunjevaca kroz izložbu dva vrlo specifična vida primijenjene umjetnosti s tradicijskim predznakom – slika izrađenih od slame te posebno ukrašenih svećanih kolača božićnjaka.

Izložba „Slike od slame i božićnjaci bačkih Hrvata Bunjevaca“ realizirana je zahvaljujući poticaju HKPD „Matija Gubec“ i Galerije Prve kolonije naive u tehnicu slame te Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata i

Etnološkog odjela „Blaško Rajić“ pri Katoličkom društvu za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“.

Izložba božićnjaka u Gradskoj kući

U predvorju subotičke Gradske kuće, 9. prosinca otvorena je tradicionalna izložba božićnjaka u organizaciji Etnološkog odjela „Blaško Rajić“ pri Katoličkom društvu za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“. Izložbu je otvorio **mons. Bela Stantić**, župnik župe Isusova Uskrsnuća. Na kraju izložbe svima koji su omogućili tu izložbu zahvalila je pročelnica Etnografskog odjela Društva, **prof. Jelena Piuković**.

U čast majkama i očevima – Materice i Oci

Tradicionalna i omiljena priredba u čast majkama i očevima održana je u subotu, 13. prosinca, u HKC „Bunjevačko kolo“, u organizaciji župe sv. Roka i Dječjeg vrtića „Marija Petković – Sunčica“.

U programu, pred brojnom publikom, sudjelovala su djeca iz župe i vrtića pod vodstvom **s. Silvane Milan**, vjeroučiteljice **Vesne Huska** te odgojiteljice **Marine Piuković** i drugih odgojiteljica i odgojitelja iz vrtića.

Jubilarni 10. božićni koncert u Bregu

Tradicionalno, 10. put po redu UGH „Ante Jakšić“ i HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“ Bački Breg, organizirali su 15. prosinca božićni koncert u crkvi sv. Mihovila u Bačkom Bregu.

Počelo premještanje spomenika Presvetog Trojstva u Subotici

Nakon pedeset godina kako je u parku pokraj subotičke katedrale svete Terezije Avilske, 17. prosinca započela je demontaža spomenika

Presvetog Trojstva kako bi započela njegova rekonstrukcija i vraćanje na prvobitnu lokaciju, pokraj Gradske kuće. Subotičko Gradsko vijeće je na prijedlog Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine 23. rujna 2014. godine donijelo odluku o restauraciji i premještanju spomenika Presvetog Trojstva na njegovo izvorno mjesto pred Gradsku kuću. Restauracija i premještanje će se financirati iz proračuna lokalne samouprave, a dijelom iz donacija.

Božićni koncert zbora Jeka Primorja i Jose Butorca

Mješoviti pjevački zbor Kulturno umjetničke udruge *Jeka Primorja* iz Rijeke i **Joso Butorac** uljepšali su predblagdansko vrijeme subotičkoj i tavankutskoj publici. Božićni koncert održan je 20. prosinca u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, a zbor je nastupio i na Božićnom vašaru u Tavankutu dan prije, 19. prosinca te u mjesnoj crkvi Srca Isusovog u nedjelju 21. prosinca. Ovom događaju nazočio je i župan Primorsko-goranske županije **Zlatko Komadina**.

Jubilarni, 25. koncert zbora „Sv. Cecilija“

Pjevači franjevačke crkve i zbora „Sv. Cecilija“, uz instrumentalnu pratnju i podršku starih prijatelja, Subotičkog tamburaškog orkestra, 22. prosinca priredili su 25. božićni koncert u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila arkanđela u Subotici.

Veliki Božićni koncert u subotičkoj katedrali

Tradicionalni Veliki Božićni koncert održan je u nedjelju, 28. prosinca u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici, a okupio je brojnu publiku. U programu su sudjelovali: Katedralni zbor „Albe Vidaković“, Katedralni zbor „Svete Terezije“, Katedralni dječji zbor „Zlatni klasovi“, Komorni zbor „Collegium musicum catholicum“, Komorni zbor „Pro Musica“ i Subotički tamburaški orkestar. Dirigenti su bili **Krisztina Csikós** i **Miroslav Stantić**.

Božić u Somboru

Na četvrtu nedjelju došašća u Somboru je već po tradiciji i ovoga puta održan Božićni koncert kao izraz zajedništva vjernika katolika našega grada. Domaćin koncerta je HKUD „Vladimir Nazor“. Na koncertu su nastupili župa Presvetog Trojstva, Karmelska zajednica i župa sv. Križa, te udruženje Nijemaca „Sant Gerhard“.

* * * 2015. * * *

Dani biskupa Ivana Antunovića

Misa o 126. obljetnici smrti Ivana Antunovića

U Subotici su i ove godine, u organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, održani Dani biskupa Ivana Antunovića, narodnog preporoditelja bačkih Hrvata. Dani su započeli u nedjelju, 11. siječnja svečanom sv. misom o 126. obljetnici smrti Ivana Antunovića. Svetu misu je u katedrali-bazilici sv. Terezije predslavio je **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik i predsjednik Društva „Ivan Antunović“. Uz mons. Beretića misu su suslavili i svećenici **mons. dr. Andrija Anišić, dr. sc. Ivica Ivanković Radak, mr. sc. Mirko Štefković** i **Jozef Vogrinc**. Na misi je pjevao katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića**.

Razgovor Društva „Ivan Antunović“

Tradicionalni „Razgovor“ Društva „Ivan Antunović“ održan je 16. siječnja u Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo“ u Subotici. Organizatori su ove godine potaknuti događanjima na izvanrednoj Sinodi biskupa, posvetili suvremenoj problematici braka i obitelji te je okvirna tema ovogodišnjeg Razgovora bila „Djeca iz rastavljenih brakova i obitelji: njihova opterećenja i njihovi brakovi i obitelji“, a predavač **prof. dr. sc. Pero Aračić**, profesor u miru i doskorašnji dekan Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Prestala radom Humanitarno-terapijska zajednica „Hosana“

Humanitarno-terapijska zajednica za pomoć ovisnicima – Hosana u Starome Žedniku, od 16. siječnja zbog financijske iznemoglosti ne prima više štíćenike na oporavak. Ona dalje nastavlja samo s preventivnim radom. Štíćenici koji su se toga datuma zatekli u „Hosani“ premješteni su u istu takvu zajednicu u Čeneju kod Novoga Sada, koju vodi Pravoslavna crkva.

Predstavljanje knjige Lazara Novakovića „Recept“

U vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici, u četvrtak, 29. siječnja predstavljena je četvrta knjiga svećenika Subotičke biskupije, **vlač. Lazara Novakovića** koja nosi naslov *Recept*. O knjizi su govorili **dr. sc. Andrija Anišić**, u ime izdavačkog odjela Katoličkog društva za kulturu povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice, zatim **prof. Tomislav Žigmanov**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojnovođačkih Hrvata i sam autor.

Veliko prelo 2015. u Subotici

Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“, Pučka kasina 1878. i Kersko prelo, 31. siječnja zajednički su organizirali Veliko prelo 2015. u dvorani Tehničke škole „Ivan Sarić“ u Subotici koje je okupilo oko šest stotina ljudi. Predsjednica Organizacijskog odbora Velikog prela 2015. bila je **Ružica Šimić**, a prelo

je otvorio gradonačelnik Subotice **Jenő Maglai**. Prva nagrada za najbolju *preljsku pismu* pripala je **Zoranu Nedeljkoviću**, druga **Josipu Dumendžiću Meštru**, a treća **Željki Zelić**. Tijekom večeri nastupili su članovi folklornog odjela HKC „Bunjevačko kolo“, uz pratnju tamburaškog orkestra HKC-a, a sve goste zabavljao je popularni subotički pjevač **Zvonko Bogdan** uz pratnju trinaest najboljih vojođaških tamburaša.

I ove je godine izabrana najljepša prelja, a titulu je ponijela **Martina Romić**, prva pratilja je **Ana Dulić**, a druga **Ana Ivanković Radak**.

Don Boscov jubilej svečano proslavljen u Novom Sadu

U župi Imena Marijina u Novom Sadu, 1. veljače organizirana je svečana euharistijska proslava jubileja, 200 godina rođenja sv. Ivana Bosca, utemeljitelja velike salezijanske obitelji. Ovu su proslavili organizirali **vlač. Dominik Ralbovski** i njegova sestra **Kristina Ralbovsky**, kojima je zahvalio župnik i dekan **preč. Róbert Erhard**. Koncelebrirano misno slavlje predslavio je metropolit, beogradski nadbiskup **mons. Stanislav Hočevar** SDB uz desetak svećenika.

Devetnica u čast Gospi Lurdskej u Subotici

U franjevačkoj crkvi 2. veljače, na dan Prikazanja Gospodinova – Svijećnicu, započela je devetnica u čast Gospi Lurdskej u znaku Godine posvećenog života. Na ovaj nezapovjedani blagdan blagoslovile su se svijeće i u procesiji na početku svete mise započela je devetnica posvećena Gospi koja se objavila u Lurdu. Koncelebriranu svetu misu je predslavio biskup **Ivan Pénzes**, a propovijedao je **fra Marijan Kovačević**, predvoditelj i propovjednik ovogodišnje devetnice Gospi Lurdskej. Na dan svetog Blaža nakon mise su se blagoslovila grla, poznato u narodu kao grličenje ili podgrljavanje. Tijekom devetnice 10. veljače smo proslavili i Stepinčevo. Ovu svetu misu je također predslavio biskup Ivan Pénzes, te na njoj i propovijedao. Na

kraju mise vjernici su imali priliku cjelivati moći blaženog Alojzije Stepinca. Na sam dan Gospe Lurdske, 11. veljače nakon svete mise, devetnica je završena svečanom procesijom sa svijećama. U subotičkoj katedrali bazilici je devetnica bila na mađarskom jeziku.

Knjige na hrvatskom „Knjižnici s ljubavlju“

Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ darovalo je 12. veljače subotičku Gradsku knjižnicu knjigama iz svoje produkcije, a to je učinio i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata 18. veljače. Izaslanstvo Društva, na čelu s predsjednikom **mons. Stjepanom Bertićem**, sastalo se s ravnateljem Knjižnice **Draganom Rokvićem**. Program daljnje suradnje je još jednom potvrđen uz najljepše želje za uspješnim i kvalitetnim radom. U ime Zavoda knjige je darovao ravnatelj **Tomislav Žigmanov**. Ovoj korisnoj akciji pridružila su se i djeca vrtića „Marija Petković-Sunčica“, učenici OŠ „Matija Gubec“ iz Tavankuta i druge hrvatske institucije i pojedinci obogaćujući tako fondove Gradske knjižnice.

Knjige su darovane u povodu Međunarodnog dana darivanja knjiga, odnosno, akcije „Knjižnici s ljubavlju“. U okviru proslavljanja impozantnog jubileja, 125 godina osnutka, Gradska knjižnica Subotica se uključila u ovogodišnji međunarodni projekt darivanja knjiga. Međunarodni dan darivanja knjiga, 14. veljače, volonterski je projekt kojim se potiče čitanje, darivanje knjiga te njihova stalna razmjena i prvi puta je provedena i u Subotici.

Književno prelo u znaku djece

U petak, 13. veljače, u prepunoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* u Subotici održano je IX. po redu Književno prelo u organizaciji Hrvatske čitaonice Subotica. O tome što je sve Hrvatska čitaonica radila u proteklih godinu dana govorila je njena predsjednica **Bernadica Ivanković**, a bile su predstavljene knjige **Nedeljke Šarčević** *Sve i svašta*

da poleti dječja mašta i **Katarine Čeliković** *Izgubljeno srce*. Na kraju večeri, po običaju, uslijedila je predstava, ovoga puta u izvođenju dječjeg dramskog odjela HKC „Bunjevačko kolo“. Predstavu „Neispavana ljepotica“ nastalu prema priči **Sanje Lovrenčić** *Bajka o Ružici i naopakoj tkalji* režirala je **Nevena Mlinko**.

Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor“ priredilo je 14. veljače Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Somboru. U prvom dijelu programa predstavili su se domaćini i gosti društva – Ženska pjevačka skupina „Šokice“ iz Osijeka, a goste je zabavljao Tamburaški sastav „Ravnica“ iz Subotice.

Prelo sićanja u Subotici

Prelo sićanja, peto po redu, okupilo je 15. veljače oko 90 sudionika, obučenih u bunjevačku svečanu zimsku nošnju. Prelo sićanja započelo je svetom misom u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici. Misno slavlje predvodio je **mons. Marko Forgić** uz koncelebraciju **fra Marijana Kovačevića**. Sudionici ovoga prela nastavili su dru-

ženje u dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ u Subotici, a otvorio ga je tajnik Katoličkog društva za kulturu, povijesti i duhovnost „Ivan Antunović“ **vlač. Ivica Ivanković Radak**.

Premijera dokumentarnog filma o svatovskim običajima

Dokumentarni film „Svatovski narodni običaji Hrvata Bunjevaca u subotičkom kraju“ **Rajka Ljubića** premijerno je prikazan 16. veljače, u dvorani Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ u Subotici. Film je snimljen u produkciji „Yellowbrick production“ i Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, a projekt je financijski pomogao Grad Subotica.

Korizmena duhovna obnova svećenika

U somborskom karmelićanskom samostanu 17. veljače održana je Korizmena duhovna obnova svećenika, redovnika i đakona Subotičke biskupije. Svećenici i đakoni, predvođeni svojim biskupom **Ivanom**, molili su zajedno, klanjali se, pristupili osobnoj ispovijedi, imali su Euharistijsko slavlje a da što bolje započnu milosno korizmeno vrijeme pomogli su im i predavanja **o. Darija** karmelićanina na hrvatskom i **preč. Endrea** na mađarskom jeziku.

Novi Pastoralni centar u Somboru

U župi Uzvišenja sv. Križa u Somboru izgrađen je novi Pastoralni centar. Centar ima namjeru okupljati mlade i sve druge vjernike na druženje, ali im stoji i na raspolaganju glede njihovih vlastitih slavlja. Donatore za ovaj objekt župnik **vlč. dr. Marinko Stantić** je tražio gdje god je osjetio da može pokucati na vrata (npr. katolička crkva u Baselu u Švicarskoj, Grad Sombor i dr.). Osim donacija, svoj su trud uložili i mladi koji su sami kopali temelj zdanja.

Dvadeseta obljetnica smrti Marka Vukova u Lemešu

Rimokatolika vjerska zajednica u Lemešu i HBKUD „Lemeš“ obilježili su 28. veljače 20. obljetnicu smrti vlč. Marka Vukova. Spomen misu zadušnicu u crkvi Rođenja blažene Djevice Marije predslavio je somborski dekan **preč. Josip Pekanović** u zajedništvu s **vlč. Lazarom Novakovićem, p. Ivanom Holetićem** te mjesnim župnikom **vlč. Antalom Egedijem**. Poslije svete mise u svečanoj dvorani Mjesne zajednice upriličen je prigodan literarni program. O pokojnom svećeniku govorili su **Željko Zelić, vlč. Novaković** i **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj Zavoda za kulturu voJVodan-skih Hrvata.

Pedagoško-duhovni seminari Katarine Ralbovsky u Novom Sadu

Bračni parovi župljani župe Imena Marijina iz Novoga Sada i njihovi gosti iz Selenče, Bača, Kucure, Aradca, Bačke Palanke, Bečeja i Futoga sudjelovali 1. i 8. ožujka u dva seminara koja je vodila Katarina Ralbovsky, teologinja, odgajateljica i hagioasistentica s dugogodišnjim iskustvom rada u Centru za duhovnu pomoć koga u Zagrebu vodi **dr. Tomislav Ivančić**.

Kapitalna djela o bunjevačkim Hrvatima

U Velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ u Subotici 3. ožujka predstavljene su dvije knjige – zbornik radova *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* i monografija *Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata Bunjevaca*, objavljene u sunakladništvu Zavoda za kulturu vojvo-

đanskih Hrvata, FF pressa i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ove obimne knjige (686 i 523 stranice) plod su znanstvenog skupa Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu održanog u studenom 2012. godine i zajedničkog znanstvenog istraživačkog projekta koji su skupa realizirali ZKVH i Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2011. do 2014. godine.

Zbornici su dan ranije predstavljani i u Baji, u Mađarskoj, a 13. ožujka u Zagrebu.

Relikvija, stopalo svete Terezije Avilske u Somboru i Subotici

U povodu 500. obljetnice rođenja svete Terezije Avilske, relikvija – njezino stopalo, stiglo je u ponedjeljak, 9. ožujka u Karmel u Somboru, a 14. i 15. ožujka u subotičku katedralu baziliku koja nosi ime ove svete i Crkvene naučiteljice. Pred relikvijama će se cijele ove godine moliti širom svijeta. Hrvatska karmelska provincija sv. Josipa upriličila je pohod svetičnih relikvija u samostane bosonogih karmelićanki i karmelićana u zemljama u kojima djeluju.

Zaručnički tečaj

U subotičkoj župi sv. Terezije, od 9. do 13. ožujka dvadeset tri para zaručnika radosno su se pripremali za budući bračni i obiteljski život na zaručničkom tečaju. Predavači su bili **dr. Tivadar Fehér**, **mons. Stjepan Beretić**, **mons. dr. Andrija Anišić** i **dr. med. Marija Mandić**.

Nadbiskup Hočevar s predstavnicima hrvatske redakcije Radio Marije Srbije

Poslije svete mise koju je slavio 10. ožujka u Devetnici sv. Josipu u crkvi sv. Roka u Subotici, nadbiskup i metropolita beogradski **mons. Stanislav Hočevar** susreo se s nekim djelatnicima i volonterima hrvatske

redakcije Radio Marije Srbije. Novo vodstvo te redakcije koje čine **mons. dr. Andrija Anišić**, direktor programa, **Nikola Jaramazović**, koordinator i **dr. sc. Dražen Marić**, predsjednik Udruge „Marija“, upoznao je Nadbiskupa s proteklim periodom i trenutnim stanjem te djelovanjem i budućim planovima te redakcije.

Biskup Ivan na proslavi blagdana sv. Josipa

Subotički biskup **mons. Ivan Péntzes** svake je godine, otkad je biskup, sudjelovao u devetnici sv. Josipa u crkvi sv. Roka u Subotici. I ove godine je na samu svetkovinu 19. ožujka predslavio euharistijsko slavlje i održao prigodnu propovijed. Okvirna tema propovijedi u devetnici u Godini posvećenog života bila je „Hvala redovnika“, vjernici su tijekom devetnice mogli upoznati redovničke zajednice. U okviru devetnice proslavljen je i Dan trudnica kada su trudnice primile blagoslov. U devetnici je obilježena i obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića.

Otvorene i blagoslovljene nove prostorije ZKVH

Na blagdan Svetog Josipa – zaštitnika hrvatskoga naroda, 19. ožujka, otvorene su i blagoslovljene nove poslovne prostorije Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koje se nalaze u Subotici u ulici Laze Mamužića 22. Prostorije su kupljene zajedničkim sredstvima Grada Zagreba i Vlade Republike Hrvatske, dok je Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje osiguralo novac za adaptiranje i uređenje prostorija. Prije samoga čina otvorenja, prostorije je blagoslovio katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**.

Održana duhovna obnova u Totovom selu

Pod geslom *Ja dođoh da život imaju, u izobilju da ga imaju* (Iv 10,10) održane su duhovne vježbe za mlade, održane u Totovom selu u dva termi-

na zbog velike zainteresiranosti: od 20. do 22. ožujka i od 8. do 10. travnja. Oba puta se okupilo oko 40 mladih, a predavač je bio **vlč. Marinko Stantić** iz Sombora.

Križni put mladih na Kalvariji

Mladi su 22. ožujka imali korizmenu duhovnu obnovu u Totovu Selu. Jedan dio tih mladih je odmah nakon duhovne obnove došao na Kalvariju kako bi s domaćinima župe Uskrsnuća Isusova i mladima iz cijelog grada predvodili križni put mladih. Križni put je predvodio domaćin **mons. Bela Stantić** i budući mladomisnik **vlč. Siniša Tumbas Loketić**.

Blagoslov Poljakovićevo­g križa na Bikovu

Na Blagovijest, 25. ožujka, blagoslovljen je Poljakovićev križ koji se nalazi na teritoriju župe Uznesenja BDM na nebo, a koji je u proteklom periodu obnovljen u okviru programa Bunjevački put križa. Prije samog blagoslova, u crkvi je upriličeno moljenje *Bunjevačkog puta križa*, autora **Tomislava Žigmanova**. Križni put su čitali župnik **preč. Julije Bašić**, **Stipan Bašić** i **Lazar Cvijin**.

Uskrsna izložba u Subotici

Povodom uskrsnih blagdana 25. ožujka je u vestibulu Gradske kuće otvorena prodajna Uskrsna izložba rukotvorina Likovno-slamarskog odjela Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva „Matija Gubec“ iz Tavankuta i Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ iz Subotice.

Korizmene duhovne večeri u Somboru

Duhovni centar Oca Gerarda organizirao je Korizmene duhovne večeri (veljača – ožujak), a tema je „Sveta Terezija Avilska – život i molitva“. Na tribinama su govorili: **o. Antonio Mario Ćirko**, župnik remetske župe Uznesenja blažene Djevice Marije u Zagrebu, **o. Danijel Čolo**, župni vikar župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama, **o. Petar Janjić**, **o.**

Stjepan Vidak, prior Karmelićanskog samostana u Somboru te **o. Franjo Podgorelec**. Organizator i voditelj Centra je **o. Zlatko Žuvela**.

Uskrsna izložba u Tavankutu

U Galeriji Prve kolonije naive u tehničarstvu slame u Tavankutu, članice slarmarskog odjela Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva „Matija Gubec“ iz Tavankuta otvorile su u petak, 27. ožujka, svoju tradicionalnu, prodajnu Uskrsnu izložbu.

Uskrsne kreacije „Nazorovih“ članica

Klub ljubitelja biljaka „Za sreću veću“ Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora priredio je u subotu, 28. ožujka, sedmu po redu Uskrsnu izložbu i besplatnu razmjenu biljaka.

Bdijenje mladih

Uoči Cvjetnice, u subotu, 28. ožujka, u sjemeništu „Paulinum“ održano je tradicionalno Bdijenje mladih Subotice i okolice. Na kraju Bdijenja mladima se obratio biskup **Ivan** i podijelio im tekst poruke i grančicu s trnjem koja ih treba podsjećati na Isusovu ljubav prema nama koja je išla sve do muke i smrti na Križu.

Vitraži kerubina za Uskrs

Atelje vitraža „Stanišić“ iz Sombora darovao je uoči Uskrsa 30. ožujka kapelu na lemeškoj kalvariji posvećenu Gospi od milosrđa parom vitraža za oltarske prozore. Vitraži prikazuju pojedinačne anđele kerubine kako se klanjaju tabernakulu, čime je upotpunjena kompozicija oltara, jer isti nedostaju uz samo svetohranište.

Počela temeljita obnova kalvarije u Bajmaku

Pokret Bunjevački Put križa (BPK) već tri godine potiče obnovu oronulih i oštećenih križeva krajputaša u subotičkom kraju. Ove je godine započela i obnova kalvarije u Bajmaku, a na inicijativu BPK Bajmačanka **Ivana Matoš**, pejzažna arhitektica, izradila je idejno rješenje za obnovu bajmačke kalvarije, koja se treba odvijati u nekoliko etapa.

Obnovljen Vukovićev i Linzerov križ u tavankutskom ataru

Na Mladi Uskrs, 12. travnja blagoslovljena su dva novoobnovljena križa u tavankutskome ataru: Vukovićev križ, koji se nalazi na putu prema Čikeriji te Linzerov križ na Bajskom putu. Nakon svete mise u tavankutskoj crkvi oba su obnovljena križa blagoslovljena. Blagoslov je, uz prisustvo koordinatora pokreta Bunjevački put križa **Tomislava Žigmanova**, njegovih suradnika, vjernika i mještana Tavankuta, vodio **preč. Franjo Ivanović**, tavankutski župnik.

Krizma u župi Marija Majka Crkve

Sakrament Svete potvrde svečano je podijeljen 12. travnja u župi Marija Majka Crkve. Sakramentu je pristupilo sedamnaestero mladih. Svečano misno slavlje predslavio je župnik **Slavko Večerin** uz asistiranje kapelana **vlač. Dražena Dulića**.

Koncert zbora Sv. Cecilija na Kelebiji

Zbor Sveta Cecilija skupa sa Subotičkim tamburaškim orkestrom priredio je dva uskrsna koncerta ove godine i na taj način nastavio niz od 25 godina uskrsnog koncentriranja u Subotici. Prvi koncert održan je 8. travnja u subotičkoj franjevačkoj crkvi, a drugi 15. travnja u župnoj crkvi na Kelebiji na poziv kelebijškog župnika **vlač. Csabe Paskóa**. Za izbor glazbe, orguljsku pratnju i ravnanje zborom i ovoga puta bila je zadužena **s. Mirjam Pandžić, Stipan Jaramazović** za aranžmane, a **Marijana Mariki** ravnala je orkestrom u Handelovoj „Aleluji“.

Duhovna obnova za glazbene sastave

Duhovna obnova za duhovne glazbene sastave održana je 18. i 19. travnja u Subotici, na kojoj su se okupili „Apostoli mira“, VIS „Proroci“ i člano-

vi ekipe LAUDATO televizije. Geslo obnove je odlomak iz Psalma 21,6 „Pomoću tvojom slava je njegova velika...“. Obnovu su predvodili **Petar i Ana Buljan**, članovi zajednice „Božja pobjeda“ iz Zagreba. Duhovno vodstvo obnove su pomogli **vč. Dragan Muharem** i **mons. Andrija Anišić**.

Uskrsni koncert katedralnoga zbora „Albe Vidaković“

Subotički katedralni zbor „Albe Vidaković“ priredio je 19. travnja dvadeseti po redu uskrsni koncert. U programu su nastupili i mađarski katedralni zbor „Sveta Terezija“, dječji katedralni zbor „Zlatni klasovi“ te subotički komorni zbor „Collegium musicum catholicum“, uz orguljsku pratnju **mr. Kornelija Vizina**, a dirigent je bio **Miroslav Stantić**.

Krizma u Žedniku

Na treću Uskrsnu nedjelju 19. travnja, u crkvi sv. Marka u Žedniku, 22 krizmanika je po rukama generalnog vikara Subotičke biskupije **mons. Slavka Večerina** primilo sakrament sv. Potvrde.

„Kraljice Bodroga“ gostovale u Đakovačkoj Breznici

Ženska pjevačka skupina Kulturnog umjetničkog društva Hrvata „Bodrog“ iz Monoštora „Kraljice Bodroga“ sudjelovala je koncem ožujka na obilježavaju 500. obljetnice rođenja svete Terezije Avilske u Karmelu svetog Josipa u Breznici Đakovačkoj.

Novi Put križa za crkvu u Maloj Bosni

U crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni postavljene su u korizmi, pred Uskrs, nove postaje Puta križa, čiju izradu je organizirao i producirao neformalni pokret *Bunjevački Put križa* u dogovoru s **vč. Draganom Muharemom**. Autor idejnog koncepta ovoga Puta križa je profesor s novosadske Akademije umjetnosti **Darko Vuković** iz Petrovaradina, a likovna izrada postaja djelo je akademske slikarice **Vladislave Dudvarski**, također iz Petrovaradina.

Bajkeri na Bunariću

Rektor bunaričkog svetišta **mons. Slavko Večerina** te pravoslavni svećenici **Đorđe Dimić** i **Gordan Uvalić** 25. travnja su blagoslovili vozila sudionika Međunarodno-humanitarnog moto-susreta „Open Moto Season-party 2015“.

Krizma i prva pričest u Novom Sadu

Sakrament Svete potvrde svečano je podijeljen u nedjelju 26. travnja u župi Ime Marijino u Novom Sadu. Sakramentu je pristupilo dvanaestero

mladih. Svečano misno slavlje predslavio je subotički biskup **Ivan Pénzes** uz koncelebraciju biskupijskog tajnika **vlč. Mirka Štefkovića**, domaćeg župnika **vlč. Róberta Erharda** i župnog vikara **vlč. Siniše Tumbasa Loketića**. Sakramentu Prve pričesti na svečanoj svetoj misi u nedjelju 10. svibnja pristupilo je osmero mladih.

Svjetski dan duhovnih zvanja

U čast Svjetskog Dana duhovnih zvanja učenici i sjemeništarcu priredili su 26. travnja u subotičkoj katedrali glazbeno-meditativni program u katedrali, a nakon toga je slijedila sv. misa za zvanja.

Proštenje u Đurđinu

Na blagdan Svetog Josipa Radnika, 1. svibnja, u Đurđinu je svečano proslavljeno proštenje. Euharistijsko slavlje predvodio je rektor Vrhbosanske nadbiskupije **preč. Josip Knežević**, uz koncelebraciju brojnih svećenika. Na misi je pjevao zbor bogoslova Vrhbosanske nadbiskupije koji su iskoristili ovaj dolazak i za upoznavanje Subotice i okolice.

Salezijanska mladež iz Zagreba u Subotici

Od 1. do 3. svibnja u Subotici je boravila salezijanska mladež iz Zagreba. Njihov dolazak organizirali su Subotičani koji studiraju u Zagrebu. Mladi su obišli Novi Sad, a zatim i Suboticu te su sudjelovali na Misi mladih u župi sv. Roka. Duhovni program priređen je na Bunariću.

Trka za jedinstvo (run4unity)

U Subotici je u nedjelju 3. svibnja, u organizaciji Pokreta fokolara, uz potporu Subotičke biskupije i grada Subotice, održana svjetska manifesta-

cija Trka za jedinstvo (Run4unity). Na manifestaciji je sudjelovalo više od dvjesto sudionika iz raznih gradova i sela Vojvodine te iz Mladenovca i Beograda.

Blagoslovljen kip sv. Florijana u Sonti

Na blagdan sv. Florijana, 4. svibnja, u Sonti je blagoslovljen kip ovoga sveca, zaštitnika vatrogasaca, izrađen i postavljen prije ravno osamdeset dvije godine.

Susret mladih u Baču

Susret mladih Subotičke biskupije pod geslom „Blago čistima srcem: oni će Boga gledati!“ (Mt 5,8) održan je 9. svibnja u Baču. Ovogodišnji predavač bio je o. **Arkadiusz Krasicki**, CSSp iz Osijeka koji je imao uvodno predavanje.

Postavljen i blagoslovljen kip Gospe Fatimske

Na blagdan Gospe Fatimske, 13. svibnja, u Sonti je postavljen i blagoslovljen kip ove svetice, dar župi Sonta u vrijeme župnikovanja vlč. Dominika Ralbovskog.

Obnovljen i blagoslovljen kip sv. Ivana Nepomuka u Bezdanu

Spomenik sv. Ivana Nepomuka u Bezdanu je obnovljen, te posvećen na svečev dan, 16. svibnja nakon svečane mise. Blagoslov je predvodio bezdanski župnik vlč. **Mihály Zelity**.

Dokumentarac Rajka Ljubića prikazan u Zagrebu

U Velikoj dvorani Matice hrvatske u Zagrebu polovicom svibnja održana je projekcija dokumentarnog filma Rajka Ljubića *Svatovski narodni*

običaji Hrvata Bunjevaca u subotičkom kraju. Večer su organizirali Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba i Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* iz Subotice.

Blagoslov kipa svetog Ivana Nepomuka

U okviru pokreta obnove sakralne baštine u okolici Subotice, koji predvodi *Bunjevački Put križa*, u subotu 16. svibnja blagoslovljen je obnovljeni kip svetoga Ivana Nepomuka, koji se nalazi na malom Tavankutskom putu, koji teritorijalno pripada župi sv. Trojstva u Maloj Bosni.

Sončani opet imaju svojega sv. Ivana Nepomuka

Na blagdan sv. Ivana Nepomuka, 16. svibnja, u Sonti je nakon više od dva desetljeća ponovno postavljen i blagoslovljen kip ovoga sveca. Kip sv. Ivana pribavila je i dala ga restaurirati obitelj **Zorana i Terezije Bukovac**, a restauraterske radove je obavio **Zoltán Szanka** iz Svilojeva. Misu na dan sv. Ivana Nepomuka slavio je sončanski župnik **vlač. Josip Kujundžić**.

Hodočašće vjernika Hrvata srednje Bosne

Lemeška župa Male Gospe bila je 17. svibnja domaćin za šezdesetak hodočasnika Hrvata iz srednje Bosne koji su zajedno s lokalnim vjernicima posebno slavili Suspasiteljicu u Gospinu mjesecu svibnju na misi u crkvi Rođenja blažene Djevice Marije.

Blagoslovljen novi studio hrvatskog uredništva

Radio Marije Srbije

Novi studio hrvatskog uredništva Radio Marije Srbije svečano je otvoren i blagoslovljen 21. svibnja. Misno slavlje, prije samog blagoslova u novoj kapelici u sklopu studija, predvodio je subotički biskup **mons. Ivan Pén-**

zes u zajedništvu s biskupom srijemskim **mons. Đurom Gašparovićem** i zrenjaninskim biskupom **mons. Lászlom Némotom**. S biskupima suslavlili su i direktor programa hrvatskog uredništva **mons. dr. Andrija Anišić**, direktor i glavni i odgovorni urednik Radio Marije Švicarske **preč. Thomas Rellstab** i tajnik subotičke biskupije **preč. mr. Mirko Štefković**, generalni vikar Srijemske biskupije **mons. Eduard Španović**, **mons. Bela Stantić** i đakon **Ottó Bárányi**. Ovome slavlju nazočio je i predsjednik Svjetske obitelji Radio Marije **mr. Emanuele Ferrario**. Pjevanje su predvodili pjevači iz subotičke župe sv. Roka pod ravnanjem **s. Silvane Milan** uz orguljsku pratnju **mr. sc. Ervina Čelikovića**. Nakon misnoga slavlja i obredne molitve biskup Péntez je obišao sve prostorije uredništva i blagoslovio ih.

Krizma u Somboru

U somborskoj crkvi Uzvišenja sv. Križa 24. svibnja dvadeset devetero mladih primilo je sakrament Sv. potvrde. Misno slavlje predslavio je župnik župe sv. Roka iz Subotice, **mons. dr. Andrija Anišić**.

Kraljice (ophod po selu) i Kolo na Dove

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo „Matija Gubec“ u suradnji s mjesnom župom Srca Isusova dvadeset godina kontinuirano održava običaj *kraljica* koje su blagdan Duhova, 24. svibnja, sudjelovale na svetoj misi te župljane pozdravile ljeljanjem nakon mise ispred crkve. U popodnevним satima išle su u ophod obitelji, a u večernjim satima kraljice su pohodile kolo na Etno salašu „Balažević“.

Kerske kraljice na radost župljana

I ove su godine „Kerske kraljice“ na *Dove*, 24. svibnja, ljeljale ulicama župe sv. Roka u Subotici na radost župljana, a koje je pripremila **s. Silvana Milan** uz veliku pomoć **Zoltana Bake**. Djevojčice su najprije sudjelovale na svetoj misi nakon koje su pred crkvom okupljenim župljanima otpjevale nekoliko *kraljičkih pisama*, a potom su krenule u ophod onih kuća u koje su bile pozvane.

Kraljice na Dove u Beregu

Dječja folklorna skupina HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“ Bački Brijeg, u nedjelju 24. svibnja ponovno je oživjela običaj *Kraljice na Dove*. Prije toga marljivo su vježbali pod vodstvom **Milorada Stojnića** i budnim okom **Elizabete Lerić**.

Kraljice u Lemešu

U organizaciji HBKUD-a „Lemeš“, djevojke srednje dobne skupine drugu godinu za redom uzveličale su svetu misu na blagdan Duhova, 24. svibnja, u Lemešu u crkvi Male Gospe izvođeci *Kraljice*. Izvođenje *Kraljica* priredila je članica udruge **Ivana Petković** u ulozi *nane*.

Kardinal Kurt Koch u Subotici

U višednevnom posjetu katolicima u Republici Srbiji boravio je kardinal **Kurt Koch**, predsjednik Papinskoga vijeća za jedinstvo kršćana. On je u okviru svoga posjeta u Subotici 26. svibnja u Pastoralnom centru „Augustinianum“ održao predavanje svećenicima, redovnicima i redovnicama te vjeroučiteljima na temu „Ekumensko stanje danas“. Subotički biskup **mons. Ivan Péntzes** zaželio je kardinalu dobrodošlicu i zahvalio mu što je u svoj program posjeta katolicima u Srbiji uvrstio i posjet Subotičkoj biskupiji. Tom susretu nazočili su i nuncij Svete Stolice u Beogradu **mons. Orlando Antonini** i beogradski nadbiskup i metropolit **Stanislav Hočevar**.

Ekumenizam ima svoju budućnost

Beogradska nadbiskupija u suradnji s Pravoslavnim bogoslovskim fakultetom Sveučilišta u Beogradu organizirala je 28. svibnja „Međunarodni simpozij – studijski ekumenski dan“ u povodu 20. obljetnice smrti teologa Yvesa Congara i objavljivanja njegove knjige *Devet vekova kasnije*. Simpozij je održan na Pravoslavnom bogoslovskom fakultetu na temu „Jedna sveta, opšta i apostolska Hristova Crkva: Kongarovi pogledi u prošlost – otvaranje perspektiva budućnosti“. U radu skupa sudjelovao je i tajnik subotičke nadbiskupije **mr. Mirko Štefković**.

Susret pjesnika „Lira naiva“ u Zemunu

U subotu, 30. svibnja, 13. put zaredom, „Hrvatska čitaonica“ Subotica i Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i okupili su pedesetak pjesnika na promociji ovogodišnjeg poetskog zbornika *Neuzorane brazde* u Zemunu. Domaćini su bili „Zajednica Hrvata Zemuna“ i „Knjižnica i čitaonica *Ilija Okrugić*“ te župa Uznesenja Blažene Djevice Marije i **preč. Jozo Duspara**. Na susretu su sudjelovali pjesnici iz Bačke, Srijema, Beograda i Republike Hrvatske. Od radova pristiglih na natječaj, pjesme 74 autora za zbornik izabrao je **Stjepan Blažetin** iz Pečuha, Republika Mađarska, urednica je **Katarina Čeliković**, koja je vodila i sve organizacijske poslove u suradnji s predsjednicom Hrvatske čitaonice **Bernadicom Ivanković**. Gost pjesnik bio je **preč. Marko Kljajić** župnik iz Surčina.

Blagoslov motornih vozila na Bunariću

Blagdan Presvetog Trojstva proslavljen je na Bunariću svetom misom 31. svibnja, a nakon svete mise su blagoslovljeni vozači i njihova vozila. Svetu misu je predslavio rektor svetišta **mons. Slavko Večerin**, a propovijedao je župni vikar župe Marija Majka Crkve, **Dražen Dulić**.

Priznanje Zvoniku za dva desetljeća izlaženja

Hrvatsko društvo katoličkih novinara je u povodu 49. Međunarodnog dana sredstava društvenih komunikacija na posebnoj svečanosti koja je održana na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u ponedjeljak, 1. lipnja dodijelilo nagrade i priznanja koje je laureatima uručio predsjednik Vijeća za medije HBK riječki nadbiskup i metropolit **Ivan Devčić**. Nagradu za životno djelo dodijeljena je novinaru *Glasa Koncila* **Tomislavu Vukoviću**, godišnju nagradu primila je **Tanja Popec**, urednica Vjerskog programa

Hrvatskog katoličkog radija. Ovom prigodom, između ostalih, za 20 godina izlaženja priznanje je dobio i naš katolički mjesečnik *Zvonik*.

Proslavljen blagdan Tijelova

Blagdan Presvetog Tijela i Krvi Kristove, u narodu poznat kao Bršančevo, svečano je proslavljen 4. lipnja u subotičkoj katedrali bazilici sv. Terezije Avilske. Misno slavlje predvodio je subotički biskup, **mons. Ivan Pénzés**, koji je održao i prigodnu homiliju. Nakon mise uslijedila je procesija u kojoj su sudjelovali i ovogodišnji bandaš i bandašica Dužijance 2015., **Nikola Bašić** iz župe Sv. Roka iz Subotice i **Martina Ivković** iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova.

Otvoren Podunavsko-njemački crkveni muzej u Apatinu

Nakon duge priprepe, 12. lipnja u organizaciji Njemačke udruge „Adam Berenz“ iz Apatina, organizirano je svečano otvorenje II. faze Podunavsko-njemačkog crkvenog muzeja, koji se nalazi u crkvi Srca Isusova u Apatinu.

Izložba portreta franjevačkih svetaca u Franjevačkom samostanu u Subotici

Izložba „Portreti franjevačkih svetaca i blaženika iz 18. stoljeća“ otvorena je 14. lipnja u prostoru subotičkog franjevačkog samostana. Svojom nazočnošću, njegova ekselencija papinski nuncij u Republici Srbiji, **dr. Orlando Antonini**, uzveličao je otvorenje izložbe koju je potom biranim riječima svečano i otvorio. Izložba se mogla pogledati do 27. lipnja.

U Plavni održani VII. Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića

Manifestacija *VII. Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića* održana je u Plavni u subotu i nedjelju, 13. i 14. lipnja, u organizaciji HKUPD „Matoš“ i uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Priredba je priređena u čast trojice velikana A. G. Matoša, dr. Josipa Andrića i biskupa Ivana Antunovića. Ovom manifestacijom „Matoš“ je obilježio i 200. obljetnicu rođenja biskupa Ivana Antunovića.

Predstavljen molitvenik Čovik s Bogom

U srijedu, 17. lipnja, u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, u okviru proslave 200. obljetnice rođenja biskupa Ivana Antunovića, predstavljen je i molitvenik *Čovik s Bogom*. Molitvenik su u fototipskom izdanju objavili zajedno Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Bunjevačka matica.

Gerardovo 2015. u somborskom karmelu

Svečanom Misom, koju je predvodio subotički biskup **Ivan Péntzes**, 24. lipnja proslavljeno je „Gerardovo 2015.“ u Karmelićanskoj crkvi u Somboru na hrvatskom jeziku. Središnja proslava Gerardova, godišnjice smrti o. Gerarda na mađarskom jeziku bila je u utorak, 23. lipnja. Svečanu biskupsku Misu je predvodio subotički biskup Ivan Péntzes sa svećenicima, a propovijedao je **vlč. Tibor Zsunyi**, župnik iz Kupusine. Prije mise podijeljene su nagrade djeci mađarskog govornog područja, koja su sudjelovala u likovnom natječaju. Program je animirala katehistica **Erzsebet Pelhe**.

U srijedu, 24. lipnja središnje slavlje rođendana za nebo o. Gerarda Tome Stantića na hrvatskom jeziku započelo je molitvom Križnoga puta po

tekstu o. Gerarda Tome Stantića, koji je predvodio provincijal **o. Srećko Rimac** s djecom i ministrantima. Program za djecu prije mise animirala skupina djece iz Selenče predvođena **Kristinom Ralbovsky**. Podijeljene su i nagrade za najbolje radove na likovni natječaj na temu „Isusov križ naša kruna“ na koji je stiglo više od 600 radova. Misu je predvodio subotički biskup **Ivan Péntzes** sa svećenicima, a propovijedao je **o. Jakov Mamić**, generalni vikar Vojnog ordinarijata. Središnje slavlje Gerardova 2015. završilo je i ove godine molitvom na njegovu grobu koju je predvodio biskup Péntzes uz dvadesetak svećenika i mnoštvo djece, mladih i drugih štovatelja sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića. Slavlje su pjevanjem uzveličali združeni subotički zborovi, predvođeni zborom „Sveta Cecilija“ subotičke franjevačke crkve pod ravnanjem **s. Mirjam Pandžić** uz orguljsku pratnju **Maria Bonića**.

Svečano proslavljen blagdan bl. Marije Petković

Tijekom devetnice u čast bl. Marije Petković u subotičkoj župi sv. Roka župnik **mons. dr. Andrija Anišić** tematski je podijelio dane na molitvu za: nezaposlene, parove bez djece, stare, bolesne, duhovna zvanja, blagoslov obitelji. Svečanu misu 9. srpnja predvodio je **vlč. Dragan Muharem**, a djeca i odrasli mogli su poljubiti Blaženičine moći u kapelici.

Jubilarni 10. Festival marijanskog pučkog pivanja u Monoštoru

U crkvi svetog Petra i Pavla u Monoštoru u subotu 11. srpnja održan je 10. festival marijanskog pučkog pivanja. Marijanske su pjesme izvodile pjevačke skupine iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine, prikazujući tradicijsko pučko pjevanje i nošnju iz krajeva iz kojih dolaze. Na kraju festivala završnu riječ je izrekao monoštorski župnik **Goran Vilov**.

Predstavljena knjiga *Odsjaj ljubavi* u Monoštoru

U organizaciji KUD-a Hrvata Bodrog, u Monoštoru je 12. srpnja predstavljena knjiga *Odsjaj ljubavi – suvremena duhovna lirika Hrvata u Vojvodini*, čiji je priređivač svećenik **Lazar Novaković**. O knjizi su govorili priređivač vlč. Lazar Novaković i **Tomislav Žigmanov**, predsjednik Nakladničkog vijeća NIU Hrvatska riječ, koja je nakladnik ove knjige. O nakladničkoj djelatnosti NIU Hrvatskoj riječi govorio je ravnatelj **Ivan Karan**.

Zahvala za novo žito u Bregu

U Bačkom Bregu u crkvi sv. Mihovila 26. srpnja tradicionalno se u okviru misnog slavlja zahvalilo Bogu za novo žito i novi kruh. Misnog slavlje i obrede predvodio je župnik **Davor Kovačević**. Običaj zahvale za novo žito i novi kruh, ovako prenesen s njive i sačuvan u crkvi, kod Šokaca u Podunavlju održava se samo u Bregu.

DUŽIJANCA 2015.

Blagoslovom žita započela Dužijanca 2015.

Blagoslovom mladog zelenog žita na Markovo, 25. travnja, na njivi u Žedniku započelo je obilježavanje manifestacije ovogodišnje Dužijance. Slavlje je započelo svetom misom u župnoj crkvi sv. Marka koju je predslavio **mons. dr. Andrija Anišić**, predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“. U koncelebraciji na misi, uz mons. Anišića sudjelovali su i domaći župnik **preč. Željko Šipek**, dekan dekanata Subotica-Donji grad **preč. Julije Bašić**, **preč. Attila Zseller**, koji je propovijedao na mađarskom jeziku i još petorica svećenika.

Priskakanje vatre

Uoči blagdana sv. Ivana Cvitnjaka, 23. lipnja, održano je Priskakanje vatre. Ovaj, gotovo zaboravljeni narodni običaj, peti je put uvršten u program Dužijance, a ove godine priređen je u Žedniku, na salašu **Mirka Čipaka**.

„Djeca u Dužijanci“

Smotra dječjeg folkloru Djeca u Dužijanci počela je u subotu, 4. srpnja, na Gradskom trgu u Subotici. Tijekom dvosatnog programa redali su se najmlađi članovi kulturno-umjetničkih društava koji su se subotičkoj publici predstavili plesovima i pjesmama svoga kraja i naroda.

Na početku **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik, predstavio je ovogodišnje male predvoditelje, malog bandaša **Tea Margetića** i malu bandašicu **Kristinu Kujundžić**.

U okviru manifestacije „Djeca u Dužijanci“ organizaciji HKC „Bunjevačko kolo“, uz podršku i suradnju župe sv. Terezije i UBH „Dužijanca“ djeca su u nedjelju, 5. srpnja u 10 sati sudjelovala u svetoj misi zahvalnici koju je predvodio subotički biskup **Ivan Péntzes** u zajedništvu s katedralnim župnikom, mons. Stjepanom Beretićem i **mons. dr. Andrijom Anišićem**, predsjednikom UBH „Dužijanca“ te svećenicima **p. Marijanom Kovačevićem**, **Lazarom Novakovićem**, **Marijanom Vukovim** i **Draganom Muharemom** te đakonom **Ferencom Sotanyijem**.

Na toj svetoj misi sudjelovalo je i petnaestak časnih sestara „Naše Gospe – Zagreb“ predvođene njihovom vrhovnom glavaricom **s. M. Mar-**

tinom Koprivnjak. Tom misom Subotička biskupija zahvalila je sestrama za dugogodišnji plodan rad i služenje Bogu i narodu u Domu biskupije, u katedralnoj župi i drugim župama biskupije.

Na misi je pjevao katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića.**

Poslije svete mise bila je procesija s Presvetim Sakramentom oko katedrale a potom su djeca pred katedralom zaigrala kolo i tako završila svoju ovogodišnju Dužijancu.

Izložba s Božjom pomoću

U Suvenirnici ispod Gradske kuće, 1. srpnja otvorena je izložba „S Božjom pomoću“, koja se bavila dvjema temama: Katoličko divojačko društvo i Dužijanca, te Bunjevačka tradicijska obuća. Izložbu su priredili Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca i Hrvatski kulturni centar Bunjevačko kolo, a autori izložbe su etnologinja **Senka Davčik**, povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**, te **Dejan Kovač** i **Ivan Piuković**.

Tribina o Katoličkom divojačkom društvu u župi svetog Roka

Na Tribini o Katoličkom divojačkom društvu, održanoj 7. srpnja u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka, o ovom društvu, zahvaljujući kojem Dužijanca danas i postoji, govorili su župnik u Baču **včl. Josip Štefković** i glavna urednica *Hrvatske riječi* **dr. Jasminka Dulić**.

Predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca **dr. Andrija Anišić**, te urednik *Revije Dužijanca* **Lazo Vojnić Hajduk** predstavili su drugi broj ovog časopisa.

Kolonija slamarki u Tavankutu

Na etno salašu Balažević 10. je srpnja otvoren XXX. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame. Program otvorenja počeo je tradicionalnom svečanom pjesmom „Žito žela lipota divojka,“ koju su otpjevale članice HKPD-a „Matija Gubec“, nakon čega su se gostima obratili predsjednik udruge **Ladislav Suknović**, te voditeljica slamarskog odjela **Jozefina Skenderović**. XXX. saziv otvorila je etnologinja **Senka Davčik**. Sudionici kolonije radili su do 18. srpnja, u tavankutskoj osnovnoj školi, kada je kolonija zatvorena.

Takmičenje risara

U subotu, 11. srpnja, na njivi **Stipana i Blaženke Šarčević** u Žedniku, održano je Takmičenje risara. Pobjednik je i ove godine **Stipan Kujundžić** sa svojom risarušom **Ružom Juhas** iz Male Bosne, a za njima slijede **Joca Vuković** i **Davor Balažević**, dok su treće mjesto podijelila dva para: **Emera Poljaković** i **Perica Tikvicki**, odnosno **Suzana Kovačević** i **Mario Dulić**.

Natjecanje aranžera izloga

U sklopu Dužijance održano natjecanje aranžera izloga. Prvu nagradu osvojile su **Marga** i **Tatjana Lendvai**, **Jozefina Skenderović** osvojila je drugu nagradu a treću nagradu osvojio je **Grgo Piuković**.

Pucanje bičom

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanac“ na salašu **Vlatka Vojnića Purčara** na Đurđinu, 27. srpnja, održano je natjecanja u pucanju bičevima. Bila je to ujedno prigoda da UBH zahvali svima koji su sudjelovali u pripremi manifestacije Takmičenje risara.

Izložba likovnih radova u HKC „Bunjevačko kolo“

U velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ 30. srpnja otvorena je izložba slika nastalih na XVIII. Međunarodnoj likovnoj koloniji Bunarić – 2014. Izložbu je otvorio **vlč. Dragan Muharem** dok je nova voditeljica Likovnog odjela Centra **Ivana Vukov** zahvalila svojoj prethodnici **Nedeljki Šarčević** na dugogodišnjem radu u ovom odjelu. Ovogodišnja kolonija održana je od 13. do 15. kolovoza.

Utemeljen Senat Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“

U ponedjeljak, 3. kolovoza, utemeljen je Senat Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ koji čine bivši predsjednici Organizacijskog odbora Dužijance od 1991. do danas. „Senatori“ su **Marin Skenderović, Vojislav Sekelj, Lazo Vojnić Hajduk, Grgo Kujundžić, Davor Dulić** i **Marinko Piuković**.

Srebrni jubilej

Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz subotice

Književna večer Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ svake je godine prva priredba u središnjem dijelu manifestacije Dužijance. Ove godine održana je 6. kolovoza u 19 sati u HKC „Bunjevačko kolo“.

Riječi pozdrava okupljenim gostima uputio je **Lazar Cvijin**, rizničar Društva. Kako je ove godine Društvo „Ivan Antunović“ napunilo 25 godina

djelovanja, večer je prošla u slavljeničkom tonu uz izlaganje predsjednika **mons. Stjepana Beretića**, koji je na kraju rekao. „Društvo nema nikakve nepokretne imovine. Djeluje u okviru privatnih prostorija i financira se isključivo putem projekata, dobrovoljnih priloga i članarine. Posjeduje bogatu arhivsku građu i biblioteku. Društvo danas broji 79 članova i veliki broj suradnika, a svoje aktivnosti realizira kroz pet različitih odjela, čiji rad koordiniraju pročelnici. ... Našem društvu želim da se u njegovim redovima nađe još više mladih, jer su mladi ljudi uvijek u potrazi za ljepotom u ljubavi“.

Antunovićeve nagrade

U okviru ove priredbe dodijeljene su i nagrade Društva. Nagradu kao pojedinac dobila je **s. Eleonora Merković**, koja ove godine slavi 50. obljetnicu redovništva i to u godini kada se u cijeloj Crkvi slavi godina redovnika. Nagradu zaslužnoj instituciji došla je u ruke udruge „Naša djeca“, osnovanoj 2002. godine koja radi na očuvanju nacionalnog identiteta kroz brigu o školovanju djece, upise u hrvatske odjele, te promidžbu hrvatskih odjela. Treću nagradu redovito dobiva brojna obitelj, a ove je godine nagradu primila obitelj **Miroslava i Mirjane Šarčević**, iz župe „Isusovo Uskrsnuće“ u Subotici. To je obitelj s petero djece, aktivna u svojoj župnoj zajednici. Nagrade je obrazložio i uručio **dr. sc. Ivica Ivanković Radak**, tajnik Društva.

U okviru programa nastupio je zbor Collegium musicum catholicum pod ravnanjem **Miroslava Stantića**, a jednu glazbenu točku izveo je tamburaški sastav učenika hrvatskih odjela pod ravnanjem **Ane Čavrgov**.

Večeri risara i folkloru u centru Subotice

U petak i subotu, 7. i 8. kolovoza slavlja Dužijance nastavljena su na glavnom gradskom trgu u Subotici.

U petak je nastupilo desetak tamburaških sastava a središnji dio tamburaške večeri bilo je predstavljanje bandaša i bandašice i izbor njihovih pratitelja. Bandaša **Nikolu Bašića** i bandašicu **Martinu Ivković** brojnoj publici predstavio je **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik. Izabrani pratitelji su: **Maja Ivković** i **Nikola Skenderović**, **Nadja Kovač** i **Vanja Evetović** te **Katarina Harangozo** i **Martin Sudarević**. Svi su oni dobili prigodne darove koje im je uručio direktor UBH „Dužijanica“ **Marinko Piu-ković**. Nagrade su te večeri uručene i najboljim aranžerima izloga a podijelio ih **dr. sc. Andrija Anišić**, predsjednik UBH „Dužijanica“.

Prije Tamburaške večeri u predvorju Gradske kuće otvorena je izložba slika od slame koje su nastale ove godine na XXX. Koloniji slamarki u Tavankutu.

U subotu, poslije Večernje molitve program je nastavljen polaganjem vijenaca na spomenik „risaru“ i na bistu Blaška Rajića u parku kod Gradske kuće.

Risari i risaruše su na bini na glavnom trgu u živoj slici prikazali publici pripreme radnje za košenje žita kao i pogodbu vlasnika zemlje (gazde) s vođom risara (bandašom). Nakon toga slijedio je nastup desetak folklornih društava iz Bačke te iz Republike Hrvatske (Velika Kapanica i Sikirevci).

Središnja proslava

Večernja u katedrali

Središnje slavlje Dužijance započelo je 8. kolovoza u katedrali-bazilici sv. Terezije u Subotici gdje je održana svečana Večernja. U okviru Večernje ovogodišnji gost bio je **mons. Ivan Devčić**, riječki nadbiskup i metropolit. Riječi dobrodošlice najprije mu je uputio domaći biskup mons. Ivan Pénzes a potom i katedralni župnik mons. Stjepan Beretić. Pjevanu Večernju predvodio je katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem Miroslava Stantića uz pratnju **mr. sc. Kornelija Vizina** na orguljama. Na kraju Večernje ovogodišnju krunu Dužijance pred oltar su donijeli bandašica Martina Ivković i bandaš Nikola Bašić. Krunu od slame i ove je godine izradila **Jozefina Skenderović** a na njoj su predstavljeni grbovi muških i ženskih redovničkih zajednica koje su kroz povijest djelovale u Bačkoj.

Misa zahvalnica

Nedjeljno slavlje Dužijane 9. kolovoza započelo je u crkvi sv. Roka u Subotici gdje su se okupili svi bandaši i bandašice iz subotičkih okolnih naselja te iz Sombora i Lemeša predvođeni bandašem Nikolom i bandaši-

com Martinom. Župnik i predsjednik UBH „Dužijanca“, **mons. dr. Andrija Anišić** im je podijelio blagoslov. Nakon prigodne pjesme „Kerskih kraljica“ predvođenih **s. Silvanom Milan**, svi su u povorci krenuli prema katedrali gdje ih je dočekaio župnik **mons. Stjepan Beretić**.

Slijedila je sveta misa zahvalnica koju je predslavio riječki nadbiskup mons. Ivan Devčić u zajedništvu s domaćim biskupom Ivanom i desetak svećenika.

Sveta misa je započela blagoslovom klasova pšenice koji su kasnije podijeljeni svim sudionicima slavlja Dužijance u katedrali. Božju riječ su čitali bandaš i bandašica a molitve vjernika mladi u narodnim nošnjama.

Na misi je pjevao katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem **Miroslava Stantića** a za orguljama je bio **mr. sc. Kornelije Vizin**.

Poslije svete mise bandaš i bandašica u svečanoj povorci u kojoj su bili konjanici i svečane zaprege, kerske „Kraljice“, djeca iz vrtića „Marija Petković – Sunčica“ te brojna djeca i mladi odjeveni u narodne nošnje, ponijeli su kruh iz katedrale do glavnog gradskog trga gdje su ga predali gradonačelniku Subotice **Jenőu Maglaiju**, koji ga je pokazao na sve četiri strane svijeta očitujući tako ponos i zahvalnost Bogu i svim zemljoradnicima za kruh svagdašnji darovan svim građanima grada Subotice i općine Subotica ali i mnogim drugima jer se svake godine dio pšenice izveze. Program na Trgu završio je kolom.

Posjet grobu utemeljitelja Dužijance i Bandašicino kolo

Poslijepodne istoga dana bandaš i bandašica posjetili su grob **Blaška Rajića**, utemeljitelja crkvene Dužijance i ondje u znak zahvalnosti položili cvijeće i vijenac od pšeničnih klasova.

Središnja proslava Dužijance 2015. završila je tzv. „Bandašicinim kolom“ na glavnom gradskom trgu. Ondje se u prigodnom svečanom činu otvaranja kola osim bandaša i bandašice okupljenom mnoštvu obratio i **dr. sc. Andrija Anišić** u ime UBH „Dužijanca“ kao organizatora Dužijance te nadbiskup **Devčić**, koji je okupljenima posvjedočio da je i on Bunjevac Hrvat rodom s Velebita i podsjetio je uz odobravanje prisutnih na dvije dobre vile – vile Velebita i bunjevačke vile, koje su čuvarice bunjevačkih Hrvata u Hrvatskoj i u Bačkoj.

Dužijance su proslavljene...

... u Bajmaku

U nedjelju, 12. srpnja, proslavljen je završetak žetve u Bajmaku, u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla. Predvoditeljski par Dužijance 2015. u Bajmaku bili su bandaš **Viktor Poljak** i bandašica **Jasmina Kumer**, dok je mala bandašica bila **Adriana Sakač** te mali bandaš **Alen Palfi**. Misu zahvalnicu predvodio je **vlč. Vinko Cvijin**, župnik iz Vajske i Bođana, uz svećenike **Jenóa Vargu** i mjesnog župnika **Zsolta Bendea**. Navečer je održano bandašicino kolo u kojem je goste zabavljao TS Ruže.

... u Žedniku

U nedjelju, 12. srpnja, u crkvi sv. Marka evanđeliste povodom Dužijance održana je sveta misa koju je predvodio karmelićanin iz Sombora **o. Stjepan Vidak**. Ovogodišnji bandaš bio je **Srdan Nimčević**, a bandašica **Damjana Dulić**, dok je mali mali bandaš bio **Vladimir Šarčević**, a mala bandašica **Marija Džaver**.

... u Tavankutu

Risarska večer s bogatim kulturno umjetničkim programom, održana je 18. srpnja na Etno salašu Balažević, večer prije same svetkovine i zahvale Bogu za žetvu. Predvoditeljski par ovogodišnje tavankutske Dužijance bili su bandašica **Ksenija Benčik** i bandaš **Ivan Rudić**. Mala bandašica je bila **Katarina Vujić**, a mali bandaš **Ivan Nađ**. Tavankutska slamarka **Jozefina Skenderović** izradila je krunu od slame koja simbolizira Krista kao duhovnu hranu. Svetu misu je predvodio župnik iz Male Bosne **vlč. Dragan Muharem** uz koncelebraciju tavankutskoga župnika **Franje Ivankovića**. Navečer je u dvorištu župe priređeno Bandašicino kolo.

... u Maloj Bosni

Predvoditelji slavlja Dužijance u Maloj Bosni bili su bandaš **Filip Skenderović** i bandašica **Martina Jurić** te mali bandaš i bandašica **Mirela i Milan Vuković**. Misno slavlje je predvodio mladomisnik **Siniša Tumbas Loketić** iz Novog Sada s kojim je misu slavio župnik **vlč. Dragan Muharem**. Ovogodišnja kruna-slika, koja simbolizira Godinu milosrđa, izradila je **Katarina Skenderović**. U večernjim je satima održana akademija nakon koje je nastavljena zabava u Bandašicinom kolu uz tamburašku glazbu TS Tajne.

... u Đurđinu

Dužijanca u Đurđinu proslavljena je 2. kolovoza. Nositelji đurđinske zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš **Marijan Marcikić**, bandašica **Ivana Milodanović**, te mali bandaš **Mario Romak** i mala bandašica **Iva Ivković Ivandekić**. Svetu je misu predvodio **mons. dr. Andrija Anišić**, uz koncelebraciju **vlč. Željka Šipeka, vlč. Lazara Novakovića** i svećenika domaćina **Miroslava Orčića**. U večernjim je satima u crkvi održana akademija, čiji je program pripremila vjeroučiteljica **Verica Dulić** s djecom i mladima. Nastupio je đurđinski tamburaški orkestar pod ravnanjem **Vojislava Temunovića**, te vokalno instrumentalni sastav „Markovi lavovi“ iz Žednika. U Bandašicinom kolu svirao je tamburški sastav „Ruže“.

... u Mirgešu

Dužijanca u Mirgešu održana je 2. kolovoza. Bandašica **Valentina Stanišić** i bandaš **Deni Čupak** nositelji su mirgeške Dužijance. Misu zahvalnicu predvodio je župnik **Franjo Ivanković**. Uslijedila je akademija, te kulturno-umjetnički program. Dužijanca se završila Bandašicinim kolom u izvedbi najmlađih članova HKPD „Matija Gubec“.

... u Lemešu

Trodnevna šesnaesta Dužijanca u Lemešu počela je 10. srpnja literarno-glazbenom večeri na kojoj je predstavljena knjiga *Svjetla starih fotogra-*

fija, sljedećeg je dana na Ljetnoj bini Doma kulture održana folklorna večer „U avliji kod baće i nane“, a završna svečanost bila je u nedjelju 12. srpnja u crkvi.

Svetu misu u crkvi rođenja Blažene Djevice Marije predslavio je **vlč. Marinko Stantić** iz Sombora uz župnika **vlč. Antala Egedija**. Ovogodišnji bandaš je **Adrijan Brkić** a bandašica **Anastazija Jurić** a mali bandaš bio je **Stefan Benčik** te mala bandašica **Lidija Ivanković**. Proslava je završena u Domu kulture gdje je odigrano bandašicino kolo a za dobro raspoloženje pobrinuo se TS „Dunavski biseri“ iz Apatina.

Dužionica u Somboru

Vjerni čuvar Dužijance je Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor“. Ovogodišnji nositelji Dužionice bili su bandašica **Renata Firanj** i **Martin Džinić**. Svečanu svetu misu, 26. srpnja u crkvi Presvetog Trojstva, predvodio je apostolski nuncij u Beogradu nadbiskup **Orlando Antonini**.

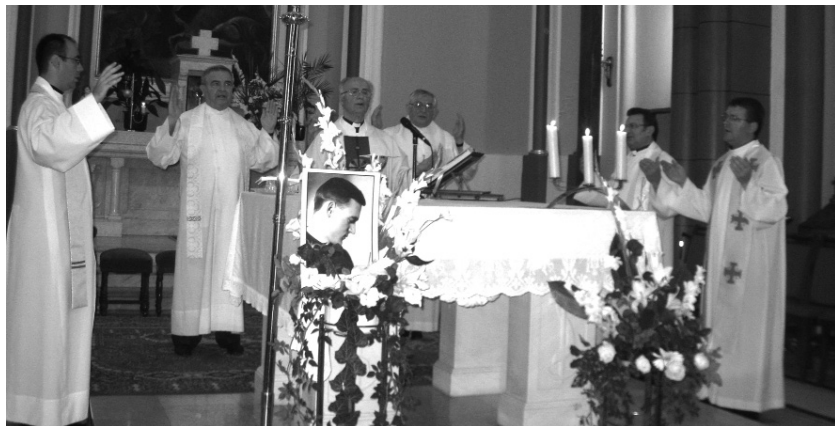
Posvećeni kruh od novog žita, kao i prethodnih 15 godina, predan je gradonačelniku Sombora **Saši Todoroviću**.

Za sve sudionike i goste Dužionice priređen je risarski ručak u Hrvatskom domu. Gosti na Dužionici bili su članovi bio KUD-a Širokopoljac iz Širokog Polja.

HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora priredilo je u Hrvatskom domu, u petak 24. srpnja, književnu večer na kojoj je predstavljeno 25 godina rada Katoličkog društva „Ivan Antunović“ iz Subotice, kao i knjiga *Recept* velečasnog **Lazara Novakovića**. O radu društva govorio je **mons. Stjepan Beretić**, predsjednik Društva.

Spomen-program povodom 75. obljetnice smrti Alekse Kokića

Prije 75 godina, točnije 17. kolovoza 1940., preminuo je svećenik i pjesnik Aleksa Kokić. Tim povodom, a u okviru Godine hrvatskih velikana u Vojvodini, njemu je u čast u ponedjeljak, 17. kolovoza, u Subotici, priređen spomen-program u okviru kojeg je bilo riječi o njegovu djelu, a čule su se i njegove pjesme kako u izvedbi recitatora tako i one uglazbljene koje su nam dočarali članovi dvaju zborova.

Program je počeo polaganjem cvijeća na svećeničku grobnicu na Bajskom groblju, nakon čega je služena svečana sveta misa u crkvi Isusova Uskrsnuća koju je predvodio župnik **mons. Bela Stantić**. Kokićev životopis je pročitala **Bernadica Ivanković**, a uglazbljene Kokićeve stihove izveli su zbor Collegium Musicum Catholicum pod ravnanjem **Miroslava Stantića** i zbor Franjevačke crkve „Sveta Cecilija“ kojega vodi **s. Mirjam Pandžić**. Stihove su kazivali **Ivan Huska**, **Željka Zelić** i **vlač. Dragan Muharem**. Nakon spomen-programa položen je vijenac na Kokićevo bistu u dvorištu župe Isusova Uskrsnuća. Organizator ovoga programa bio je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Hrvatskom čitaonicom i župom Isusova Uskrsnuća.

100. broj pastoralnog listića Svjetiljka

Izlazak 100. broja pastoralnog listića *Svjetiljka* obilježen je 23. kolovoza prigodnom akademijom u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Marka u Žedniku. Zauzetošću svećenika, **vlač. Lazara Novakovića**, župnika župe sv. Josipa Radnika u Đurđinu i **preč. Željka Šipeka**, župnika župe sv. Marka Evanđeliste u Žedniku, u listopadu 2006. godine objavljen je prvi broj *Svjetiljke*. Suradnja svećenika ovih dviju susjednih župa, **vlač. Novakovića**, a kas-

nije vlč. **Miroslava Orčića** te preč. **Željka Šipeka**, urodila je plodom i danas zahvaljujući njima tiskan je 100. broj zajedničkog pastoralnog listića.

Proštenje na Bunariću

Ovogodišnja proslava proštenja na Bunariću započela je svečanim bdjenjem u subotu 29. kolovoza na kojemu se okupilo mnoštvo vjernika. Tradicionalno bdjenje koje se sastojalo od pokorničkoga bogoslužja, osobne ispovijedi i Službe svjetla s procesijom sa svijećama i Gospinim likom, predvodio je sisački biskup **mons. Vlado Košić**, u zajedništvu s vackim biskupom **Lajosem**

Vargom i domaćim biskupom **Ivanom Péntzesom**. U procesiji sa svijećama koja je uslijedila nakon pokorničkoga bogoslužja, sudjelovale su i djevojke u bjelini noseći Gospin lik. Euharistijsko slavlje nakon toga predslavio je katedralni župnik **mons. Stjepan Beretić**.

Biskup Košić predvodio je i misu proštenja u Svetištu Majke Božje Bunaričke 30. kolovoza. Misna čitanja čitali su predvoditelji „Dužijance 2015.“, koja završava upravo Bunaričkim proštenjem, bandaš **Nikola Bašić** i djevojka koja je u odsutnosti zamijenila ovogodišnju bandašicu, **Anita Kovač**. Pjevanje na misnom slavlju predvodio je **Miroslav Stantić**.

Na dan Bunaričkog proštenja slavljena je u 6,30 sati sveta misa za hodočasnike pješake koju je predslavio župnik župe sv. Jurja, **István Palatinus**, biskupsku svetu misu na mađarskom jeziku u 8 sati predslavio je vacki biskup Varga, a poslijepodnevnu misu u 16 sati za bolesnike i dje-

latnike Caritasa predslavio je ravnatelj Caritasa Subotičke biskupije, vlč. **Csaba Paskó**.

Proslavi proštenja prethodila je duhovna priprema 27. i 28. kolovoza. Prvu večer bila je krunica s prigodnom meditacijom, a drugu večer križni put.

Sedamdeseta obljetnica smrti vlč. Baltazara Bolte Agatića

Lemeška Kalvarija bila je središte obilježavanja sedamdesete obljetnice smrti vlč. Baltazara Bolte Agatića 31. kolovoza u organizaciji lemeške rimokatoličke crkvene zajednice, po idejnom programu **Željka Zelića**. U kapeli Blažene Djevice Marije, na lemeškoj kalvariji, koju je Agatić gradio pune četiri godine za svoje službe u Lemešu, dvojezičnu svetu spomen misu zadušnicu prikazao je katedralni župnik iz Subotice, **mons. Stjepan Bertić**, a ministrirao je **Bogdan Rudinski**, mladi bogoslov.

Proštenje na subotičkoj kalvariji

Na blagdan Žalosne Gospe, 15. rujna, proslavljeno je proštenje na subotičkoj kalvariji. Misno slavlje proštenja predvodili su mladomisnici vlč. **Siništa Tumbas Loketić** i fra **Ottó Bárány**. Domaćin slavlja **mons. Bela Stantić** predvodio je klanjanje prije mise kao zadovoljštinu za grijeh psolve, a vjernici su imali prigode za ispovijed. Svečanost je uljepšalo pjevanje zbora župe Isusova Uskrsnuća i Sv. Cecilije pod ravnanjem s. **Mirjam Pandžić**.

Susret redovnica, redovnika i Bogu posvećenih osoba u Somboru

Susret redovnika, redovnica, Bogu posvećenih laika i laika povezanih s redovničkim zajednicama preko svjetovnih redova i bratstava, u povodu

proslave Godine posvećenog života održan je 16. rujna u Somboru, u karmelićanskom samostanu, gdje se i nalazi grob sluga o. Stantića. Organizator susreta bio je **mons. Stanislav Hočevar**, beogradski nadbiskup i metropolita, u zajedništvu s ostalim biskupima iz Srbije.

Euharistijsko slavlje u crkvi Majke Božje Karmelske u Somboru predvodio je apostolski nuncij u Republici Srbiji nadbiskup **mons. Orlando Antonini**. U koncelebraciji su sudjelovali beogradski nadbiskup i metropolita **Stanislav Hočevar**, potpredsjednik Međunarodne biskupske konferencije Sv. Ćirila i Metoda, zatim zrenjaninski biskup **László Német**, tajnik MBK-a, subotički biskup **Ivan Péntzes**, srijemski biskup **Đuro Gašparović**, egzarh **Đuro Džudžar**, tajnik apostolske nunciature u Beogradu **mons. Janoš Blachowiak**, provincijal HKP-a Sv. o. Josipa **Srećko Rimac**, OCD, te oko trideset svećenika-redovnika.

Karmelski svjetovni red u Somboru

Trodnevne duhovne vježbe članova Karmelskog svjetovnog reda pod vodstvom duhovnog asistenta o. **Zlatka Žuvele** održane su od 2. do 4. listopada u karmelskoj crkvi u Somboru. U subotu, 3. listopada, bilo je primanje članova u novicijat kao i polaganje doživotnih obećanja i zavjeta. Na Kapitulju je izabrano i novo vodstvo Karmelskog svjetovnog reda-Sombor: predsjednica Svjetovnog reda je **s. Karmela Malenić** (s. Marijana od Kraljice Karmela). Duhovni asistent Svjetovnog reda je o. Zlatko od sv. Josipa Žuvela OCD.

Susret vjeroučitelja na početku nove školske godine

Susret vjeroučitelja Subotičke biskupije održan je 3. listopada u Pastoralnom centru Augustinianum. Prvo predavanje na temu „Povezanost biskupije i vjeroučitelja“ održao je tajnik biskupije **mr. Mirko Štefković**. **Preč. Josip Pekanović** izvijestio je okupljene vjeroučitelje o radu Komisije za vjersku nastavu te o najnovijim zbivanjima unutar Ministarstva prosvjete.

Održan 15. Festival bunjevački pisama u Subotici

Četrnaest novih, premijerno izvedenih pjesama donio je petnaesti Festival bunjevački pisama održan 4. listopada u Subotici. Najuspješnija pjesma ovogodišnjeg festivala je „Mariška“, po ocjeni stručnog žirija publike. Autor Mariškine glazbe i teksta je **Zlatko Nikolić**, a pjesmu je interpretirao **Marko Križanović**. **Ines Bajić** najbolja je debitantica, najbolja interpretatorica je **Lidija Ivković**, nagrada za najbolji aranžman pripala je **Marku Parčetiću**, a nagrada za najbolji tekst dodijeljena je **Jakovu Relkoviću**. Organizator festivala je Hrvatska glazbena udruga Festival bunjevački pisama.

Novi generalni konzul Velimir Pleša

Početak listopada na dužnost generalnog konzula Republike Hrvatske u Srbiji sa sjedištem u Subotici stupio je **Velimir Pleša**. Na ovo mjesto je došao iz Mostara, gdje je od 2008. do 2015. godine obnašao dužnost generalnog konzula RH u Bosni i Hercegovini. Od 2000. do 2008. godine bio je zastupnik u Hrvatskom saboru. U to je vrijeme bio i predstavnik u Parlamentarnoj skupštini NATO-a i Skupštini zapadnoeuropskog vijeća u Parizu. Rođen je u Čakovcu 1956. godine, diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

100. obljetnica smrti Paje Kujundžića

U povodu obilježavanja 100. obljetnice smrti svećenika, pedagoga i kulturnog djelatnika Paje Kujundžića, 9. listopada održana je spomen večer. Program je započeo molitvom i polaganjem cvijeća na svećeničku grobnicu na Bajskom groblju u Subotici. U crkvi Isusova Uskrsnuća svečanu svetu

misu predvodio je **mons. Stjepan Beretić**, katedralni župnik, uz koncelebraciju **mons. dr. Andrije Anišića**, vlč. **mr. Mirka Štefkovića** i župnika domaćina **mons. Bele Stantića**. Misno slavlje upotpunili su članovi zbora sv. Cecilija koji su pjevali pod ravnanjem **s. Mirjam Pandžić**. Predavanje o velikanu Paji Kujundžiću nakon misnog slavlja održao je **mons. dr. Andrija Anišić**.

Gospa Guadalupska Acheropita i stari narodi Srednje Amerike

U vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici, 10. listopada održana je zanimljiva Kršćanska tribinana kojoj je o Gospi Guadalupskoj i starim narodima srednje Amerike govorio **dr. sc. Ivan Dulić**, liječnik iz Vinkovaca.

Zavitni dan u Monoštoru

Zavitni dan obilježava se u Monoštoru svake godine svetom misom 13. listopada, koju su ove godine uz monoštorskog župnika **Gorana Vilova** služili svećenici iz Sombora, Subotice i Bezdana. Od svog osnutka 2001. godine obilježava ga i Kulturno-umjetničko društvo Hrvata Bodrog manifestacijom *U susret Zavitnom danu*. Ove je godine program uz sudjelovanje nekoliko udruga održan 10. listopada. U programu su osim domaćina KUD Hrvata Bodrog sudjelovali HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“ iz Berega, KUD „Jasen“ iz Šaptinovaca (Hrvatska) i gajdaš **Augustin Žigmanov** iz Subotice.

125 godina Gradske knjižnice

Svečanom akademijom u čitaonici Gradske knjižnice 13. listopada obilježena je 125. obljetnica osnutka ove najstarije ustanove kulture u gradu, u kojoj se, među ostalim, čuva veliki broj književnih ali i drugih naslova vezanih za kulturu i povijest Hrvata u Subotici i šire. U sklopu proslave otvorena je izložba „Subotičko građanstvo i Knjižnica s prijelaza iz XIX. u XX. stoljeće“ autorica **Nevene Mlinko, Dóre Hicsik i Sanje Vasić** te dizajnera **Petra Gakovića**.

Godišnja slavlja u subotičkoj katedrali

Subotička je katedrala sv. Terezije Avilske proslavila dvije lijepe svetkovine: 14. listopada proslavljena je svetkovina obljetnice posvete a 15. listopada obilježena je svetkovina zaštitnice grada Subotice, stolne bazilike i stolne župe. Na Svetkovinu obljetnice posvete subotičke stolne bazilike svete Terezije 14. listopada svečanu svetu misu je slavilo dvadesetak svećenika, a propovijedao je župnik župe Mala Bosna, **Dragan Muharem**. Svetkovina zaštitnice grada Subotice, stolne bazilike i stolne župe, obilježena je 15. listopada. Ovo je proštenje proslavljeno u znaku 500. obljetnice rođenja svete Terezije od Isusa, kao i u znaku godine redovnika. Mađarski i hrvatski je propovijedao katedralni župnik **Stjepan Beretić**.

X. jubilarni HosanaFest 2015.

Deseti jubilarni Festival hrvatskih duhovnih pjesama HosanaFest, pod geslom „Snagom ljubavi“, održan je 18. listopada u sportskoj dvorani Tehničke škole „Ivan Sarić“ u Subotici. U natjecateljskom dijelu festivala nastupilo je 15 izvođača. Pobjednici ovogodišnjeg X. Jubilarnog festivala su drugi puta za redom VIS „Trinity“ iz Čepina kraj Osijeka, s pjesmom „Trag“. Pobjedničku pjesmu napisao je **Josip Josipović**, dok **Daniel Hojsak** potpisuje obradu, a glazbu je napisala **Marina Hojsak**. Nagradu

Stručnog povjerenstva dobio je **Marko Milas**, također iz Čepina, za pjesmu „Moj Gospode“, a **Ana Ostojić** iz Zagreba osvojila je nagradu za tekst za pjesmu VIS-a „Anima Una“ „Rastimo u ljubavi“. Nagrada bivših ovisnika pripala je **Mariji Kovač** iz Subotice koja je izvela pjesmu „Ljubim te do kraja beskraja“, autorice teksta **Mirjane Stantić** a pjesmu je uglazbio **Filip Čeliković**.

Znanstveni kolokvij o franjevačkom knjižnom blagu

Knjižnom blagu franjevačkog samostana u Subotici bio je posvećen 41. znanstveni kolokvij Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u ponedjeljak 19. listopada, organiziran skupa s Franjevačkim samostanom, u kapeli Crne Gospe crkve sv. Mihovila. Sadržajan i zanimljiv skup na kojem su predstavljeni dosadašnji rezultati projekta uređenja ovdašnje samostanske knjižnice, koji provode stručnjaci Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, te profesori i studenti Odjela za kulturologiju Sveučilišta *Josip Juraj Strossmayer* iz Osijeka, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici.

O projektu uređenja franjevačke knjižnice govorili su gvardijan samostana **fra Zdenko Gruber, dr. sc. Marina Vinaj** i **dr. sc. Marija Erl-Šafar** s osječkog Sveučilišta, dok je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** ukazao na jedno od važnih otkrića tijekom uređenja samostanske knjižnice, pronalazak knjige **fra Mihajla Radnića** *Pogargegne izpraznosti od svijeta* (Pogardjenje ispraznosti od svijeta), objavljene u Rimu 1683. godine. O autoru i knjizi svoj je rad poslao **prof. dr. sc. Franjo Emanuel Hoško**, te je tom prigodom bio pročitan.

Održani XIV. Dani Balinta Vujkova u Subotici

Najveća književna, a ujedno i jedna od najvećih kulturnih manifestacija Hrvata u Vojvodini – *Dani Balinta Vujkova* – održana je 14. puta u Subotici, od 22. do 24. listopada u organizaciji Hrvatske čitaonice, u suradnji s Gradskom knjižnicom Subotica i uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Trodnevna manifestacija je počela programom *Narodna književnost u školi*, namijenjenim najmlađima, u HKC-u *Bunjevačko kolo*, 22. listopada, okupivši blizu 500 gledatelja.

U okviru Multimedijalne večeri, 23. listopada, u Velikoj vijećnici Gradske kuće, nagrada za životno djelo na području književnosti *Balint Vujkov Dida*, koju dodjeljuje Hrvatska čitaonica, dodijeljena je ove godine **Naci Zeliću**, samoprijegornom promicatelju književne baštine i autoru nekoliko knjiga, koji živi i radi u Zagrebu, a podrijetlom je iz Subotice.

Nagrada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata „Emerik Pavić“ za najbolju knjigu u 2014. dodijeljena je zborniku radova *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu*, objavljenom u sunakladi Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, FF-presa i ZKVH-a. Prvi puta dodijeljena je trijenalna nagrada ZKVH-a „Iso Velikanović“ za najbolju knjigu proze u razdoblju od 2012. do 2014. godine. Prvi njezin laureat je **Neven Ušumović**, književnik i ravnatelj Gradske knjižnice u Umagu, podrijetlom iz Subotice. Nagrada mu je uručena za zbirku priča *Rajske ptice*.

Nakon uručenja nagrada priređen je koncert Akademskog zbora Filozofskog fakulteta u Zagrebu „Concordia discors“, a u okviru večeri nastupili su i Pjevačka skupina „Zlatovez“ Muzičke škole Subotica i mladi gajdaši koje je pripremila **prof. Tamara Štricki Seg**.

Predstavljanje knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata u proteklih godinu dana održano je u Hrvatskoj čitaonici 22. listopada o čemu je govorila profesorica književnosti **Nevena Mlinko**.

U okviru Dana održan je i dvodnevni stručno-znanstveni skup koji je okupio izlagače iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. U okviru stručnoga skupa, predstavljen je i zbornik s proteklih dvaju Dana Balinta Vujkova – iz 2013. i 2014. godine, u kojem je sabrano blizu četrdeset radova.

U spomen na Balinta Vujkova, književnika i sakupljača i obrađivača hrvatskih narodnih djela iz Vojvodine i susjednih država, položeni su i vijenci na njegovu bistu u parku u središtu Subotice.

Romi Subotičke biskupije u Rimu

Romi Subotičke biskupije, točnije 56 hodočasnika, sa svojim su svećenicima pošli na hodočašće u Rim povodom Svjetskog dana Roma koji je organiziralo Papinsko vijeće za pastoral selilaca i putnika, u suradnji sa zakladom Migrantes i Zajednicom svetoga Egidija. Hodočasnički dani su trajali od 23. do 26. listopada. Većina Roma koji su hodočastili pripada župama Podunavskog arhiepiskopata – Bački Monoštor, Apatin, Sonta, Bogojevo, Doroslovo, Odžaci. Također su s njima išli njihovi župnici: **mons. Jakob Pfeifer**, župnik u Apatinu i Odžacima i nacionalni ravnatelj Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda za pastoral Roma, **vlč. Josip Kujundžić**, župnik iz Sonte, **preč. Árpád Verebélyi**, župnik župe Bogojevo i Doroslovo, **vlč. dr. Karoly Orcsik**, župnik iz Svilojeva i **vlč. Goran Vilov**, župnik iz Bačkog Monoštora.

U Vajskoj održan znanstveni kolokvij ZKVH-a

Istraživanju tradicijske baštine šokačkih Hrvata u Bačkoj (Bač, Vajska, Bođani, Plavna, Sonta) bio je posvećen XLII. znanstveni kolokvij Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata održan 25. listopada, u prostorijama župnog ureda u Vajskoj. Uvodničari kolokvija bili su studenti odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji su proveli terensko etnološko istraživanje šokačkih Hrvata na ovom prostoru Bačke tijekom travnja 2015. godine, realiziranog u suradnji Odsjeka i Zavoda, pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Milane Černelić koja je također bila prisutna na kolokviju. Studenti istraživači su tri dana u Baču, Plavni, Vajskoj, Bođanima i Sonti obavili kontrolno istraživanje, razgovarali s novim kazivačima i dopunili svoje radove.

VI. Kongres Svjetske obitelji Radio Marije

U svetištu „Milosrdne ljubavi“ u Collevalenzi (blizu Asiza) od 25. do 30. listopada održan je VI. Kongres Svjetske obitelji Radio Marije pod geslom „S Marijom na putovima svijeta“. Na Kongresu su sudjelovali direktori Radio Marija iz čitavoga svijeta i predsjednici udruga Radio Marije. Hrvatsku redakciju Radio Marije Srbije

predstavljali su direktor **dr. Andrija Anišić** i **Nikola Jaramazović**, a mađarsku redakciju **István Palatinus** i **Ágota Bálint**.

U četvrtak, 29. listopada sudionici su hodočastili u Rim gdje su u bazilici sv. Petra slavili Svetu misu a u podne ih je u „Dvorani Clementini“, u posebnu audijenciju, primio papa Franjo.

U petak je bila izborna skupština Svjetske obitelji. Predsjednici ili predstavnici pojedinih Radio Marija iz čitavoga svijeta izabrali su novi upravni odbor Svjetske obitelji, koji je izabrao novoga predsjednika **Vittoria Vicardija**.

Obilježeno sedam desetljeća od prve predstave subotičkog HNK-a

U srijedu, 28. listopada navršeno je 70 godina otkako je izvedena prva predstava Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici – **Matija Gubec Mirka Bogovića** u režiji **Branka Špoljara**. U povodu te obljetnice, dan ranije, u Subotici je gostovalo Gradsko kazalište „Joza Ivakić“ iz Vinkovaca koje je na Sceni „Jadran“ Narodnog kazališta izvelo predstavu *Ne motaj se okolo gola golcata*.

Blagoslovljen obnovljeni kip sv. Antuna

Novi kip sv. Antuna Padovanskog blagoslovljen je na lemeškoj Kalvariji 14. studenog. Misno slavlje povodom blagoslova predslavio je bereški župnik, vlč. **Davor Kovačević**, uz mjesnog župnika vlč. **Antala Egedija**.

Zbor zagrebačke crkve sv. Blaža nastupio u Subotici

Mješoviti zbor crkve sv. Blaža iz Zagreba održao je 14. studenog cjelovečernji koncert u franjevačkoj crkvi u Subotici, a sljedećega je dana pjevao

i na misi u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske. Zbor je nastupio skupa s pratećim Komornim orkestrom, te vokalnim solistima a na koncertu se predstavio zanimljivim, sat i pol dugim programom. Organizatori koncerta u Subotici bili su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ Subotica i Udruženje Electe Subotica. Koncert je ostvaren uz potporu Ureda za obrazovanje, kulturu i šport grada Zagreba i udruge Hrvatska kuća.

Krizma u Sonti

Sakrament svete Potvrde primilo je 15. studenog trinaestero krizmanika u Sonti. Učenicima prvih razreda srednjih škola, polaznicima vjeronauka u protekloj školskoj godini u OŠ „Ivan Goran Kovačić“, krizmu je podijelio generalni vikar Subotičke biskupije **mons. Slavko Večerin**, koji je predvodio Misno slavlje, a s njim je suslavio sončanski župnik **vlač. Josip Kujundžić**.

Nagrada za toleranciju Caritasu Subotičke biskupije

Dobitnici ovogodišnje Nagrade za toleranciju, koju dodjeljuje Fondacija „Plavi Dunav“ iz Bačke Topole su: **Svjetlana Timotić**, koja se bori za prava žena sa posebnim potrebama i njihovih obitelji, zaštitnik građana Republike Srbije **Saša Janković** i Caritas Subotičke biskupije.

Nagrađene je na svečanosti koja je upriličena 16. studenog u Bačkoj Topoli pozdravio **Edvin Plohl**, predsjednik Skupštine općine Bačka Topola

i **Sándor Egeresi**, predsjednik Fondacije „Plavi Dunav“, a na nagradi je, u ime dobitnika, zahvalio g. Janković. U ime Caritasa Subotičke biskupije, nagradu je primio **vlč. Csaba Paskó**, župnik župe Razlaza Apostola na Kelebiji i predsjednik biskupijskog Caritasa.

Sadržaj

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podaci za 2016. godinu	28
Pomrčine Sunca i Mjeseca tijekom 2016. godine	28
Kakvo će vrijeme biti u 2016. godini	28
Vrijeme po mjesecima	28
Zapovjedni blagdani	30
Obvezatni post i nemrs	30
Katolička Crkva u svijetu	30
Katolička Crkva u Hrvatskoj	32
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	32
Crkva u Crnoj Gori	33
Crkva u Srbiji	33
Apostolske nuncijature	33
Biskupi Hrvati izvan domovine	34
Značajniji datumi u Subotičkoj biskupiji	34
Katoličke novine i časopisi	35
Stjepan Beretić: Dragi Štioče (Riječ urednika)	37
PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU	
Josip Štefković (priredio) Sveta godina milosrđa	39
Dr. sc. Ivica Ivanković Radak: Reforma kanonskog postupka za parnice proglašenja postupka ništavosti ženidbe	44
(*) Tonka Šimić: Isus je moj put	56

DUHOVNOST

Stjepan Beretić: Žena i muž zajedno proglašeni svetima:

Ljudevit Martin i Marija Azelija Quérin, roditelji svete Male Terezije	57
Stjepan Beretić: Blaženi Franjo (Francisco de Paula Castello i Aleu)	63
(*) Marica Mikrut: Bez Tebe	66
Stjepan Beretić: Blažena Aleksandrina	67
Goran Vilov: Voliš li me zaista?	71

NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. GERARD TOMO STANTIĆ

o. Mato Miloš: Bogatstvo naše mjesne crkve	73
(*) Zlatko Gorjanac: Angelus	86

NARODNO BLAGO

Antun Kesejić: Kraljice	87
Vesna Huska: Šling srca mog	90
Vesna Huska: Najlipča svjetiljka naroda mog	91
Ruža Silađev: Nadimci s prezimenima u Sonti	92

Štivo za trenutke odmora

Katarina Firanj: Jedan davni Božić	99
Ljubica Gurinović: Tragika ravnice	102
Nataša M. Firanj: Osuda	104
(*) Pavka Domić: Isusovo rođenje	105
Nataša M. Firanj: Moć krunice	106
(*) Lucia Knezy: Bilo je	107
Alojzije Firanj: Poniznost	108
Iz veselog svijeta	109
Alojzije Firanj: Ništa nije naučio	111
Alojzije Firanj: Didi se ne žuri	111
(*) Tomislav Žigmanov: Za prelo mar	112
(*) Josipa Dević: Blagoslov	112

MALA DANICA (uredila Katarina Čeliković)

Upoznajmo našeg papu Franju	114
(*) Hvala	117
Dječja Hvala Bogu u Dužijanci	118
Što bismo bez Duha Svetoga?	119
Ministranti imali svoj susret u Tavankutu	120
Čuvamo svoju etno baštinu u Etno kampu	121
Mi pjevamo – Zlatna harfa u Baču	122
Treći Hollywin u Subotici	123
Ruža Silađev: Savjest	124
(*) Pavao Kujundžić; Hvala ti, Bože	125
Ivan Vilov (zapisao Balint Vujkov): Lisica i šantava kokoš	126
Nova tehnologija (šala)	128

MLADI (uredila Larisa Skenderović)

Priprava (zaručnika) za brak (pripremila Jelena Pinter)	130
Molitva zaručnika	134
(*) Herbert Madinger: Samo tvoja ljubav daje mi snagu	135
Ana Ivković: Izazov obitelji	136
Litanije Milosrdnom Isusu	138
Jelena Pinter: Aktivnosti mladih u Novom Sadu u protekloj godini	140
Svjetski dan mladih 2016. u Krakovu	141
Tatjana Lendvai: Dojmovi nakon susreta s papom Franjom u Sarajevu	142
Nepoznati autor: Priča o zvijezdi	144

OBITELJ (uredila obitelj Huska)

Razgovarali Vesna i Ladislav Huska: Vjera „uživo“ – Obitelj Nade i Pere Ivković : Suzvučje ljubavi	145
Vjera u obitelji	154
Obiteljska priča	156
(*) Katarina Firanj: Ledeni blagdani	158

Stjepan Beretić (priređio): Krumpir moje bake	159
Miris jeseni je miris kestena	160
Hladetina – pača – lučenje	162

KULTURA

Nevena Mlinko: Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2014.-2015.	163
Božica Zoko: Očima Alekse Kokića	171
(*) Josip Dumendžić – Meštar: Kad bi mogo vrime vratit	178
(*) Ana Feđver: Sveta hostija	178
Događaj godine – Dani biskupa Ivana Antunovića	179
Emanuel Hoško: O pronađenoj knjizi franjevca Mihajla Radnića <i>Pogargegne izpraznosti od svijeta</i> u knjižnici subotičkog Franjevačkog samostana	188
(*) Kata Ivanković: Gradski mir	199
(*) Đula Milodanović: Prelo na salašu	199
(*) Tihomir Šeremešić: Pun mjesec	200
(*) Vedran Horvacki: Blagoslovi	200

POVIJESNI KUTAK

Janko Kostalić /pseudonim Ivana Evetovića/: Šimun Matković	201
--	-----

OBLJETNICE

S. Leopoldina i s. Trpimira Temunović proslavile jubileje redovničkih zavjeta	207
(*) Marta Vuković: Proslava 60. obljetnice zavjeta s. Leopoldine	208
Pedeset godina zavjeta s. Eleonore Merković	209
Pedeset godina zavjeta s. Bernardice Đukić	210
Zlatna misa vlč. Andrije Šipeka	211
Zlatna misa preč. Jánosa Sztrikovitsa	211
Srebrna misa Josipa Kujundžića	212
(*) Ivan Andrašić: Faljen Isus Šokadijo	214
(*) Franjo Ivanković: Pjesnik	214

DUHOVNA ZVANJA

Mladomisnik vlč. Siniša Tumbas Loketić	215
Mladomisnik fra Ottó Bárányi	216
Đakon fra Péter Dezső	217
(*) Anita Đipanov: Himna valova	218
(*) Silvester Bašić: Zavičaj	218

NAŠI POKOJNICI

s. M. Karmela od Krista Kralja (Blaženka Jukanović)	219
Vjenceslav Mihetec, karmelićanin	220
Fra Klarus Pecze	220

KRONIKA

Katarina Čeliković: Od Danice do Danice	221
Sadržaj	267

Znak (*) označava pjesme

Subotička Danica za 2016. godinu tiskana je uz pomoć

Grada Subotice i
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Rembrandt: Povratak izgubljenog sina